

೬೦

ಶ್ರೀಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗೀಂದ್ರವಿರಚಿತ

ಶಿವ'ಯ'ೋಗ'ಪ್ರದೀಪಿಕೆ.

ಶ್ರೀಜಗದ್ವಾರಾಧ್ಯವಿರಚಿತ

ಕರ್ನಾಟಕಟೀಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ಮೈಸೂರು.

೧೯೧೪

[ಕಾಪಿರೈಟ್]

[ಬೆಂಗಳೂರು]

Q23
33E3B

C. ೧೦

4882

A. 29.

Q23

4882

33E3B

Basavaradya.

Shivayog'apradī-
pikā.

4882

A. 29.

● ● ● ● ●

**Please return this volume on or before the date last stamped
Overdue volume will be charged 1/- per day.**

[illegible]

ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ಗ್ರಂಥಾವಳಿಯ ನಂ|| ೯

ಓಂ.

ಶ್ರೀಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗೀಂದ್ರವಿರಚಿತ

ಶಿವಯೋಗ'ಪ್ರಾದೀಪಿಕೆಯು

ಶ್ರೀ ಬಸವಾ ರಾಧ್ಯವಿರಚಿತ

ಕರ್ನಾಟಕ ಟ್ರೇಕೆಯಿಂ ಕೂಡಿ

ವೆ|| ಎ||. ಆರ್. ಕರಿಬಸವಕಾಸ್ತಿಗಳಿಂದ

ಎಂ.ಎಸ್. ಪರಿಷ್ಕೃತವಾಗಿ

ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶಕಮಂಡಲಿಯಿಂದ

ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

Printed at the
S. K. P. Press

MYSORE

1913

REGISTERED COPY RIGHT.

Q23
33E3B

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASANA JNANAMANDIR
LIBRARY.

Jangamwadi Math, VARANASI,

Acc. No. ~~3000~~.....4882

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಯೋಗರಹಸ್ಯವು ಶ್ರೀಮದನಾದಿಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಕಾಮಿಕಾದಿ ದಿವ್ಯಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ವೇದವೇದಾಂತಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವುದು. ಮತ್ತೂ ಕ್ಷೇತೃಭುಕುಂಡವಾನುದೇವಾದಿ ಮುನೀಶ್ವರರಿಗೆ ಪರಶವ ನಿಂದಪದಿಪ್ಪವಾಗಿರುವುದು.

“ ಚಿತ್ತೇಚಲತಿಸಂಸಾರೋನಿಶ್ಚಲೇಮೋಕ್ಷವಿವಚ ” ಎಂಬ ಆಗಮಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಗಾಳಿಬೀಸಿದರೆ ಎಲೆಯಲ್ಲಾಡುವಂತೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾನವಾಯುಜಲನೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಚಲಿಸುವಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಬಾಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಆ ವಾಯುಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಲವಾದುದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯೊರಕೊಳ್ಳುವುದು. ಎಂಬುದೇ ಯೋಗೇಶ್ವರ ಮುಖ್ಯತತ್ವವು. ನೈಷ್ಠಿಕನಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕ್ರಮಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಲೋಕಾರ್ಹರೈಗಳಾದ ಸದ್ವಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವುವಲ್ಲದೆ, ಭೋಗಮೋಕ್ಷಗಳೂ ಅವನಧೀನವಾಗುವುವು. ಅಂಥ ಯೋಗಸಿದ್ಧನು ಜರಾಮರಣರಹಿತನಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಿರುವವರಗೂ ಬದುಕಿದ್ದು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಶ್ರೀಮದ್ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ೧೪೦೦ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅಂತಹ ಮಹಾಯೋಗಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದುದೇ ಕಾರಣವು.

ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವ ಸಾರವನ್ನು ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಸದ್ಧೇಶವಿನಿಂದ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಕಾಮಿಕಾದಿವ್ಯಾಗಮಪ್ರೋಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣವಚನಾಧಾರಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಕರಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ವಿರಚಿಸಿದರು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯುಳ್ಳ ಮಂತ್ರ-ಲಯ-ಹರ-ರಾಜ ವೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧಯೋಗಗಳ ಲಕ್ಷಣವು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ರಾಜಯೋಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿದ ಶಿವಯೋಗದ ಲಕ್ಷಣವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಕ್ರಿಯಾಜ್ಞಾನಸಂಮೇಳನದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವವರಿಗೇ ಯೋಗವು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೊದ್ದೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. “ ಯೋಗೋಪಜ್ಞಾನಹೀನಸ್ತು ನಕ್ಷಮೋಮೋಕ್ಷಕರ್ಮಣಿ ತಸ್ಮಾದ್ಜ್ಞಾನಂಜಯೋಗಂಜ ಮುಮುಕ್ಷುರ್ದ್ಯುಧಮಭ್ಯಸೇತ್ ” ಎಂಬ ಉಪ

ನಿವೃತ್ತಜನವು ಅವೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದು. ಅದು ಕಾರಣವೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಲಂಬ ಸಾಲಂಬ ಪೂಜಾದ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿರಬೇಕು ವಿಹಿತವಾಗಿರುವುವು. ಶಿವತತ್ವವು ವ್ಯಕ್ತವ್ಯಕ್ತ ರೂಪಾನುಸಂಧಾನಧ್ಯಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಾದಕಾರಣ ಶಿವಪೂಜಾವ ಕೃತತೆಯು ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಆ ಶಿವಪೂಜೆಯು ಶಿವಜ್ಞಾನ-ಶಿವಧ್ಯಾನ-ಶಿವಧ್ಯಾನ-ಶಿವವ್ರತವೆಂಬೀ ನಾಲ್ಕನ್ನೂ ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಶಿವ ಯೋಗಕ್ಕೇ ಹೆದೆಯೋಗಾದಿಗಳು ಸಾಧನವು.

ವೀರಶೈವಮತವು ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯೋಪಾಯಂಗಳಾಗಿರುವುದು. ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಸಂಮೇ ಲನಸಾಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಾಚರಣೆಯು ಸಮರಸಗೊಂಡಿರುವುದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಾಚರಣೆಯೇ ಭಕ್ತಾದಿಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪಸ್ಕಲಾಚರಣೆಯೆಂದೂ, ಈ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವೇ ಶಿವ ಪೂಜಾಂಗವೆಂದೂ, ಶಿವಯೋಗವೇ ಪಟ್ಟಲವೆಂದೂ, ಸಮಂಜಸಗೊಳಿಸಿ, ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ತತ್ವವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಬಾಹ್ಯಾಂತರಂಗ ಶಿವಪೂ ಜಾನಿಷ್ಠನಾದವನು ಶಿವಯೋಗಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಮೋಕ್ಷಲಾಭವನ್ನೈದುವನೆಂಬುದು ಈ ಗ್ರಂಥಪದನಿಂದ ವಾಚಕರಿಗೆ ಕರತಲಾವುಲಕವಾಗಿ ಸ್ಫುರಿಸುವುದು.

ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ಜನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಮದೇಶದಿಂದ ವೇದವೇದಾಂತಪುರಾಣಗಳ ಮುಗರ್ಭಿತವಾದರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣ್ಯಾದಿ ಪಟ್ಟಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ವಿಖ್ಯಾತರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನೀಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿಗಳು ರಚಿಸಿರುವ "ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ", ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಯೇ ಆಧಾರವು. ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಾದ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರರು ಗುರುಗಳು. ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಯು ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದರಿಂದ ಈ ತಮ್ಮ ಗುರು ಕೃತಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ನಿಜಗುಣರು ಲೋಕಹಿತವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈಚೆಗೆ ಶ್ರೀಬಸವರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಚಾರ್ಯರು ಇದೇಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಟೀಕೆಯೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಆಧ್ಯಂತವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯು ಅನೇಕರಿಂದ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಈಗ್ರಂಥವು ಮಾತ್ರ ಅಜ್ಞಾನಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕಟೀಕಾಸಮೇತವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಅಚ್ಚು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತಹಿತವಾಗುವುದೆಂದು ತೋರಿದುದರಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀನಿರಂಜನಚರವರೈ ಹಾನಗಲ್ಲ ಶ್ರೀಕುಮಾರಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸತ್ಪ್ರಯತ್ನವಿಶೇಷದಿಂದ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಮಂದಿರದಂತಹ ಉತ್ತಮಾಶ್ರಮವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿ ಮನಃಸುತಿದ್ಧ ಶಿವಯೋಗಸಾಧನಾದಿಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನವು ದೊರಕಿರುವ ಈಸಮ

ಯದಲ್ಲೆ ಈತರದ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಾಹಾಯ್ಯಕವಾಗುವುದೆಂಬ ಸ
ದುದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶಕಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಲೇಖಕರ ದೋಷಗಳಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ತಃಪ್ರತಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಅಶುದ್ಧವಾಗಿ
ರುವುವು. ನಮಗದೊರೆತ ಮೂರು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೂಲವನ್ನೂ ಟೀಕೆಯ
ನ್ನೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಮದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಗೂ ಜೇನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಮುದ್ರಿ
ಸಿರುವೆವು. ಮೈಸೂರು ಗಾಂಧೀಮಠ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಿಂದ ದೊರಕಿದ್ದ
ಒಂದು ಪ್ರತಿಯೂ ಎಳೆಮೂರನ ಮ|| ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ನವರಿಂದ ದೊರಕಿದ್ದ ಒಂದು
ಪ್ರತಿಯೂ ಇದರ ಪರಿಶೋಧನಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಸಹಾಯಕರಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವ
ರುಗಳಿಗೆ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರುವೆವು.

೨೪-೩-೧೯೧೩ }
ಮೈಸೂರು.

ಎ. ಆರ್. ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿ.

ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆ.

ಪುಟ

ಮಂಗಳಾ ಸರಣಂ	೧	ಪೂಜಾವೈವಿಧ್ಯನಿರೂಪಣಂ	೨೪
ಮಂತ್ರಯೋಗಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣಂ	೫	ಸಗುಣಮೂರ್ತಿ ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣಂ	೨೫
ಲಮಯೋಗಲಕ್ಷಣನಿರೂಪಣಂ	೧೦	ನಿಷ್ಕಲಮೂರ್ತಿ ಪೂಜಾಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣಂ	೨೭
ಹೃದಯೋಗಲಕ್ಷಣನಿರೂಪಣಂ	೧೧	ಹೃದಯೋಗಾವಶ್ಯಕತಾನಿರೂಪಣಂ	೩೦
ರಾಜಯೋಗಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣಂ	೧೧	ಯಮಾದಿಬಾಹ್ಯಚತುರಂಗಶಿವಪೂಜಾ	
ರಾಜಯೋಗಭೇದನಿರೂಪಣಂ	೧೨	ನಿರೂಪಣಂ	೩೧
ಮುಮುಕ್ಷುಶಿವಯೋಗಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವ ನಿರೂಪಣಂ	೧೩	ಯಮನಿಯಮಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣಂ	೩೩
ರಾಜಯೋಗ ಶಿವಯೋಗಭೇದ ನಿರೂಪಣಂ	೧೪	ಆಸನಭೇದನಿರೂಪಣಂ	೩೪
ಶಿವತತ್ವನಿರೂಪಣಂ	೧೫	ಯೋಗಮಂಟಪಲಕ್ಷಣಂ	೩೬
ಶಿವತತ್ವಮೂಲಸೃಷ್ಟಿನಿರೂಪಣಂ	೧೬	ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಲಕ್ಷಣಂ	೩೮
ಶಿವತತ್ವಧ್ಯಾನಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣಂ	೨೦	ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಭೇದದಿಂದಯೋಗ	
ಗುರುಸೇವಾವಶ್ಯಕತಾನಿರೂಪಣಂ	೨೨	ಭೇದಗಳು	೪೧
ಶಿವದೀಕ್ಷಾಶಿವಪೂಜಾವಶ್ಯಕತಾ ನಿರೂಪಣಂ	೨೩	ಅಜಪಾಮಂತ್ರಯೋಗನಿರೂಪಣಂ	೪೨
		ತ್ರಿಕೂಟಲಕ್ಷಣನಿರೂಪಣಂ	೪೪
		ತ್ರಿಕೂಟಗಮನೋಪಾಯನಿರೂಪಣಂ	೪೬
		ಕೇವಲಕುಂಭಕಲಕ್ಷಣಂ	೪೭

ಮೂಲಾದಿಬಂಧಲಕ್ಷಣಂ	೫೦	ದಿವ್ಯಲಿಂಗಮಾನಸಪೂಜಾ	
ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಿಭಾಗೀಕ		ನಿರೂಪಣಂ	೧೧೫
ನಿರೂಪಣಂ	೫೧	ರಾಜಯೋಗಿಯ ಅಷ್ಟಾವಧಾನವು	೧೧೬
ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಾಪ್ಯಂತರಂಗ ಚತು		ಉನ್ಮತ್ತನೀಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣಂ	೧೧೮
ರಂಗಪೂಜಾವಿಧಾನಂ	೫೨	ಷಣ್ಮುಖೀಮುದ್ರೆಯಿಂದಾಗುವ	
ನವವಿಧಾಧಾರ ನಿರೂಪಣಂ	೫೩	ಬಿಂದುಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು	೧೧೯
ನವಚಕ್ರಲಕ್ಷಣಂ	೫೪	ಭಾವಯೋಗನಿರೂಪಣಂ	೧೨೦
ಪೋಷಣಾಧಾರನಿರೂಪಣಂ	೬೦	ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣಂ	೧೨೪
ಧಾರಣಯೋಗನಿರೂಪಣಂ	೬೬	ಜ್ಞಾನಪೂಜಾನಿರೂಪಣಂ	೧೨೫
ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿತತ್ವಧಾರಣಲಕ್ಷಣಂ	೬೮	ಸಕಜಾವಸ್ಥಾನಿರೂಪಣಂ	೧೨೬
ಸಮಾಧಿಯೋಗನಿರೂಪಣಂ	೭೦	ಭೋಗಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಯೋಗಾನಂದ	
ಹತಯೋಗಸಿದ್ಧಿ ನಿರೂಪಣಂ	೭೬	ಕಾರವು	೧೨೭
ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ಸಂಪನ್ನನೇ ಭಕ್ತಾ		ಮುಮುಕ್ಷುಜಾಗ್ರವಸ್ಥಾನಿರೂ	
ದಿಷ್ಟುತ ಸಂಪನ್ನನಾದ ವೀರಶೈವ		ಪಣಂ	"
ನಂತು ನಿರೂಪಿಸುವುದು	೭೮	ಮುಮುಕ್ಷುಸ್ವಪ್ನಸುಷುಪ್ತೈವ	
ರಾಜಯೋಗಾಂಗ ಜ್ಞಾನಾಷ್ಟಾಂಗ		ಸ್ಥಾನಿರೂಪಣಂ	೧೨೯
ಯೋಗಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣಂ	೮೦	ತುರ್ಯಾವಸ್ಥಾನಿರೂಪಣಂ	೧೩೦
ಗುರುಕುಲಕ್ಷಣಂ ರಾವಯೋಗಸಿದ್ಧಿ	೮೧	ತುರ್ಯಾತೀತಾವಸ್ಥಾನಿರೂಪಣಂ	೧೩೧
ಗುರುಲಕ್ಷಣನಿರೂಪಣಂ	೮೨	ಅಮನಸ್ಕಮುದ್ರಾಪ್ರಾಪ್ತಿನಿರೂ	
ರಾಜಯೋಗಾಂಗ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ		ಪಣಂ	೧೩೩
ದೋಷ ಭೂತಪಂಚೀಕರಣಂ	೯೦	ಉನ್ಮತ್ತವಸ್ಥಾವೈಶಿಷ್ಟ್ಯನಿರೂಪಣಂ	
ತತ್ತ್ವವಿಭಾಗಕ್ರಮಂ	೯೩	ಚತುರ್ವಿಧಫಲಮಿಕಾನಿರೂಪಣಂ	೧೩೭
ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಲಕ್ಷಣಂ	೯೪	ಅಮನಸ್ಕಯೋಗಸಿದ್ಧಿಮಹತ್ತ್ವವು	೧೪೦
ಸ್ವಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಂ	೯೬	ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಫಲನಿರೂಪಣಂ	೧೪೦
ತಾರಕಯೋಗವೈಶಿಷ್ಟ್ಯನಿರೂಪಣಂ	೯೭	ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನನಿ	
ತಾರಕಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ರಮ		ದೋಷಂ	೧೪೩
ನಿರೂಪಣಂ	೧೦೦	ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಪುಸ್ತಕತ್ವ	
ಲಕ್ಷ್ಯತಯನಿರೂಪಣಂ	೧೦೧	ನಿರೂಪಣಂ	೧೪೩
ದಿವ್ಯಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನನಿರೂಪಣಂ	೧೦೨	ಶಿವಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೋಪದೇಶಯೋ	
ಅಂತಃಪ್ರೇಶರೀಮುದ್ರಾನಿರೂಪಣಂ	೧೦೩	ಗೃತಾನಿರೂಪಣಂ	
ದಿವ್ಯಲಿಂಗಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣಂ	೧೦೪	ಸಾಧ್ಯಂತಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯಾನಿರೂಪಣಂ	೧೪೮

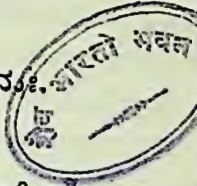
ಕುದ್ಧಾ ಕುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕಾ.

ಅಕುದ್ಧ	ಕುದ್ಧ	ಪುಟ	ಪಜ್ಜೆ
"ಹಾಂ" ಎಂಬ	"ಹ್ರಾಂ" ಎಂಬ	೫	೯
ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ	ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ	೬	೧೦
ವಕಾರಾಂತಮಾದ	ವಕಾರಾಂತಮಾದ	೧೧	೧೯
ವೆನಿಸುವುದು	ವೆನಿಸುವುದು	೭	೧೦
ಸ್ತ್ರೋಟಕಂ	ಸ್ತ್ರೋಟಕಂ	೧೧	೫
ದುತ್ತರಯಾದ	ದುತ್ತರಯಾದ	೧೩	೧೬
ಮಂತಾಂತರ	ಮಂತಾಂತರ	೧೫	೧೪
ದ್ರತಿ	ಪ್ರತಿ	೧೧	೧೬
ಶ್ಯಾಂತ್ಯತೀತಾ	ಶಾಂತ್ಯತೀತಾ	೧೭	೧೫
ವೇದಮಂತ್ರ	ವೇದಾಮಂತ್ರ	೬೦	೩೦
ಸುಖ ಸೀನಂ	ಸುಖಾಸೀನಂ	೬೬	೧೪
ಸ್ವಾತ್ಮನೈವ	ಸ್ವಾತ್ಮನೈವ	೩೦	೧೬
ಸರದೃಷ್ಟಿ	ಸರದೃಷ್ಟಿ	೩೪	೧೫
ದಾಕ್ಷ	ದ್ರಾಕ್ಷ	೩೭	೧೭
ಸಮವೃದ್ಧಿ	ಸಮೃದ್ಧಿ	೧೧	೧೪
ಸಮಸ್ತಾಪಧಿ	ಸಮಸ್ತಾಪಧಿ	೧೧	೧೯
ವಿಧಾದೇನ	ವಿಧಾನೇನ	೩೯	೬೧
ಸೂಸುವುದೇ	ಸೂಸುವುದೇ	೧೧	೧೫
ವಿಷ್ಣು ಪದೇತಿ	ವಿಷ್ಣು ಪದೇತಿ	೪೪	೧೩
ಯಥಾ-ಹೇಂ	ಯಥಾ-ಹೇಂಗೆ	೪೪	೪
ಪೇಲ್ದ ಗಂ	ಪೇಲ್ದ ಪಂ	೧೧	೧೫
ಪುರಾಣ	ಪುರಾಣ	೫೪	೪
ವರೋತ್ತಿಪ್ತಗೆ	ವರೋತ್ತಿಪ್ತಗೆ	೬೭	೧೯
ಧರಣಿಯೆಂದು	ಧರಣಿಯೆಂದು	೬೭	೩೦
ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ	ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ	೭೫	೬೦
ದ್ವ್ಯಗಕಕೇ	ದ್ವ್ಯದಕಕೇ	೭೭	೧೪

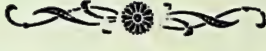
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಿದ್ಧವು	ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಿದ್ಧವು	೩೮	೩
ಕೋಶದ್ವೈತ	ಕೋಶದ್ವೈತ	೩೯	೨೩
ಲಯೋಗಂಗಳ	ಲಯೋಗಹರೋಗಂಗಳ		೩
ಖಡ್ಗ	ಖಡ್ಗ	೪೩	೧೪
ಪೂರಮಾಡುತ್ತಾ	ಪೂರಮಾಡುತ್ತ	೯೦	೧೯
ನ್ಯುಖ್ಯತ್ವವೇ	ನ್ಯುಖ್ಯತ್ವವೇ	೯೧	೩
ಅಹನ	ಅಹನ	೯೪	೯
ಕತಿಯಿಂದವೂ	ಕೃತಿಯಿಂದವೂ	೯೯	೩೦
ದ್ವೈವಾ	ದ್ವೈವಾ	೧೦೦	೧೫
ತತ	ತತ್ರ	೧೦೪	೨೯
ದೂಮಾದಿ	ಧೂಮಾದಿ	೧೦೫	೨೨
ಂಗಳಂ	ಕಂಗಳಂ	೧೦೬	೩೦
ವಿಕುಡಿ	ವಿಕುಡಿ	೧೧೧	೨೬
ತಸಿನ್ನಯಂ	ತಸಿನ್ನಯಂ	,,	೨೯
ವ್ಯಾಪಾರ	ವ್ಯಾಪಾರ	೧೧೩	೫
ರಸ ನಿಘಂ	ರಸನಿಘಂ	೧೧೧	೧೫
ಬಂದಿವುದಾಗಿ	ಬಂಧವಳವುದಾಗಿ	೧೩೬	೬
ಭಿನ್ನ ಕಾಂವಸ್ತು	ಭಿನ್ನ ಕಾಂಸ್ಯಂ	೧೩೯	೨೪
ಸಮಾರ್ಥನಾದಂಥ	ಸಮರ್ಥನಾದಂಥ	೧೪	೧೬

ಓಂ.

ಶ್ರೀಗುರುಬಸವಲಿಂಗಾಯನಮಃ.

ನಟೀಕಾ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾ.

ಶ್ಲೋ|| ಪರಮಯೋಗಿಮನೋರಂಜಪಟ್ಟದಂ ತ್ರಿವಿಧ
ಕಾರಣಕಾರಣಮನ್ಯಯಂ | ಸಗುಣನಿರ್ಗುಣತತ್ತ್ವಮ
ನಾಮಯಂ ಗುರುಸವಾಶಿವಲಿಂಗಮಹಂ ಭಜೇ||೧||

(ಟೀಕಾ)

ಮಂದೇ ಶಿವಾ ಪಿವಾನನ್ಯಾ ಶಕ್ತಿಂ ವಾಗೀಶ್ವರೀಂ ತಥಾ | ತತ್ತ್ವ
ಸ್ಯೋದೈವ್ಯೀಧನೇ ಶಕ್ತ ಮಚಾರ್ಯೋತ್ತಮ ಮನ್ಮಹಂ ||೧||

ವಿವ್ಯಾಧಾನನಿಧಿಂ ವಿನೇಕಲತಿಕಾಧಾರೈಕಕಲ್ಪದ್ರುಮಂ
ವಿಃತಃಶೇಷವಿಶೇಷದೋಧವಿಬುಧೈಸ್ಸಂಸೇವ್ಯಮಾನಂ ಸವಾ |
ವಿಶ್ವೇಶಾನನಜಾತತಾಂತ್ರಿಕಕಂಠಾದೀಕ್ಷೈಕದಕ್ಷಂ ಶಿವ
ಜ್ಞಾನೋನ್ನಿಲನಕಾಂಠಿಜೆನ್ನಬಸವೇಶಾಖ್ಯಂಗುರುಂಸಂಶ್ರಯೇ||೨||

ಯೋಗೀಶ್ವರಪ್ರಾಥಿರ್ತೇನ ಒಸವಾರಾಘ್ಯಧೀಮತಾ |
ನಟೀಕಾಕ್ರಿಯಾತೇಸೇಯಾಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾ ||೩||

ಆಮಾವಸ್ಥಾಯಸಂಮತಃ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕಾ |
ಶ್ರುತಿಮತಾಢಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಿಧಾಯಿನೇ ||೪||

ಶ್ರೀಮನ್ನಿಜವೋಕ್ಷೈಕಸಾಧನಂಗಳಾದ ಶಿವಾಗಮಂಗಳಲ್ಲಿಯು ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಚರಣ್ಯಯೋಗಗಳಲ್ಲಿಕುಲನಾದ, ವೇದವೇದಾಂತವೇದನವೀಕಿಯಾದ, ಸಾಂಖ್ಯಪಾತಂಜಲಾದ್ಯೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಘಮಕೆ ಗೋಚರನಾಗದ, ನಿತ್ಯನಿಜಯೋಗಸಿದ್ಧನಾದ, ಬಿಂದುನಾದಾದ್ಯನೇಕಪ್ರಸಂಚಮಂ ಬಿಂಡಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಲ್ಪಡುತುದಾದ, ವಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಂತ್ರಿಕನಾದ, ಲಯದಲ್ಲಿ ಲೀನಮಾನನಾದ, ಹೃದದಲ್ಲಿ ಚಟುಲನಾದ, ರಾಜಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯನಾದ, ಸ್ವಾಸ್ಥಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶಾದ್ಯನೇಕರಹಸ್ಯೋಪವೇಶಕನಾದ, ಚಿನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರನೆಂಬ ಅಚಾರ್ಯನು, ಮುಮುಕ್ಷುಗಳ ಹೃದಮಗುಹಾಂತರಾಳಮಂ ಬೆಳಗಲೆಂದು "ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆ" ಯೆಂಬ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಮಾಡಲುಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನಾಗಿ, "ನಗುರೋರಧಿಕ" ಮಿತ್ಯಾದ್ಯಾಪ್ತವಚನಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ (ಶಿವಾನಂದಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ಮಹಾಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯೇ ಸಕಲಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥಮಾಗಿ ಗುರುಸ್ವರೂಪಮಂ ತಾಳತಾಗಿ) ಆಗುರುವನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸ್ತುಗ್ರಂಥನಿರ್ದಿಷ್ಟಪರಿಸಮಾಪ್ತೃರ್ಥಮಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಂ:—

ಛೇ || ಪರಮಯೋಗಿನಮನೋಂಬುಜಪಟ್ಟದಂ—ಪರಮ-ಅನನ್ಯಸಾಧಾರಣವಹುದರಿಂ ಸಕಲ ಲೋಕಪೂಜ್ಯರಾದ, ಯೋಗಿ-ಪದಧ್ವಾನಿತಮಾದ ನವಚಕ್ರೋರ್ವಭಾಗದ ಪರಿಗ್ರಹಶಕ್ತಿಯ ಮಸ್ತಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನಿರ್ದಲ ಪರಿಪೂರ್ಣಪರಪ್ರಕಾರಕ ಮಹಾಕಲ್ಪವಿನಾಭೂತ ನಿಜವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಬೈಂದವಾನಂದಾದಿ ವಿಲಕ್ಷಿತೆಯಿಂದಾದ ನಿಜಶಿವತತ್ವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದಾದ ಸಾಮರಸ್ಯವೆಂಬ ಶಿವಯೋಗವುಳ್ಳ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರ, ಮನೋಂಬುಜ-ಉತ್ಕಾಸದ ದೇವಯ ಸಗುಣಯೋಗದ ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಥಾನದ ಮಾನಸವೆಂಬ ಕಮಲದಲ್ಲಿ, ಪಟ್ಟದಂ-ಭ್ರಮರನಾಗಿರ್ಪಂಥ, (ಪೇಶರಾದಿ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನಾದ್ಯವಸ್ಥೆಯನೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೃಪಿತರಾದಿರೂಪದಿಂ ಕ್ರೀಡಿಸುವಾತನೆಂಬ ದಫ-೦) ತ್ರಿವಿಧಕಾರಣಕಾರಣಂ-ತ್ರಿವಿಧ-ನಾದಬಿಂದುಕಲಾರೂಪದಿಂದೆ ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರ ರೂಪದಿಂದೆ ತಾರಕತ್ರಯ ರೂಪದಿಂದೆ ಸಕಲ ಸಕಲನಿಷ್ಕಲ ನಿಷ್ಕಲರೂಪದಿಂದೆ ಮೂರು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಹುದಕ್ಕೈ, ಕಾರಣ-ಉಪಾದಾನಕಾರಣವಾದ ಮಹಾಕುಂಡಲಿನೀಶಕ್ತಿಗೆ, ಕಾರಣಂ-ಪ್ರೇರಕನಹುದರಿಂ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಅವ್ಯಯಂ-ದೇಹಾದ್ಯುಪಾಧಿವಶಂಗಳೆಲ್ಲವಾಗಿ ಕೇಡಿಲ್ಲದೆ ಯಿರ್ಪಂಥ, ಸಗುಣನಿರ್ಗುಣತತ್ವಂ-ಸಕಲ ನಿಷ್ಕಲತತ್ವಂಗಳೇ ಉಪಾಧಿಯಾಗುಳ್ಳಂಥ, ಅನಾಮಯಂ-ನಿತ್ಯನಿರ್ದಲನಹತನದಿಂ ತನು ಕರಣ ಭುವನ ಭೋಗಂಗಳೆಂಬ ಸಂಸಾರರೋಗಂಗಳೆಲ್ಲದೆಯಿರ್ಪಂಥ (ಮುಮುಕ್ಷುಜನಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥ ಸ್ವೀಕೃತಬೈಂದವತಾರಕಾದ್ಯುಪಾಧಿಗಳುಂಟಾದರೂ ಅನಾದಿಮುಕ್ತನಹುದರಿಂ ತತ್ವಯುನಲ್ಲವೆಂಬುದರ್ಥಂ.) ಗುರುಸದಾಶಿವಲಿಂಗಂ-ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಸಮಾಂತೆಯಿಂದಾಚಾರ್ಯರೂಪನಾಗಿ ಸದಾಶಿವಸ್ವರೂಪನಾದ ಲಿಂಗಮುಕ್ತಿಯು, ಅಪರಿ-ಕಾಪ್ತಪ್ರೇರಣಕರ್ತೃವಾದ ಔಪಚಾರಿಕಾಭಿಮುನಿಯಾದ ನಾನು, ಇಜೇ-ಮನೋವಾಕ್ಯಮಂಗಳೆಂಬ ಕರತ್ರಯಂಗಳೆಂ ಸೇವಿಸುವೆಂ. ||೧||

ಸೂ:- ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಕರ್ತುವಾದ ಚೆನ್ನ ಸದಾಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಸ್ವರೂಪನಾದ-ಅಂಗಕ್ಕೆ ಸ್ವಾನುಭವಸ್ವರೂಪನಾದ- ಬಹಿರಂಗಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯಸ್ವರೂಪ ನಾದ-ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶದಿಂದೊದವಿದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಮಾದ ಶಿವಯೋ ಗಜ್ಞಾನವನು, ಶಿವಾಗಮಂಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿವಿಸ್ತಾರಮುಂ ಗಂಭೀರಮುಮಾದ ಯೋಗಪಾ ದಮಂ ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ವೀತರಾಗರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ್ಳ ನಿರಾಯಾಸದಿಂದ ಬೋಧಿಸುವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನಮಾಗಿ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವೆನೆಂದು ಪೇಳು ತ್ತಿ ದರ್ಶನಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುಪ್ರಸಾದೇನ ಯೋಗಂಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶಿವಾತ್ಮಕಂ |
ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿಸುಪ್ರಬೋಧಾಯ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾಂ ||೨||

ಟೀ|| ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುಪ್ರಸಾದೇನ-ಶ್ರೀಮತ್-ಶಿವಯೋಗ್ಯಶ್ವರೈವಂಪನ್ನನಾದ, ಗು ರು-ಶ್ರೀಗುರುವಿನ, ಪ್ರಸಾದೇನ-ಪರಿಪಕ್ವತೆಯಿಂ ಸೇವಾಶುಕ್ಯವೆಗಳಂ ಜನಿಸಿದ ಅನು ಗ್ರಹಾಭಿಮುಖವಾದ ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದದಿಂದ, ಶಿವಾತ್ಮಕಂ-ಮತಾಂತರಂಗಳಲ್ಲಿ ಪೇರ್ದ ಜ ಡ್ಧವಾದ ಏಕರಸತ್ವಾದಿಭ್ರಾಂತಯೋಗವಲ್ಲದೆಯೆಕುದರಿ ಮಂಗಲರೂಪಮಾಗಿ ಪುಂಫ, ಮೇಣ್, ಶಿವಾತ್ಮಕಂ-ಒಂದುನಾದಶ್ಲೋಮಮಂತ್ರಭುವನ ವಿಗ್ರಹಾದಿಗಳ್ಳಿ ಸಂಗದಿಂದೆ ಅಯಸ್ಸು ತಾ ನಗ್ನಿ ರೂಪವಾದಂತೆ ಶಿವಾಧಿಷ್ಠಾನಾತಿಶಯದಿಂದ ಶಿವರೂಪಂ ಗಳಾದ ಧೈಯವಸ್ತುಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಶಿವಾತ್ಮಕವಾಗಿಪುಂಫ, ಮೇಣ್, ಶಿವಾತ್ಮ ಕಂ-ಶಿವ-ದ್ವಂದ್ವದಶಾಂಶೈವ ಖಾಚಕ್ರದುಸಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪಕಾಶಾತ್ಮಕನಾದ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಶಿವನ, ಆತ್ಮಕಂ-ಸಕಲತತ್ವತಾತ್ವಿಕವಿಲಕ್ಷಿತೆಯಿಂದ ಸಮಾನವಾದ ತನ್ನ ಆಕಾಶಪ್ರಕಾಶಯೋಗಾದಿ ದೃಷ್ಟಾಂತೋಪಲಕ್ಷಿತವಾದ ಶಿವಾತ್ಮಕವಾಗಿಪುಂಫ, ಯೋಗಂ-ಸಂಖಂಫವಿಶೇಷವನು, ಜ್ಞಾತ್ವಾ-ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದರಿಮ, ಸುಪ್ರಬೋಧಾ ಯ-ಅಧಿಕಾರಿಗಳ್ಳಿರಾಯಾಸದಿಂದರಿಯಲೋಸುಗ, ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾಂ-ಶಿವಯೋ ಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಯೆಂಬ ಪ್ರಕರಣವನು, ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ-ಹೇಳುತ್ತಿಹೆನು ||೨||

ಸೂ- ಆಚಾರ್ಯನು ಶಿವಯೋಗಸ್ವರೂಪಮಂ ಜಿಸಗೊಂಡ ಶಿಷ್ಯನನು ಸಂತೋ ಷದಿ ಲಾಲಿಸಿ, ಅತಿರಹಸ್ಯಾರ್ಥಬೋಧೆಯು ಗುರುಭಕ್ತಿಯಿಂದಪ್ಪುದೆಂದು ಪೇರ್ದ ಪಂ-

ಶ್ಲೋ|| ಶಿವತತ್ವವಿದಾಂಶ್ರೇಷ್ಠವಕ್ಷ್ಯಾಮಿಶೃಣುತೇತಿಧುನಾ |
ಶಿವಯೋಗಂಪರಂಗುಹ್ಯಮುಪಿತ್ವದ್ಭಿಕ್ತಿಗಾರವಾತ್ ||೩||

ಟೀ||ಶಿವತತ್ವವಿದಾಂ-ಶಿವತತ್ವ-ಭೂತಪಂಚಕ ಮಾತ್ರಾಪಂಚಕ ಕ್ಷೇಂದ್ರಿಯ ಪಂಚಕ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಪಂಚಕ ಅಂತಃಕರಣತ್ರಯ ಗುಣ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷ ಪಂಚ ಕಂಚುಕ ಅಧೋಮಾಯೆ, (ಅವಿದ್ಯೆ) ಈಶ್ವರ ಸದಾಶಿವ ಶಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಮೂವತ್ತೈದು ತತ್ವಕ್ಕುಪರಿಯಾದ ಶಬ್ದಾರ್ಥೋಭಯಕಾರಣವಾದ ಪದಧ್ವಾತ್ಮಕನಾದ ಜಗಜ್ಜನ್ಮ

ಭೂಮಿಯಾದ ಪರಿಶ್ಕರ್ಣನಿಷ್ಕಲಸ್ವರೂಪವಾದ ಶಿವತತ್ವವನ್ನು, ವಿದಾಂ-ಬಲ್ಲವರ್ಗ
ಳಿಗೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠ-ಮುಖ್ಯನಾದ ಎಲೆಯೋಗೀಶ್ವರನೇ, ಶಿವಯೋಗಂ-ಶಿವಯೋಗವನ್ನು, ಪ
ರಂ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಗುಹ್ಯಮುಖ್ಯ-ಗೋಪ್ಯವನ್ನಾದರೂ, (ಆವನಾನೊರ್ದನು ಬಲ್ಲತನ
ಮಂ ಮರೆಯಲೆಂದೂ ಲೌಕಿಕಪ್ರಯೋಜನಮಂ ಪಡೆಯಲೆಂದೂ, ಅಯೋಗ್ಯನಂ
ಮೋಸದಿಂ ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದೂ ಶಿವಜ್ಞಾನಮಂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ ನಾತಂಗೆ ಡಾಕಿ
ನೀದೇವಿಯಂಬ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯ ಕಾಪಂ ಬಹುದು. " ಪಾಂಡಿತ್ಯಾದರ್ಥಲೋಭಾದ್ವಾ
ಪ್ರಮಾದಾದ್ಯಪ್ರಯುಕ್ತಾತಿ ತಸ್ಯಾವಶ್ಯಮಹಾಭೋರೋ ಡಾಕಿನೀಶಾಪಲಪತೇತ್
ಎಂದುಂಟಾಗಿ, ಇದುನಿಮಿತ್ತಂ ಗೋಪ್ಯವೆಂಬುದರ್ಥಂ) ತ್ವದ್ಭಕ್ತಿಗೌರವಾತ್-ತ್ವತ್-
ನಿಷ್ಠೆ, ಭಕ್ತಿಗೌರವಾತ್-ಭಕ್ತೃತಿಶಯದ ದನೆಯಿಂದ, ತೇ-ನಿನಗೆ, ಅಘನಾ-ಈಗ,
ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ-ಹೇಳುತ್ತಿಹೆನು, ಕೃಣು-ಕೇಳು. ||೩||

ಸೂ-ಶಿವಸಮಾನತೆಯಿಂದಪ್ಪ ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಪ್ಪುದರಿಂ ಯೋಗವೆಂ
ಬ ಪೆಸರಂ ತಾಳ್ದ ಮಂತ್ರಾನಿ ಯೋಗಂಗಳು ನಾಲ್ದೇನಂದ, ಪೇಲ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಮಂತ್ರೋಲಯೋಹತೋರಾಜಯೋಗಶ್ಚೇತಿಚತುರ್ವಿಧಂ |

ತಮಾಹುಃಪೂರ್ಮಮುನಯಸ್ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚಂಭುಪ್ರಬೋಧಿತಾಃ ||೪||

ಟೀ|| ಮಂತ್ರ:-ಮಂತ್ರಯೋಗವೆಂದೂ, ಲಯ:-ಲಯಯೋಗವೆಂದೂ, ಹಃ-
ಹಃಯೋಗವೆಂದೂ, ರಾಜಯೋಗಶ್ಚ-ರಾಜಯೋಗವೆಂದೂ, ಈ ಭೇದದಿಂದ, ತಂ-ಆ
ಯೋಗವನು, ಚತುರ್ವಿಧಂ-ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರವೆಂದು, ಶಂಭುಪ್ರಬೋಧಿತಾಃ ಶಂಭು-
ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನಿಂದ, ಪ್ರಬೋಧಿತಾಃ-ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ಸಿದ್ಧಾಃ-ಶಿವಯೋಗಸಿದ್ಧ
ರಾಗಿದ್ದಂಥ, ಪೂರ್ಮಮುನಯಃ-ಪ್ರಾಚೀನರಾದ ಭೇತಾದಿಮುನೀಶ್ವರರು, ಆಹುಃ-ಹೇ
ಳುವರು. (ಆಮುನಿಗಳಾರಂವೊಡ:-ಭೇತ, ದಮನ, (ಮದನ)ಯುವಾಲೋಕ, ಸು
ಹೋತ್ರ, ಕಂಕ, (ಕಂಕಣ)ಲೋಕಾಕ್ಷಿ, ಜೇಗೀಷವ್ಯ, ದಧಿವಾಹ, ವೃಷಭ, ಉಗ, ಅತ್ರಿ
ಸುಬಾಲಕ, (ಸ-ಧಾರಕ) ಗೌತಮ, ವೇದಶಿರ, (ವೇದಶಿಖಿ)ಗೋಕರ್ಣ ಗ ಹಾವಾಸಿ, ಶಿಖಂ
ಡಿ, ಜಟಾಮಾಲಿ, ಅಟ್ಟಹಾಸ, (ಚಾರುಹಾಸ) ದಾರುಕ, ಲಾಂಗುಲಿ, ಮಹಾ ಕಾಯ, ಕೂಲಿ,
ದಂಡಿ, (ಡಂಡಿ)ಮುಂಡಿ, ಸಹವ್ಯ, ಸೂನಿವಶಕ್ತ, (ಸಪ್ತೇಶ್ವರ) ಲಕುಲೀಶರೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತ
ಒಂದು ಶಿವಾನುಗೃಹಿತರು. ಈ ಮುನಿಗಳ್ಳಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಪ್ರತ್ಯೇಕಮಾಗಿ ನಾಲ್ವರು
ನಾಲ್ವರುಶಿಷ್ಯರಾಗಲಾಗಿ, ಭೇತ ಭೇತಶಿಖಾದಿಯಾಗಿ ಮಿತ್ರಕಾರುಷ್ಯರೇ ಅಂತ್ಯವಾಗಿ
ನೂರಹನ್ನೆರಡು ಶಿಷ್ಯರ ವರ್ಗಂಗೂಡಿ ಇವರ್ಮುನೀಶ್ವರರೆನಿಸಿಕೊಂಬರು. ಈಯ
ರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಾಯುವೀಯಸಂಹತೆಯೊಳಗೆ-"ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿಸಂಖ್ಯಾಕಾ ಯೋಗಾಚಾರ್ಯಾ
ಯುಗಕ್ರಮಾತ್ | ಶಿಷ್ಯಾಃಪ್ರತ್ಯೇಕಮೇತೇಷಾಂ ಚತ್ವಾರಣ್ಯಾಂತೇಜಸಃ || ರುದ್ರಾ
ಕ್ಷಮಾಲಾಭರಣಾಸ್ತು ಪುಂಡ್ರಾಂಕಿತಮಸ್ತಕಾಃ | ಶಿಖಾಜಟಾಸ್ಸವೃಜಟಾಶ್ಯಜಟಾ
ಮುಂಡಶಿಷ್ಯ-ಕಾಃ || ಇತಿ.)

ಸೂ|| ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ಮೊದಲೇಲ್ಲ ಮಂತ್ರಯೋಗದ ಲಕ್ಷಣಮಂ ಪೇಳಿದಂ-

ಶ್ಲೋ|| ಏಕಾಕ್ಷರಂ ದ್ವ್ಯಕ್ಷರಂವಾ ಪಡಕ್ಷರಮಥಾಪಿವಾ|

ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಂವಾಮೋಕ್ಷಾಯಮಂತ್ರಯೋಗೀಜಪೇತ್ಯದಾ||೫

ಟೀ || ಏಕಾಕ್ಷರಂ-ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರಂಗಳೊಡನೆವಿಭಾಗರೂಪದಿಂದೇ ಕಾಕ್ಷರವೆನಿಸಿಕೊಂಬ ಸಕಲ ಮಂತ್ರರೋಮಣಿಯೆನಿಸುವ ಓಂಕಾರವೆಂಬ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವನಾದರೂ, ಮೇಣ್ ನಾದ ಗುಡ್ಯ ಪರ ಜೀವ ದೇಹಿ ಭೂತಪಂಚಮ ಸಾಂತ್ ತತ್ತ್ವಾಂತ ಭೂತಾಂತ ಶಿವಾರ್ಣ ಕೂನ್ಯ ಅವ್ಯಯಂಗಳೆಂಬ ನಾಮಂಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವ "ಹಂ" ಎಂಬ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಸಾದವನಾದರೂ "ಹ್ರೀಂ" ಎಂಬ ಮೂಲಪ್ರಸಾದವನಾದ ರೂ, "ಹಂ" ಎಂಬ ತತ್ತ್ವಪ್ರಸಾದವನಾದರೂ, "ಹ್ರೀಂ" ಎಂಬ ಆದಿಪ್ರಸಾದವನಾದ ರೂ, ದ್ವ್ಯಕ್ಷರಂವಾ-ಎರಡಕ್ಷರರೂಪವಾದ "ಹಂಸ" ಎಂಬ ಆತ್ಮಪ್ರಸಾದ ಮಂತ್ರವ ನಾದರೂ, ಶಿವಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ರೂಪವಾದ ತನ್ನ ಅನಾದಿವಿವಿಧವಾದ ಪರಾಮ ರ್ಶರೂಪವಾದ "ಸೋಹಂ" ಜಪವನಾದರೂ, ಪಡಕ್ಷರಂವಾ-ಸಪ್ತಕೋಟಿಮ ಹಾಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ತಾಂತ್ರಿಕವೈದಿಕಸಿದ್ಧವಾದ ಪಡಕ್ಷರಮಂತ್ರವನಾದ ರೂ, ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಂವಾ-"ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರೂಂ ನಮಃಕೈವಾಯ" ಎಂಬ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನಾದರೂ, ಮಂತ್ರಯೋಗೀ-ಮಂತ್ರಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವುಳ್ಳಂತನು, ಸದಾ-ಅನ ವರತಪ್ತ, ಮೋಕ್ಷಾಯ-ಮೋಕ್ಷಮಂಪಡೆಸುಲೋಸ್ಕರ, ಜಪೇತ್-ಜಪಿಸುವುದು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ:-ಆ ಜಪಯಜ್ಞವೇ ಸಮಸ್ತಯಜ್ಞಂಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷಮಪ್ಪದಿಂದೀಜಪ ಯಜ್ಞವು ಮಾಳ್ಪು ಪ್ರಕಾರವೆಂತೆಂದೊಡೆ-ಜಪೋಪವೇಶಮಂ ಪಡೆದ ಪುರುಷನು ಬ್ರಾಹ್ಮೀಮುಹೂರ್ತದೊಳ್ಳಿವಧ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದು, ಶೌಚಾಚಮನದಂತಧಾ ವನಾದಿಗಳಂ ಮಾಡಿ, ಜಲಸ್ನಾನ ಭಸ್ಮಸ್ನಾನಾದಿಗಳ ನಾಚರಿಸಿ, ಆಗಮೋಕ್ತವಿಧಾನ ದಿಂದೀಶ್ವರಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಗುರುವ ನಾರಾಧಿಸಿ, ಏಕಾಂತಸ್ಥಲಮೋ ದರ್ಭಾ ಸನ ಚರ್ಮಾಸನ ವಸ್ತ್ರಾಸನ ಕಂಬಲಾಸನಾದಿಕದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಮುಖವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಮೇ ಣುತ್ತರಮುಖವಾಗಿಯಾಗಲೀ ತನಗಿಷ್ಟವಾದಾಸನದೊಳ್ಳಿಳಿತು, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮತ್ರ ಯಮಂಮಾಡಿ, ಆಯಾ ಮಂತ್ರೋದಿತಂಗಳಾದ ಋಷಿ ಭಂದಸ್ಸು ಅಧಿವೇಷತ ದೀಜ ಕಕ್ರಿಗಳಂ ಶಿರಸ್ಸಾದಿಯಾಗಿ ಪಾದಾಂತಮಾದಾಯಾಸ್ಥಲಂಗಳೊಳ್ಳಿಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿ ಸ್ಥಿರ ಸುತ್ತು, ಕ್ರಮದಿಂದ ಮೊದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಸಹ್ಯಾರ ಕ್ರಮಗಳ ನಂದಾಶ್ರಮಭೇದಾ ನಸಾರದಿಂದ ಕರನಾಸ ವೇಶನಾಸ ಪಡಂಗಳನಾಸಂಗಳಂ ಮಾಡಿ, ಆಯಾಮಂತ್ರ ಕ ಲ್ಪೋಕ್ತವಿಧಾನದಿಂದ ಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣಮಂ ನಿತ್ಯಜಪಾನುಷ್ಠಾನಮಂ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿ ಯಾದಾತನು ರುದ್ರಾಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ರಂಟರಿದಾಗಲಿಪ್ಪತ್ತೈದರಿದಾಗಲಾಗಮೋಕ್ತವರ್ಗ ದಿಂದಾದ ಜಪಮಾಲಿಕೆಯಿಂದಂಗುಷ್ಠ ಮಧ್ಯಮೆಗಳೆಂದುಪಾಂಕುರೂಪದಿಂದ ಧ್ಯಾನಪೂ ರ್ಣಕಮಾಗಿ ಜಪಂಮಾಸ್ಸುದು, ಅವರೂ ಲಕ್ಷಾಕ್ಷರಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನಸ್ವರೂಪವೆಂ

ತಂದೊಡೆ-“ ಒಂ ಅಸ್ಯಪ್ರಸಾದಪಂಚಾಕ್ಷರಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಾಮುದೇವಯುಷಿ-ತ್ರಿಷ್ಪದಾ
 ಛಂದಃಶ್ರೀಸದಾಶಿವೋದೇವತಾ-ಒಂಜೀಜಂ-ಹ್ರಾಂಶಕ್ತಿ-ಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥಸಿ
 ದ್ಧೃರ್ಥ ಜಪೇವಿನಿಯೋಗಃ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಜಪಂಕರಿಸ್ಯೇ” ಇತಿಸಂಕಲ್ಪೈ, ಪಡಂಗನ್ಯಾ
 ಸಂಕುರ್ಯಾತ್—“ಒಂ ಹ್ರಾಂ ಒಂ ಸವ್ಯಜ್ಞಶಕ್ತಿಧಾಮ್ನೇಗುಹ್ಯಾತಿಗುಹ್ಯಾಯ ಹೃ
 ದಯಾಯನಮಃ, ಒಂ ಹ್ರೀಂ ನಂ ತೃಪ್ತಿಶಕ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಗೋಪ್ರೇ ಶರಣೇಸ್ವಾಹಾ, ಒಂ
 ಹ್ರೂಂ ಮಂ ಅನಾದಿಬೋಧಶಕ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ನಿಫನಾಯ ಶಿಖಾಯೈವಪಟ್, ಒಂ
 ಹ್ರೈಂ ಶಿಂ ಸ್ವತಂತ್ರಶಕ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಸದ್ವಿದ್ಯಾಧಿಪಾಯ ತೇಜೋರೂಪಾಯ ಕವ
 ಚಾಯಹುಂ, ಒಂ ಹ್ರಾಂ ವಾಂ ಅಲುಪ್ತಶಕ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಪರಮೇಶ್ವರಾಯ ನೇತ್ರತ್ರ
 ಯಾಯವಾಪಟ್, ಒಂ ಹ್ರಃ ಯಂ ಅನಂತಶಕ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಜ್ಯೋತೀರೂಪಾಯ ಅ
 ಸ್ಮಾಯಫಟ್. ” ಎಂಜೀ ಮಂತ್ರಾಗಳಿಂ ಪಡಂಗನ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡುವುದು. ಮೂ
 ತ್ತಿಧ್ಯಾನ-“ಶಾಂತಂ ಪದ್ಮಾಸನಸ್ಥಂ ಶಕಫರಮಕುಟಂ ಪಂಚವಕ್ತ್ರಂ ತ್ರಿಣೇತ್ರಂ ಕೂ
 ಲಂ ವಜ್ರಂಚ ಖಡ್ಗಂ ಪರಶು ಮಧಯದಂ ದಕ್ಷಭಾಗೇ ವಹಂತಂ | ನಾಗಂ ಪಾಕಂಚ
 ಘಂಟಾಂ ಪಲಯಹುತವಹಂ ಸಾಂಕುಶಂ ವಾಮಭಾಗೇ ನಾನಾಲಂಕಾರದೀಪ್ತಂ ಸ್ಥ
 ಟಿಕಮಣಿನಿಭಂ ನೌಮಿ ಸಾದಾಖ್ಯತತ್ವಂ ” (ಪಾರ್ವತೀಕಂನಮಾಮಿ) ಎಂದುಂಟಾಗಿ,
 ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಮಂತ್ರವನಾದರೂ ಜಪಿಸುವುದು. ಬಳಿಕೇ ಮಂತ್ರದಿಂದುತ್ತರವಾದ ಪಡ
 ಷ್ವರಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನಸ್ವರೂಪವೆಂತೆಂದೊಡೆ,—“ ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀಪಡಷ್ವರಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಾ
 ಮುದೇವಯುಷಿ-ಪದ್ಮಿಛಂದಃಶ್ರೀಸದಾಶಿವೋದೇವತಾ-ಪ್ರಣವಂಜೀಜಂ-ಉಮಾಶಕ್ತಿ-
 ಉದಾತ್ತಸ್ವರಶ್ಚೈತವರ್ಣೋಽಸೌ-ಶ್ರೀಸದಾಶಿವಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥೇಜಪೇವಿನಿಯೋಗಃ ”
 ಎಂದು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಬಳಿಕಾ ಮಾಂತ್ರಿಕಂ ಮಂತ್ರರೂಪನಾಗಿಯೇ ಮಂತ್ರಮಂ ಜಪಿಸ
 ಲ್ಲೀಕಾಗಿ, ೨ ಮಂತ್ರವರ್ಣನ್ಯಾಸಂ ಕ್ರಮದಿಂ ಕರನ್ಯಾಸಮೆಂದು ದೇಹನ್ಯಾಸಮೆಂ
 ದು ಪಡಂಗನ್ಯಾಸಮೆಂದು ತ್ರಿವಿಧಮಪ್ಪುದಾಗಿ, ಬಳಿಕದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ
 ಸ್ಥಿತಿ ಸಹ್ಯಾರಮೆಂದು ಮೂರುಪ್ರಕಾರಮಪ್ಪುದೆಂತೆಂದೊಡೆ- ಯಕಾರಾದಿ ಪಂಚವ
 ಣಂಗಳಿಂ ಹಸ್ತಧ್ವಯಂಗಳೊಳಿಂಗುಷ್ಠಾದಿ ಕನಿಷ್ಠಾಂತವಾಗಿ ನ್ಯಾಸಮಂಮಾಡಿ, ಪ್ರ
 ಣವಮಂ ಕರತಲಕರಪೃಷ್ಠಂಗಳೊಳಿಂಗುಳಿಂದೊರ್ದೈಮುಖವಾಗಿ ನ್ಯಾಸಮಂಮಾ
 ಡುವುದು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಮಾದ ಸ್ಥಿತಿನ್ಯಾಸಮೆನಿಪುದು. ತದ್ವಿಪರೀತದಿಂ ನ
 ಕಾರಾದ್ಯಕ್ಷರಂಗಳಿಂ ಕನಿಷ್ಠಾದಿ ಅಂಗುಷ್ಠಾಂತವಾಗಿ ನ್ಯಾಸಮಂಮಾಡಿ ಪ್ರಣವಮಂ
 ಕರತಲಕರಪೃಷ್ಠಂಗಳೊಳಿಂಗುಳಿಗಳಿಂದಧೋಮುಖವಾಗಿ ನ್ಯಾಸಮಂಮಾಡಲದು
 ಯತೀಶ್ವರಗೇ ಯೋಗ್ಯಮಾದ ಸಹ್ಯಾರನ್ಯಾಸಮೆನಿಪುದು. ಅಂಗುಳಿಗಳ ಮಧ್ಯಮಾದಿ
 ಯಾಗಿ ತರ್ಜನೈಂತಮಾಗಿ ಶಿಕಾರಾದಿ ಮಹಾರಾಂತಮಾದ ವರ್ಮಂಗಳ ನ್ಯಾಸಮಂ ಮಾ
 ಡಿ, ಪ್ರಣವಮಂ ಕರತಲಕರಪೃಷ್ಠಂಗಳೊಳಿಂಗುಳಿಗಳಿಂ ತಿರ್ಯಚ್ಛುಖವಾಗಿ ನ್ಯಾಸ
 ಮಂ ಮಾಡಲದೇ ಗೃಹಸ್ಥಗೇ ಯೋಗ್ಯಮಾದ ಸ್ಥಿತಿನ್ಯಾಸಮೆನಿಪುದು. ಇದು ಕರನ್ಯಾ
 ಸವಿಧಿ. ಅನಂತರ ನಾ ದೇಹನ್ಯಾಸಕ್ರಮವೆಂತೆಂದೊಡೆ,—ಯಕಾರಾದಿ ಪಂಚವರ್ಣಂಗಳಿ

ಳಂ ಮಸ್ತಕ ಮುಖ ಹೃದಯ ಗುಹ್ಯ ಪಾದಂಗಳೆಂಬ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಕ್ರಮದಿಂ
 ಚತುರಂಗದಿಂ ನ್ಯಾಸವೆಂಬುದಿ, ಸರ್ವಾಂಗಮಃ ಕರತಳಂಗಳಿಂ ದಘೋಮುಖಮಾಗಿ
 ತಡವುತ್ತೆ ಪ್ರಣವನ್ಯಾಸಂಗಳೆಂ ಮಾಡುವುದೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಮಾದ ಸೃಷ್ಟಿನ್ಯಾ
 ಸವೆನಿಪುದು. ತದ್ವಿಘ್ನತದಿಂ ನೆಕಾರಾದಿಗಳಂ ಪಾದಾದಿಮಸ್ತಕಾಂತಮಾಗಿ ನ್ಯಾಸ
 ವೆಂಬುದಿ ಪ್ರಣವಮಂ ಕರತಲಗಳಿಂ ಮೇಲಾಗಿ ತಡವುತ್ತೆ ನ್ಯಾಸವೆಂಬುದು ಯ
 ತೀರ್ಥರಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯಮಾದ ಸಹ್ಯಾರನ್ಯಾಸವೆನಿಪುದು. ಹೃದಯಾದಿಮುಖಾಂತಮಾದ
 ಸ್ಥಾನಂಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕಾರಾದಿ ಮಕಾರಾಂತಮಾದ ವರ್ಣಂಗಳಂ ನ್ಯಾಸವೆಂಬುದಿ, ಪ್ರಣ
 ವಮಂ ಸರ್ವಾಂಗದೊಳು ನ್ಯಾಸವು ಮಾಡುವುದೇ ಗೃಹಸ್ಥರಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯಮಾದ ಸ್ಥಿತಿನ್ಯಾ
 ಸವೆನಿಪುದು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತಮಾದ ಷಡಂಗನ್ಯಾಸವೆಂತೆಂದೊಡೆ, — ಹೃ
 ದಯಾದಿಯಾಗಿ ಅಸ್ತ್ರಾಂತಮಾದ ನ್ಯಾಸವದು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಮಾದ ಸೃಷ್ಟಿ
 ನ್ಯಾಸವೆನಿಪುದು. ಅಸ್ತ್ರಾದಿ ಹೃದಯಾಂತಮಾದ ನ್ಯಾಸವದು ಯತೀರ್ಥರಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯ
 ಮಾದ ಸಹ್ಯಾರನ್ಯಾಸವೆನಿಸುಪುದು. ಕವಚಾದಿ ಶಿಖಾಂತಮಾದ ನ್ಯಾಸವದು ಗೃಹಸ್ಥ
 ರಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯಮಾದ ಸ್ಥಿತಿನ್ಯಾಸವೆನಿಪುದು. ಅದಾಗಿ, ಸೃಷ್ಟಿರೂಪಮಾದ ಷಡಂಗನ್ಯಾಸ
 ವೆಂತೆಂದೊಡೆ: — “ ಓಂ ಯಂ ಓಂ ಸದ್ವಜ್ರಕತ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಅಂಗುಷ್ಠಾಭ್ಯಾಂನಮಃ,
 ಓಂ ವಾಂ ಓಂ ತೃಪ್ತಿಕತ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ತರ್ಜನಿಭ್ಯಾಂನಮಃ, ಓಂ ಶಿಂ ಓಂ ಅನಾದಿ
 ಬೋಧಕತ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಮಧ್ಯಮಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ, ಓಂ ಮಂ ಓಂ ಸ್ವತಂತ್ರಕತ್ತಿಧಾ
 ಮ್ನೇ ಅನಾಮಿಕಾಭ್ಯಾಂನಮಃ. ಓಂ ನಂ ಓಂ ಅಲುಪ್ತಕತ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಕನಿಷ್ಠ
 ಕಾಭ್ಯಾಂನಮಃ, ಓಂ ಓಂ ಓಂ ಅರಂತಕತ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಕರತಳಕರಪೃಷ್ಠಾಭ್ಯಾಂನ
 ಮಃ ” ಎಂದು ಕರನ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡುವುದು. “ ಓಂ ಯಂ ಓಂ ಕಾಕಾನಾಯನ
 ಮಃ, ಶಿರಸಿ, ಓಂ ವಾಂ ಓಂ ತತ್ಪುರುಷಾಯನಮಃ ಮುಖೇ, ಓಂ ಶಿಂ ಓಂ ಅಘೋ
 ರಾಯನಮಃ ಹೃದಯೇ, ಓಂ ಮಂ ಓಂ ವಾಮದೇವಾಯನಮಃ ಗುಹ್ಯೇ, ಓಂ ನಂ
 ಓಂ ಸದೋಜಾತಾಯನಮಃ ಪಾದದ್ವಯೇ, ಓಂ ಓಂ ಓಂ ಪ್ರಣವಾಯನಮಃ
 ಸರ್ವಾಂಗೇ ” ಎಂದು ದೇಹನ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡುವುದು. “ ಓಂ ಓಂ ಓಂ ಸದ್ವಜ್ರ
 ಕತ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಹೃದಯಾಯನಮಃ, ಓಂ ನಂ ಓಂ ತೃಪ್ತಿಕತ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಶಿರಸೇಸ್ವಾ
 ಹಾ, ಓಂ ಮಂ ಓಂ ಅನಾದಿಬೋಧಕತ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಶಿಖಾಯುಪಷಟ್, ಓಂ ಶಿಂ ಓಂ
 ಸ್ವತಂತ್ರಕತ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಕವಚಾಯನಮಃ, ಓಂ ವಾಂ ಓಂ ಅಲುಪ್ತಕತ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ನೇ
 ತ್ರತ್ರಯಾಯವಾಷಟ್, ಓಂ ಯಂ ಓಂ ಅನಂತಕತ್ತಿಧಾಮ್ನೇ ಅಸ್ತ್ರಾಯುಷಟ್ ”
 ಎಂದು ಷಡಂಗನ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡುವುದು. ಬಳಿಕ ಮೂರ್ತಿಧ್ಯಾನವು: — “ ಬಿಭ್ರ
 ದ್ವೋಭಿಃ ಕುತಾರಂ ಮೃಗಮುಖಯವರಾ ಸುಪ್ರಸನ್ನೋ ಮಹೇಶಸ್ವರೂಪಾಕಾರ
 ದೀಪ್ತಸ್ಸರಸಜನಿಲಯೋವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮೋತ್ತರಿಯಃ | ಧೈಯೋಮುಕ್ತಾಪರಾಗಾ
 ಮೃತರಸಕಲಿತಾರ್ದ್ರಃ ಪ್ರಭುಃ ಪಂಚವಕ್ತ್ರಪೃಷ್ಠಃ ಕೋಟೀರಕೋಟೀ ಭಟತತುಹಿ
 ಸೇವೋಚಿಷ್ಕೃತೋತ್ತಂಗಳಮಾಲೀ ” ಎನಂಬಿ ಮೂರ್ತಿಯಂ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಮೂರ್ತಿ ಜ

ಪಾನುಷ್ಠಾನವು—ಪುರಾಣ ರೂಪವೆಂದೂ, ನಿತ್ಯಜಪವೆಂದೂ, ಪುರಾಣ ಪೂಜಾರ್ಥಕನಿ
ತ್ಯಜಪವೆಂದೂ ಮೂರುಪ್ರಕಾರವು. ಅದರೊಳ್ಳುರಾಣಗೂಡಿದ ನಿತ್ಯಜಪವೇ
ವಿಶಿಷ್ಟಮಪ್ಪುದರಿಂ ಪುರಾಣಜಾಪಕನು ಸುಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಸುಮುಹೂರ್ತದೊಳೆ
ಸಂಕಲ್ಪಪೂಜ್ಯಕದಿಂದಾರುಲಕ್ಷವನಾಗಲಿ, ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷವನಾಗಲಿ ಜಪಿಸಿ, ಆ
ಜಪಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಒಂದುಲಕ್ಷ ತಪಃನವಂ ಮಾಡಿ, ಕ್ಷೀರದಿಂದಾಗಲಿ ಘೃತದಿಂದಾಗ
ಲಿ ಸಹಸ್ರಾಹುತಿಯಂ ಕೊಟ್ಟು, ಈ ಪುರಾಣಜಪಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೇರಾಂತವಾಗಿ
ಸಂಕಲ್ಪಪೂಜ್ಯಕದಿಂ ನಿತ್ಯಜಪಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರವನಾಗಲಿ, ಸಾವಿರದೊಂಟನಾಗಲಿ
ನಿಯತವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಜಪಾದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಜಪಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಜಪಮಾಲಿಕೆ
ಗಘ್ನಮಂ ಕೊಡುವುದು. ಪುರಾಣದಿಂ ಸಿದ್ಧಮಾದೀ ಪಡಕ್ಷರಮಂತ್ರದಿಂದಪ್ಪ
ಕಾಮ್ಯಫಲಪ್ರಕಾರವೆಂತೆಂದೊಡೆ—ಪದ್ವತಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷವಂ ಜಪಿಸಲು ಆ
ಯುರ್ದ್ವರ್ಧನವು, ಮಹಾನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷದ್ವಯದಿಂದಾಯುರ್ದ್ವರ್ಧನವು, ದೂರ್ದೇಯ
ನಾಗಲಿ ತಿಲವನಾಗಲಿ ಅಮರ್ದುರ್ವಳ್ಳಯ ರಸವನಾಗಲಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರವೇಳೆ ಮಂತ್ರಿ
ಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಆಯುರ್ದ್ವರ್ಧನವು. ಅರಳಯ ಮರನನೇರಿ ಲಕ್ಷದ್ವಯಮಂ ಜಪಿಸ
ಲು ಮೃತ್ಯುಹರವು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅರಳಯ ಮರನಂ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂ ಮುಟ್ಟಿ
ನೂರೊಂಟುವೇಳೆ ಜಪಿಸಲು ಮೃತ್ಯುಹರವು. ಆದಿತ್ಯಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಏಕಲಕ್ಷಮಂ
ಜಪಿಸಲು ಸಕಲವ್ಯಾಧಿಹರವು. ಒಂದುಮಾಸ ಪಠ್ಯಂತವಾಗಿ ಉದಕಮಂ ನೂ
ರೊಂಟುವೇಳೆ ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕುಕ್ಷಿರೋಗಹರವು. ನೈವೇದ್ಯಮಂ ಹನ್ನೊಂದು
ವೇಳೆ ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ವಿಷಂಬೆರೆದಿದ್ದ ರೂ ಅಮೃತವಪ್ಪುದು. ನಿದಿಯುರ್ದಕವಂ
ಕುಂಭದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರವೇಳೆ ಜಪಿಸಿ, ಬಳಿಕಾ ಉದಕದಿಂ ಸ್ನಾನವಂ ಮಾಡ
ಲು ರೋಗಹರವು. ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ಕಾಲಂಗಳಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸವಿರ್ಪ
ಸಮುದ್ರಗಾಮಿಯಾದ ನಿದಿಯಲ್ಲಿ ಕಂತಾಂತವಾಗಿ ಮುಳುಗಿ, ಗ್ರಹಣಾದಿವೋಕ್ಷಾಂ
ತವಾಗಿ ಜಪಿಸಿ, ವೋಕ್ಷಾಂತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮೀರಸಮಂ ನೂರೊಂಟುವೇಳೆ ಜಪಿಸಿ ಪಾನ
ಮಂ ಮಾಡಲು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮಹಾಮತಿ ಪ್ರಕಾಶವಪ್ಪುದು. ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಯ
ಶ್ಚಿತ್ತವಿಧಿ;—ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಪೂಜೆಗಳೊಳಗೊಂದು ಕಾಲದ ಪೂಜೆಯುಳಿದರೂ
ನೂರೊಂಟು ಜಪವಂ ಮಾಡುವುದು. ಅಸವಿತ್ರಾನ್ನ ಸ್ವೀಕಾರವಾದೊಡೆ ನೂರಂ
ಟು ಜಪವಂ ಮಾಡುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಮಹಾಪಾತಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷವೂ
ಹತ್ತುಸಾವಿರಜಪವಂ ಮಾಡುವುದು. ಪಾತಕಂಗಳಿಗೆ ತದರ್ಥ. (ಎಂದರೆ-ಅ
ಯ್ವತ್ತಯ್ಯು ಸಾವಿರವಂ ಮಾಡುವುದು) ಉಪಪಾತಕಂಗಳಿಗೆ ತದರ್ಥ. (ಎಂದರೆ
ಇಪ್ಪತ್ತೇಳುಸಾವಿರದೈನೂರಂ ಜಪಿಸುವುದು.) ಉಳಿದ ಪಾತಕಂಗಳಿಗೆಯ್ಯು ಸಾವಿರ
ವಂ ಜಪಿಸುವುದು. ವೋಕ್ಷವಿಧಿಗೆ ಜಪವಿಧಿಯೆಂತೆಂದೊಡೆ —ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತ
ತ್ಪ್ರಕೊಂದೊಂದು ಲಕ್ಷವಾಗಿಪ್ರತ್ಯೈದುಲಕ್ಷವಂ ಜಪಿಸಲು ಪ್ರಕೃತಿಕೃತ್ಯಮಂ ಜಯಿ
ಸುವನು. ನಿವಾಸ್ಥಲದೊಳೆ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರವಂ ಜಪಿಸಲು ಸಾ

ದಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳುದು. ನಿವಾತಸ್ಥಲಮೋಳ ಮನ್ಯೋರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೊಂದು
 ಲಕ್ಷವಂ ಜುಹಿಸಲು ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಬಿಂದುಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವುಳ್ಳುದು. ಮೂರು ಲಕ್ಷ
 ಜಪವಂ ಮಾಡಲಾಗಿ ಪಡಧ್ಯಾತೀತಮಾವ ಪರಿವಸಾಯುಜ್ಯವಂ ಪಡೆವನು. ತದ
 ನಂತರದೋಳ ದ್ವೈಕ್ಷರರೂಪಮಾದ "ಹಂಸ" ಮಂತ್ರವನಾದರೂ, "ಸೋಹಂ"
 ಜಪವನಾದರೂ, ಆ ಕಲ್ಪೋಕ್ತವಿಧಾನದಿಂದೊಂದು ಕೋಟಿಯಂ ಜುಹಿಸುವುದು.
 ತದನಂತರದೋಳ ಕಾಕ್ಷರ ರೂಪಮಾದ ಪ್ರಣವಮಂತ್ರದ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಮಾಗಿ ಜಪಪ್ರಾ
 ರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವಿಧಿಯುಕ್ತನಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾರಣ್ಯನವೀತೀರಾದಿ ಸ. ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಪು
 ಡ್ಯವೃಕ್ಷವನಾಶ್ರಿಸಿ, ಪ್ರಾಜ್ಞುಪೋದಜ್ಞುಖನಾಗಿ ಸ್ವಸ್ಥಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರು, ಪ್ರಾ
 ನಾಯಾಮುತ್ರಯವಂ ಮಾಡಿ, ಬಳಿಕಾ ಪ್ರಣವಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಋಷಿ-ದೇವಗಾಯತ್ರಿ
 ಛಂದಸ್ಸು-ಪರಮಶಿವನಧಿದೇವತೆ-ಅಂಬೀಜ-ಉಂಕಶ್ಚಿ-ಮಂಕೀಲಕ-ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಮಾ
 ದ ಜಪವೇ ವಿನಿಯೋಗವೆಂದು ಮೊದಲು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಮೇಲಾಮಂತ್ರದಿಂ ಕರನ್ಯಾಸಂ
 ಗ್ಯವಲ್ಲಿ-ಕರದ್ವಯದಂಗುಷ್ಠಾದಿ ಕಂಷ್ಠಾಂತಮಾದಂಗುಲಿಗಳ ಅಧಿಮಧ್ಯಾತ ಪರ್ಯಂ
 ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬಿಂದುಯುಕ್ತವಾದ ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರಂಗಳಂ ನ್ಯಾಸಂಮಾ
 ದಿ, ಬಳಿಕ ಬಿಂದುಯುಕ್ತ ಪ್ರಣವವನಾಸಂವಾಂಗುಲಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನ್ಯಾಸಂಗೆಯ್ದು, ಮೇ
 ಲಾಪ್ರಣವದಿಂದೇ ಕರತಫಲಕಪೃಷ್ಠಂಗಳ ಸಾಮಾಜ-ನಂ ಮಾಡಿ, ಇಂತು ಕರನ್ಯಾ
 ಸಂಗೆಯ್ದು, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಭಿ ಹೃದಯ ಮೂರ್ಧಂಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮದಿಂ ಸೋನ್ನೆವೆರಿಸಿ
 ದ ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರಂಗಳಂ ನ್ಯಾಸಂಮಾಡಿ, ಮೇಲೆ ಮೂರ್ಧಾದಿಪಾದಾಂತ
 ಮಾಗಿ ಬಿಂದುಸಹಿತ ಪ್ರಣವನುಂ ನ್ಯಾಸಂಗೆಯ್ದು, ಇಂತು ದೇಹನ್ಯಾಸಂಮಾಡಿ "ಓಂ
 ಭೂಃ ಅಗ್ನೋತ್ಮನೇ ಹೃದಯಾಯನಮಃ-ಓಂ ಭೂವಃ ವಾಯ್ವಾತ್ಮನೇ ಶಿರಸಸ್ಯಾಹಾ-
 ಓಂ ಸುವಃ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮನೇ ಚಿದಾಯೈವಷಟ್-ಓಂ ಮಹಃ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮನೇ ಕವಚಾಯ
 ಹುಂ-ಓಂ ಜನಃ ಪ್ಲಾನಾತ್ಮನೇ ನೇತ್ರತ್ರಯಾಯವಾಷಟ್-ಓಂ ತಪಃಸತ್ಯಾತ್ಮನೇ ಅಸ್ತ್ರ
 ಯಫಟ್-" ಎಂದು ಪಡಂಗಳನ್ಯಾಸಂಗೆಯ್ದು, ಬಳಿಕ ಮೀಕ್ರಮದಿಂ ಕರನ್ಯಾಸವೇಹನ್ಯಾಸ
 ಅಂಗನ್ಯಾಸಂಗೆಯ್ದು, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಜಗವೆಲ್ಲವಂ ತಪ್ತಾಯಃ ಹಿಂಢಮತೆ ಪ್ರವ
 ಜ್ಯೋತಿವ್ಯಾಪ್ತವೆಂಬನುಸಂಧಾನದಿಂದಾದರೂ, ಅಲ್ಲವ ತನ್ನ ಮೂಲಾಧಾರಾವೈಶಿ
 ಷ್ಯ ಚಕ್ರಭೇದಿನಿಯಾದ ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡೀಮಧ್ಯಗತ ವಿದ್ಯುಸ್ತೇಶ್ವರಾತ್ಮಕ ಬಿಂದು ಚಿಂ
 ತನೆಯಿಂದಾದರೂ, ಅಲ್ಲವ ಹೃತ್ಕಮಲಕರ್ಣಿಕಾಗ್ರದ ಸೋಮಸೂರ್ಯಾದಿಮಂಡ
 ಲತ್ರಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರಧ್ಯಾನಯುಕ್ತಮಾಗಾದರೂ ಹತ್ತು ಲಕ್ಷಜಪದಿಂ ಪು
 ರ್ವಕ್ಷರಣಂ ಮಾಡಿದ ಮೇಲಾ ಪ್ರಣವಮಂತ್ರಂ ಸಿದ್ಧಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಸಕಲಪಾಪಕ್ಷಯ
 ಮಂ ಪಟ್ಟಿರ್ಮಸಿದ್ಧಿಯಂ ಅಪ್ಯಮಹಪ್ರಶ್ನೈಗಳಂ ಸದ್ವಿವಿಧೈಗಳಂ ಯಥೇಷ್ಟಫಲಂ
 ಗಳುಮನೀವುದೇ ಸತ್ಯವೆಂದಂವುದಾಗಿ, ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರಯೋಗವಿಧಾನವೆಂಬದ
 ಭಿಪ್ರಾಯಂ.

ಸೂ|| ಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತಮಾದ ಲಯಯೋಗದ ಲಕ್ಷಣಮಂ ಪೇಳ್ವಂ:-
ಶ್ಲೋ|| ಯಸ್ಯಚಿತ್ತಂ ನಿಜಧ್ಯೇಯೇ ಮನಸಾಮರುತಾಸಹ |

ಲೀನಂಭವತಿ ಸಾದೇವಾ ಲಯಯೋಗೀಸುನಹಿ || ೬||

ಟೀ|| ಯಸ್ಯ-ಅವನಾನೋದ್ಯಯೋಗೀಶ್ವರನ, ಚಿತ್ತಂ-ಪರಮಾಂತ್ಯಕರಣವೆನಿಸುವ ಅತ್ಯಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿದ್ಯಾಕರಣವು, ನಿಜಧ್ಯೇಯೇ-ನಿಜ-ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾದ, ಧ್ಯೇಯೇ-ಮಂತ್ರಯೋಗದೊಳ್ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ವಾ-ಮೇಣು, ನಾದೇ-ವೈಕ್ಯತಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿ ದಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ನಾದದಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ಮನಸಾಮರುತಾಸಹ-ಮನೋಮಾರುತಂಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ, ಲೀನಂಭವತಿ-ಲಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದೀತು. ಸವಿವ-ಅತನೇ, ಲಯಯೋಗೀ-ಲಯಯೋಗಿಯೆಂದು, ಹಿ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾ. "೬||

ಸೂ|| ಲಯಾಸಂತರದಲ್ಲಿ ಹತಯೋಗಲಕ್ಷಣಮಂ ಪೇಳ್ವಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಭವೇದಷ್ಟಾಂಗಮಾರ್ಗೇಣಮುದ್ರಾಕರಣಬಂಧಃ |

ತಥಾಕೇವಲಕುಂಭೇವಾ ಹತಯೋಗೀವಶಾನಿಲಃ || ೭||

ಟೀ|| ಅಷ್ಟಾಂಗಮಾರ್ಗೇಣ-ಯಮ ನಿಯಮ ಅನನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಧ್ಯಾನ ಧಾರಣ ಸಮಾಧಿಯೆಂಬ ನಿಜಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳಾದಂಟರ ವಸ್ತುವೆಂದವೂ, ಮುದ್ರಾಕರಣಬಂಧಃ-ಮುದ್ರಾಬಂಧಕರಣಬಂಧಂಗಳಿಂದವೂ(ಇಲ್ಲಿ-"ಮಹಾಮುದ್ರಾಮಹಾಬಂಧೋ ಮಹಾವೇದಶ್ಚ ಶೇಷಃ | ಉಡ್ಡಿಯಾಣಂ ಮೂಲಬಂಧಸ್ತತೋಜಾಲಂಧರಾಭಿಃ || ಕರಣೇನಿಪರೀತಾಸಾವಜ್ರೋಳೀಶಕ್ತಿಚಾಲನಂ | ಇದಂಹಿ ಮುದ್ರಾದಶಕಂಜರಾಮರಣನಾಶಕಂ || ಎಂದುದಾಗಿ, ಹತ್ತುಪ್ರಕಾರವಾದ ಮುದ್ರಾಬಂಧಂಗಳ ಲಕ್ಷಣವೆಂದೊಡೆ:-ವಾಮಪಾದದಮಡದಿ ಯೋನಿಸ್ಥಾನವನೊತ್ತಿ, ಬಲದಪಾದವನೀಡಿ, ಎರಡು ಹಸ್ತಂಗಳಿಂದಂಗುಷ್ಠಮಂ ಪಿಡಿದು ವಾಯುಧಾರಣಮಂ ಮಾಡಿ ಜಾಲಂಧರಮಂ ಬಂಧಿಸಿದು "ಮಹಾಮುದ್ರೆ" ಯೆನಿಸುವುದು. ವಾಮಪಾದದ ಮಡದಿ ಯೋನಿಸ್ಥಾನವನೊತ್ತಿ, ಎಡದ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಬಲದಪಾದವನಿರಿಸಿ, ವಾಯುಸ್ತರಣಮಮಾಡಿ, ಜಾಲಂಧರಮಂ ಬಂಧಿಸಿ "ಮಹಾಬಂಧ" ವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಮಹಾಬಂಧದಲ್ಲಿಯೋಗೀಶ್ವರನು ಸುಖಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಮವಾದ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ತಾಡನವಂ ಮಾಡುವುದು "ಮಹಾವೇದ" ವೆನಿಸುವುದು. ಭೇದನ ಜಾಲನದೋಹನಾದಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಜಿಹ್ವೆಯಂ ಭ್ರೂಮುಸ್ಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆರಿಸಿ ಸ್ಥಿರವೃತ್ತಿಯಾಗಿಹುದು "ಬಾಹ್ಯಶೇಷ" ಯೆನಿಸುವುದು. ಮಡದಿಂದ ಯೋನಿಸ್ಥಾನವನೊತ್ತಿ ಗುರುವನಾಕುಂಚಿಸುವುದು "ಆಧಾರಬಂಧ" ವೆನಿಸುವುದು. ಉದರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣಮಂ ಮಾಡುವುದು "ಉಡ್ಡಿಯಾಣಬಂಧ" ವೆನಿಸುವುದು. ಚುರುಕವನು ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಕಂಠಸಂಕೋಚಮಂ ಮಾಡುವುದು "ಜಾಲಾಧರಬಂಧ" ವೆ

ನಿಸುವುದು. ಅಧೋಗತವಾದ ಶಿರಸ್ಸಾಗಿ, ಪಾದಗಳೂರ್ಧ್ವವಾಗಿರಲಾಗಿ “ ವಿಪರೀತ ಕರಣಿ ,, ಯೆನಿಸುವುದು. ಯೋನಿಮುಖದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ಬಿಂದುವನೂರ್ಧ್ವಕ್ಕೆ ಸುವುದು “ ವಜ್ರೋಳಿ ” ಯೆನಿಸುವುದು. ಇಡಾ ಹಿಂಗಳಾ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಿಸುವ ಕುಂಡಲಿನೀ ಶಕ್ತಿಯನೆಬ್ಬಿಸುವುದು “ ಶಕ್ತಿಚಾಲನ ,, ವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಹತ್ತು ಪ್ರಕಾರವಾದ ಮುದ್ರಾಬಂಧಂಗಳಿಂದ ಪೂ, ಬಳಿಕ “ ಧೌತಿವಸ್ತ್ರ ಸ್ವಧಾನೇತಿ ಸ್ತ್ರೋ-ಟಕಂನಾಳಿಕಂತಥಾ | ಕಪಾಲಭಾತಿಶ್ಚೈತಾನಿ ಪಟ್ಟಿರ್ಮಣಿಪ್ರಚಕ್ಷತೇ || ” ಎಂದು ದಾಗಿ, ಕರಣವೆನಿಸುವ ಪಟ್ಟಿರ್ಮ ಪ್ರಕಾರವೆಂತೆಂದೊಡೆ—ನಾಲ್ಕುಂಗುಲವ ತೆರಪಿನ ಬಿಳಿಯು ಪಾವುಡೆಯು ನೊಂದುತುದಿಯುಂ ಪಡಿದು, ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೃದಯಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ನುಂಗಿ ತೆಗೆವುದು “ ಧೌತಿ ,, ಯೆನಿಸುವುದು. ಕುಳಿತೊಡೆ ನಾಭಿಪ್ರಮಾಣವಾಗುವ ಜಲದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು: ಉಧಾರ ಕುಂಚನದಿಂದುದಕವಂ ಪುರಿ ಸಿಬಿಡುವುದು “ ವಸ್ತ್ರ ,, ಯೆನಿಸುವುದು. ಹನ್ನೆರಡುಂಗುಲವ ಪ್ರಮಾಣವ ನೂಲನ್ನು ನಾಸಿಕಾದ್ವಾರದಲ್ಲೊಳಿಸಿ ಬಾಮುಲಿತೆಗೆವುದು “ ನೇತಿ ” ಯೆನಿಸುವುದು. ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳೂ ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿಯಿಂ ಕಂಬನಿ ಬರುವ ಪರ್ಯಂತಂ ನೋಡುವುದು “ ತ್ರೋಷಕ ,, ವೆನಿಸುವುದು. ಕಂಬವನಿರಿಸಿ, ಎಡಚಾರಿ ಬಲಚಾರಿಯಾಗಿ ಕುಕ್ಷಿಯ ತಿರುಗಿಸುವುದು “ ನಾಳಿ ” ಯೆನಿಸುವುದು. ಇಡಾ ಹಿಂಗಳಾ ದ್ವಾರಂಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ರೇಚಕ ಪೂರಕಂಗಳಂ ಮಾಡುವುದು “ ಕಪಾಲಭಾತಿ ,, ಯೆನಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಪಟ್ಟಿರ್ಮಬಂಧಂಗಳಿಂದಪೂ, ಮೇಣ್ ಚಿತಳೀಕರಣಾದಿ ಕರಣಂಗಳಿಂದಾದರೂ,) ತಥಾ-ಹಾಗೆ, ವಾ-ಮೇಣು, ಕೇವಲಕುಂಭೇ-ರೇಚಕಪೂರಕಂಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕುಂಭಿಸುವ ಕೇವಲ ಕುಂಭಕದಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ವಶಾನಿಬ-ವರಗತವಾದ ವಾಯುವುಳ್ಳುತನು, ಹತಯೋಗೀ-ಹತಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಭವೇತ-ಆಗುವನು. ||೩||

ಸೂ|| ಅಂತರವೊಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾವ ರಾಜಯೋಗಲಕ್ಷಣಮಂ ಪೀಠಪಂ-

ಶ್ಲೋ|| ತ್ರಿಪುಲಕ್ಷ್ಯೇಷು ಯೋಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಂಗಮಿಷ್ಯತಿ |

ಜ್ಞಾನೇವಾತಿಥಮನೋವೃತ್ತಿರಹತೋ ರಾಜಯೋಗವಿತ್ ||

ಟೀ || ಯಃ-ಅಸನಾನೋರ್ಮಪುರುಷನು, ತ್ರಿಪು-ಮೂರುಪ್ರಕಾರವಾದ, ಲಕ್ಷ್ಯೇಷು-ಬಾಹ್ಯಮುಖ್ಯಾಂತರಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ-ಹಾಂಗಳಿದ್ದೊಡೆ, ಜ್ಞಾನೇ-ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗದಲ್ಲಿಯ ತತ್ತ್ವ ವಿಲಕ್ಷ್ಯಪ್ರಜ್ಞಾನವಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾದ ಅಮ ನಸ್ತಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಂ-ಬ್ರಹ್ಮ-ಪದಸ್ವಕ್ಕು ಪಾದಾಪಕಾರ ಣವಾದ ಪರಿವಾಧಿಸ್ಥಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವನು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಂ-ಅಪರೋಕ್ಷಿಸಿ ಕಾಣುವನು, ಗಮಿಷ್ಯತಿ-ಮಯ್ದುವನೋ, ಮನೋವೃತ್ತಿರಹತಃ-ಮನೋವ್ಯಾಸಾರ ವಿಲ್ಲವೆಮಿರ್ದಂಥ, ಸಃ-ಆತನು, ರಾಜಯೋಗವಿತ್-ರಾಜಯೋಗವುಂ ಬಲ್ಲತನು, ಆ ಗುವನೆಂದಧ್ಯಾಹಂಸಿಕೊಂಬುದು.

ಸೂ|| “ಮದುಕ್ತೇನ್ಯವನಾಗ್ಗೇಣ ಮಯ್ಯವಸ್ಥಾಪ್ಯಜೇತಸಃ | ವೃತ್ತಲಿಂ
ತರನೀನೋಽಪೋಯ ಸ್ವನೋಗತಗೀಯತೇ ||” ಎಂಬ ಯೋಗದ ವಿಭಾಗೋದ್ದೇಶದ
ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣಮಂ ಪೇಳುತ್ತೆ, ರಾಜಯೋಗದ ವಿಶಿಷ್ಟತಮಂ ಪೇಳಿದ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಉತ್ತರೋತ್ತರವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ದ್ಯೋಗಾಶ್ಚ ತ್ವಾರವಮ | ತೇ
ಪ್ರೇಕವಮುಖ್ಯೋಽಸೌ ರಾಜಯೋಗೋತ್ತಮೋತ್ತಮಃ

ಟೀ|| ಯೋಗಾಃ-ಏವೇಹೇಳದ ಯೋಗಂಗಳು, ಉತ್ತರೋತ್ತರವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತ್-
ಕಬ್ಬಿತ್ಯಕವಾದ ಮಂತ್ರಯೋಗದೊ ನಿಶ್ಚಬ್ಬಿತ್ಯಕವಾಗಿ ಮನೋಲಯವೆನಿಸುವ
ಲಯಯೋಗವೇ ವಿಶೇಷವೆನಿಸುವುದು; ಆ ಮನೋಲಯವನೇ ವಾಯುಜಯಾದಿಂ
ಮನಮು ಸುಸ್ಥಿರಂಮಾಳ್ವುದಾಗಿ, ಲಯದೊ ಹಠಯೋಗವು ವಿಶೇಷವೆನಿಸುವುದು;
ಆ ಮನೋವಾರುತಂಗಳ ನುಸವೇಕಮಾತ್ರದೊ ನಿರಾಯಾಸದೊ ನಿಲಿಸಿ ನಿಜವಸ್ತು
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಂಮಾಳ್ವುದಾಗಿ, ರಾಜಯೋಗಮಾ ಹಠಯೋಗದೊ ವಿಶೇಷಮಾಳ್ವುದ
ರಿದುತ್ತರೋತ್ತರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಾರಣದೊ, ಚತ್ವಾರವಮಂ-ನಾಲ್ಕುಪ್ರಕಾರವೆಂದೇ
ಪ್ರಸಿದ್ಧವೂ, ತೇಷು-ಅನಾರ್ಥದ ಯೋಗಂಗಳಲ್ಲಿ, ಅಸೌ-ಈ, ರಾಜಯೋಗೋತ್ತ
ಮೋತ್ತಮಃ-ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ರಾಜಯೋಗವು, ಏಕವನ-ಒಂದೇ, ಮುಖ್ಯೋ-
ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವಂತಹುದಾಗುವುದು. ||೯||

ಸೂ|| ಈ ಪುರೋಕ್ತಮಾದ ರಾಜಯೋಗದ ಅವಂತರಭೇದಂಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷಾ
ನಂ ಗ್ರಂಥವ್ಯಯದೊ ಪೇಳಿದ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಸೋಽಪಿ ತ್ರಿಧಾಭವೇತ್ಸಾಂಖ್ಯ ಸ್ತಾರಕಶ್ಚಾಮರಾಙತಿ |

ಪಾಚನಿಕತಿತತ್ತ್ವಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಾತತ್ತ್ವಾಂಖ್ಯಗುಚ್ಯತೇ ||೧೦||

ಟೀ|| ಸೋಽಪಿ-ಆ ರಾಜಯೋಗವಾಯಿತ್ತಾದೊಡೆ, ಸಾಂಖ್ಯ-ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ
ಮೆಂದೊ, ತಾರಕಶ್ಚ-ತಾರಕಯೋಗವೆಂದೊ, ಅಮರಾಙತಿ-ಅಮನಸ್ಕಯೋಗವೆಂದೊ,
ತ್ರಿಧಾ-ಮೂರುಪ್ರಕಾರವಾಗಿದ್ದೊತಹುದು, ಭವೇತ್-ಅವುದು, ಪಾಚನಿಕತಿತತ್ತ್ವಾ
ನಾಂ-ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಪ್ರಕೃತ್ಯಂತಮಾದಿಪ್ರತ್ಯವತ್ತ್ವಂಗಳ, ಯತಃ-ಅವುಮಾನೊಂದು,
ಜ್ಞಾನಂ-ವಿವೇಕದೊ ವಿಲಕ್ಷಿತವ ಜ್ಞಾನವುಂಟೊ, ತತಃ-ಅದು, ಸಾಂಖ್ಯ-ಸಾಂಖ್ಯಯೋ
ಗಜ್ಞಾನವೆಂದೊ, ಉಚ್ಯತೇ-ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದೀತು.

ಶ್ಲೋ|| ಬಹುಮುಖಪ್ರಪಂಜ್ಞಾಸಾ ದ್ಯೋಗಸ್ತಾರಕಗುಚ್ಯತೇ |

ಅತಮುಖಪ್ರಪಂಜ್ಞಾಸಾ ದಮನಸ್ಕಿಙ್ಗಿರಿತಃ ||೧೧||

ಟೀ|| ಬಹುಮುಖ-ದ್ರಾಪಂಜ್ಞಾಸಾತ್-ಮನೋದೃಷ್ಟಿ ಮಾರುತಂಗಳಂ ಬಹು
ಮುಖವಾಗದಂತೆ ಮುದ್ರಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಯವನುಂಟುಂಟೆ, ತಾರಕಃ-ತಾರಕವೆಂಬ

ಯೋಗಃ-ಯೋಗವು, ಉಚ್ಯತೇ-ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದೀತು. ಅಂತರ್ಯುಧಾಪರಿಚ್ಛೇದನಾತ್-
ಅಂತರಂಗದಮನಮಂ ನೆನೆಯದಂತೆ ಮುದ್ರಿಸುವ ಅಂತರ್ಯುಧಯು ಜ್ಞಾನದದೇಸೆಯಿಂ
ದ, ಅಮನಸ್ಕೃತಿ-ಅಮನಸ್ಕಯೋಗವೆಂದು, ಕೂತಃ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ||೧೧||

ಸೂ|| ರಾಜಯೋಗವ ಭೇದವಾದ ಸಾಖ್ಯಾದಿಯೋಗಂಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರ
ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಂ ಪೇಳುತ್ತ ರಾಜಯೋಗಕೃದರ್ಥಮಂ ಪೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಕ್ಲಾಘ್ಯಸ್ಯಂಭೂತಾರಕೋತಿಯ ಮಮನಸ್ಕೋತಿಸಿತಾರಕಾ
ತ್ ರಾಜತ್ವಾತ್ಸರ್ವಯೋಗಾನಾಂ ರಾಜಯೋಗಃ ಸ್ವತಃ ||

ಟೀ|| ಸಾಖ್ಯಾ ಧೃತ್ಯಃ-ಸಂಜನಿಕತಿ ತತ್ಪಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವಾದ ಸಾಖ್ಯಾಯೋಗದದೇ
ಸೆಯಿಂದೆ, ಅಮಂತಾರಕಃ ನಾವಮಿದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಣವಾದೀ ತಾರಕಯೋಗವು,
ಕ್ಲಾಘ್ಯಃ-ಶ್ರೇಷ್ಠವು, ತಾರಕಾತ್-ತಾರಕಯೋಗವ ದೇಸೆಯಿಂದೆ, ಅಮನಸ್ಕೋತಿ-ನಿ
ಜವಸ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಅಮನಸ್ಕಯೋಗವು, ಕ್ಲಾಘ್ಯಃ-ಶ್ರೇಷ್ಠವು, ಈ ರಾಜಯೋಗವು
ಸರ್ವಯೋಗಾನಾಂ-ಸಮಸ್ತ ಯೋಗಗಳಿಗೆ, ರಾಜತ್ವಾತ್-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾರಣ, ರಾ
ಜಯೋಗಃ-ರಾಜಯೋಗವೆಂದು, ಸ್ವತಃ-ಸ್ವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಮಂ
ತ್ರಾದಿಯೋಗಂ ಛಾತೆ ಬಿಡ. ಪ್ರಯಾಸಮಿಲ್ಲವೆ ನಿರಾಯಾಸವು ದಾತ್ಮಲಾಭಮುಪ್ಪದಾಗಿ
ಇವೇ ರಾಜ ಯೋಗವೆನಿಸುವುದು ಎಂಬುದರ್ಥ.) ||೧೨||

ಸೂ|| ಈ ರಾಜ ಯೋಗದಿಂದುತ್ತರಯಾದ ಶಿವಯೋಗವುಂಟು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು
ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ನಭೇದಶ್ಚಿವಯೋಗಸ್ಯ ರಾಜಯೋಗಸ್ಯ ತತ್ವತಃ |
ಶಿವಾರ್ಥಿನಾಂತಥಾಪ್ಯೇವಮುಕ್ತೋಬುದ್ಧೀಪ್ರವೃದ್ಧಯೇ ||

ಟೀ|| ಶಿವಯೋಗಸ್ಯ-ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೂ, ರಾಜಯೋಗಸ್ಯ-ರಾಜಯೋಗಕ್ಕೂ,
ತತ್ವತಃ-ಪರಮಾರ್ಥದವೇಸೆಯಿಂದೆ, ಭೇದಃ-ಭೇದವು, ನ-ಇಲ್ಲ. ತಥಾಪಿ-ಹಾಗಾಯಿ
ತ್ತಾದರೂ, ಶಿವಾರ್ಥಿನಾಂ-ನಿಜಕೋಕ್ಷಮಂಜಯಸುಪರ್ಗಲ, ಬುದ್ಧೀಃ-ಬುದ್ಧಿಯೊಳು
ದೊಬ್ಬಿಂಕಿತಮಾದ ಜ್ಞಾತಕೃತ್ತಿಯು, ಪ್ರವೃದ್ಧಯೇ-ವೃದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ, ಭೇದಃ-ಭೇದವು,
ಉಕ್ತಃ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ||೧೩||

ಸೂ|| ರಾಜಯೋಗ ಶಿವಯೋಗಂಗಳಿಗೆ ಭೇದಮಂ ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಮುಮುಕ್ಷು
ಗಳಂ ಶಿವಯೋಗವೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಪೇಳಿದ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಸ್ತು ಯೋಭೇದ ಸ್ತಥಾಶಿವರತಾತ್ಮನಾ |
ತಸ್ಮಾನ್ಮನೀಷಿಭಿರ್ಗ್ರಾಹ್ಯಶ್ಚಿವಯೋಗಸ್ತು ಕೇವಲಃ ||೧೪||

ಟೀ|| ಶಿವರತ್ನಾತ್ಮನಾಂ-ಶಿವ-ಶಿವತತ್ವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ರತ-ಪ್ರೀತಮಾದ, ಅತ್ಯ
ನಾಂ-ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವರ, ತಯೋಃ-ಆರಾಜಯೋಗ ಶಿವಯೋಗಗಳಿಗೆ, ಭೇದಃ-ಭೇದ
ವು, ತಥಾ-ಹಾಗೆ, ಶಿವಯೋಗಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯೋ-ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವು,
(ಆ ಭೇದವಾವಪ್ರಕಾರವೆಂದೊಡೆ-ಪಾತಂಜಲಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣತ್ರಯಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ಕಾರವೇ ತಾರಕತ್ರಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮನೋಲಯವೇ ಅಮನಸ್ಸು
ವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಪ್ರಕೃತ್ಯರ್ಥದ ಪುರುಷಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ರಾಜಯೋಗವೆಂದು ಪೇಳ್ವ
ರಾಗಿ, ಆ ರಾಜಯೋಗಂ ಶಿವಯೋಗವೆನಿಸಲಯಿದು. ಆ ಶಿವಯೋಗವಾವುದೊ
ಡೆ-"ತದಾತ್ಮವತ್ಸಂಯೋಗಿತ್ವಂ ಜಿತಾತ್ಮಸ್ತೋಪಪದ್ಯತೆ" ಎಂದುದಾಗಿ, ಶಿವಭಕ್ತಿ
ಸಂಪುಟಾಧಾರಮಾದ ಮಹಾಕುಂಡಲಿನೀಜನಿತಂಗಳಾದ ತಾರಕತ್ರಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ
ದ್ವಾರದಿಂದ ಆ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನವಳಿದು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ನಿಂದ ಶಿವತತ್ವ
ಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಶಿವಯೋಗವೆನಿಸುವುದಾಗಿ, ಆ ರಾಜಯೋಗಕ್ಕೂ ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೂ ಈ
ಪ್ರಕಾರವಾದ ಭೇದವೆಂಬುದಕ್ಕಂ.) ತಸ್ಮಾತ್-ಅದುಕಾರಣವಾಗಿ, ಮನೀಷಿಭಿಃ-ವಿ
ವೇಶಿಗಳಿಂದ, ಕೇವಲ-ಸಕಲ ತತ್ವತಾತ್ಪರಿಕವಿಲಕ್ಷಿತೆಯಿಂದ ಕೈವಲ್ಯರೂಪವಾಗಿದ್ದಂಥ,
ಶಿವಯೋಗವು-ಶಿವಯೋಗವೇ, ಗ್ರಾಹ್ಯ-ಗ್ರಹಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವು. ||೧೪||

ಸೂ|| ಆ ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಪ್ಪುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಪೇಳ್ವ ಶಿವಜ್ಞಾನದಿಗ
ಳಿದು ಶಿವಯೋಗವೆನಿಸಿಕೊಂಬುವುದು ಪೇಳ್ವತ್ತಿರದಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಿವನುಯಂ ಭಕ್ತಿಶ್ರೇಷ್ಠವೀಧ್ಯಾನಂಶಿವಾತ್ಮಕಂ |

ಶೈವವ್ರತಶಿವಾರ್ಪಣತಿಶಿವಯೋಗೋಹಿಮಂಚಛಾ ||೧೫||

ಟೀ|| ಶಿವಮಯಂ-ಪರೂಪಾಸ್ತವನಿತ್ಯಜ್ಞಾನವಲ್ಲದಿಹುದುಂ ಶಿವಾತ್ಮಕವಾಗಿರ್ಪಂ
ಥ, ಜ್ಞಾನಂ-ಜ್ಞಾನವು, ("ಜ್ಞಾನಾಭಿವಾಘಬೋಧನಂ" ಎಂದುದಾಗಿ) ಶೈವೀ-ಅನ್ಯ
ದೇವತಾಪರಿತ್ಯಾಗದಿಂದ ಶಿವಸಂಬಂಧವಾದಂಥ, ಭಕ್ತಿಃ-ಭಕ್ತಿಯು, ("ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಕರ್ಮ
ನುಷ್ಠಾನಾಚ್ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿರ್ಭವೇದ್ಭವಂ | ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಾಭಿವೇಶಕ್ತಿರ್ಭವತ್ಯವ್ಯಯಾಚಾರಿ
ಣೀ" ಎಂದುದಾಗಿ) ಶಿವಾತ್ಮಕಂ-ಬಿಂದುನಾದವೈಶ್ವೇಷಮುತ್ರಾಭವನವಿಗ್ರಹಾದಿರೂ
ಪದಿ ಶಿವಾತ್ಮಕವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಧ್ಯಾನಂ-ಧ್ಯಾನವು, ("ಬಿಂದುರ್ನಾದವಸ್ತುತಾತ್ಮೈವ
ಮಂತ್ರೋಭವನವಿಗ್ರಹಃ | ಪದ್ಮಸ್ತಾತ್ಪ್ರತಿಶೋಭೋಯಃಫಲಭೇದೇನಸಾಧಕೈಃ"
ಎಂದುದಾಗಿ,) ಶೈವಂ-ಶಿವಸಂಬಂಧವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ವ್ರತಂ-ಭಕ್ತವ್ರತವು, ("ಅಥ
ವಾತಿಥ್ಯವೇಷಮಂತ್ರೇ ಗೃಹೀತ್ವಾಭಕ್ತಪರೀಡುರಂ | ಸರ್ವಾಂಗೋದ್ಧಾಳನಯತ್ನ
ದ್ವ್ರತಂಧೋಕ್ತಂಮನೀಷಿಭಿಃ" ಎಂದುದಾಗಿ,) ಶಿವಾರ್ಪಣತಿ-ಶಿವನನ್ನ, ಅರ್ಪಾ-
ಮುಂದೆ ಪೇಳ್ವ ಬಾಹ್ಯಾಂತರಂಗಪ್ರಾಜ್ಞಾನವು, ಇತಿ-ಈಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ಶಿವಯೋ
ಗಃ-ಶಿವಯೋಗವು, ಪಂಚಧಾ-ಐದುಪ್ರಕಾರವೆಂದು, ಹಿ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಲಾ. ||೧೫||

ಸೂ|| ಈ ಶಿವಜ್ಞಾನ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಶಿವಭಾಷಣ ಶಿವಪ್ರತೀತಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಮಂ
ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ದಾಗಿ, ಶಿವಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಶಿವಯೋಗವೆನಿಸುವುದಾಗಿ,
ಶಿವಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವಾಗದೆಂದು ಪೇಳುವಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಶಿವಾರ್ಥನಿವಹಿನೋಯಃ ಪಶುರೇವನಸಂಶಯಃ |

ಸತುಸಂಸಾರಚಕ್ರೇಽಸ್ತಿನ್ನ ಜನ್ಮಂ ಪರಿವರ್ತತೇ ||೧೬||

ಟೀ|| (ಋ:-ಅವಾತನು, ಶಿವಾರ್ಥನಿವಹಿನಃ-ಮುಂದೇಳುತ್ತೇವೆ. ಶಿವಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದಿಂದ
ದೆ ತೊಲಗಿದ್ದಾತನಪುನೋ, ಸಃ-ಅತನು, ಪಶುರೇವ-ಪಶುವೇ:- ("ಯೇಷಾಂ ಶರೀರಿ
ಣಾಂ ರಕ್ತಃ ಪತತ್ಯವಿವೃತ್ತಯೇ | ತೇಷಾಂ ತಲ್ಲಿಂಗಮಾತ್ಮನುಕ್ಯಂ ಮುಕ್ತಾದ್ವೇಷೋ
ಭವಸ್ತಿತಾ || ಭಕ್ತಿಶ್ಚ ಶಿವಭಕ್ತೇಃ ಪುತ್ರದ್ಧಾತೃತ್ವಾ ಸಕೇವಿಧಾ" ಎಂಬ ಶಕ್ತಿಪಾತಚಿಹ್ನೆ
ವಿಲ್ಲದೆಯಿಹುದರಿಂದಾಣವಾಂಫನೆಯು ದರ್ಶನವು.) ಸಂಶಯಃ- ಸಂದೇಹವು, ನ-ಇಲ್ಲ.
ಸತು-ಅ ಪಶುವಾದಾತನೇ, ಅಸ್ತಿತ್ವ-ಈವೈಶ್ಯಮಾನವಾದ, ಸಂಸಾರಚಕ್ರೇ-ತನುಕರ
ಣಭುವನಭೋಗರೂಪದಿಂದ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ, ಅಜನ್ಮ-ಅನವರತ
ವೂ, ಪರಿವರ್ತತೇ-ತಿರುಗುತ್ತಿರ್ಪುದು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಶಿವಾರ್ಥನಿವಹಿನಾದ ಪುರುಷಂಗೆ
ಉಳಿದ ಮುಕ್ತಾಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯ ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾದರೂ ಜನನಮರಣಾದಿವಿಷಯಗಳು ಬಿಡ
ವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ತ್ರಿಪದಾರ್ಥಂ ಸೂಚಿತವಾಯಿತೆಂಬುದರ್ಥಂ.) ||೧೬||

ಸೂ:-ಅರಿವಿಲ್ಲದಾತಂಗೆ ಅರ್ಜುನನಾಗದಾಗಿ ಅ ಶಿವತತ್ವಸ್ವರೂಪಮಂ ಪ್ರತಿ
ಜ್ಞಾಪ್ಯದ್ವೇಷಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂ ಪೇಳುವಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸತ್ಯಂ ವದಾಮಿತತ್ತತ್ವಂ ನಿರ್ಣೀತಂ ಪೂರ್ವಸೂರಿಭಿಃ |

ಸರ್ವದೇವಮಯಸ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸರ್ವಭೂತಮಯಸ್ತಥಾ ||೧೭||

ಟೀ|| ಪೂರ್ವಸೂರಿಭಿಃ-ಪೂರ್ವದ ಶಿವಯೋಗಸಿದ್ಧರಿಂ, ನಿರ್ಣೀತಂ-“ಶಿವಕಲ್ಪಾ
ದಿಭಿಸ್ಪರ್ಶಂ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾಗತಾವೃತಿಃ" ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪಮಾದ ಪ್ರ
ತ್ಯಕ್ಷದಿಂದ “ವಿನಾದಾಭ್ಯಾಸಿತವಿಶ್ವಂ ವಿಶ್ವವಿತ್ಕರ್ತೃಪೂರ್ವಕಂ | ಕಾರ್ಯತತ್ವದಾವ
ಯೋಸ್ಸಿದ್ಧಂ ಕಾರ್ಯಂಕುಂಭಾದಿಕಯಥಾ" ಎಂಬುದು ಮುಂತಾದನುಮಾನಗಳಿಂದ
“ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುರುತಪಿಶ್ವತೋಮುಪೇಕ್ಷಾ ವಿಶ್ವತೋಬಾಹುರುತವಿಶ್ವತಃ ಪಾತ'-ಸಬಾ
ಹುಭ್ಯಾಂನಮತಿಮಂಪತತ್ಯುಃ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀಜನಯನ್ದೇವವಿಕಃ- ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುರು
ದ್ರೋದ್ರಾಸ್ತೇಃ ಸೂಯಂತೇನಕಾರಣಂ- ಕಾರಣಂತುಧ್ಯೇಯಸ್ಸವೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನ
ಕೃಂಧುರಾಕಾಶಮನ್ಯಗಃ" ಎಂಬ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ, “ಅಥಾನಾದಿಮಲೋಪೇತ
ಸ್ಸರ್ವಕಲ್ಪತ್ವದ್ವಿಚ್ಛಿಂಸಃ | ಪೂರ್ವವೈಶ್ವರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತೋಪೇತಜಾಲಮಪೋಹತಿ" ಎಂಬ
ಅಗಮಪ್ರಮಾಣ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮಾಣಕತಂಗಳಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವಿಟ್ಟುಂಥ, ತತ್ವತ್ವಂ-ಅ

ಕಿವತತ್ವವನು, ಸತ್ಯಂ-ಯಥಾರ್ಥಮಾಗಿ, ವದಾಮಿ-ಪೇಳ್ವವೆನು. ಸಾಕ್ಷಾತ್-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ಮಾಗಿ, ಸರ್ದದೇವಮಯಃ-ಬಿಂದುನಾದವೋಮಮಂತ್ರಭುವನ ವಿಗ್ರಹಾದಿಸಕಲದೇವ
ತಾದಿಸ್ವರೂಪನಾಗಿರ್ದಂಥ, (ಸಕುಳೂಮಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣುವಿದೇವತಾಸ್ವರೂಪ
ವಲ್ಲವೆಂಬುದರ್ಥಂ) " ಸರ್ದದೇವಮಯಃ " ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರಕ್ಕೆ ಆಪ್ತಸಕಲವೇದ
ಕರ್ದನಹತನದಿಂ-ಸಕಲವೇದಸಿದ್ಧ ನಹತನದಿಂ ಸಮಸ್ತ ನೇದಸ್ವರೂಪನಾಗಿರ್ದಂಥ ಎಂ
ಬುದರ್ಥಂ) ತಥಾ-ಹಾಗೆ, ಸರ್ದಭೂತಮಯಃ-ನಾದಾದಿವ್ಯಾದಿಂ ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಸ್ವರೂ
ಪನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಮೇಣು, ನಿವೃತ್ತಾೃದಿ ಕಲಾದವಾದಿಂದ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಭೂತಾತ್ಮಕ
ನಾಗಿರ್ಪಂಥ. ||೧೧||

ಶ್ಲೋ|| ಸರ್ದಜ್ಞಾನಮಯಸ್ಸಮ್ಯಕ್ ಸರ್ದತತ್ವೋತ್ತರೋತ್ತರಃ |

ಸರ್ದತೇಜೋಮಯಸ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರ್ದಾನಂದಸ್ವರೂಪವಾಃ ||

ಟೀ|| ಸಮ್ಯಕ್-ಶೂನ್ಯಾದಿವೋಷವಿಲ್ಲದಿಹುದು ಸಮ್ಯಕ್ಯಾದಃ ಸರ್ದಜ್ಞಾನಮ
ಯಃ-ಸರ್ದಜ್ಞಾನಾಸ್ವರೂಪನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸರ್ದತತ್ವೋತ್ತರೋತ್ತರಃ-ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಸ
ಕಲತತ್ವಂಗಳಿಗಿಲ್ಲದರವಾದ ಶಕ್ತಿತತ್ವಕ್ಕುತ್ತರನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸಾಕ್ಷಾತ್-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ವಾಗಿ, ಸರ್ದತೇಜೋಮಯಃ-ನಿರುಪಾಧಿಕ ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸರ್ದಾ
ನಂದಸ್ವರೂಪವಾಃ-ಸಮಸ್ತವಾದಾನಂದವೇ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರ್ಪಂಥ. ||೧೨||

ಶ್ಲೋ|| ಮಾಯಾಸಮೇತಸ್ಸ ಕಲೋ ನಿಷ್ಕಲಃ ಕೇವಲಃ ಪರಃ |

ಅಸ್ತಿನಾಸ್ತಿದ್ವಯಾತಿತೋ ವಾಚ್ಯನೋತಿಗೋಚರಾತ್ಮಕಃ ||

ಟೀ|| ಮಾಯಾಸಮೇತಃ-ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಕುದ್ಧಮಾಯೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದಾ
ತನಾಗುತ್ತಲೂ, ಸಕಲಃ-ಸಕಲನೆನಿಸಿಕೊಂಡಂಥ, ಕೇವಲಃ-ಕಾರಣರೂಪದಿಂ ನಿಷ್ಕ
ಲವಾದ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಸಮೇತನಾಗುತ್ತಲೂ, ನಿಷ್ಕಲಃ-ನಿಷ್ಕಲನೆನಿಸಿಕೊಂಬಂ
ಥ, ಪರಃ-ಸಕಲನಿಷ್ಕಲವೆಂಬುದು ಸ್ವರೂಪಮಂ ವಿದಾದಂಥ, ಅಸ್ತಿನಾಸ್ತಿದ್ವಯಾ
ತಿತಃ-ದೃಶ್ಯರೂಪದಿಂದಂಟೆಂಬ ಆದೃಶ್ಯರೂಪದಿಂದಿಲ್ಲವೆಂಬುದಯಮಂ ವಿದಾದಂಥ,
ವಾಚ್ಯನೋತಿಗೋಚರಾತ್ಮಕಃ-ಪ್ರಪಂಚವಾದವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಜನ್ಯವಾದ ಮ
ನೆನ್ನಗೆ ಗೋಚರನಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ. ||೧೩||

ಶ್ಲೋ|| ಅವರ್ಣೋವರ್ಣಸುಯುಕ್ತೋ ವಿರೂಪಿವಿತ್ಸ್ವರೂಪಭೃತಃ |

ಪರಮಾತ್ಮಾಪರಬ್ರಹ್ಮ ಕಶ್ಚಿದ್ವೇವೋತಿನ್ತಿಚಿಚ್ಛವಃ ||೧೪||

ಟೀ|| ಅವರ್ಣಃ-ಅಕಾರಾದಿಕ್ಷಕಾರಾತಮಾದ ವರ್ಣಾತ್ಮಕನಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ,
ಮೇಣು, ಭೇತಪೀತಾದಿವರ್ಣವಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ, ವರ್ಣಸುಯುಕ್ತಃ-ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾ
ರ್ಥಮಾಗಿ ಮುತ್ರಬೀಜವರ್ಣಂಗಳಿಂ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ಮೇಣು ಧ್ಯಾನಾರ್ಥಮಾಗಿ ಭೇತ

ತ ಬೀತಾದಿವರ್ಣಂಗಳಿಂ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ವಿರೂಪೀ-ನಿರಾಕಾರನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ವಿಶ್ವ
ರೂಪಭೃತ್-ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಫರಣಸಮರ್ಥನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಪರಮಾತ್ಮಾ-ನಿತ್ಯನಿ
ರ್ವ್ಯಲನಹುದರಿಂ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ-ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯ
ಮಾದ ಮಹಾ ಮಾಯಾಧಿಷ್ಠಾತೃವಾಗಿಯುಂ ತದ್ವಿರೂಪದಾದಾನಂದಾವಿಗಳ ಧ್ಯಾನಮಿ
ಲ್ಲದಿಹುದರಿಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆನಿಸಿಕೊಂಬಂಥ, ಚಿಚ್ಛವಃ-ಪರಪ್ರಕಾಶಕೆಯಾದ ಮಹಾಜ್ಞಾ
ನಶಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ ನಿರ್ವ್ಯಲಸ್ವರೂಪನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಕಶ್ಚಿತ್-ಬಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ, ದೇವಃ-
ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತ್ಯಾದಿ ಪಂಚಕೃತ್ಯಕಾರಿಯಾಗಿರ್ಪಂಥ ದೇವನು, ಅಸ್ತಿ-ಉಂಟು. ||೧೦||

ಸೂ:- ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ಪರಮಶಿವಸ್ವರೂಪನಾದ ಶಿವಂಗೆ ನಿತ್ಯಾಧಿಷ್ಠಾ ನರೂಪ
ಯಾದ ಲಯಾಭಿಧಾನವೆಲ್ಲ ಶಿವತತ್ವಸ್ವರೂಪಮಂ ನಿರೂಪಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಶಿವತತ್ವವೇ ಜಗ
ತ್ತಿಗುಪಾದಾನಕಾರಣಮಪ್ಪುದರಿಂ ಸಕಲ ಜಗತ್ತೂ ಶಿವತತ್ವತ್ವಕವೆಂದರೂಹಿಸಲಾ
ಶಿವತತ್ವದಿಂದಪ್ಪ ಸೃಷ್ಟಿಯುಂ ಸೂಚನಮಾತ್ರದಿಂದೊಂಭತ್ತು ಗ್ರಂಥದಿಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಶಿವಾದುತ್ಪದ್ಯತೇಶಕ್ತಿಶ್ಚಾಂತ್ಯತೀತಾಪರಾತ್ಮಿಕಾ |

ಅಪ್ರಮೇಯಗುಣೋಪೇತಾಜ್ಯಂಭತೇಸಾಶಿವಾಜ್ಞಾ ಯಾ||೧೧

ಶ್ಲೋ|| ಶಿವಾತ್- ಫೃತಕಾಶಿನ್ಯನ್ಯಾಯದಿಂದಾಕ್ಷುಬ್ಧಭಾಗವಾದ ಶಿವತತ್ವದ ದೇನ
ಯಿಂದ, ಪರಾತ್ಮಿಕಾ-ಪರಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಶ್ಚಾಂತ್ಯತೀತಾ-ಶಾಂತ್ಯತೀತೆಯ
ನಿಷುವ, ಶಕ್ತಿಃ-ಶಕ್ತಿಯು, ಉತ್ಪದ್ಯತೇ-ಹುಟ್ಟುತ್ತಿಹುದು. ಅಪ್ರಮೇಯಗುಣೋಪೇ
ತಾ-ಹವಣಿಸಬಾರದ ಗುಣಂಗಳಿಂ ಕೂಡಿರ್ಪಂಥ, ಸಾ-ಆಶಾಂತ್ಯತೀತೆಯು, ಶಿವಾ
ಜ್ಞಾಯಾ-ಸೃಷ್ಟಿಕೃತ್ಯಕಾರಿಣಿಯಾದ ಶಿವಶಕ್ತಿಯಿಂದೆ, ಜ್ಯಂಭತೇ-ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖ
ವಾಗುತ್ತಿಹುದು. ||೧೧||

ಶ್ಲೋ|| ಸಾಶಕ್ತಿಃ ಪಂಚಧಾಭಿನ್ನಾಭವತಿಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣೀ |

ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಿಕಾಸಿತ್ಯಂತಸ್ಯಾಳಸೀದಿದಂಜಗತ್ ||೧೨||

ಶ್ಲೋ|| ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣೀ-ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಮಹಾ ಮಾಯಾಸ್ವರೂಪಿಣಿ
ಯಾಗಿರ್ಪಂಥ, (ಅಂಕುರೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಬೀಜವುಬ್ಬವಂತೆ ಪದಧ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗದು
ತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಣರೂಪವಹುದರಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯಮಾದ ಕುಂಡಲಿನೀಸ್ವರೂಪವು
ಳ್ಳುದೆಂಬುದರ್ಥಂ) ಸಾಶಕ್ತಿಃ-ಆಶಾಂತ್ಯತೀತೆಯೆಂಬಶಕ್ತಿಯು, ಪಂಚಧಾ-ತಾನೂಕೂಡಿ
ಶಾಂತಿ ವಿದ್ಯೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ನಿವೃತ್ತಿಯೆಂದೈದು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಭಿನ್ನಾ-ಭೇದವಾಗಲ್ಪ
ಟ್ಟಂತಹುದಾಗುವುದು, ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಿಕಾ-ಕ್ರಮದಿಂದಾಕಾಶಾದಿಪಂಚಭೂತಸ್ವ
ರೂಪಿಣಿಯಾಗಿರ್ಪಂತಹುದು, ಸಿತ್ಯಂತ-ನಿಲ್ಲಗಳೂ, ಭವತಿ-ಆಗುತ್ತಿದ್ದೀತು, ತಸ್ಯಾಃ-
ಆ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಿಕೆಯ ದೇಸೆಯಿಂದ, ಇದಂ-ಈತೋರುವಂಥ, ಜಗತ್- ಉದ್ಭ
ವಸ್ಥಿತ ಸಂಪನ್ನಮುದ್ರಾದಿ ಜಗತ್ತು(ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮಕವು)ಅಸೀತೇ-ಆಯಿತು. ||೧೨||

ಶ್ಲೋ|| ಆದಾವ್ಯೋಮ್ನಿಸ್ಥಿ ತೋಭಾತಿ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವೇವ ಸ್ವದಾಶಿವಃ |

ಸದಾಶಿವಾದೀಶ್ವರೋವಿಸಂಭೂತಃ ಪವನೇಸ್ಥಿ ತಃ ||೨೩||

ಟೀ || ಆದಾ- ಶಾಂತ್ಯಂತೀತಕಲಾವ್ಯಾಪ್ತವಹುದರಿಂದಾದಿಯಾಗಿಪ್ಪಂಥ, ವ್ಯೋಮ್ನಿ-ಆಕಾಶತತ್ವದಲ್ಲಿ, ದೇವಃ-ದಿವ್ಯತೇಜೋರೂಪನಾಗಿಪ್ಪಂಥ, ಸದಾಶಿವಃ-ಮನೋನ್ಮನೀ ಶಕ್ತಿಯೊಡಗೂಡಿದ ಸದಾಶಿವನ, ಸಾಕ್ಷಾತ್-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ, ಭಾತಿ-ಅನುಗ್ರಾಹಕನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರನು, ಸದಾಶಿವಾತ್-ಸದಾಶಿವನ ದೆಸೆಯಿಂದ, ಸಂಭೂತಃ-ಸ್ವರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಈಶ್ವರೋಽಪಿ-ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಶಕ್ತಿಯೊಡಗೂಡಿದ ಮಹೇಶ್ವರನು, ಪವನೇ-ವಾಯುತತ್ವದಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಿ ತಃ-ತಿರೋಧಾಯಕನಾಗಿರಲ್ಪಟ್ಟು ತನು ||೨೩||

ಶ್ಲೋ|| ಈಶ್ವರಾದಭವದ್ರುದ್ರೋವಹ್ನಿಸ್ಥಿ ತ್ವಾಪ್ರತಾಪವಾಃ |

ರುದ್ರಾದ್ವಿಷ್ಣು ರ್ಜಹಾತೇಜಾವಾರಿತತ್ವೇವ್ಯವಸ್ಥಿ ತಃ ||೨೪||

ಟೀ || ಈಶ್ವರಾತ್-ಅನಂತೇಶ್ವರನದೆಸೆಯಿಂದ, ರುದ್ರಃ-ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನು, ವಹ್ನಿ-ಅಗ್ನಿತತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿ ತ್ವಾ-ರುದ್ರಾಣಿಯೆಂಬ ಶಕ್ತಿಯೊಡಗೂಡಿರುತ್ತ, ಪ್ರತಾಪವಾಃ-ಸಂಹರಿಸುವ ಪ್ರತಾಪವುಳ್ಳುತನು, ಅಭವತ್-ಆದನು. ರುದ್ರಾತ್-ಆಶ್ರಿಕಂಠೇಶ್ವರನ ದೆಸೆಯಿಂದಲಾದ, ವಿಷ್ಣುಃ-ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂಬ ಶಕ್ತಿಯೊಡಗೂಡಿದ ನಾರಾಯಣನು, ಮಹಾತೇಜಾಃ-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡರಕ್ಷಣ ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳುತನಾಗಿ, ವಾರಿತತ್ವೇ-ಅಪಃತತ್ವದಲ್ಲಿ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ-ಇರಲ್ಪಟ್ಟನು. ||೨೪||

ಶ್ಲೋ|| ವಿಷ್ಣು ತತ್ತ್ವೋದಿತೋಬ್ರಹ್ಮಾ ಪೃಥ್ವೀತತ್ವೇವ್ಯವಸ್ಥಿ ತಃ |

ಏವಂಪರಾಯಾಶ್ಚ ಕ್ತೇರ್ವಿಶ್ವರೂಪಾಃ ಪಂಚಮೂರ್ತಯಃ ||

ಟೀ || ವಿಷ್ಣು ತತ್ತ್ವೋದಿತಃ-ನಾರಾಯಣಸ್ವರೂಪದಿಂದಾಗಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ಬ್ರಹ್ಮಾ-ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು, ಪೃಥ್ವೀತತ್ವೇ-ಪೃಥ್ವೀತತ್ವದಲ್ಲಿ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ-ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿಯೆಂಬ ಶಕ್ತಿಯೊಡಗೂಡಿರಲ್ಪಟ್ಟನು. ಏವಂ-ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ಪರಾಯಾಃ-ಪರೆಯನಿಸಿಕೊಂಬಂಥ, ಶಕ್ತೇಃ-ಶಾಂತ್ಯಂತೀತೆಯದೆಸೆಯಿಂದ, ವಿಶ್ವರೂಪಾಃ-ಆಕಾಶಾದಿವಿಶ್ವರೂಪಂಗಳೂ, ಪಂಚಮೂರ್ತಯಃ-ಸದಾಶಿವಾದಿಪಂಚಮೂರ್ತಿಗಳೂ, ಆದರೆಂಬುದರ್ಥಂ. ||೨೫||

ಸೂ|| ಸಕಲ ತತ್ವದ್ವಾರಂಗಳಾದ ನಿವೃತ್ತಾದಿಕಲೆಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಕ್ರಮದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಧ್ಯಧಿಕಾರ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಭಿಸ್ಥಿ ಸರ್ಪದಿಂದಾಕಲಾ ಪ್ರೇರಿಕೆಯಾದ ಚಿವಶಕ್ತಿಯಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವೀಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುತಿಹುದೆಂದು ಜೇಳ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನಿವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಚವಿದ್ಯಾಶಾಂತಿಸ್ತಥೈವಚ |

ಶಾಂತ್ಯಂತೀತಕಲೇಶೈತಾಸ್ಥಿ ತಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿಮೂರ್ತಿಃ ||೨೬||

ಟೀ|| ನಿವೃತ್ತಿಶ್ಚ-ನಿವೃತ್ತಿಕಲೆಯೂ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಚ-ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೆಂಬಕಲೆಯೂ, ವಿದ್ಯಾ-ವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ ಕಲೆಯೂ, ತಪೈವಚ-ಹಾಂಗೆಯೇ, ಶಾಂತಿಃ-ಶಾಂತಿಯೆಂಬ ಕಲೆಯೂ, ಶಾಂತ್ಯತೀತಕಲೇತಿ-ಶಾಂತ್ಯತೀತಕಲೆಯೆಂಬ, ಏತಾಃ-ಈಪಂಚಕಲೆಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಮೂರ್ತಿಷು-ಬ್ರಹ್ಮಮುಂತಾದೈದು ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಿತಾಃ-ಇರಲ್ಪಟ್ಟವು. ||

ಶ್ಲೋ|| ತಯಾಶಿವಾಜ್ಞ ಯಾಹ್ಯೇತೇ ವರ್ಮಂತೇಸುಮಹೋಜ್ವಲಾಃ |
ಬ್ರಹ್ಮಣೋದೇವತಾದೈತ್ಯಾಮುನಯೋಮನವಸ್ತಥಾ||೨೭||

ಟೀ|| ತಯಾ-ಈಕಲೆಗಳ ಸಂಧಿಸ್ಥಿ ಸಿದ್ಧಂಥ, ಶಿವಾಜ್ಞ ಯಾ-ಶಿವಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ಏತೇ-ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಮೂರ್ತಿಗಳು, ಸುಮಹೋಜ್ವಲಾಃ-ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿತ್ಯಂಗಳೆಂಬವು ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಮುಳ್ಳವರ್ಗಳಾಗಿ, ವರ್ಮಂತೇ-ವರ್ಮಿಸುತ್ತಿಹರು. ಬ್ರಹ್ಮಣಃ-ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ್ಧನಪ್ಪ ಬ್ರಹ್ಮನದಸೆಯಿಂದ, ದೇವತಾಃ-ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಕಲದೇವತೆಗಳು, ದೈತ್ಯಾಃ-ದಿತಿಯುಂಕ್ಯಳಾದ ಬಲೀಂದ್ರಾದಿ ರಾಕ್ಷಸರುಗಳು, ಮುನಯಃ-ಸನಕಾದಿಮುನಿಗಳು, ತಥಾ-ಜಾಂಗೆ, ಮನವಃ-ಸ್ವಯಂಭುವಾದಿ ಮನುಗಳು, ಹುಟ್ಟುತ್ತಿಹರು ಎಂದರ್ಥ ||

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವೇದಜಾತ್ಯಾಂಡಜಾಸ್ಪರ್ವೇಪ್ರಾಣಿನಶ್ಚ ಜರಾಯುಜಾಃ |
ತೃಣಗುಲ್ಮಲತಾವೃಕ್ಷಾದ್ಯನೇಕೋದ್ಭಿಜ್ಜಕೋಟಿಯಃ||೨೮||

ಟೀ|| ಸ್ವೇದಜಾತ್ಯ-ಜೆಮರಿನಿಂದ ಪುಟ್ಟುವ, ಪ್ರಾಣಿನಶ್ಚ-ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ, ಅಂಡಜಾಃ-ತತ್ತಿಯೊಡೆದು ಪುಟ್ಟುವಂಥ, ಸಸ್ವೇ-ಸಮಸ್ತವಾಗಿರ್ಪಂಥ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ, ಜರಾಯುಜಾಃ-ಮಾಸಿನಬಳ್ಳಿಗೂಡಿ ಜನಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ, ತೃಣಗುಲ್ಮಲತಾವೃಕ್ಷಾದ್ಯನೇಕೋದ್ಭಿಜ್ಜಕೋಟಿಯಃ-ಪರಮಾಣುಶೃಂಜವೇ ಜೀಜವಾಗುಳ್ಳ ತೃಣಗುಲ್ಮಲತವೃಕ್ಷಮುಂತಾದನೇಕ ಉದ್ಭಿಜ್ಜಗಳೂ. ||೨೮||

ಶ್ಲೋ|| ಗಿರಯಸ್ಸರಿತಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಸಮುದ್ರಾಶ್ಚ ಸರಾಂಸಿಚ |
ಸಂಭವಂತಿಕ್ರಮೇಣೈವತಸ್ಮಾಚ್ಛಿವಮಯಂಜಗತ್ ||೨೯||

ಟೀ|| ಅನ್ಯೇ-ಈಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕನ್ಯಂಗಳಾಗಿರ್ಪ, ಗಿರಯಃ-ಲೋಕಾರೋಕಾದಿಪರ್ವತಗಳು, ಸರಿತಃ-ಗಂಗಾದಿನದಿಗಳು, ಸಮುದ್ರಾಶ್ಚ-ಲವಣಾದಿ ಗರ್ಭೋದಾಂತವಾದ ಸಮುದ್ರಗಳು, ಸರಾಂಸಿಚ-ಅರುಣೋದಯ ಮುಂತಾದ ಸರಸ್ಸುಗಳು, ಕ್ರಮೇಣೈವ-ಕ್ರಮದಿಂದವೇ, ಸಂಭವಂತಿ-ಪುಟ್ಟುತಿಹವು. ತಸ್ಮಾತ್-ಅದುಕಾರಣವಾಗಿ, ಜಗತ್-ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಜೇತನಾಜೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವು, ಶಿವಮಯಂ-ಷಡಧೋಪಾದಾನಕಾರಣವಾದ ಶಿವತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂತಹುದು. ||೨೯||

ಸೂ:- ಈಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಶಿವತತ್ತ್ವದ ಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದತಿಶಯಿಪತ್ತ್ವಮಂ ಸೃಷ್ಟಿದ್ವಾರದಿಂದ ಜೇಳ್ದು, ಈಗಳೇಶಿವತತ್ತ್ವದ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತರೂಪಾನುಸಂಧಾನಧ್ಯಾನದಿಂದ ಸರಮಶಿವಾತ್ಮಕವಾದ ಮೋಕ್ಷಮುಪ್ಪದೆಂದು ಜೇಳ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಯಸ್ತುಂಶಿವಂಕೇವಲಚಿತ್ಸ್ಯರೂಪಂ ಸೂರ್ಯೇಂದುವೈಶ್ವಾನರ
ಮಂಡಲಸ್ಥಂ | ಗುರುಪ್ರಸಾದಾತ್ರಿಮಲಕ್ಷಯತ್ವಾದ್ಧ್ಯಾತ್ಮಾ
ಯಜೇನ್ನೋಕ್ಷಸುಖಂಸಯಾತಿ ||೩೦||

ಟೀ|| ಯೇ-ಅವನಾನೊದ್ವಪ್ತರುಷನು, ತಂ-ಅ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳಂ
ಥ, ಮೇಣು, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಮಾದಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಕೇವಲಚಿತ್ಸ್ಯರೂಪಂ-
ಕೇವಲ-ನಿತ್ಯನಿರ್ದಲವಾದ, ಚಿತ್-ಪರಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯಾದ ಮಹಾಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯೇ, ಸ್ವರೂ
ಪಂ- ಸ್ವರೂಪಮಾಗುಳ್ಳಂಥ, ಸೂರ್ಯೇಂದುವೈಶ್ವಾನರಮಂಡಲಸ್ಥಂ-ಚಕ್ರೋದ್ಧರಣ
ರೂಪವಾದ ಮಹಾಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಜಂದ್ರಾಗ್ನಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವ್ರತಿಸ್ತುತಿರ್ಪಂ
ಥ, ಮೇಣು, ಪಡಾಧಾರಾತ್ಮಕವಾದ ಲಿಂಗಮಧ್ಯದ ಜೀಣಾಕ್ಷರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಂಡಲತ್ರ
ಯರೂಪಿನಿಂ ವ್ರತಿಸ್ತುತಿರ್ಪಂಥ, ಮೇಣು, ಇಡೆ ಹಿಂಗಳ ಸುಷುಮ್ನಗಳಂಬ ಮಂ
ಡಲತ್ರಯ ರೂಪಿನಲ್ಲಿ ವ್ರತಿಸ್ತುತಿರ್ಪಂಥ, ಮೇಣು, ಶುದ್ಧತಾಮಸ ಶುದ್ಧರಾಜಸ
ಶುದ್ಧಸಾತ್ವಿಕರೂಪವಾದ ಕೃಷ್ಣ ರಕ್ತಶ್ವೇತರೂಪವಾದ ಮಂಡಲತ್ರಯಾತ್ಮಕವಾದ
ಪ್ರಣವಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ರತಿಸ್ತುತಿರ್ಪಂಥ, ಶಿವಂ- ಪರಶಿವನನು, ಗುರುಪ್ರಸಾದಾತ್-
ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದದ ದೆಸೆಯಿಂದೆ, ತ್ರಿಮಲಕ್ಷಯತ್ವಾತ್-ಅಣನಕಾರ್ತಿಕ
ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಮಲತ್ರಯದ ನಾಶದದೆಸೆಯಿಂದೆ, ಧ್ಯಾತ್ವ-ಧ್ಯಾನವೆಂದಾಡಿ, ಯು
ಜೇತ್-ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಸೇ-ಅಧ್ಯಾನಪೂಜಕನು, ಮೋಕ್ಷಸುಖಂ-ಪರಾಪರಮೋಕ್ಷ
ಸುಖವನು, ಯಾತಿ-ಎಯ್ದುನನು ||೩೦||

ಸಾ|| ಈ ನಿಜಮೋಕ್ಷೈಕಸಾಧನವಾದ ಶಿವಧ್ಯಾನಮಂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪೇಳ
ಲೋಸುಗ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಸ್ತುವಿನ ದ್ವೈವಿಶೈವಿಂ ಧ್ಯಾನವೆರಡು ಪ್ರಕಾರಮೆಂ
ದು ಪೇಳುತ್ತೆ, ಆ ಧ್ಯಾನಂಗಳ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಭಾಗಮಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಶಿವಧ್ಯಾನಂದ್ವಿಧಾಜ್ಞೇಯಂಸಗುಣಂನಿರ್ದುಣಂತಥಾ |

ಆದೌಸಗುಣಮಾಶ್ರಿತ್ಯಪಶ್ಚಾನ್ನಿರ್ದುಣವಾಶ್ರಯೇತ್ ||೩೧||

ಟೀ||ಶಿವಧ್ಯಾನಂ-ಮುಂದೆ ಪೇದ್ದ ಶಿವಧ್ಯಾನವು, ಸಗುಣಂ-ಸಗುಣಧ್ಯಾನವೆಂದು,
ತಥಾ-ಹಾಗೆ, ನಿರ್ಗುಣಂ-ನಿರ್ಗುಣಧ್ಯಾನವೆಂದು, ದ್ವಿಧಾ-ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ,
ಜ್ಞೇಯಂ-ಅಯಿಲಯೋಗ್ಯವು, ಆದೌ-ಮೊದಲಲ್ಲಿ, ಸಗುಣಂ-ಸಾಲಂಬಧ್ಯಾನವ
ನೇ, ಆಶ್ರಿತ್ಯ-ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಪಶ್ಚಾತ್-ತದನಂತರದಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಗುಣಂ-ನಿರಾಲಂಬಧ್ಯಾನವ
ನು, ಆಶ್ರಯೇತ್-ಆಶ್ರಯಿಸುವುದು. ||೩೧||

ತಾತ್ಪರ್ಯ:-ಅನಾದಿಜನ್ಮಾಂತರಂಗಳಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾದ ಮೂಲಾಯ ವಿಷಯ
ರಾಶಿ ಪರಂಪರಾಗ್ರಹಣದಿಂ ಮೆಯ್ಯುಂಜಮನಸ್ಸು ಅನಾಸ್ವಾದಿತವಾದ ನಿರಾಲಂಬವ
ಸ್ತುಗ್ರಹಂವ ನರಿಯದಾಗಿ, ಸಾಲಂಬಕ್ರಮದಿಂದಭ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡುಬುದರ್ಥಂ. ||

ಪದಿಂ ಪಲವುತೆರನಾದರೂ, ಸಮಯದೀಕ್ಷೆ-ಸಾಧಕದೀಕ್ಷೆ--ಆಚಾರ್ಯಾಭಿಷೇಕವೆಂದು ಮೂರು ಕಟ್ಟಾಗಿರ್ಪುದು. ಅಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಥ-ರ್ಗ ಮಾಳ್ಪುದೇ ಸಮಯದೀಕ್ಷೆ: ಸಮರ್ಥ-ರ್ಗಮಾಳ್ಪುದೇ ಸಾಧಕದೀಕ್ಷೆ. ಸಾಧಕರೋಲವಿಶಿಷ್ಟನಾದುಪದೇಶಕರ್ತೃವಿಂಗಮಾಳ್ಪುದೇ ಆಚಾರ್ಯಾಭಿಷೇಕವಾದ ಕಾರಣವಾ ಆಚಾರ್ಯನಿಂದವೇ ಉಪದೇಶಮಂ ಪಡೆವುದಕ್ಕಿಂ ಪಡೆಯಲಾಗದೆಂಬುದಭಿಸ್ತ್ರಾಯಂ.) ಶಿವಾಶ್ರಿತ-ನಿರ್ದಲತ್ವವನಾಶ್ರಯಿಸಿದಾತನುಂಟೋ, ತಸ್ಯ-ಆಶಿವದೀಕ್ಷಿತನ, ಕರೇ-ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ, ಚತುರ್ವರ್ಗ ಫಲಾನಾಪ್ತಿಸುಖಂ-ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರವಾದ ಫಲದಸಾಪ್ತಿಯಿಂದಾಗುವನು ಖವು, ಸ್ಥಿತಂ-ಇರಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ||೩೬||

ಸೂ|| ಶಿವಾನುಗ್ರಹಮಂ ಪಡೆದಾತನು ದೀಕ್ಷಾಪೂರ್ಣತೆಗೋಸುಗ ಶರೀರಾಂತಮಾಗಿ ದೀಕ್ಷೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತಮಾದ ಪೂಜಾಧ್ಯಾನಂಗಳಂ ಮಾಳ್ಪುದೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂಶೋ|| ತ್ರಿಕಾಲಂವಾದ್ವಿಕಾಲಂವಾ ಪೈಕಕಾಲಮುಧಾಪಿವಾ |

ಭಕ್ತ್ಯಾಗುರೂಕ್ತಮಾರ್ಗೇಣ ಪೂಜಯೇಚ್ಛೆ ನ್ತಯಂಶಿವಂ ||

ಟೀ|| ತ್ರಿಕಾಲಂವಾ-ಉದಯಮುಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಾಯಾಹ್ನಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಾದರೂ, ದ್ವಿಕಾಲಂವಾ-ಉದಯಾಸ್ತಗಳೆಂಬರಡು ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೂ, ಏಕಕಾಲಮುಧಾಪಿವಾ-ಪೂರ್ವೋಕ್ತಕಾಲದೊಳೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ಭಕ್ತ್ಯ-ವಿಷಯವೈರಾಗ್ಯದಿಂ ಪೂಜ್ಯಪ್ರೀತಿರೂಪವಾದ ನಿಜಭಕ್ತಿಯಿಂದೆ, ಗುರೂಕ್ತಮಾರ್ಗೇಣ-ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಭವಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಶ್ರೀಗುರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದಿಂದೆ, ಚಿನ್ಮಯಂ-ಜ್ಞಾನ ಸ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿರೂಪವಾದ, ಶಿವಂ-ಶಿವನನು, ಪೂಜಯೇತ್-ಪೂಜಿಸುವುದು. ||೩೭||

ಸೂ|| ಈ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಾದ ಪೂಜೆ ಯೆರಡುಪ್ರಕಾರ ವದರೊಳಗೊಂದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯತ್ವವೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ—

ಶೋ|| ಅಂತರ್ರಾಗೋ ಬಹಿರ್ರಾಗೋ ದ್ವಿವಿಧಂ ತಚ್ಚ ವಾರ್ಜನಂ |

ಮುಖ್ಯಾಕಾಭ್ಯಂತರೀಪೂಜಾ ಸಾಚಬಾಹ್ಯಾರ್ಜನೋದಿತಾ ||

ಟೀ|| ತಚ್ಚ ವಾರ್ಜನಂ-ಆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಾದ ಶಿವಪೂಜೆಯು, ಅಂತರ್ರಾಗಃ-ಅಂತಃಪೂಜೆಯೆಂದು, ಬಹಿರ್ರಾಗಃ-ಬಾಹ್ಯಪೂಜೆಯೆಂದು, ದ್ವಿವಿಧಂ-ಎರಡುಪ್ರಕಾರವು, ತತ್ರ-ಆ ಎರಡುಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ, ಆಭ್ಯಂತರೀಪೂಜಾ-ಅಂತರಂಗಮಾದಜ್ಞಾನಪೂಜೆಯು, ಮುಖ್ಯಾ-ವಿಶಿಷ್ಟಮಾಗಿರ್ಪಂತಹುದು, ಸಾಚ-ಆ ಆಭ್ಯಂತರಪೂಜೆಯು, ಬಾಹ್ಯಾರ್ಜನೋದಿತಾ--ಬಾಹ್ಯಪೂಜೆಯಿಂಜನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತಹುದು. (ಬಾಹ್ಯಪೂಜಾವಿಹೀನಂಗೆ ಅಂತಃಪೂಜೆಯಾಗದೆಂಬುದರ್ಥಂ)

ಸೂ|| ಅಂತಃಪೂಜಾವಿಧಾನವನೆಯದೆ ಬಾಹ್ಯಪ್ರತಿಮಾದಿಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಾರ್ಜನಮನ್ನೇ ಮಾಳ್ವ ವರ್ಗಲಜ್ಞರೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಆತ್ಮ ಸ್ಥ ಮತ್ಯಂತರುಚಿಂ ಪ್ರಕಾಂತ ಮಶ್ರಾಂತಮಾಶಂಹಿ ಯ
ಜಂತಿಸಂತಃ| ತಂ ಬಾಹ್ಯನಾನಾಪ್ರತಿಮಾಸು ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯಾ
ಭಿರೇವಾಲ್ಪಧಿಯೋ ಯಜಂತಿ ||೩೯||

ಟಿ|| ಸಂತಃ-ಸತ್ಪುರುಷರುಗಳು, ಅತ್ಯಂತರುಚಿಂ- “ ಜ್ವಲತ್ಕಾಲಾಸಲಾಭಾ
ಸಾ ವಿದ್ಯುತ್ಕೋಟಿಸಮಪ್ರಭಾ|| ” ಎಂದುದಾಗಿ, ವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಯೋತಿರ್ವಯನಾಗಿರ್ಪಂ
ಥ, ಪ್ರಕಾಂತಂ-ಪರಮಶಾಂತನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಈಶಂ-ಅನುಗ್ರಹಕರ್ತುವಾದ ಪರಶಿವ
ನನು, ಅಶ್ರಾಂತಂ-ಅನವರತವೂ, (ಜಾತಪ್ರೇತ ಸೂತಕಾದಿ ಸಂಕಲ್ಪವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಉದ
ಯಾದಿಕಾಲನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಜಾಗ್ರದಾದ್ಯವಸ್ಥಾನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಆವಾಗಳೂ ಎಂಬುದ
ರ್ಥಂ.) ಆತ್ಮ ಸ್ಥಂ-ಆಸ್ಥೀಯಮಾದ ತನುತ್ರಯದಲ್ಲಿ ತೋಲಗದೆ ಇರ್ಪಂಥಾತನನ್ನಾ
ಗಿ, ಯಜಂತಿ-ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರ್ಪರು, ತಂ-ಆಪರಶಿವನನು, ಬಾಹ್ಯನಾನಾಪ್ರತಿಮಾಸು-
ಅಂಗತ್ರಯದಿಂದ ಬಾಹ್ಯಮಾದ ನಾನಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ, ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯಾ
ಭಿರೇವ-ಆಹ್ವಾನವಿವರ್ಜನಾದಿಯಾದ ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದವೇ, ಮೇಣು ಜ್ಞಾನಬಾಹ್ಯ
ವಾದ ಕ್ರಿಯಾಮಾತ್ರಗಳಿಂದವೇ, ಅಲ್ಪಧಿಯು-ಮುಂದಖುಧಿಗಳು, ಯಜಂತಿಹಿ-ಪೂಜಿ
ಸುತ್ತಿರ್ಪರಲಾ ! ||೩೯||

ಸೂ|| ಅನಂತರದೋಳು ಆಭ್ಯಂತರ ಪೂಜಾರ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೃದಯಕಮಲವೇ
ಆಶ್ರಯಮುಪ್ಪುದರಿಂ ಪೂರೈಸುವುದೋರ್ಪವೆಂಬ ಹೃದಯಂಗಳೂ ಲೋಪ್ಪಹೃದಯ
ಮಂ ಕಮಲರೂಪದಿಂ ಪುಳುತದರೂಳ್ದಿ ವ್ಯಮೂರ್ತಿಯಂ ಚಿಂತಿಪುದೆಂದು ಪೇಳ್ವಂ

ಶ್ಲೋ|| ಹೃತ್ಪದ್ಮಂ ಶಿವಧರ್ಮ ಕಂದಸಹಿತಂ ಸುಜ್ಞಾನನಾಳಂತಥಾ ನಿತ್ಯೈ
ಶ್ವರೈರಭಾಷ್ಯ ಕಂಶಶಿನಿಭಂವೈರಾಗ್ಯಸತ್ಕರ್ಣಕಂ| ಶ್ರೀರುದ್ರೇ
ಶ್ವರಕೇಸರಾಂಚಿತಮಿದಂ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ತನ್ಮಧ್ಯಮೇಸೂರ್ಯೇಂ
ದೂಜ್ಜ್ವಲವಹ್ನಿ ಮಂಡಲಗತಂ ಧ್ಯಾಯೇಚ್ಛಂ ವಂಚಿಸ್ತಯಂ||

ಟಿ|| ಶಿವಧರ್ಮ ಕಂದಸಹಿತಂ-ಆಗಮೋದಿತಂಗಳಾದ ಶಿವಾರ್ಥನಾದಿ ಸತ್ಕೃತ್ಯಂಗಳ
ಳಂ ಜನಿತಮಾದ ಪುಣ್ಯಪುಂಜವೆಂಬ ಕಂದದೋಡನೆಕೂಡಿದಂಥ, ಸುಜ್ಞಾನನಾಳಂ-ಆಪು
ಣ್ಯಕಂದದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಿವೇಕವೆಂಬನಾಳವುಳ್ಳಂಥ, ತಥಾ-ಹಾಂಗೆ, ನಿತ್ಯೈ
ಶ್ವರೈರಭಾಷ್ಯ ಕಂ-ಜ್ಞಾನಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜನಿತಮಾದಣಿಮಾದ್ಯವೈಶ್ವರೈರಂಗಳೇ ಎಂಟೆ
ಸರ್ಥಳಾಗುಳ್ಳಂಥ, ಶಶಿನಿಭಂ-ಶುದ್ಧಸಾತ್ವಿಕವಸ್ತುವರಿಂ ಚಂದ್ರಂಗಳಸಮಾನವಾದಂಥ,
ವೈರಾಗ್ಯಸತ್ಕರ್ಣಕಂ-ಇಹಪರವೈರಾಗ್ಯವೆಂಬ ಪಂಪಕರ್ಣಕೆಯುಳ್ಳಂಥ, ಶ್ರೀರುದ್ರೇ
ಶ್ವರಕೇಸರಾಂಚಿತಂ-ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪತಿಗಳಾದ ರುದ್ರರೆಂಬಷ್ಟವಿದ್ಯೋತ್ಪರರೆಂಬ ಕೇಸರಂಗಳ
ಿಂದೋಪ್ಪುವಂಥ, ಇದಂಹೃತ್ಪದ್ಮಂ-ಈಹೃದಯಕಮಲವನು, ಸಂಚಿಂತ್ಯ-ಚೆನ್ನಾಗಿ

ನೆದು, ತನ್ನ ಧೈಯೇ-ಅವೈರಾಗ್ಯಕರ್ಣಿಕಾಮುಷ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸೂರ್ಯೇಂದೂಜ್ವಲವನ್ನಿಮಂ
ಡಲಗತಂ-ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರವೇ ಬ ಸೂರ್ಯಜಂದಾಗ್ನಿಮಂಡಲತ್ರಯವು ಧೈ
ವರಿಯಾದಂಥ, ಚಿನ್ಮಯಂ-ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದಂಥ, ಶಿವಂ-ಪರಶಿವನನ್ನ, ಧ್ಯಾಯೇ
ತ್-ಧ್ಯಾನಿಪುದು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ— “ಅಧೋನಿಷ್ಕಾಂಕ್ಷಿತಸ್ತು ಉತು ನಾಭೀರುಪರಿತಿಷ್ಠತಿ | ಶೃದ
ಯಂತದ್ವಿಜಾನೀಯಾ ದ್ವಿಶ್ವಸ್ಯಾಯತನಂಮಹತ್ || ಹೃದಯಸ್ಯಾಸ್ಯಮಧ್ಯೇತು ಪುಂ
ಒರಿಕಮಿವಸ್ಥಿತಂ | ಧರ್ಮಕಂದಸಮುದ್ಯುತಂ ಜ್ಞಾನನಾಳಸಂಶೋಭಿತಂ || ಐಶ್ವರ್ಯಾ
ಪ್ಪದಳೋವೇತಂ ಪರವೈರಾಗ್ಯಕರ್ಣಿಕಂ || ” ಎಂದುದಾಗಿ, ನಾಭಿಯು ಮೇಲೆ
ದ್ವಾದಶಾಂಗುಲದಲ್ಲಿರ್ಪ ಮಹದ್ರೂಪಮಾದ ಹೃದಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮೋಗುಣಾ
ತ್ಮಕವಾದ ಅಧರ್ಮ ಅಜ್ಞಾನ ಅನೈಶ್ವರ್ಯಗಳೂ, ರಜೋಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಅವೈರಾ
ಗ್ಯವೂ ದೀಕ್ಷಾಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ನಾಶಮಾಗಲು, ಉಳಿದ ಸತ್ಯಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಧರ್ಮ
ಕಂದದಿಂದ ಸುಜ್ಞಾನನಾಳದಿಂದ ದೈಶ್ವರ್ಯಾಪ್ಪದಳದಿಂದ ಪರವೈರಾಗ್ಯಕರ್ಣಿಕೆಯಿಂದ ರುದ್ರೇ
ಶ್ವರಾದಿ ಕೇಸರಂಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಿವ್ಯಕಮಲದ ಕರ್ಣಿಕಾಮುಷ್ಯದ ಮಂಡಲತ್ರಯದ
ಪ್ರಣವೇಂದೂಜ್ವಲರಮಾತ್ಮನಂ ಧ್ಯಾನಿಸ್ತದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. “ಜ್ಞಾನಂಧೋ
ದ್ಭವಂಸಾಕ್ಷಾತ್ ಜ್ಞಾನಾವೈರಾಗ್ಯಸಂಭವಃ | ವೈರಾಗ್ಯತ್ವಂವೈರಾಗ್ಯಂ ಪರಮಾರ್ಥ
ಪ್ರಕಾಶಕಂ ” ಎಂದುದಾಗಿ

||೪೦||

ಸೂ || ಈ ಪ್ರಕಾರಮಾದ ಹೃದಯಕಮಲಕರ್ಣಿಕಾಮುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ
ಯೋಗ್ಯಮಾದ ಶಿವನ ಸುಗುಣ ನಿರ್ದುಗು ಮೂರ್ತಿಗಳಂ ಕ್ರಮದಿಂದ ಸಪ್ತಶ್ಲೋಕಂಗಳಿಂ
ಮೇಲ್ದಿವಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಸನ್ನವದನಂಶಾಂತಂ ದ್ವೈಪ್ಪವರ್ಷೀಯಮುಜ್ಜ್ವಲಂ |
ಆನೇಕಕೋಟಿಕಂದರ್ಪ ಲಾವಣ್ಯಸಮಾಗ್ರಹ ||೪೧||

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ-ಪ್ರಸನ್ನವಾದಮುಖವುಳ್ಳಂಥ, ಶಾಂತಂ-ರಾಗದ್ವೇಷರಹಿತ
ತನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ದ್ವೈಪ್ಪವರ್ಷೀಯಂ-ಕದಿನಾರುವರ್ಷದವನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಉಜ್ಜ್ವಲಂ-ಶೃಂಗಾರಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಆನೇಕಕೋಟಿಕಂದರ್ಪ ಲಾವಣ್ಯಸಮಾಗ್ರಹಂ-ಅನೇಕ ಕೋಟಿಮಂದರ್ಪಗಳ ಲಾವಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಲೋಕವುಳ್ಳಂಥ ||೪೧||

ಶ್ಲೋ|| ಚತುರ್ಭುಜಂ ಮೃಗೀಟಂಕವರದಾಭಯಧಾರಿಣಿ |

ಚಂದ್ರಲೇಖಾಶಿರೋತ್ತಮಂ ಶರಚ್ಚಂದ್ರಾಯುತಮೃತಿಂ ||

ಶ್ಲೋ|| ಚತುರ್ಭುಜಂ-ನಾಲ್ಕುಭುಜವುಳ್ಳಂಥ, ಮೃಗೀಟಂಕವರದಾಭಯಧಾರಿ
ಣಿ-ಮೃಗೀ-ಹುಲ್ಲೆ, ಟಂಕ-ಇಮ್ಮಡಿನಯುಳ್ಳದ್ದು, ವರದ-ವರದಪಟ್ಟು, ಅಯು ಅಪ

ಯಹಸ್ತ ಇವುಗಳನ್ನು, ಧಾರಿಣಂ-ಧರಿಸರ್ಪಂಥ, ಚಂದ್ರಲೇಖಾರಿಣೀತ್ವಂಸಂ-ಚಂ
ದ್ರಕಲೆಯೇ ಶರಸ್ವಿಗಾಭರಣವಾಗುಳ್ಳಂಥ, ಕರಚ್ಚಂದ್ರಾಯುತದೃಶ್ಯಂ-ಕರತ್ಪಲ್ಲವದಕ
ತ್ವಸಾವಿರಚಂದ್ರಕಾಂತಿಯುಳ್ಳಂಥ. ||೪೬||

ಶ್ಲೋ|| ದಿವ್ಯಾಂಬರಧರಂದೇವಂ ದಿವ್ಯಗಂಧಾನುಲೇಪನಂ ।

ದಿವ್ಯಾಭರಣಶೋಭಾಢ್ಯಂ ದಿವ್ಯಪುಷ್ಪೈರಲಂಕೃತಂ ||೪೭||

ಟೀ|| ದಿವ್ಯಾಂಬರಧರಂ-ಮನೋಹರಮಾದಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸರ್ಪಂಥ, ದೇವಂ-
ಪ್ರಕಾಶರೂಪನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ದಿವ್ಯಗಂಧಾನುಲೇಪನಂ-ದಿವ್ಯಗಂಧಾನುಲೇಪನವುಳ್ಳಂಥ,
ದಿವ್ಯಾಭರಣಶೋಭಾಢ್ಯಂ-ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳಕಾಂತಿಯಿಂಪುಜ್ಯನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ದಿವ್ಯಪು
ಷ್ಪೈಃ-ದಿವ್ಯಕುಸುಮಗಳಿಂದ, ಅಲಂಕೃತಂ-ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂಥ ||೪೭||

ಶ್ಲೋ|| ತ್ರಿಣೇತ್ರಗ್ರಿಗುಣಾಧಾರಂ ತ್ರಿಮಲಕ್ಷಯಕಾರಣಂ ।

ಸದ್ವಿಮಂಗಲಯಾದೇವ್ಯಾ ನಿಜವಾಮಾಂಗಶೋಭಿತಂ ||೪೮||

ಟೀ|| ತ್ರಿಣೇತ್ರಂ-ತ್ರಿಸೋಪನನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ತ್ರಿಗುಣಾಧಾರಂ-ಕುದ್ಧ ಸತ್ಯ ರಜ
ಸ್ತಮೋಗುಣಂಗಳೇ ಆಧಾರವಾಗುಳ್ಳಂಥ, ತ್ರಿಮಲಕ್ಷಯಕಾರಣಂ-ಅಣವ ಕಾರ್ಮಿಕ
ಮಾಯಾಯವೆಂಬ ಮಲತ್ರಯದ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರ್ತವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸದ್ವಿಮಂಗಲಯಾ-ಅ
ನುಗ್ರಹಕಾರಿಣಿಯಪ್ಪುದರಿ ಸಕಲಮಂಗಲಾತ್ಮಕಿಯಾಗಿರ್ಪಂಥ, ದೇವ್ಯಾ-ಉಮಾ
ದೇವಿಯಿಂದ, ನಿಜವಾಮಾಂಗಶೋಭಿತಂ-ತನ್ನವಾಮಭಾಗದ ಜಿಹ್ವಾವಿಕೆಯನುಳ್ಳಂಥ||

ಶ್ಲೋ|| ಭಾಸ್ವತ್ಪಲ್ಲತರೋರ್ಮೂಲೇ ಫಲಪುಷ್ಪಸಮನ್ವಿತೇ ।

ವೇದಿಕಾಯಾಂಸುಖಾಸೀನಂ ನವರತ್ನಮಯಾಸನೇ ||೪೯||

ಟೀ|| ಫಲಪುಷ್ಪಸಮನ್ವಿತಂ-ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಫಲಂಗಳಂ ಪುಷ್ಪಂಗಳಂ ಕೂಡ
ಳ್ಳುಟ್ಟಂಥ, ಭಾಸ್ವತ್ಪಲ್ಲತರೋರ್ಮೂಲೇ-ಬಳ್ಳುತ್ತಿರ್ಪಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಡಿಯಲ್ಲಿರುವ, ವೇ
ದಿಕಾಯಾಂ-ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ, ನವರತ್ನಮಯಾಸನೇ-ವಜ್ರವೈಷ್ಣೋರಾಧಿ ನವರತ್ನಮ
ಯಸಿಹ್ನಾಸನದಲ್ಲಿ, ಸುಖಾಸೀನಂ ಅನಂದಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿರ್ಪಂಥ, (ಸಗುಣ
ರೂಪನಾದ ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮ ಮಂತ್ರಾತ್ಮಕ ಶಿವನಂ ಹೃತ್ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಪುದೆಂದು
ಮುಂದಣ ಕ್ರಿಯೆಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಂ.) ||೪೯||

ಶ್ಲೋ|| ಅದ್ವೈತಮಚ್ಯುತಂವಿಷ್ಣುಂ ಸಿಕ್ಕಂಸಿರ್ವಾಣಗೋಚರಂ ।

ಆಚಿಂತ್ಯಮಜಮವ್ಯಕ್ತ ಮಾದಿಮಧ್ಯಾಂತವರ್ಜಿತಂ ||೫೦||

ಟೀ|| ಅದ್ವೈತಂ-ದ್ವೈತವಿಲ್ಲದೆಯಿರ್ಪಂಥ, (ಅನಾದಿಮುಕ್ತ ಸಹತನದಿಂದೇ
ಕಾತ್ಯವಾದಿಗಳ್ಳಂಥಂತೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವಪರಮಾದಿ ದ್ವೈತಭ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥಾ

ಶ್ಲೋ|| ಶಿವಯೋಗಸ್ಸಾಧಕಾನಾಂಸಾಧ್ಯಸ್ತತ್ಸಾಧನಂಹತಃ |

ತಸ್ಮಾದಾದೌಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಂಹತಯೋಗಮಿದಂಶೃಣು ||೪||

ಟೀ|| ಸಾಧಕಾನಾಂ-ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧಕರ್ಗ, ಶಿವಯೋಗಃ-ಶಿವಯೋಗವೇ, ಸಾಧ್ಯಃ-ಸಾಧಿಸಲ್ಪ ಕ್ಕು ದು. ತತ್ಸಾಧನಂ-ಅ ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿರ್ಪಂತಹುದು, ಹತಃ-ಹತಯೋಗವು, ತಸ್ಮತ್-ಅದುಕಾರಣದಿಂದೆ, ಆದೌ-ಮೊದಲಲ್ಲಿ, ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಂ-ಸಾಧಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಇದಂ-ಈಮುಂದೆಪೇಳ್ವ, ಹತಯೋಗಂ-ಹತಯೋಗವನು ಶೃಣು-ಕೇಳು.

||೪||

ಸೂ || ಈಮುಂದೆಪೇಳ್ವ ಹತಯೋಗದಿಂ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರದೊಳಿಷ್ಟರಕ್ಷಾಜೆಯಂ ಮಾಡ್ಪುದೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅಂಗಾನ್ಯಸ್ಯಾಹತಸ್ಯಾಪಿಬಾಹ್ಯಾನ್ಯಭ್ಯಂತರಾಣಿಚ |

ಯಮಾದಿಭಿರತೋಷ್ವಾಂಗೈರ್ದೇವಪೂಜಾಂಸಮಾಚರೇತ್ ||

ಟೀ|| ಹತಸ್ಯಾಪಿ-ಹತಯೋಗಕ್ಕಾದೊಡೆ, ಬಾಹ್ಯಾನ್ಯಪಿ-ಯಮನಿಯಮ ಆಸ ನಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂಬ ಬಾಹ್ಯಂಗಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಅಭ್ಯಂತರಾಣಿಚ-ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಧ್ಯಾನವಾರಣಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬಾತರಂಗಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಅಂಗಾನಿ-ಅಂಗಗಳು, ಅಷ್ಟಾ-ಎಂಟು. ಅತಃ-ಇದುಕಾರಣವಾಗಿ, ಯಮಾದಿಭಿಃ-ಯಮ ಮೊದಲಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಅಷ್ಟಾಂಗೈಃ-ಎಂಟುಯೋಗಂಗಳಿಂದೆ, ದೇವಪೂಜಾಂ-ಶಿವಪೂಜೆಯನು, ಸಮಾಚರೇತ್-ಆಚರಿಸುವುದು.

||೫||

ಸೂ|| ಶುದ್ಧ ನಲ್ಲದಾತಂಗೆ ಶಿವಪೂಜೆ ಘಟಿಸದಾಗಿ, ಅಂತಕ್ಕುದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ಪೂಜಾಪಿಧಾನಮಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಯಮನಿಯಮಗುಣೈಶ್ಚ ಸ್ವಾತ್ಮಕಶುದ್ಧಿಂ ನಿಧಾಯ ಸ್ವವಶವಿ

ವಿಧಮೀತ್ಯೇವಭೂತ್ವಾಸ್ಥಿರಾತ್ಮಾ | ಅಸುನಿಯಮಜಲೇನ

ಸ್ನಾಪಯೇದ್ಧಿವ್ಯಲಿಂಗಂ ಪ್ರಕಟಿತಚತುರಂಗಂ ಬಾಹ್ಯಮೇ

ತದ್ವಿಧಾನಂ

||೬||

ಟೀ|| ಯಮನಿಯಮಗುಣೈಶ್ಚ-ಮುಂದೆಪೇಳ್ವ ಯಮನಿಯಮಂಗಳೆಂಬ ವಿಂಶತಿ ಗುಣಂಗಳಿಂದೆ, ಸ್ವಾತ್ಮಕಶುದ್ಧಿಂ-ನಿಜಸ್ವರೂಪಶುದ್ಧಿಯನು, ನಿಧಾಯ-ಮಾಡಿ, ಸ್ವವಶವಿವಿಧಮೀತ್ಯೇವ-ತನಗೆ ವಶವಾದ ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾದ ಪದ್ಧಾಸನಾದಿ ಖೇತಗಳಿಂದವೇ, ಸ್ಥಿರಾತ್ಮಾ-ಸ್ಥಿರವಾದ ದೇಹಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳಾತನು, ಭೂತ್ವಾ-ಆಗಿ, ಅಸುನಿಯಮಜಲೇನ-ಮುಂದೆಪೇಳ್ವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂಬುದಕದಿಂದವೆ, ದಿವ್ಯಲಿಂಗಂ-ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗವನು, ಸ್ನಾಪಯೇತ್-ಸ್ನಾನಮಂಮಾಡಿವುದು. ಏತತ್-ಪ್ರಕಟಿತಚತುರಂಗಂ-

ಈವೈಕ್ಯನಾದ ನಾಲ್ಕು ಯೋಗಾಂಗವು, ಬಾಹ್ಯಂ-ಬಾಹ್ಯವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ವಿಧಾನಂ-ಪೂಜಾವಿಧಾನವೆನಿಪುದೆಂಬುದರ್ಥಂ. ||೩||

ಸೂ|| ಸ್ನಾನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಶಿವಂಗೆ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಾದಿಗಳಂ ಗಂಧಾದಿಗಳಂ ಸಂಕಲ್ಪಿಸುವುದೇ ಅಂತಃಪೂಜಾವಿಧಾನವೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ —

ಶ್ಲೋ|| ಶಂಭೋ ರಘೇಂದ್ರಿಯನಿವರ್ದನಮೇವ ಗಂಧೋ ಧ್ಯಾನಂ
ಪ್ರಸೂನನಿಜಯೋ ದೃಢಧಾರಣಾಸಾ | ಧೂಪಸ್ಸಮಾಧಿ
ರಥಶುದ್ಧಮಹೋಪಹಾರ ಮಭ್ಯಂತರಾಖ್ಯಚತುರಂಗವಿ
ಧಾನಮೇತತ್ ||೩||

ಟೀ|| ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಶಂಭೋ-ಶಿವಂಗೆ, ಇಂದ್ರಿಯನಿವರ್ದನಮೇವ-ನೇತ್ರ ಕ್ರೋತ್ರಾದೀಂದ್ರಿಯಂಗಳ ವಿಷಯವೈಮುಖ್ಯಮಂ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವೇ, ಗಂಧ-ಗಂಧಾನುಲೇಪನವು ಧ್ಯಾನಂ-ಆ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿವರ್ತನದಿಂದಂತರ್ಮುಖವಾದ ಮನದಿಂದೆ ಶಿವಧ್ಯಾನವೇ, ಪ್ರಸೂನನಿಜಯಃ-ಪ್ರಪ್ತಸಮೂಹವು, ಸಾ ದೃಢಧಾರಣಾ-ಆಮುಂದೆಪೇಳ್ವ ದೃಢವಾದ ಧಾರಣೆಯೇ, ಧೂಪಃ-ಧೂಪವು, ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಸಮಾಧಿಃ ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತರೂಪವಾದಸಮಾಧಿಯೇ, ಶುದ್ಧಮಹೋಪಹಾರಃ-ಶುದ್ಧವಾದಮಹಾನೈವೇದ್ಯವು, ಏತತ್-ಇದು, ಅಭ್ಯಂತರಾಖ್ಯಚತುರಂಗವಿಧಾನಂ-ಅಭ್ಯಂತರವೆಂಬ ಚತುರಂಗಪೂಜಾವಿಧಾನವು. ||೩||

ಸೂ|| ಈಪ್ರಕಾರವಾದ ಪೂಜೆಯೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಏವಮಪ್ಪಾಂಗಯೋಗೇನ ಸವಾಂತಃಪದ್ಮಸದೃನಿ |
ಪೂಜಯೇತ್ಪರಮಂದೇವಂಕಿಂಬಾಹ್ಯೈರ್ದೇವಪ್ರಜನೈಃ ||

ಟೀ|| ಏವಂ-ಈಪ್ರಕಾರವಾದ, ಅಪ್ಪಾಂಗಯೋಗೇನ-ಯಮು ಮುಂತಾದ ಅಪ್ಪಾಂಗಯೋಗದಿಂದೆ, ಇದಾ-ಅನಂತರವೂ, ಅಂತಃಪದ್ಮಸದೃನಿ-ಹೃದಯಕಮಲವೆಂಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಪರಂ-ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ದೇವಂ-ಮಹಾದೇವನನು, ಪೂಜಯೇತ್-ಪೂಜಿಸುವುದು, ಬಾಹ್ಯೈಃ-ಯೋಗಬಾಹ್ಯಂಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ದೇವಪ್ರಜನೈಃ-ದೇವಪೂಜೆಗಳಿಂದ, ಕಿಂ-ಏನು ? ||೪||

ಈ ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದೀಶ್ವರಪೂಜಕನೇ ನಿಶಿಷ್ಟನೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಾತ್ಮನೈವಸದಾಪ್ಪಾಂಗೈಃಪೂಜಯೇಚ್ಛೆ ವಮವ್ಯಯಂ |
ಶೈವಸ್ಸಏವ ವಿದ್ವಾಃಸನ್ನಿಹ ಯೋಗವಿದಾಂ ವರಃ ||೫||

ಟೀ|| ಸ್ವಾತ್ಮನೈವ-ಯೋಗೀಶ್ವರನು ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ, ಸದಾ-ಸದ್ಯಕಾ
ಲದಲ್ಲಿ, ಅಷ್ಟಾಂಗ್ಯ-ಯವಾದ್ಯಷ್ಟಾಂಗಂಗಳಿಂದ, ಅವ್ಯಯಂ-ಕೇಡಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ,
ಶಿವಂ-ಶಿವನನು, ಪೂಜಯೇತ-ಪೂಜಿಸುವುದು. ಸಸಿವ-ಆತನೇ, ಭೃಷ-ಶಿವಸಂಬಂಧಿ
ಯಾದಾತನು, ಸಃ-ಆತನೇ, ವಿದ್ವಾನ್-ವಿವೇಕವುಳ್ಳವನು, ಸಚ-ಆತನೇ, ಯೋಗವಿ
ದಾಂ-ಶಿವಯೋಗವೆಲ್ಲವರ್ಗ, ವರಃ-ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ||೯||

ಸೂ || " ಚಿತ್ತಸ್ಯನಿಯಮಸ್ತತ್ರಸಯಮುಃಖರವ್ಯತೇ " ಎಂದುದಾಗಿ, ಅ
ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಚತುರ್ಗಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾದ ಯಮದ ಲಕ್ಷಣಮಂ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸುಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂನಿಯತಾಶನಂಚಧ್ಯತಿದರ್ಶನಾಸೂನ್ಯತ
ಮಾರ್ಜವಂಚಾ ಶುಚಿತ್ವಮಸ್ತೇಯಮದೈವ್ಯಹಿಂಸೇಯ
ಮಾದಶೈತೇಮುನಿಭಿಃಪ್ರಣೀತಾಃ ||೧೦||

ಟೀ|| ಸುಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ-ಪ್ರಾಣಗರಾಹಿಣ್ಯ ಸ್ವದಾರಪರಿಪುಷ್ಯತೇ ಯಂಬೆರಡುಪ್ರ
ಕಾರವಾದ ಲೇಸಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು, ನಿರುತಾಶನಂಚ-ಅಲ್ಪಾಹಾರವು, ಧ್ಯತೀ-ಕೋಕ
ಭೇತ್ತಾದಿಗಳಂ ಮನಕ್ಕೆ ಕಂಪನಿಲ್ಲದಿಹುದು, ದಮಾ-ದುಃಖಿತರ್ಗ ಹಿತವಹಂತಿಪ್ಪ
ದು, ಸೂನ್ಯತಂ-ಸತ್ಯವಚನವು, ಅಜ-ವಂಚ-ಕುಟಲತೆಯಿಲ್ಲದಿಹುದು, ಶುಚಿತ್ವಂ-ಜ
ಲಸ್ನಾನಭಸ್ಮಸ್ನಾನಾದಿಗಳಂಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿಯ ದೋಷಕೃತ್ಯಚಿ-ತನೆಯಿಲ್ಲದಿಹುದಾದಂ
ತರಂಗದಲ್ಲಿಯ ಶುಚಿತ್ವವು, ಅಸ್ತೇಯಂ-ಪದ್ಧವ್ಯವನಪಹರವದುದು, ಅದೈವ್ಯಹಿಂ
ಸೇ-ಅಕಾರ್ಪಣ್ಯಮುಂನೆಯು, ಏಕೇದಶ-ಈಕತ್ತು, ಯಮಾಃ-ಯಮಂಗಳಂದು,
ಮುನಿಭಿಃ-ಮುನೀಶ್ವರರಾದ, ಪ್ರಣೀತಾಃ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ||೧೦||

ಸೂ|| " ಅಶಾಸ್ತ್ರಿಯಕ್ರಿಯಾಶ್ಯಾಗಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಿಯಃಪ್ರಪಿಕ್ವಮುನಿಯಮಃಪ
ಶ್ಯತೇಶಾಪ್ರೇ " ಎಂದುದಾಗಿ, ದ್ವಿತೀಯಯೋಗವನಿಸುವ ನಿಯಮಂಗಳಂ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸಂತೋಷವಾಸ್ತಿಕ್ಯಗುಣೋಮತಿಶ್ಚ ತಪೋವ್ರತಂಶಂಕ
ರಪೂಜನಂಜಪಃ | ಹೀರೇಶ್ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವನಾಚಪಾತ್ರೇ
ಪ್ರದಾನಮೇತೇನಿಯಮಾದಶಸ್ತ್ರತಾಃ ||೧೧||

ಟೀ|| ಸಂತೋಷಂ-" ಸಂತೋಷಮಂದಿತಂತ್ರೇಲಾಭಾಲಾಭೇಸಮಾಮತಿ " ಎಂದುದಾಗಿ, ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನಾಹಂಗಳಲ್ಲಿ ನಮಾ-ಬುದ್ಧಿಯನಿಸುವ ಸಂತೋ
ಷವು, ಅಸ್ತಿಕ್ಯಗುಣಃ-ಶಿವಾಗಮೋಕ್ತಂಗಳಾದ ವಿಧಿನಿಷೇಧಂಗಳಂ ಪುಣ್ಯಪಾಪಂಗಳ
ಹವೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವು, ಮತಿಶ್ಚ-ತನಗಾಚಾಸ್ತ್ರೋಪದೇಶದಿಂದಾದ ಸತ್ಕೃತ್ಯದರಿಕೆಯು
ತಪಃ-ಯೋಗಾರ್ಥಮಾಗಿ ದೇಹಶೋಷಣವು, ಮೇಣು ನಾಹಂಕೋಹಮಿತ್ಯಾದಿಯಾದಾ
ಲೋಚನೆಯು, ವ್ರತಂ-ಭಸ್ಮಸಿದ್ಧಿಪ್ರಾದಿವ್ರತವು, ಶಂಕರಪೂಜನಂ-ಧ್ಯಾನ-ಸ್ಮರಣ

ಭಿಷೇಕಾದಿಗಳಂ ಶಿವಾರ್ಚನೆಯು, ಜಪಃ-ಮಾನಸೋಪಾಂಕುವಾಚಕಂಗಳಂ ಪ್ರಣವ ಪಂಚಾಕ್ಷರಾಭಿಮಂತ್ರಜಪವು, ಹ್ರೀಃ-ಲೋಕವಿರುದ್ಧ ವೇದವಿರುದ್ಧಮಾದ ಮಾ ರ್ಗಂಗಳಲ್ಲಿ ಮನವರಗದಿಹುದು, ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣಂಚ-ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳ ಕೇಳು ವುದು, ಪಾತ್ರೇಪ್ರದಾನಂ-ಸತ್ಪಾತ್ರದಾನವು, ಏತೇದಶ-ಈಹತ್ತು, ನಿಯಮಾಃ-ನಿಯ ಮಂಗಳೆಂದು, ಸ್ತುತಾಃ-ನೆನೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು. ||೧೧||

ಸೂ|| ಈ ನಿಯಮಂಗಳ್ಳು ಕೃದ್ಧಿಯೇ ಫಲವೆಂದು ಪೇಳ್ವವಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಯಮಾಶ್ಚ ನಿಯಮಾಸ್ತಸ್ಯಾಗೇವಂವಿಂಶತಿಸಂಖ್ಯಯಾ |

ಸ್ಥಿರಧೀರ್ನಿರಯತೋಭೂತ್ವಾಸ್ವಾತ್ಮ ಶುದ್ಧಿಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ||

ಟೀ|| ಯಮಾಶ್ಚ - ಯಮಯೋಗಂಗಳು, ನಿಯಮಾಃ-ನಿಯಮಯೋಗಂಗಳು, ಸಮ್ಯಕ್-ಲೇಸಾಗಿರ್ಪಂತಹವು, ಏವಂ-ಈ ರೂಪೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರಮಾದ, ವಿಂಶತಿಸಂ ಖ್ಯಯಾ-ಇಪ್ಪತ್ತು ಗುಣಂಗಳಿಂದೆ, ಸ್ಥಿರಧೀಃ-ಸ್ಥಿರವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ನಿರಯ ತಃ-ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನು, ಭೂತ್ವಾ-ಆಗಿ, ಸ್ವಾತ್ಮ ಶುದ್ಧಿಂ-ಬುದ್ಧಿಶುದ್ಧಿ ದ್ವಾರದಿಂದ ತನ್ನಾ ತ್ಮ ಶುದ್ಧಿಯನು, ಸಮಾಚರೇತ್-ಜೆನ್ನಾಗಿ ಅಜಯವುವುದು. (ಯಮನಿಯಮಂಗಳಂ ಶುದ್ಧನಾದಾತಂಗಳಲ್ಲದೆ ಮುಂದಣ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯಾಗದೊಂಬುದರ್ಥಂ.) ||೧೨||

ಸೂ|| ಯಮನಿಯಮಂಗಳಿಂದಾತ್ಮ ಶುದ್ಧಿ ವಡೆದಾತಂಗೆ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸ ಲ್ಪ ಕ್ಯ ಮುಖ್ಯಂಗಳಾಗಾಸನಂಗಳ ಪೇಳ್ವವಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸಿದ್ಧಾಂಬುಜಸ್ವಸ್ತಿ ಕಮುಕ್ತ ವೀರಭದ್ರಾಹಿಘುಕ್ಸಿಹೃತ್ಯ ಗ ವಾಂಮುಖಾನಿ ಸುಖಾಸನಂಜೈವ ಸಮಂಕಿತಾನಿ ತತೋ

ದಶೈವಾನಿ ವರಾಸನಾನಿ

||೧೩||

ಟೀ|| ಸಿದ್ಧಾಂಬುಜ... ..ಗವಾಂಮುಖಾನಿ-ಸಿದ್ಧಾಸನ ಪದ್ಧಾಸನ ಸ್ವಸ್ತಿ ಕಾ ಸನ ಮುಕ್ತಾಸನ ವೀರಾಸನ ಭದ್ರಾಸನ ಮಯೂರಾಸನ ಗೋಮುಖಾಸನಂಗಳು, ತತಃ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಸುಖಾಸನಂಜೈವ-ಸುಖಾಸನವೆಂಬ, ಇವಾನಿದಶ-ಈಹತ್ತು, ವ ರಾಸನಾನಿ-ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದಾಸನಂಗಳೆಂದು, ಸಮಂಕಿತಾನಿ-ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕುರುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. (ತಾತ್ಪರ್ಯಂ-ಒಂದುಮಡದಿ ಯೋನಿಸ್ಥಾನವನೊತ್ತಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮಡಮಂ ಮೇ ಡ್ದದಮೇಲಿರಿಸಿ, ಏಕಚಿತ್ತ ವ್ರತ್ಯಾತನಾಗಿ, ಪುಜಾಕಾಯನಾಗಿ, ಭೂಮಿಪೈದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಹತನವೇ ಸಿದ್ಧಾಸನವೆನಿಸುವುದು. ಎರಡು ತೊಡೆಗಳಮೇಲೆರಡು ಪದತಳಂಗಳಂ ಮೇಲು ಮುಖವಾಗಿರಿಸಿ, ಎರಡು ಕಂಠಳಂಗಳಂ ಮೇಲುಮುಖವಾಗಿ ರಿಸಿ, ರಾಜದಂತಕವನಿಸುವ ದಂತಮೂಲಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜೆಹ್ವಾಗ್ರವನಿರಿಸಿ, ನಾಸಿಕಾಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಿಹುವೇ ಪದ್ಧಾಸನವೆನಿಸುವುದು. ಎರಡು ತೊಡೆಗಳ ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರ

ಡು ಪದತಳಂಗಳನಿರಿಸಿ, ಋಜುಕಾಯನಾಗಿಹುದೇ ಸ್ವಸ್ತಿ ಕಾಸನವೆನಿಸುವುದು. ಮೇ
 ಧ್ರದಮೇಲೆಡದ ಮಡವನಿರಿಸಿ ಆ ಮಡದಮೇಲೆ ಬಲದಮಡವನಿರಿಸಿ ಋಜುಕಾಯನಾ
 ಗಿಹುದೇ ಮುಕ್ತಾಸನವೆನಿಸುವುದು. ಒಂದು ಪಾದಮುಂ ಮತ್ತೊಂದು ತೋಡೆಯ ಮೇ
 ಲಿರಿಸಿ ಋಜುಕಾಯನಾಗಿಹುದೇ ವೀರಾಸನವೆನಿಸುವುದು. ವೃಷಾಭಿಂ ಕೆಳಗಿರಡು ಮ
 ಡಂಗಳಂ ಶಿವನಿಸ್ಥಾನದ ಎಡಬಲದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಎರಡುತೋಡೆಗಳಂ ಎರಡುತೋಡೆಗಳಿಂ ದೃಢವಾ
 ಗಿ ಬಳಸಿಹುದೇ ಭದ್ರಾಸನವೆನಿಸುವುದು. ಎರಡು ಕಾತಳಂಗಳಂ ಭೂಮಿಯಮೇಲಿ
 ಟ್ಟು ಎರಡುವೊಳಕ್ಕೆಯಂ ಕುಕ್ಷಿಯೊಳಿಟ್ಟು ನುಖಿಯಾಂತಮಾದ ಕಿರೀರಮಂ ಭೂಮಿ
 ಯಂ ಸೋಂಕವೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ದಂಡಾಕೃತಿಯಾಗಿ ನಿಡುವುದೇ ಮಯೂರಾಸನವೆನಿ
 ಸುವುದು. ವೃಷಾಭಿಂ ಕೆಳಗಿರಡುಮಡಂಗಳಂ ಶಿವನಿಸ್ಥಾನದ ಕೆಲಬಲನಾಗಿರಿಸಿ, ಎರಡು
 ಜಾನುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಸ್ತಂಗಳಂ ಬೆರಗೊಳಂ ಪಸರಿಸಿ ಇರಿಸಿ, ಮುಖಮಂ ತೆರೆದು ನಾ
 ಸಾಗ್ರವೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಪುರವೇ ಸಿಹ್ಯಾಸನವೆನಿಸುವುದು. ಬಲದ ಮಡಮಂ ಎಡದ ಪೊ
 ರವಾರಿನೊಳಿಟ್ಟು ಎಡದಮಡಮಂ ಬಲದ ಪೊರವಾರಿನೊಳಿಟ್ಟು ಪಾದಂಗಳಂ ಗೋ
 ಮುಖಾಕಾರಮಂಮಾಳ್ವುದೇ ಗೋಮುಖಾಸನವೆನಿಸುವುದು. ತನಗಾವಪ್ರಕಾರ
 ದಿಂ ಸುಖವೂ ಧೈರ್ಯವೂ ಅಪ್ಪುದೋ ಅಂತೆಕುಳ್ಳ ಪುರವೇ ಸುಖಾಸನವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾ
 ಯಂ) ಪ್ರಮಾಣಂ:—“ ಅಫಸಿದ್ಧಾಸನಂವಕ್ಷ್ಯೋತ್ಕೃಣುಧ್ಯಂಸುಸಮಾಹತಾಃ | ಸಂಹೀ
 ಷ್ಯಶಿವನಿಸಂಸೂಕ್ಷ್ಮಗುಲ್ಫೇನೈವತುಸವ್ಯತಃ | ಸವ್ಯಂದಕ್ಷಿಣಗುಲ್ಫೇನಸಿದ್ಧಾಸನಮಿತಿ
 ರಿತಂ || ಅಂಗುಷ್ಠಾಚನಿಖನ್ನೀಯಾದ್ಧಸ್ತಾಭ್ಯಂವ್ರಿತ್ಯಮೇಣತು | ಊರೋರು
 ಪರಿವಿಪ್ರೇಂದ್ರಾಕೃತ್ವಾಪದತಲೇಕುಘೇ || ಪದ್ಮಾಸನಂಭವೇದೇತತ್ಸರ್ವೇಷಾಮುಖ್ಯಜಿ
 ತಂ | ಜಾನೂರೋರಂತರೇಸಮ್ಯಕ್ಕ್ವತ್ವಾಪಾದತಲೇಕುಘೇ || ಋಜುಕಾಯಸ್ಸುಖಾ
 ಸೀವಸ್ವಸ್ತಿ ಕಂತತ್ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ | ಮೇಘಾದ್ರಪರಿನಿಕ್ಷಿಪ್ಯಸವ್ಯಂಗುಲ್ಫಂತಥೋಪರಿ
 ಗುಲ್ಫಾಂತರಂಚನಿಕ್ಷಿಪ್ಯಮುಕ್ತಾಸನಮಿತಿರೀತಂ | ಅಫವೀರಾಸನಂವಕ್ಷ್ಯೋತ್ಕೃಣುಧ್ಯಂ
 ಸುಸಮಾಹತಾಃ || ಏಕಪಾದಮಥೈಕಸ್ಮಿಸ್ತಿಸ್ತೋರುಣಿಸಂಹಿತಂ | ಇತರಸ್ಮಿನ್ನ
 ಧಕ್ಷಿಣಂವೀರಾಸನಮುದಾಹೃತಂ || ಅಫಭದ್ರಾಸನಂವಕ್ಷ್ಯೋತ್ಕೃಣುಧ್ಯಮೃಷಯೋಽ
 ಧುನಾ | ಗುಲ್ಫೇಚವೃಷಾಸ್ಯಾಭ್ಯವನ್ಯಾಃಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃಕ್ಷಿಪೇತ್ || ಪಾರ್ಶ್ವಪಾದಾಚ
 ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂವೃಥಂಬ್ಧಾಸುನಿಶ್ಚಲಃ | ಭದ್ರಾಸನಂಭವೇದೇತತ್ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿವಿಷಾಪಹಂ ||
 ಅವಷ್ಟಭ್ಯಧರಾಸಮ್ಯಕ್ಪರಾಭ್ಯಾಂಸುಸಮಾಹತಾಃ | ಹಸ್ತಯೋಃಕೂರ್ಪರಾವಾಹಿ
 ಸ್ಥಾಫಲೇನಾಭಿಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ || ಸಮುನ್ನತತಃಪಾದೋದಂಡವದ್ವ್ಯೋಮ್ನಿಸು
 ಸ್ಥಿತಃ | ಮಯೂರಾಸನವಮೇವೈತತ್ಸರ್ವಪಾರ್ಶ್ವಕಾಶತಂ || ಗುಲ್ಫೇಚವೃಷಾಸ್ಯಾಭ
 ಷ್ಯವನ್ಯಾಃಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃಕ್ಷಿಪೇತ್ | ದಕ್ಷಿಣಾಸಮಗುಲ್ಫೇನದಕ್ಷಿಣೇನತಥೋತ್ತರಂ ||
 ಹಸ್ತಾಜಾನೋಃಸ್ಪುಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯಚಾಗುಳೇಶ್ವಪ್ರಸಾರ್ಯಚ | ವ್ಯಾತ್ವವಕ್ತ್ರೋನಿರೀಕ್ಷೇ
 ತನಾಸಾಗ್ರಂಸುಸಮಾಹತಾಃ | ಸಿಹ್ಯಾಸನಂಭವೇದೇತತ್ಪ್ರಜಿತಂಯೋಗಿಭಿಶ್ಚಿದಾ ||

ಸವ್ಯೇದಕ್ಷಿಣಗುಲ್ಲಗತು ಪೃಷ್ಠ ಪಾರ್ಶ್ವೇನಿವೇಶಯೇತ್ | ದಕ್ಷಿಣೇಽಪಕಥಾಸಮ್ಯಗ್ಗೋಮು
ಖಂಗೋಮುಖಾಕ್ಯತಿಃ ||೧೩||

ಸೂ || ಆಶ್ರಮವಿಭಾಗದಿಂದಾಸನ ವಿಭಾಗವಂ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ || ಗೃಹಿಣಾಮಂಖುಜುಸಿಂಧುಗೃಹಸ್ಥೇತರವತ್ತ್ವನಾಂ |

ಸುಖಾಃ ಸಂಚರಸರ್ವೇಷಾಮಿತ್ಯೇತತ್ತಿವಿಧಂಪದಂ ||೧೪||

ಟೀ || ಗೃಹಿಣಾಂ-ಗೃಹಸ್ಥರ್ಗೇ, ಅಖ ಜು-ಪದ್ವಾಸನವೇ, ಪರಂ-ಶ್ರೇಷ್ಠವು,
(ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸೃಷ್ಟಿ ಕೃತ್ಯಾನುಕೂಲರಹಿತನದಿಂ ಗೃಹಸ್ಥರ್ಗೇ ಕಾಮನಾಶಕವಲ್ಲದ
ಪದ್ವಾಸನವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದರ್ಥಂ.) ಗೃಹಸ್ಥೇತರವತ್ತ್ವನಾಂ-ಗೃಹಸ್ಥರಿಂದಕ್ಕಿಂತ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೃದು ಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಭಿಕ್ಷು ವಾನಪ್ರಸ್ಥರ್ಗೇ, ಸಿಂಧಂ-ಕಾಮನಾಶಕವಲ್ಲ
ದೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಸನವೇ, ಪರಂ-ಶ್ರೇಷ್ಠವು, ಸರ್ವೇಷಾಂ-ಸರ್ವಸ್ಥರ್ಗೇ, ಸುಖಾಸನಂಚ-
ಸುಖಾಸನವೇ, ಪರಂ-ಶ್ರೇಷ್ಠವು, ಏತತ್ತಿವಿಧಂ-ಈಮೂರು ಪ್ರಕಾರವು, ಇತಿ-ಈ ಮು
ರ್ಬಾದೇಯಃ, ಮೃದುವೆಂಬುದರ್ಥಂ. ||೧೫||

ಸೂ || ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ದಾಸಸಾಭ್ಯಾಸಸಾಪನ್ನಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರಂ ಮುಂದೆ
ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾಭ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡಲೇಕಾಂತಸ್ಥ ಲವನಾಶ್ರಮವೇಕೆಂದು ಪೇಶ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ || ಯಾನಿಕಾನಿಪ್ರಶಸ್ತಾನಿಹ್ಯಾಸನಾನಿಸಮಾನಿಚ |

ತೇಷ್ವಭೀಷ್ವಾಸನಾನೀಕೋವಿವಿಕ್ತಸ್ಥಾನಮಾಶ್ರಯೇತ್ ||೧೬||

ಟೀ || ಹ-ಸ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ಯಾನಿಕಾನಿ-ಆಶ್ರಮವುಳ್ಳವು, ಪ್ರಶಸ್ತಾನಿ-ಶ್ಲಾಘ್ಯಗ
ಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸಮಾನಿಚ-ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಿಗೆ ಸಮಕೂಲವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಲವನಾನಿ-ಆಸನಂ
ಗಳಂಟೆಣ, ತೇಷು-ಅವುಗಳೊಳಗೆ, ಅಭೀಷ್ವಾಸನಾನೀಕೇ-ಅಭ್ಯಾಸನಾದಾಸನದಲ್ಲಿರಬ್ಬ
ತನಾಗುತ್ತವೊ, ವಿವಿಕ್ತಸ್ಥಾನಂ-ಏಕಾಂತಸ್ಥ ಲವನು, ಆಶ್ರಮೇತ್-ಆಶ್ರಮವುಮು. ||

ಸೂ || ಏಕಾಂತಸ್ಥ ಲದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪ ಯೋಗಸಾಧನವ್ಯಸನೇತಮಾದ ಯೋ
ಗಮಂಟಪಮಂ ನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕಂಗಳಿಂ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ || ತತ್ರರಮ್ಯಾಮುಪಂಕುರಾತ್ಮಜ್ಞತ್ವದ್ವಾರಂಚನಿರ್ವಣಂ |

ಪ್ರಾಕಾರವೇಷ್ಟಿತಂಶುದ್ಧಂಋಷಿಶ್ಮಲಾಸಮನ್ವಿತಂ ||೧೭||

ಟೀ || ತತ್ರ-ಆ ಏಕಾಂತಸ್ಥ ಲದಲ್ಲಿ, ರಮ್ಯಾ-ಮನೋಹರವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸೂ
ಜ್ಞತ್ವದ್ವಾರಂ-ಚಿಕ್ಕಬಾಗಿಲುಳ್ಳಂಥ, ನಿರ್ವಣಂ-ರಂಧ್ರದಿಮೋಷವಿಲ್ಲವೆಯಿರ್ಪಂಥ,
ಪ್ರಾಕಾರವೇಷ್ಟಿತಂ-ಕೋಂಟೆಯಿಂಬದಸಲ್ಲುಟ್ಟಂಥ, ಶುದ್ಧಂ-ನಿರ್ದಲವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಋ
ಷಿಶ್ಮಲಾಸಮನ್ವಿತಂ-ಬರಗಿಕ್ಕಿಸಾಲೆಯಿಂ ಕೂಡಿದಂಥ, ಮತಂ-ಯೋಗಗೃಹವನು,
ಕುರಾತ್-ಮಾಡುವುದು ||೧೮||

ಶ್ಲೋ|| ಸುಗಂಧಕುಸುಮಾಕೀರ್ಣಂವಿತಾನಪರಿಶೋಭಿತಂ |

ಮೃದೂಪಧಾನಶಯ್ಯಾಧೈರಾಸನಾಧೈಸ್ಸಮಾಕುಲಂ ||೧೬||

ಟೀ|| ಸುಗಂಧಕುಸುಮಾಕೀರ್ಣಂ- ಸುಪರಿಮಳಕುಸುಮಂಗಳಂ ತುಂಬಲ್ಪುಟ್ಟಂಥ, ವಿತಾನಪರಿಶೋಭಿತಂ-ಮೇಲುಕಟ್ಟೆಮೊಪ್ಪಲ್ಪುಟ್ಟಂಥ, ಮೃದೂಪಧಾನಶಯ್ಯಾಧೈಃ-ಮೃದುವಾದ ತಲೆಮೆತ್ತೆ ಹಾಸು ಮೊದಲಾದವರಾದವೂ, ಆಸನಾಧೈಃ-ಗದ್ದುಗೆಮೊದಲಾದವರಾದವೂ, ಸಮಾಕುಲಂ-ತುಂಬಿದಂಥ. ||೧೬||

ಶ್ಲೋ|| ಸುಧೂಪವಾಸಿತುನಿತ್ಯಂಗೋಮಯೇ ಲಿನಾನುಲೇಪಿತಂ |

ಸಮಿತ್ಯಪ್ಯದಳೋಪೇತಂಕಂದಮೂಲಫಲಾನ್ವಿತಂ ||೧೭||

ಟೀ|| ನಿತ್ಯಂ-ಅನವರತವೂ, ಸುಧೂಪವಾಸಿತಂ-ಬಳ್ಳಿತ್ತಾದಧೂಪದಿಂದ ಪೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ಗೋಮಯೇನ-ಕುದ್ಧ ಗೋಮಯದಿಂದ, ಅನುಲೇಪಿತಂ-ಸಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ಸಮಿತ್ಯಪ್ಯದಳೋಪೇತಂ-ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದವೂ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದವೂ ಪತ್ರಂಗಳಿಂದವೂ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ಕಂದಮೂಲಫಲಾನ್ವಿತಂ-ಗೋಸು ಬೇರು ಹಣ್ಣುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಂಥ. ||೧೭||

ಶ್ಲೋ|| ಸಮಗ್ರಭಸ್ಮರುದ್ರಾಕ್ಷಕುತಾಜಸವಿಭೂಷಿತಂ |

ಶುದ್ಧಾನ್ನಪಾನಸಂಪನ್ನಂಸರ್ವಾಷ್ಠಸನಾಶ್ರಯಂ ||೧೮||

ಟೀ|| ಸಮಗ್ರಭಸ್ಮರುದ್ರಾಕ್ಷಕುತಾಜಸವಿಭೂಷಿತಂ-ಅಧಿಕಮಾದ ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷ ದರ್ಭ ಕೃಷ್ಣಾಜಿವ ವ್ಯಾಘ್ರಾಜಿನಮೊದಲಂಕೃತವಾದಂಥ, ಶುದ್ಧಾನ್ನಪಾನಸಂಪನ್ನಂ-ಪವಿತ್ರವಾದನ್ನಪಾನಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳಂಥ, ಸರ್ವಾಷ್ಠಸನಾಶ್ರಯಂ-ಸಮಸ್ತಾಪಧಗಳಿಗಾಶ್ರಯವಾಗಿರ್ಪಂಥ, (ರಮ್ಯಂ-ಮನೋಹರವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಮಹಂ-ಯೋಗಗೃಹವನು, ಕುರ್ಯಾತ್-ಮಾಡುವುದು ಈರ್ವಕ್ರಿಯಾಸಂಬಂಧವು. ||೧೮||

ಸೂ|| ಈಪ್ರಕಾರಮಾದ ಯೋಗಮಂಟಪವು ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾದಿಗಳ್ಗೆ ಘಟಿಸದಾಗಿ, ಅವರ್ಗೆ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾದಮಂ ಪೇಶ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸದಾಮಾನೋಹರಾಸ್ವದಾವನೇನಿನಾಸನೇತ್ಯವಾ |

ಸದಾಶಿವಂಪ್ರಪೂಜಯೇದ್ಧೃದಿಸ್ಥಿತಂಸಮಾಹಿತಂ ||೨೦||

ಟೀ|| ಸದಾ-ಅನಾಗವೂ, ಮನೋಹರಾಸ್ವದ-ಚಿತ್ತವಿಶ್ರಮಾಭೂಮಿಯಾಗಿರ್ಪಂಥ, ವನೇ-ವನದಲ್ಲಿನು, ನಿನಾಸನಾ-ಗುಹೆಯಂತಾದ ನಿವಾತಸ್ಥಲವನಾದನೂ, ಏತ್ಯ-ಎಯ್ವಿ, ಹೃದಿ-ಹೃತ್ಕಮಲದಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಿತಂ-ಇರಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ಸದಾಶಿವಂ-ಸಕಲನಿಷ್ಕ

ಲಾತ್ಯಕನಾದ ಶಿವನನು, ಸಮಾಹಿತಃ-ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ, ಪ್ರಭುಜಯೇತ್-ಪ್ರಕರ್ಷ
ದಿಂ ಪೂಜಿಪುದು. ||೨೦||

ಸೂ|| ಪೂಜೆಗೆ ಅಭಿಷೇಕವೇ ಮುಂದಾದಕಾರಣ, ಅಧ್ಯಾಪನಪೂಜೆಗೆ ಸ್ನಾನವಿಧಿ
ಯಂ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ತದ್ಭೂತಾಶೃಣುಹೇವಿವೃನ್ನಾದಾಕೇವಲಕುಂಭಕೇ |
ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಜಲೇನೈವಸ್ನಾನಪಯೇಚ್ಛೇ ನೃಯಂಶಿವಂ ||೨೧||

ಟೀ|| ಹಾವಿದ್ಯ-ಎಲೆವಿನೇಶಿಯಾದ ಶಿಷ್ಯನೇ, ತತ್-ಆಪೂಜಾವಿಧಾನವು, ಯ
ಥಾ-ಅವಪ್ರಕಾರವೆನಲು, ಶೃಣು-ಕೇಳು, ಆದಾ-ಮೊದಲಲ್ಲಿ, ಕೇವಲಕುಂಭಕೇ-ಕೇವ
ಲಕುಂಭಕವೆಂಬ ಪೂರ್ಣಕುಂಭದಲ್ಲಿಯ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಜಲೇನೈವ-ಮುಂದೆಮೇಲ್ವ
ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂಬ ಮಂತ್ರೋದಕದಿಂದವೇ, ಚಿನ್ಮಯಂ-ಜ್ಞಾನರೂಪನಾದ, ಶಿವಂ-
ಶಿವನನು, ಸ್ನಾನಪಯೇತ್-ಸ್ನಾನವೆಂಬುದಾಗಿಪುದು. ||೨೧||

ಸೂ|| ಆ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ಉತ್ತರೋತ್ತರ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಮೂರುಪ್ರಕಾ
ರವೆಂದು ಪೇಶ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಸ್ತ್ರಿಧಾಭೋಕಃ ಪ್ರಾಕೃತೋವೈಕೃತಸ್ತಥಾ
ತಾಭ್ಯಾಂವಿನಾಜ್ಯಂಭತೇತಿಸಾಕೇವಲಕುಂಭಕಸ್ತ್ವಯಂ ||

ಟೀ|| ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಃ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ನಿರೋಧವು, ತ್ರಿಧಾ-ಮೂರುಪ್ರ
ಕಾರವೆಂದು, ಪೋಕ್ಷಃ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಾಕೃತಃ-ಪ್ರಾಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂ
ದು, ತಥಾ-ಹಾಗೆ, ವೈಕೃತಃ-ವೈಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂದು, ತಾಭ್ಯಾಂವಿನಾ-ಅವಿರ
ಡುಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಜೊರತಾಗಿ, ಅಸೌ-ಈ ಪುರೋಕ್ತವಾದ, ಕೇವಲಕುಂಭಕಃ ಕೇವ
ಲಕುಂಭಕವು, ಸ್ವಯಂ-ತಾನೇ, ಜ್ಯಂಭತೇ-ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಈ
ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ವ್ಯಾಪಾರಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಕ್ಕೆ ನಾಮದಕ್ಷಿಣಭಾಗುಗ
ಳಲ್ಲಿಯು ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯನಾದಿಗಳೇ ಆಧಾರವಪ್ಪುದರಿಂದ ನಾಡಿಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳಂತೆ
ದೊಡೆ-ತೊಂಭತ್ತಾರಂಗುಲಪ್ರಮಾಣದ ದೇಹಮೇಲ್ಪಾಯುಸ್ಥಾನದಂಗುಲಿದ್ವಯ
ದಿಂದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗಸ್ಥಾನದಂಗುಲಿದ್ವಯದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಮಧ್ಯಮಾದ ಏಕಾಂಗುಲಿಪ್ರ
ಮಾಣಕ್ಕೂ ನವೇ ದೇಹಮಧ್ಯವೆನಿಸುವುದು. ಆ ದೇಹಮಧ್ಯದಿಂದ ಮೇಲೆ ನವಾಂಗುಲಪ್ರಮಾ
ಣದಲ್ಲಿ ಅಗಲದಿಂದುನ್ನತದಿಂದ ಚತುರಂಗುಲಪ್ರಮಾಣವಾದ ಅಕ್ಕಿ ಚರ್ಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ತತ್ತಿಯಾಕಾರವುಪ್ಪಕಂದಮಿಶ್ರುದು. ಆಕಂದಮಧ್ಯವೇ ನಾಭಿಯೆನಿಸುವುದು. ಆ
ಕಂದದಿಂದಪನ್ನಿರಡೆನಳಂ ಕೂಡಿದ ಜೆಕ್ರಾಕಾರವಾದ ಕಮಲಂ ಪುಟ್ಟಲ. ಕಮಲದ ಬ
ಳಸಿಂಹಿನಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಂ ತನ್ನಯು. ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಪರಿಪಾಕಾನುಸಾರದಿಂದ ಲೂತಿಕಂ

ತಂತುಮಯವಾದ ತನ್ನ ಚಕ್ರದೊಳ್ಳು ರುಗುವಂತೆ ಚರಿಸುತ್ತಿರ್ಪನಾಗಿ, ಆಕಂದಮಂ
ಬಲಿಸಿ, ಸುಪ್ತ ಸಮಾ-ಕಾರವಾದ ಕುಂಡಲಿನೀಶಕ್ತಿಯಾನಾಭಿಕಂದ ದಭೋರಂಧ್ರದೊ
ಲ್ಲೆನ್ನೆ ಜೆಡೆಯನಿಟ್ಟು ಭೃವಾಗಿ ಬಂಧಿಸಿ, ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರದ ವಾಯುಮಾರ್ಗಮಂ ನಿಲಿ
ಸಿ, ತನ್ನ ಪುಣ್ಯದಿಂ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಪ್ರವೃತ್ತಂತಮೊಕ್ಕು, ಪ್ರಕಾಶರೂಪದಿಂದಿರ್ಪುದಾಗಿ,
ಆಕಂದದ ಪಲವು ತಾಣಂಗಳಲ್ಲಿವ್ವ ಸುವ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಾಡಗಳೊಳಗೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥಾ
ನದ ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯೇ ಬೆನ್ನೆಲುವಿನ ಮಧ್ಯದೊಳು ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಾಂತಮಾಗಿರ್ಪು
ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣನಾಸಾಪುಟಪ್ರವೃತ್ತಂತಮಾಗಿರ್ಪುದು ಹಿಂಗಳೆ. ಅದರಡದಲ್ಲಿ ನಾ
ಮನಾಸಾಪುಟಾಂತಮಾಗಿರ್ಪುದು ಇಡೆ ಯೆನಿಪುದಾಗಿ, ಇವರೊಳ್ಳರಿಸುವ ಪ್ರಾಣವಾ
ಯುವಿನ ಭೇದದಿಂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಂ ಮೂರುಪ್ರಕಾರವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೩೩||

ಸೂ || ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ್ಪೇರ್ವ ಪ್ರಾಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಲಕ್ಷಣಮಂ
ಪೇರ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನಿಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸರೂಪೇಣರೇಚಪೂರಸ್ವಭಾವತಃ |

ಪ್ರಾಣಾನಿಲೇವರ್ದಮಾನೇಪ್ರಾಕೃತಸ್ಸಉದೀರಿತಃ ||೩೪||

ನಿಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸರೂಪೇಣ-ನಿಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸರೂಪದಿಂದೆ, ರೇಚಪೂರಸ್ವಭಾ
ವತಃ-ರೇಚಕಪೂರಕದ ಸ್ವಭಾವದದೆಯಿಂದ, ಪ್ರಾಣಾನಿಲೇ-ಹೃದಯಸ್ಥಾನದ
ಪ್ರಾಣವಾಯುವು, ವರ್ದಮಾನೇಸತಿ-ವರ್ದಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಸಃ-ಅದು, ಪ್ರಾಕೃತಃ-ಪ್ರಾ
ಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂದು, ಉದೀರಿತಃ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ||೩೪||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವೈಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಲಕ್ಷಣಮಂ ಪೇರ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಆಗಮೋಕ್ತವಿಧಾನೇನರೇಚಪೂರಕಕುಂಭಕೈಃ |

ಯದಿಪ್ರಾಣನಿರೋಧಶ್ಚೇದ್ವೈಕೃತಸ್ಸಉದೀರಿತಃ ||೩೫||

ಟೀ|| ಆಗಮೋಕ್ತವಿಧಾನೇನ-ಶಿವಾಗಮಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಧಿಯಿಂದ, ರೇ
ಚಪೂರಕಕುಂಭಕೈಃ-ರೇಚಕಪೂರಕಕುಂಭಕಗಳಿಂದ, ಯದಿ-ಎತ್ತಲಾನು, ಪ್ರಾಣನಿ
ರೋಧಶ್ಚೇತಃ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ನಿರೋಧವಹುದೇ, ಸಃ-ಅದು, ವೈಕೃತಃ-ವೈಕೃತ
ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂದು, ಉದೀರಿತಃ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ದೇಹಾಂತರ್ಗತವಾಯು
ವಂನಾನಿಕದ್ವಾರದಿಂ, ಬಾಹ್ಯಕ್ಕೆ ಸೂಸುತ್ತಿದ್ದೇ ರೇಚಕ. ದೇಹದ ಬಾಹ್ಯಗತವಾದ ವಾ
ಯುವನುದರಕ್ಕೆ ಪೂರಿಸಿದು ಪೂರಕ. ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸಗಳೆಲ್ಲದೆ ವಾಯುವು ನಿಶ್ಚಲ
ವಾಗಿ ಪೂರ್ಣಕುಂಭದಂತಿರ್ಪುದೇ ಕುಂಭಕ. ಈ ಮೂರುಪ್ರಕಾರಮಂ ಮಾಡಬೇಕಾ
ದ ಯೋಗೀಶ್ವರನು ಕುಚಿಫೂಲತನಾಗಿ ಮೂಡಮುಖವಾಗಾಗಲಿ ಬಡಗಮುಖವಾಗಾ
ಗಲಿ ಸ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೇರಿತ್ತಾಗಿ ಕುಳಿತು, ದಂತಂಗಳಿಂ ದಂತಂಗಳಿಂಮುಟ್ಟದೆ, ಜಿಹ್ವೆಯಂ

ಜಲಿಸದೆ, ನಾನಿಕಾಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ, ಮಂತ್ರಮಂ ಜರಿಸುತ್ತೆ, ಗುರುನಮಸ್ಕಾರಮಂ
ಮಾಡಿ, ಶಿವಧ್ಯಾನಮಂಮಾಡುತ್ತೆ, ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಅಂಗುಲಿಯಿಂದ ಇಡಾನಾಡಿಯಂ ಬಲಿ
ದು, ಪಿಂಗಳಾನಾಡಿಯಿಂದ ದೇಹಗತವಾಯುವಂ ಪನ್ನೆರಡುಮಾತ್ರ ರೇಚಿಸಿ, ಬಳಿಕ
ಪಿಂಗಳಾನಾಡಿಯಂ ಬಲಿದು, ಇಡಾನಾಡಿಯಂ ಪನ್ನೆರಡು ಮಾತ್ರ ಪೂರಿಸಿ, ಪನ್ನೆರಡು
ಮಾತ್ರ ಕುಂಭಿಳುವುದು. ಇದು ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆನಿಸುವುದು. ಪನ್ನೆರಡುಮಾ
ತ್ರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಒಂದು ಉದ್ಭೂತವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರದರಡು ಉದ್ಭೂತಂ ಮ
ಧ್ಯಮಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆನಿಸುವುದು. ಇದು ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯಕ್ಕೊಂದು. ಮೂ
ರು ಉದ್ಭೂತವೇ ಉತ್ತಮಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು, ಇದು ಮೂವತ್ತಾರು ಮಾತ್ರೆಯೆನಿಸು
ವುದು. ಚಿಫ್ರವಲ್ಲದೆ ವಿಳಂಬವಲ್ಲದೆ ಜಾನುಪದಕ್ಷಿಣಮಂ ಮಾಡಿ ಅಂಗುಲಿಸ್ಪೋಟ
ಮಂ ಮಾಳ್ವದೇ ಮಾತ್ರೆಯೆನಿಪುದು. ಉದ್ಭೂತಕ್ಕೊಂದು ಸೂರ್ಯನಾಡಿಯಿಂದ ಪೂರ
ಿಸಿ, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಕುಂಭಿಸಿ, ಚಂದ್ರನಾಡಿಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ರೇಚಿಪುದು. ಧ್ಯಾನರಹಿತ
ವಾಗಿ ಮಾಳ್ವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ಮಧ್ಯಮವೆನಿಸುವುದು. ಧ್ಯಾನಸಹಿತವಾಗಿ ಮಾಳ್ವ
ದೇ ಉತ್ತಮವೆನಿಸುವುದು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸ್ವೇದಂ ಪುಟ್ಟಲಸಮವೆನಿ
ಪುದು. ಕಂಪನಂಪುಟ್ಟಲ್ಯ ಧ್ಯಮವೆನಿಪುದು. ದೇಹಮುನ್ನತಕ್ಕೇಳಲು ತಮ್ಮ ಮಪ್ರಾ
ಣಾಯಾಮವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂಚೆತುರ್ಯಾಸಪರ್ಯಂತಂ ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾ
ಣಾಯಾಮಾಭ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಳ್ವುದು. ಅರ್ಜುನ ಉದ್ಗಾರ ಮೂತ್ರದೋಷ ಭರ್ದಿ ಅ
ತಿಸಾರ ಅತಿಭೋಜನ ಅತಿಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸೆ ಗುರುನೇವಾಸಮಯ ಮುಂತಾದ ಕಾಲಗಳ
ಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಮಂ ಮಾಡಲಾಗದು. ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾಭ್ಯಾಸಮಂ
ಮಾಳ್ವುದು ವೈಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.)

॥೨೪॥

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲಕುಂಭಕದ ಲಕ್ಷಣಮಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಾಕೃತಂವೈಕೃತಂಚೇತಿದ್ವಯಮೇತನ್ಮಹಾತ್ಮನಾ |

ಕ್ಷಣಾತ್ಸಂಸ್ತಂಭಯೇದ್ಯಸ್ತು ಸಹಿಕೇವಲಕುಂಭಕಃ ||೨೫॥

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವುದಾನೊಂದುಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು, ಪ್ರಾಕೃತಂವೈಕೃತಂಚೇತಿ-
ಪ್ರಾಕೃತವೈಕೃತವೆಂಬ, ಏತದ್ವಯಂ-ಈವರಡು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನು, ಮಹಾತ್ಮ
ನಃ-ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದನಾದ ಮಹಾಶ್ವರೂಪಂಗೆ, ಕ್ಷಣಾತ್-ಒಂದುಕ್ಷಣಮಾತ್ರದದೇಸೆಯಿಂ
ದೆ, ಸಂಸ್ತಂಭಯೇತ್-ತಡವುದೋ, ಸಃ-ಆಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು, ಕೇವಲಕುಂಭಕಃ-ಕೇ
ವಲಕುಂಭಕವೆಂದು, ಹಿ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಲಾ.

॥೨೫॥

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಭೇದದಿಂದ ಯೋಗವು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರವಾಯಿತ್ತೆಂದು
ಪೇರ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಾಕೃತೋಮಂತ್ರಯೋಗಸ್ಸೌ ದೈವಕೃತೋಲಯನಹಿ |
ಹಠೇಕೇವಲಕುಂಭಾಬ್ಧ್ಯೋರಾಜಯೋಗೋಽಮನಾಸ್ತೃತಃ||

ಟೀ|| ಪ್ರಾಕೃತಃ- ಹಂಸರೂಪದಿಂಚುಸುವ ಪ್ರಾಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೇ, ಮಂತ್ರಃ ಮಂತ್ರಯೋಗವು, ಸ್ಥೂತಃ-ಅಪುದು. ವೈಕೃತವಿವ-ಸೋಹಂವಿಂದು ಚ ರಸುವ ವೈಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೇ, ಲಯಃ-ಲಯಯೋಗವೆಂಬುದೆಂದು, ಹಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಶಾ, ಕೇವಲಕುಂಭಾಬ್ಧ್ಯಃ-ಕೇವಲಕುಂಭಕವೆಂಬ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು, ಹಠಃ-ಹಠ ಯೋಗವಸ್ತುಮ. ಅಮನಾಃ-ಅಮನಸ್ತವು, ರಾಜಯೋಗಃ-ರಾಜಯೋಗವೆಂದು, ಸ್ತೃತಃ-ನೆನೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

||೨೬||

ಸೂ|| ಪ್ರಾಕೃತಾದಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಂಗಳು ಉತ್ತರೋತ್ತರ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿಂ ಮಂತ್ರಾದಿ ಯೋಗಂಗಳಾದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಂಗಳು ಪೇರ್ದ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಥಮಸ್ತ್ವಜಸಾಯೋಗೋನಾದೇವಾಯೋರ್ಲಯಸ್ತೃತಃ |
ಮನಸ್ಸಿರಸ್ತೃತಃಪಶ್ಚಾದ್ವೃತ್ತಿಶೂನ್ಯಶ್ಚತುರ್ಥಕಃ ||೨೭||

ಟೀ|| ಪ್ರಥಮಸ್ತು-ಮೊದಲಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಾದೊಡೆ, ಅಜಪಾಯೋಗಃ ಗು ರೂಪದೇಕದಿಂ ಹಂಸವರ್ಣದ್ವಯಾತ್ಮಕವಾದ ಅಜಪಾಮಂತ್ರಯೋಗವೆಂಬುದು, ತತಃ- ಆಅಜಪಾಮಂತ್ರಯೋಗದ ದೆಸೆಯಿಂದ, ನಾದೇ-ಆವರ್ಣದ್ವಯಾತ್ಮಕವಳಿದುಳಿದ ನಾದದಲ್ಲಿ, ವಾಯೋಃ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ, ಲಯಃ-ಲಯವೆಂಬುದು. ತತಃ-ಆಲಯ ಯೋಗದದೆಸೆಯಿಂದ, ಮನಸ್ಥಿರಃ-ಕೇವಲಕುಂಭಕದಿಂ ಮನಸ್ಥಿರವೆಂಬುದು; ಪ ಶ್ಚಾತ್-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ವೃತ್ತಿಶೂನ್ಯಃ-ಮನೋವ್ಯಾಪಾರದಿಂ ತೋಲಗಿದಂಥ, ಚತು ರ್ಥಕಃ-ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ಅಮನಸ್ಕವೆಂಬುದು.

||೨೮||

ಸೂ|| ಅದು ನಿಮಿತ್ತದಿಂ ಯೋಗೀಶ್ವರಂಗೆ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾಭ್ಯಾಸವೇ ಮುಖ್ಯ ವೆಂದು ಪೇರ್ದ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಾಣವಾಯೋರ್ನಿರೋಧೇನಲಭತೇತ್ಚತುಷ್ಠಯಂ |

ತಸ್ಮಾದಭ್ಯಾಸತೋರಸ್ತ್ವಂಪ್ರಾಣಾಯಾಮಪರೋಭವ||೨೯

ಟೀ|| ಪ್ರಾಣವಾಯೋಃ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ, ನಿರೋಧೇನ-ತಡೆವುದರಿಂದ, ತ ಚ್ಚತುಷ್ಠಯಂ-ಆನಾಲ್ಪತೆರದ ಯೋಗವನು, ಲಭತಃ-ಪಡೆವುತ್ತಿರ್ಪನು. ತಸ್ಮಾ ತಃ-ಅದುನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ, ಅಭ್ಯಾಸತೋಃ-ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ತ್ವಂ-ನೀನು, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಪರಃ-ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವುಳ್ಳಿತನು, ಭ ವ-ಆಗು.

||೩೦||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿಯು ಅಜಪಾಪುಂತ್ರಯೋಗದ ಸ್ವರೂಪಮಂ ವ್ಯಕ್ತಮಾಗಿ ಪೇಶವಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಸಕಾರಾಂತಮಿದಂಬೀಜಂಬಹಿರಾತ್ರಿಸಬಿಂದುಕಂ |
ಸವಿಸರ್ಗಂಷಕಾರಾಂತಂತದ್ವೀಜಂಪ್ರವಿಶತ್ಯೈಧಃ ||೨೯||

ಟೀ|| ಸಕಾರಾಂತಂ-ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಕಡೆಯಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಇದಂಬೀಜಂ-ಈಹೆಚ್ಚಾರವೆಂಬ ಮಂತ್ರಬೀಜವು, ಸಬಿಂದುಕಂ-ಬಿಂದುಸಮೇತವಾಗಿ, ಬಹಿ-ಹೊರಗನು, ಯಾತಿ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ರೇಚಕಮೊಡನೆ ಎಯ್ದು ತಿದ್ದಿತ್ತಿತ್ತು. ಸವಿಸರ್ಗಂ-ವಿಸರ್ಗದೊಡನೆ ಕೂಡಿರ್ಪಂಥ, ಷಕಾರಾಂತಂ-ಷಕಾರಕ್ಕೆ ಕಡೆಯಾಗಿರ್ಪಂಥ, ತದ್ವೀಜಂ-ಆಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಕಾರವೆಂಬ ಮಂತ್ರಬೀಜವು, ಅಘಃ-ಘರಕಮೊಡನೆಕೂಡಿ ಬಳಗನು, ಪ್ರವಿಶತಿ-ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತ್ತು ||೨೯||

ಸೂ|| ಈಮಂತ್ರವರ್ಣದ್ವಯವು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣದಕೂಡ ಸದಾ ಸಂಬಂಧವಾಗಿರ್ಪುದೆಂದು ಪೇಶವಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಾಣಾನಿಲಶ್ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂಪ್ರವರ್ತಕನಿವರ್ತಕಃ |
ಏವಂಜೀವಜಞ್ಞೋನಾಮಗಾಯತ್ರೀಜಪತೇಽನ್ಯಹಂ ||೩೦||

ಟೀ|| ಸರ್ವೇಷಾಂ-ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಗಳ್ಳು, ಪ್ರವರ್ತಕನಿವರ್ತಕಃ-ಇಷ್ಟದಲ್ಲಿಯು ಪ್ರವೃತ್ತಿಅನಿಷ್ಟದಲ್ಲಿಯು ನಿವೃತ್ತಿಯೆವೆಂಬುದಂಥ, ಪ್ರಾಣಾನಿಲಶ್ಚ-ಜೀವನಹಂಕಾರದಿಂದ ಆತ್ಮಜೈತನ್ಯಮೊಡಗೂಡಿದ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು, ಜೀವಜಞ್ಞೋನಾಮ-ಜೀವಜಪವೆನಿಸುವ, ಗಾಯತ್ರೀ-ಗಾಯತ್ರಿಯೊಕೂಡಿ, ಏವಂ-ಘರೋಕ್ತಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ಅನ್ಯಹಂ-ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಾದ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನವರತವೂ, ಜಪತೇ-ಹಂಸಹಂಸ ಎಂದು ಜಪಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದು ||೩೦||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಅಜಪಾಗಾಯತ್ರಿಯ ಜಪದ ಸಂಖ್ಯಾಪ್ರಮಾಣವುಂ ಪೇಶವಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಏಕವಿಂಶತಿಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯಯಾ ಪಟ್ಟ ತಾಧಿಕಮಾರ್ಹಣಂ
ನರಃ | ಶ್ರೀಗುರೂಕ್ತವಿಧಿನಾಽರುಣೋದಯೇಸಂಸ್ಕರನ್ಯ
ಹತಿತಜ್ಜಪೇಫಲಂ ||೩೧||

ಟೀ|| ನರಃ-ಮಂತ್ರಯೋಗೋಪವೇಶವಂ ಪಡೆದ ಪುರುಷನು, ಅರ್ಹಣಂ-ದಿವ್ಯಾರಾತ್ರಿಯೂ, ಪಟ್ಟತಾಧಿಕಂ-ಅಗುನೂರಧಿಕವಾಗಿ, ಏಕವಿಂಶತಿಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯಯಾ-ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದುಸಾವಿರದಿಂದ, ಶ್ರೀಗುರೂಕ್ತವಿಧಿನಾ-ಶ್ರೀಗುರೂಪದೇಶವಿಧಿಯಿಂದ, ಅರುಣೋದಯೇ-ಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಕರಣಂ-ಅನುಸಂಧಾನದಂ ಸ್ಮರಿಸುವಾತ

ನಾಗುತವೂ, ತಜ್ಞಪೀ-೨ ಅಜಪಾನಮಂತ್ರದಲ್ಲಿಯು, ಫಲಂ-ಅನಂದಸಿದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ
ಫಲವನು, ವಹತಿ-ಎಯ್ದು ತ್ತಿರ್ಪನು ||೩೧||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಈಮಂತ್ರಯೋಗದಿಂದಪ್ಪ ಫಲಮಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಅಜಪಾನಾಮಸ೦ಕಲ್ಪ್ಯನರಃಪಾಮೈಃಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ |

ಶಿವಯೋಗಮವಾಪ್ನೋತಿಶೀಘ್ರಮೇವನಸಂಶಯಃ ||೩೨||

ಟೀ|| ನರಃ-ಯೋಗಿಯಾದವುರುಷನು, ಅಜಪಾನಾಮ-ಹಂಸ ಎಂಬ ಅಜಪಾನಾ
ಮವನು, ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ-ಸ್ಥರಿಸಿ, ಪಾಮೈಃ-ಸಕಲಪಾಪಂಗಳಿಂದೆ, ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ-ವಿಶೇಷವಾ
ಗಿಬಿಡಲ್ಪಡುತ್ತಿರ್ಪನ, ಶಿವಯೋಗಂ-ಶಿವಯೋಗವನು, ಶೀಘ್ರಮೇವ-ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ,
ಅವಾಪ್ನೋತಿ-ಪಡೆವುತ್ತಿರ್ಪನು, ಸಂಶಯಃ-ಸಂದೇಹವು, ನ-ಇಲ್ಲ. ||೩೩||

ಸೂ|| ಮಂತ್ರಯೋಗಾನಂತರದಲ್ಲಿಯು ಲಯಯೋಗದ ಸ್ವರೂಪಮಂ
ಪೇಳ್ವ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಅಜಪಾನಾಮಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರವರ್ಣದ್ವಯಂಯದಾ |

ತ್ರಿವೇಣೀಸಂಗಮೇಲೀನಂಸಕಬ್ಧಃಪ್ರಣವೋಭವೇತ್ ||೩೪||

ಟೀ|| ಅಜಪಾನಾಮಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರವರ್ಣದ್ವಯಂ- ಅಜಪೆಯೆಂದುಪ್ರಸಿದ್ಧ
ಮಾವ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದ, “ ಹಂಸ ” ಎಂಬಕ್ಷರಂಗಳರಡು, ಯಗಾ-ಆವಕಾಲದಲ್ಲಿ,
ತ್ರಿವೇಣೀಸಂಗಮೇ-ತ್ರಿವೇಣೀಸಂಗಮವೆನಿಸುವಭೂಮಿವ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಲೀನಂ-ವರ್ಣಾ
ಕಾರವದಿಳಿಪುರದೋ, ತದಾ-ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸಕಬ್ಧಃ-ಆಮಂತ್ರಕಬ್ಧ ವೇ, ಪ್ರಣವಃ-ನಾದಾ
ತ್ಮಕನಾದ ಓಂಕಾರವು, ಭವೇತ್-ಅಹುದು, (ನಿವೃತ್ತಿಮುಖದಿಂದ ಕಾರ್ಯರೂಪವಳಿ
ದು, ಕಾರಣರೂಪವಪ್ಪುದಾಗಿ “ ಸೋಹಂ ” ಎಂಬ ವಕ್ಷ್ಯದ್ವಯದಲ್ಲಿ “ ಸ್ವ ಹ ”
ಎಂಬಿರಡೂ ಅಳಿಯಲಾಗಿ, ಓಂಕಾರವೇ ಉಳಿವುದೆಂಬುದರ್ಥಂ.) ||೩೫||

ಶ್ಲೋ|| ಸೋಹಂಕೃತ್ವಾತಿತ್ತಮಂತ್ರಂಸ್ವಪದಪರಪದಂವ್ಯಕ್ತವಕ್ಷ್ಯ
ದ್ವಯಂತದ್ವ್ಯಾಳಿಲಂಪೇದ್ವ್ಯಂಜನೇದ್ವೇ ಪುನರಪಿರಚ
ಯೇದ್ಧಿವ್ಯಮೋಂಕಾರಮಂತ್ರಂ | ಕೃತ್ವಾನುಸ್ವಾರ
ಯುಕ್ತಂಸಕಲಮನುವರಂಬ್ರಹ್ಮನಾದೀನಯೇದ್ಯಃ ಪೂ
ರ್ಣಾನಂದಸ್ಸಕುಂಡಲ್ಯನುಭವವಿಕಲಃಕರ್ಮಣೋಮುಕ್ತಿ
ಮೇತಿ ||೩೬||

ಟೀ|| ಯಃ-ಮುಮುಕ್ಷುವಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರನಾದ ಅವನಾನೋರನು, ಸ್ವಪದ
ಪರಪದಂ-ಸ್ವಪದ-ಪ್ರಾಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮರೂಪದಿಂದಾತ್ಮವಾಚಕಮಾಗಿ ಛೇದಕದ

ಲ್ಲಿ ಚರಿಸುವ ಸಕಾರವುಳ್ಳಂಥ, ಪರಪದಂ-ಪರಮಾತ್ಮವಾಚಕಮಾಗಿ ಪುರಕದಲ್ಲಿ ಚರಿಸುವ ಹಕಾರವುಳ್ಳಂಥ, ವೈಕ್ರಮಾರ್ಜವ್ಯಯಂ-ಸಕಲಜೀವರುಗಳ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ವೈಕ್ರವಾದ ಅಕ್ಷರದ್ವಯವುಳ್ಳಂಥ, ತತ್-ಅಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಅತ್ಯಮಂತ್ರಂ-ಹಂಸಮಂತ್ರವನು, ಸೋಹುಕೃತ್ಯಾ-ಗುರೂಪದೇಶದಿಂದ ಸೋಹಮೆಂದು ವೈಕ್ರತಪ್ರಾಣಾಯಾಮರೂಪವೆಂದಾಡಿ, ದ್ವೇ-ಎರಡಾಗಿರ್ಪಂಥ, ವ್ಯಂಜನೇ-ಸಕಾರ ಹಕಾರವೆಂಬ ವ್ಯಂಜನಗಳನು, ವ್ಯಾಬಂಜೇತ್-ಲೋಪವೆಂದಾಡುವುದು. ಪುನರಪಿ-ಮರಳಿ, ಅನುಸ್ವಾರಯುಕ್ತಂ-ಬಿಂದುವಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿರ್ಪಂತಹುದನ್ನಾಗಿ, ಕೃತ್ಯಾ-ಮಾಡಿ, ದಿವ್ಯಂ-ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಒಂ ಕಾರಮಂತ್ರಂ-ಒಂ ಕಾರವೆಂಬ ಮಂತ್ರವನು, ರಜಯೇತ್-ಮಾಡುವುದು. ಸಕಲಮನುವರಂ-ಸಕಲಮಂತ್ರಂಗಳಿಗೆ ಶಿರೋರತ್ನವಾದ ಆಪ್ರಣವವನು, ಬ್ರಹ್ಮನಾಡಿಂ-ಭ್ರಾಮುಷ್ಯಸ್ಥಾನದ ಸುಷುಮ್ನೆಯೆಂಬನಾಡಿಯನು, ನಯೇತ್-ಎಯ್ದು ಸುವನೋ, ಸಃ-ಆತನು, ಪುರ್ಣಾನಂದಃ-ಅಖಂಡಿತಾನಂದಸ್ವರೂಪನಾಗಿ, ಕುಂಡಲ್ಯನುಭವವಿಕಲಃ-ಬಿಂಬವಾನಂದಕ್ಕೆ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ, ಕರ್ಮಣಃ-ಕರ್ಮಾದಿಪಾಕದವೆನೆಯಿಂದ, ಮುಕ್ತಿಂ-ಬಿಡುಗಡೆಯೆನಿಸುವ ಮೋಕ್ಷವನು, ಯಾತಿ-ಎಯ್ದುತಿಹನು.

||೩೪||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಂಸವರ್ಣದ್ವಯವಳಿದು ಪ್ರಾಣವರೂಪವಾಗುವ ಸುಷುಮ್ನೆಯುಳ್ಳ ತ್ರಿವೇಣೀನಾಮವಾದ ಪ್ರಕಾರಮಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಇಡಾಸ್ಮೃತೇಂದುರಿತಿ ಸೂರ್ಯಸುತೇತಿಯೋಗಾತ್ಸಾ ಪಿಂಗಲೇನ ಇತಿ ವಿಷ್ಣು ಪದೀತಿ ತ್. ಸಾಂ |ಸಾವಧ್ಯಮಾಗ್ನಿರಿತಿಯೋನಿರಿತಿ ತ್ರಿವೇಣೀಯೋಗಸ್ಥಲಂ ತದಿವಮೇವ ಭವೇತ್ತ್ರಿಕೂಟಂ ||೩೫||

ಟೀ|| ಇಡಾ-ವಾಮಭಾಗದ ಇಡಾನಾಡಿಯೇ, ಇಂದುರಿತಿ-ಚಂದ್ರನಾಡಿಯೆಂದು, ಸೂರ್ಯಸುತೇತಿ-ಯಮುನಾನದಿಯೆಂದು, ಸ್ಮೃತಾ-ನೆನೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸಾಪಿಂಗಲಾ-ಆದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಬಿಂಗಳಾನಾಡಿಯು, ಇನಿಇತಿ-ಸೂರ್ಯನಾಡಿಯೆಂದು, ವಿಷ್ಣು ಪದೀತಿ-ಗಂಗಾನದಿಯೆಂದು, ಸ್ಮೃತಾ-ನೆನೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸಾಮಧ್ಯಮಾ-ಅಸುಷುಮ್ನೆಯೆಂಬ ಮಧ್ಯನಾಡಿಯೇ, ಅಗ್ನಿರಿತಿ-ಅಗ್ನಿಯೆಂದು, ಯೋನಿರಿತಿ-ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಣವಾದ ಸರಸ್ವತೀನದಿಯೆಂದು, ಸ್ಮೃತಾ-ನೆನೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತಾಸಾಂ-ಆನಾಡಿಗಳ, ಯೋಗಾತ್-ಸಂಬಂಧದವೆನೆಯಿಂದ, ತ್ರಿವೇಣೀಯೋಗಸ್ಥಲಂ-ತ್ರಿವೇಣೀಯೋಗಮೆಂಬ ಸ್ಥಳವು ಭವೇತ್-ಅಡುದು. ತದಿವಮೇವ-ಆ ಈ ಸ್ಥಳವೇ, ತ್ರಿಕೂಟಂ-ತ್ರಿಕೂಟವೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳಂತಹದು, ಭವೇತ್-ಅಡುದು,

||೩೫||

ಸೂ|| ಶಿವಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ರಹಸ್ಯವಾದೀ ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅನ್ವರ್ಥದಿಂ ಸಲ್ಯ ನಾ ಮಾಂತರಂಗಳಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಶಬ್ದದ್ವಾರೇಗತೇಯತ್ರ ಗಂಧದ್ವಾರೇತಪೈವಚ |

ಸಮಾಯೋಗೇಚತುಃಪೀಠಂ ಶೃಂಗಾಟಕಸುಸಂಜ್ಞಿತಂ||೨೬||

ಟೀ|| ಯತ್ರ-ಅವುದಾನೊಂದು ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಶಬ್ದದ್ವಾರೇ-ಶಬ್ದಗ್ರಾಹಕಂಗಳಾದ ಶ್ರೋತ್ರದ್ವಾರಂಗಳರಡು, ಗತೇ-ಎಯ್ದ ಬುಟ್ಟುಪೋ, ತಪೈವಚ-ಹಾಂಗೆಯೇ, ಗಂಧದ್ವಾರೇ-ಗಂಧಗ್ರಾಹಕಂಗಳಾದ ನಾಸಿಕಾದ್ವಾರಂಗಳರಡು, ಗತೇ-ಎಯ್ದ ಬುಟ್ಟುಪೋ, ಸಮಾಯೋಗೇ-ಈನಾಲ್ಕು ದ್ವಾರಂಗಳ ಕೂಟದ ಭೂಮ್ರಮೃತ್ಯುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೆ, ಚತುಃಪೀಠಂ-ಚತುಃಪೀಠವು, ಶೃಂಗಾಟಕಸುಸಂಜ್ಞಿತಂ-ಶೃಂಗಾಟಕವೆಂದುಲೇಸಾಗಿ ಹೆಸರಿಡಲ್ಪಟ್ಟಂತಹುದು. ||೨೬||

ಸೂ|| ಯೋಗೇಶ್ವರಂ ಪೇಳ್ವ ನಾಮಂಗಳ್ಳನ್ನವಾದರೂ ಸ್ಥಾನವೊಂದೆಯೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ತಸ್ಮಾತ್ತ್ರಿಕೂಟನಾಮಾಪಿ ತ್ರಿವೇಣೀಸಂಗಮಸ್ಥಲಂ |

ಶೃಂಗಾಟಕಚತುಃಪೀಠನಾಮನ್ಯೇಕಸ್ಥಲಸ್ಯಹಿ ||೨೭||

ಟೀ|| ತಸ್ಮಾತ್-ಹಿಂದೆಹೇಳಿದಕಾರಣಗಳಿಂದೆ, ತ್ರಿಕೂಟನಾಮಾಪಿ-ತ್ರಿಕೂಟವೆಂಬಹೆಸರೂ, ತ್ರಿವೇಣೀಸಂಗಮಸ್ಥಲಂ-ತ್ರಿವೇಣೀಸಂಗಮಸ್ಥಲವೆಂಬ ಹೆಸರೂ, ಶೃಂಗಾಟಕಚತುಃಪೀಠನಾಮನೀ-ಶೃಂಗಾಟಕ ಚತುಃಪೀಠವೆಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ, ಏಕಸ್ಥಲಸ್ಯ-ಭೂಮ್ರಮೃತ್ಯುವೆಂಬೊಂದು ಸ್ಥಲಕ್ಕೇ ವರಿಸುವುದು, ಹಿ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಲಾ ||೨೭||

ಸೂ|| ವಾಯುವಿಂಗಾಕಾರವೇ ಲಯಸ್ಥಾನವಪ್ಪುದರಿಂ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸುಷುಮ್ನೆಯೇ ಲಯಭೂಮಿಯಪ್ಪುದರಿಂದೀ ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮನೋಮಾರುತಂಗಳನ್ನು ಎಯ್ದಿ ಸಿ, ಯೋಗಮಂ ಸಾಧಿಸುವೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಉಚ್ಛ್ವಾಸನಿಶ್ವಾಸಕೃತಾಽಸುವಾಯುನಾತ್ರಿಕೂಟದೇಶೇ

ಮನಸಾಸಹಾಗ | ಸ್ಥಿತ್ವಾಸುಷುಮ್ನಾಖ್ಯತದೂರ್ಧ್ವನಾ

ಸಿಕಾ ತ್ರಿಕೋಣಮಾರ್ಗೇಗಮನಂಕುರುಷ್ವ ||೨೮||

ಟೀ|| ಅಂಗ-ಎಲೆಃಪೈನೆ, ಉಚ್ಛ್ವಾಸನಿಶ್ವಾಸಕೃತಾ-ರೇಚಕಪ್ಪಾರಕಂಗಳಂ ಮಾಡುತ್ತಿ ಪಂಥ, ಅಸುವಾಯುನಾ-ಮಂತ್ರಸಂಸ್ಕಾರವಾದ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನಿಂದ ಮನಸಾಸಹ-ವಿಷಯವಿಮುಖವಾದ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿ, ತ್ರಿಕೂಟದೇಶೇ-ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಿತ್ವಾ-ಇದ್ದು, ಸುಷುಮ್ನಾಖ್ಯತದೂರ್ಧ್ವನಾಸಿಕಾತ್ರಿಕೋಣ

ಮಾರ್ಗ:-ಸುಷುಮ್ನೆಯಂಬ ಜನರುಳ್ಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ನಾಸಿಕೋರ್ವದ ತ್ರಿಕೋಣ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಗಮನಂ-ನಿಯ್ದುವುದನು, ಕುರುಪ್ಪ-ಮಾಡು ||೩೯||

ಸೂ|| ಆ ಮನೋಮಾರುತಂಗಳು ತ್ರಿಕೋಣಮಾರ್ಗವನೆಯ್ದುವುದಕ್ಕುಪಾಯ
ಮುಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಾಣಾನಿಲಸ್ಯೋದ್ಗಮನೇ ನಿರೋಧನೇನಿಪಾತಿತಾಚೋ
ಧ್ವಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಶಕ್ತಿಃ | ಪ್ರತ್ಯಾಹತೇಮಧ್ಯಗತಾಪ್ರಬೋ
ಧೀಹ್ಯಧೋಗತೇಮೂಲನಿಕುಂಜನೀಸ್ಯುತಾ ||೪೦||

ಟೀ|| ಪ್ರಾಣಾನಿಲಸ್ಯ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ, ಉದ್ಗಮನೇ-ರೇಚಕದಿಂದ ಹೊರಗೆ
ಸೂಸುವತನವು, ನಿರೋಧನೇ-ಮುಂದೆವೇಳಿಸಿ ಜಾಳಂಫರಬಂಧದಿಂದ ತಡೆಯಲಾಗಿ,
ಉರ್ವ್ವಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಶಕ್ತಿಃ-ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕುಂಡಲಿನಿಯು, ನಿಪಾತಿತಾಚ-ಅ
ಧೋಮುಖವಹುದರಿಂದ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಬ್ಬಟ್ಟಂತಹುದು. ಪ್ರತ್ಯಾಹತೇ-ಪ್ರಾ
ಣವಾಯುವು ತಿರಿಗಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನೆಯ್ದಲಾಗಿ, ಮಧ್ಯಗತಾ-ಮಧ್ಯಕುಂಡಲಿನಿಯು,
ಪ್ರಬೋಧಿತಾ-ಕುಟಲತೆಯಂಬಿಟ್ಟು ನೆರಿತ್ತಹುದು. ಅಧೋಗತೇ- ಪ್ರಾಣವಾಯುವು
ವು ಮೂಲಾಧಾರಾಭಿಮುಖವಾಗಲಾಗಿ, ಮೂಲನಿಕುಂಜನೀ-ಮೂಲಾಧಾರದಶಕ್ತಿ
ಯ ನಾಕುಂಜನವಂ ಮಾಡುವಂತಹುದು, ಸ್ಯುತಾ-ಅಹುದು. ||೪೦||

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ತ್ರಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ತ್ರಿವಿಧಶಕ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಪರಪದ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಲ್ಲದಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ--

ಶ್ಲೋ|| ತಸ್ಮಾತ್ ತ್ರಿವಿಧಶಕ್ತೀನಾಂ ಪಾತೇನಪ್ರವಿಬೋಧನಾತ್ |

ಆಕುಂಜನೇನಯೋಗೀಂದ್ರಾಃ ಯಾಂತ್ಯಮಾಪರಮಂಪದಂ ||

ಟೀ|| ತಸ್ಮಾತ್-ಅದುಕಾರಣವಾಗಿ, ಅವಿಯೋಗೀಂದ್ರಾಃ-ಈಯೋಗೀಂದ್ರರ
ರುಗಳು, ತ್ರಿವಿಧಶಕ್ತೀನಾಂ-ಉರ್ವ್ವಕುಂಡಲಿನಿ ಮಧ್ಯಕುಂಡಲಿನಿ ಅಧಃಕುಂಡಲಿ
ನಿಯಂಬ ಮೂರುಪ್ರಕಾರವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳ, ಪಾತೇನ-ಅಭಿಮುಖವಹುದರಿಂದ, ಪ್ರವಿ
ಬೋಧನಾತ್--ಬುಜುವಹುದರಿಂದ, ಆಕುಂಜನೇನ-ಸಂಕೋಚನದಿಂದ, ಪರ
ಮಂ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದಂಥ, ಪದಂ-ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಥಾನವನು, ಯಾಂತಿ-ನಿಯ್ದುತ್ತಿರ್ಪರು.

ಸೂ|| ಈ ಪರಮಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಾಧನಮಾದ ತ್ರಿವಿಧಶಕ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರಾರ್ಥವಾಗಿ
ಬಂಧತ್ರಯಂಗಳಂ ಮಾಡುವುದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಅತಃಪವಮಹಾಶ್ವರೈಂ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಸದ್ವನಿ |

ಬಂಧನಂಕುರು ತದ್ವಾತ್ಯಾ ಪ್ರಣವಧ್ವನಿನಾಸಹ ||೪೧||

ಟೀ|| ಅತಃಪವ-ಪರಪದಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ತ್ರಿವಿಧಕೃತ್ಯಾಪಾರವೇ ಕಾರಣವಹುದಾಗಿ, ಮಹಾಶ್ವರೈ-ಅತ್ಯಾಶ್ವರೈವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ತತಃ-ಅತ್ರಿವಿಧಕೃತ್ಯಾಪಾರವನು, ಜ್ಞಾತೃ-ಅರಿದು, ಪ್ರಣವಸ್ವನಿನಾಸಹ-ನಾದದೊಡನೆಕೂಡಿ, ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಸದ್ವಿನಿ-ಕ್ರಮದಿಂವಿಶುದ್ಧಿಮಣಿಸ್ಥಾರಕ ಆಧಾರವೆಂಬ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಗಳಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ, ಬಂಧನಂ-ಜಾಳಂಧರಬಂಧ ಉಡ್ಯಾಣಬಂಧ ಆಧಾರಬಂಧವೆಂಬ ಬಂಧತ್ರಯವನು, ಕುರು--ಮಾಡು.

||೪೧||

ಸೂ|| ೨ ಬಂಧನತ್ರಯಾನಂತರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕೋಣಸ್ಥಾನದೊಳ್ಳೋರುವ ಪ್ರಣವದ ಸ್ವರೂಪಮಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ--

ಶ್ಲೋ|| ತ್ರಯೋವೇದಾಸ್ತ್ರಯೋದೇವಾ ಸ್ತ್ರಯೋಲೋಕಾಸ್ತ್ರಯೋಗುಣಾಃ | ಓಮಿತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರೇಮಂತ್ರೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸಂತಿವೈ

||೪೨||

ಟೀ|| ತ್ರಯಃ-ಮೂರಾಗಿರ್ಪಂಥ, ವೇದಾಃ-ಚುಗೃಹಸ್ಸಾಮಂಗಳೆಂಬ ವೇದಗಳು, ತ್ರಯಃ-ಮೂರಾಗಿರ್ಪಂಥ, ವೇದಾಃ-ಭವ ಹರ ಮೃಡರಂಬ ದೇವತೆಗಳು, ತ್ರಯಃ-ಮೂರಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಲೋಕಾಃ-ಲೋಕಂಗಳು, ತ್ರಯಃ-ಮೂರಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಗುಣಾಃ-ಕುಡ್ಧಂಗಳಾದ ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮೋಗುಣಂಗಳು, ಪರೇ-ಸರೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಬ್ರಹ್ಮಣಿ-ಬ್ರಹ್ಮಣರೂಪದಿಂ ಪಡೆದ್ದೋಪಧಾನವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಓಮಿತಿ-ಓಂ ಎಂಬ, ಏಕಾಕ್ಷರೇ-ಏಕಾಕ್ಷರರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಮಂತ್ರೇ-ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಸಂತಿವೈ-ಉಂಟಲಾ.

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಹತಯೋಗವೆನಿಸುವ ಕೇವಲಕುಂಭಕದ ಸ್ವರೂಪಮಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ: --

ಶ್ಲೋ|| ಇತಿಸರ್ವೇಚತಂಸಿದ್ಧಾವಿದುಃಕೇವಲಕುಂಭಕಂ |

ಹತೇಷ್ಟೇಕಮಿದಂಶ್ರೇಷ್ಠಂಗೋಪಿತಂಪರಮಾದ್ಭುತಂ ||೪೩||

ಟೀ|| ಇತಿ-ಈಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ಸರ್ವೇ-ಸಮಸ್ತರಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸಿದ್ಧಾಃ-ಯೋಗಸಿದ್ಧರುಗಳು, ತಂ-ಅಲಯಯೋಗದಿಂದಾದಪ್ರಣವದಲ್ಲಿಯೆ ವಾಯುಲಯವನೇ, ಕೇವಲಕುಂಭಕಂ-ಕೇವಲ ಕುಂಭಕವನಾಗಿ, ವಿದುಃ-ಅವುತಿ ಹರು, ಹತೇಷು-ಹತಯೋಗಂಗಳಲ್ಲಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠಂ-ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಪರಮಾದ್ಭುತಂ-ಅತ್ಯಂತಾಶ್ಚರೈವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಇದಮೇಕಂ-ಈ ಕೇವಲಕುಂಭಕವೊಂದೇ, ಗೋಪಿತಂ-ಮರಸಲ್ಪಟ್ಟು, ದು. ||೪೩||

ಸೂ|| ಈ ಕೇವಲ ಕುಂಭಕಾಭ್ಯಾಸದಿಂ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಂ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾತಂಗೆ ಜನನ ಮರಣಾದಿಗಳ್ಳಿಡುವುದೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:--

ಶ್ಲೋ|| ಗಮಾಗಮಾಪ್ರಾಣವಾಯೋ ವಿಧಾನೇನನಗಚ್ಛತಃ |

ಯಥಾತಸ್ಯಶರೀರಸ್ಯ ಗಮಾಗಮವಿಧಿಸ್ತಥಾ ||೪೪||

ಟೀ|| ಪ್ರಾಣವಾಯೋ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ, ಗಮಾಗಮ-ರೇಚಕಪೂರಕಗಳು, ವಿಧಾನೇನ-ಪೂರೈಸುತ್ತಮಾದ ಲಯಯೋಗವಿಧಾನದಿಂದ, ಯಥಾ-ಹೇಂಕೆ, ನಗಚ್ಛತಃ-ನಿರುತ್ತಿರವೋ, ತಸ್ಯ-ಆತನ, ಶರೀರಸ್ಯ-ದೇಹಕ್ಕೆ, ಗಮಾಗಮವಿಧಿ-ಮರಣೋತ್ಪತ್ತಿಗಳು, ತಥಾ ಹಾಗೆ, ತೋಲಗುತ್ತಿ ಪೂರ್ವಮುಖದರ್ಥಂ ||೪೪||

ಸೂ|| ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲಕುಂಭಕ ವತಿರಹಸ್ಯವಪ್ಪದರಿಂದ ಮುಂದಬ್ಬಿಗಳ್ಗೆ ಗೋಚರಿಸದೆಂದು ಪೇಳಿದ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಸಿದ್ಧ ಸಂಮತಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಸ್ಥಿತಕೇವಲಕುಂಭಕಃ |

ತಥಾಪ್ಯತಿರಹಸ್ಯತ್ವಾ ನೈವಿಜಾನಾತಿಮೂಢಧೀಃ ||೪೫||

ಟೀ|| ಸಿದ್ಧ ಸಂಮತಶಾಸ್ತ್ರೇಷು-ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಗ್ಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಕೇವಲಕುಂಭಕ-ಕೇವಲಕುಂಭಕವು, ಸ್ಥಿತ-ಇರಬಿಟ್ಟಿತು, ತಥಾಪಿ-ಹಾಗೆಯಿತ್ತಾದರೂ, ಅತಿರಹಸ್ಯತ್ವಾತ್-ಅತಿಗೋಪ್ಯನಾದ ಕಾರಣದಿಂದ, ಮೂಢಧೀಃ-ಮಂದಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಾದವು, ನೈವಿಜಾನಾತಿ-ಅರಿವಿಲ್ಲದವರು. ||೪೫||

ಸೂ|| ಗುರುಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಕೇವಲಕುಂಭಕ ಸಿದ್ಧನಾದಾತಂಗೆ ಪೂರ್ವಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನಮಿಲ್ಲವೆಂದು ಪೇಳಿದ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಗುರೋರೈಸ್ಯಪ್ರಸಾದಾಚ್ಚ ಸಿದ್ಧೈರೇತೇವಲಕುಂಭಕಃ |

ಯದಿಕಿಂಕರಣೈರ್ಮುದ್ರಾ ಬಂಧವೈರೇವಮಾದಿಭಿಃ ||೪೬||

ಟೀ|| ಯಸ್ಯ-ಆವನಾನೊರ್ದ ಯೋಗೀಶ್ವರಂಗೆ, ಗುರೋಃ-ಆಚಾರ್ಯನ, ಪ್ರಸಾದಾತ್-ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ, ಕೇವಲಕುಂಭಕ-ಕೇವಲಕುಂಭಕವು, ಯದಿ-ಎತ್ತಲಾನು ಸಿದ್ಧೋತ್-ಸಿದ್ಧಿ ಸುವುದೋ, (ತಸ್ಯ-ಆತಂಗೆ,) ಕರಣೈಃ-ಭುಜಾಗಿ ಒಡೆತನೊದಲಾದ ಕರಣಗಳಿಂದವೂ, ಮುದ್ರಾಬಂಧವೈಃ-ಮಹಾಮುದ್ರೆ ಜಾಲಂಧರಬಂಧ ಮೊದಲಾದ ಮುದ್ರಾಬಂಧಗಳಿಂದವೂ, ಏವಮಾದಿಭಿಃ-ಇವುಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವಯೋಗಗಳಿಂದ, ಕಿಂ-ಏನು? ||೪೬||

ಸೂ|| ಈಕೇವಲ ಕುಂಭಕವೇ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವೆಂದು ಪೇಳಿದ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ನಿಶ್ಚಯೇಕೇವಲೇಕುಂಭೇ ಪ್ರಾಪ್ತೋವಿಷ್ಣು ಪದಮನುರುತ್ |

ತಥಾಖಲುತಯೋರೈಕೈಂ ಜೀವಾತ್ಮಪರಮಾತ್ಮನೋಃ ||೪೭||

೪೩|| ಯದಾ-ಅವಾಗ, ನಿಶ್ಯಬ್ದೇ-ವೈಖರ್ಯಾದಿಶಬ್ದಂಗಳಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ, ಕೇವಲ ಕುಂಭೇ-ಕೇವಲಕುಂಭಕದಲ್ಲಿ, ಮರುತ್-ಪ್ರಾಣವಾಯುವು, ವಿಷ್ಣು ಪದಂ-ಬಿಂದ್ರಾ ಕಾಶಸ್ಥಾನವನು, ಪ್ರಾಪ್ತಃ-ಎಯ್ದಲ್ಲುಟ್ಟಿತು. ತದಾ-ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ, ತಯೋಃ-ಅ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಜೀವಾತ್ಮಪರಮಾತ್ಮನೋಃ-ಹಂಸರೂಪರಾದ ಜೀವಾತ್ಮಪರ ಮಾತ್ಮಗೇ, ಐಕ್ಯಂಖಲು-ಸಾಮರಸ್ಯವಶಾ ||೪೩||

೪೪|| ಕೇವಲಕುಂಭಕದಲ್ಲಿಯ ನಿಶ್ಯಬ್ದಾತ್ಮಕವಾದ ಪರನಾದವೇ ಶಿವತತ್ತ್ವವೆಂದು ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನಿಶ್ಯಬ್ದಂತತ್ತ್ವಮಿತ್ಯಾಹು ರನಿರ್ವಾಚ್ಯಂ ಪರಂಪದಂ |

ಭೂತೇಂದ್ರಿಯಾದಿಪ್ರಕೃತೇಸ್ತತ್ತ್ವಾನಾಂಚಲಯಾತ್ಮಕಂ||೪೪||

ನಿಶ್ಯಬ್ದಂ-ಶಬ್ದಾತ್ಮಕವಲ್ಲದ ನಾದಬ್ರಹ್ಮವನೆ, ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯಂ-ಸುಡಿಯಿಂದ ಪೇ ಸಲು ಶಕ್ಯವಲ್ಲದೆಯಿರ್ಪಂಥ, ಪರಂಪದಂ-ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಭೂತೇಂದ್ರಿಯಾದಿಪ್ರಕೃತೇಃ-ಭೂತ- ಪಂಚಮಹಾಭೂತಂಗಳಿಗೆ, ಇಂದ್ರಿಯ-ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಜ್ಞಾ ನೇಂದ್ರಿಯಂಗಳಿಗೆ, ಅದಿಶಬ್ದದಿಂ-ಮನೋಬುದ್ಧ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ, ಪ್ರಕೃತೇಃ-ಕಾರಣರೂ ಪವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ, ತತ್ತ್ವಾನಾಂಚ-ಪಂಚಕಂಚುಕರುದ್ಧವಿದ್ಯೆ ಮೊದಲಾದ ತತ್ತ್ವಂ ಗಳಿಗೆಯೂ, ಲಯಾತ್ಮಕಂ-ಲಯಾಸ್ಥಾನರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ತತ್ತ್ವಮಿತಿ-ಶಿವತತ್ತ್ವವ ನಾಗಿ, ಅಹುಃ-ಪೇಳುತ್ತಿರು.

||೪೪||

೪೫|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕುಂಭಕಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕುಪಾಯವಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಮೂಲೋದ್ದೀಯಣಜಾಲಬಂಧನವಿಧಾವಭ್ಯಾಸತೋಯೋ

ಗಿನೋವಾಯೋರುದ್ಗಮನಂ ನಿರಂಕುಶವಿಧೇಸ್ತದ್ವ್ಯೋ

ಮ್ನಿಸಂರೋಧನಾತ್ || ಭೂತಾನೀಂದ್ರಿಯವರ್ಗತದ್ಗುಣ

ಮನೋಹಂಚಿತ್ತಬುದ್ಧ್ಯಾದಯ ಸ್ವರ್ದಂಲೀನಮುಪೈತಿವ್ಯ

ತ್ತಿರಹಿತಂ ಸಂಖ್ಯಂ ತದಾಕಸ್ಮಿನ್

||೪೫||

೪೬|| ಮೂಲೋದ್ದೀಯಣಜಾಲಬಂಧನವಿಧಾ-ಅಧಾರಬಂಧ ಉಚ್ಚಾಣಬಂಧ ಜಾಲಂಧರಬಂಧವೆಂಬ ಬಂಧತ್ರಯಂಗಳ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯು, ಅಭ್ಯಾಸತಃ-ಅಭ್ಯಾಸದ ವೆ ಸೆಯಿಂದೆ, ಯೋಗಿನಃ-ಯೋಗೀಶ್ವರಂಗೆ, ನಿರಂಕುಶವಿಧೇಃ-ನಿರಂಕುಶ-ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆಯಿ ರ್ಪಂಥ, ವಿಧೇಃ-ರೇಚಕಪುಂಕವಿಧಿಯಿಲ್ಲಂಥ, ವಾಯೋಃ-ಹೃದಯ-ಚ್ಚಿದ್ರವ್ಯದ ಪ್ರಾಣ ವಾಯುವಿನ, ಉದ್ಗಮನಂ-ಹೃದಯಸ್ಥಾನದೊಳ್ಳುಗತಿಯನು, ತದ್ವ್ಯೋಮ್ನಿ- ಅಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಕಾಶವೆಂಬ ಸುಷುಮ್ನಸ್ಥಾನದ, ಸಂರೋಧನಾತ್-ನಾಸಿಕದ್ವಾರ ದಲ್ಲಿ ರೇಚಿಸುವೆ ತಡೆವುದರ ವೆಸೆಯಿಂದೆ, ಭೂತಾನಿ-ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಭೂತಂಗಳು, ಇಂದ್ರ

ಯವರ್ಗ ತದ್ಗುಣಮನೋಹಂಚಿತ್ತ ಬುದ್ಧ್ಯದಯಃ-ಇಂದ್ರಿಯವರ್ಗ-ಕರ್ತೃಂದ್ರಿಯ
ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಸಮೂಹವು, ತದ್ಗುಣ-ಆ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ವಚನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳು
ಶಬ್ದಗ್ರಹಣಾದಿಜ್ಞಾನಂಗಳು, ಮನೋಹಂಚಿತ್ತ ಬುದ್ಧ್ಯದಯಃ-ಮನೋಹಂಕಾರಚಿ
ತ್ತ ಬುದ್ಧ್ಯದಿಗಳು, (ಆದಿಶಬ್ದದಿಂ ಸತ್ತ್ವಾದಿಗುಣಂಗಳಂಬ) ಸತ್ತ್ವಂ-ಸಮಸ್ತವೂ, ವೃ
ತ್ತಿರಹಿತಂ-ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂ ತೊಲಗಲುಪಟ್ಟುದಾಗಿ, ಲೀನಂ-ಲಯವನು,
ಉಪೈತಿ ಎಯ್ತುತಿ ಹುದೂ, ತದಾ-ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕಸ್ಯ-ಆವಾತಂಗೆ, ಸೌಖ್ಯಂ-ಆನಂ
ದವು, ನ-ಇಲ್ಲ? (ಕೇವಲಕುಂಭಕದಿಂದ ಬಾಹ್ಯಾಂತಃಕರಣ ಲಯದಿಂದ ಸಕಲಗರ್ಭ
ಆನಂದವೆಂಬುದರ್ಥಂ.) ||೪೯||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲಕುಂಭಕಕ್ಕೆ ಬಂಧತ್ರಯವೇ ಕಾರಣವಷ್ಟುದರಿಂ
ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಆಧಾರಬಂಧಸ್ವರೂಪಮಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಯೋಽತಿಶಾನಸೂರ್ಯಮಥಮಾಯುನಿರೋಧನೇನಪ್ರಾಣೇಂ
ದುರಾಸತ್ವತದಾರ್ಥಗತಂಪ್ರಕೃತ್ಯ | ಯೋಗೈಕಸಿದ್ಧಿಮ
ಸಿಕಂಕುರುತೇಸಮಸ್ತಪ್ರಜ್ಞಾವತಾಂಭುವಿಸವಿವಹಿಮೂ
ಲಬ್ಧಃ ||೫೦||

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವುದಾನೊಂದುಬಂಧವು, ವಾಯುನಿರೋಧನೇನ- ಆ ಕುಂಚನ
ದಿಂ ವಾಯುಮುತವುದರಿಂದ, ಅಥ-ಅನಂತರಲ್ಲಿ, ಅಪಾನಸೂರ್ಯಂ-ಅಪಾನವಾಯು
ವೆಂಬಸೂರ್ಯನು, ಪ್ರಾಣೇಂದುನಾ-ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಪ್ರಾಣವಾಯುವೆಂಬಜಂದ್ರನೊ
ಡನೆ, ಸಹ-ಕೂಡಿ, ತದಾರ್ಥಗತಂ-ಆರ್ಥಸ್ವರೂಪ ಸುಷುಮ್ನಸ್ಥಾನವನೆಯ್ದು ಲ್ಲ
ಟೈತಹುದನ್ನಾಗಿ, ಪ್ರಕೃತ್ಯ-ಚೆನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ, ಯೋಗೈಕಸಿದ್ಧಿಂ-ಯೋಗವೆಂಬ ಮು
ಖ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನು, ಅನಿರಂ-ಅನಾಗವೂ, ಕುರುತೇ-ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀತೋ, ಸವಿವ ಆಬಂಧ
ವೆ, ಭುವಿ-ಭೂರೋಕದಲ್ಲಿ, ಸಮಸ್ತಪ್ರಜ್ಞಾವತಾಂ-ಸಕಲ ಬುದ್ಧಿವಂತರ್ಗ, ಮೂ
ಲಬಂಧೋಹಿ-ಮೂಲಬಂಧವಲಾ ||೫೦||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಿಯಾಣ (ಉದ್ಧೀಯಣ) ಬಂಧಮಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-
ಶ್ಲೋ|| ಅಧಶ್ಚೋರ್ದ್ವಂಜನಾಭೇರೋಬಂಧನಂಕುರುತೇಬಲಾತ್ |
ಉದ್ಧೀಯಣಮಸೌಬಂಧೋರುಗ್ಜರಾಮೃತ್ಯುನಾಶನಂ||೫೧||

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವುದಾನೊಂದುಬಂಧವು, ನಾಭೇಃ-ನಾಭಿಯ, ಅಧಶ್ಚ-ಅಧೋಭಾ
ಗವನೂ, ಉರ್ಧ್ವಂಜ-ಮೇಲಣಪ್ರದೇಶವನೂ, ಬಲಾತ್-ಬಲಾತ್ಕಾರದವೆಯಿಂದ,
ಬಂಧನಂ-ಬಂಧನವನು, ಕುರುತೇ-ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀತೋ. ಅಸೌಬಂಧಃ-ಈಬಂಧವು,
ಉದ್ಧೀಯಣಂ-ಉದ್ಧಿಯಾಣಬಂಧವೆನಿಪುದು. ರುಗ್ಜರಾಮೃತ್ಯುನಾಶನಂ-ವ್ಯಾಧಿಜ
ರಾಮರಣಗಳನು ಕಡಿಸುವಂತಹುದು. ||೫೧||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಜಾಲಂಧರ ಬಂಧವಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಪಟಲವು]

ಸರ್ವಕಾ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾ.

೫೧

ಶ್ಲೋ|| ಕೌತಮಾಕುಂಜ್ಯಹೃದಯೇಸ್ಥಾಪಯೇಚ್ಛುಬುಕಂದೃಢಂ |
ವಿಷಜಾಲಂಧರೋಬಂಧಉರ್ಧ್ವಾಮೃತಸಿಬಂಧಕಃ ||೫೨||

ಟೀ|| ಕಂಡಂ-ಕೊರಲನು, ಅಕುಂಜ್ಯ-ಸಂಕೋಚವಂಮಾಡಿ, ಹೃದಯೇ-ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಚ-ಬ-ಕಂ-ಚುಬುಕವನು, ದೃಢಂ-ದೃಢವಾಗಿ, ಸ್ಥಾಪಯೇತ್-ಇರಿಸುವುದು. ವಿಷಃ-ಇದು, ಜಾಲಂಧರಃ-ಜಾಲಂಧರವೆಂಬ, ಬಂಧಃ-ಬಂಧವು, ಉರ್ಧ್ವಾಮೃತಸಿಬಂಧಕಃ-ಉರ್ಧ್ವಭಾಗದ ಅಮೃತವು ಸ್ರವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪುಂಠಹುದು ||೫೨||

ಸೂ|| ಈಬಂಧತ್ರಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕೇವಲಕುಂಭಕಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳುದೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಅಥೋರ್ಧ್ವಮಧ್ಯಸ್ಥಿರಬಂಧನಾಭ್ಯಾಮಾಕುಂಜನಾದೂ
ರ್ಧ್ವಮಪಾನವಾಯೋಃ | ಘ್ರಾಣೈಕರಂಧ್ರೇನುರುತಃಪ್ರ
ವೇಶಾಚ್ಛೇಫ್ರಂಭವೇತ್ಕೇವಲಕುಂಭಸಿದ್ಧಿಃ ||೫೩||

ಟೀ|| ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಉರ್ಧ್ವಮಧ್ಯಸ್ಥಿರಬಂಧನಾಭ್ಯಾಂ-ಉರ್ಧ್ವ-ಕಂಠಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯು, ಮಧ್ಯ-ನಾಭಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯು, ಸ್ಥಿರ-ಸ್ಥಿರಂಗವಾದ, ಬಂಧನಾಭ್ಯಾಂ-ಜಾಲಂಧರಬಂಧ ಉದ್ದಿಯಾಣಬಂಧಗಳಿಂದ, ಉರ್ಧ್ವಂ-ಉರ್ಧ್ವವಾಗಿ, ಅಪಾನವಾಯೋಃ-ಅಪಾನವಾಯುವಿನ, ಅಕುಂಜನಾತ್-ಅಕುಂಜನದ ದೆಸೆಯಿಂದ, ಘ್ರಾಣೈಕರಂಧ್ರೇ-ನಾಸಿಕದೊಂದು ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ, ಮರುತಃ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ, ಪ್ರವೇಶಾತ್-ಪುರಕದದೆಸೆಯಿಂದ, ಕೇವಲಕುಂಭಸಿದ್ಧಿಃ-ಕೇವಲ ಕುಂಭಕದ ಸಿದ್ಧಿಯು, ಔಘ್ರಂ-ಔಘ್ರವಾಗಿ, ಭವೇತ್-ಅಹುದು. ||೫೩||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಕೇವಲಕುಂಭಕಸಿದ್ಧಿ ಸಕಲರೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧನೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅಯುಕೇವಲಕುಂಭಾಬ್ಧೀಯಸ್ಯಾವಶ್ಯವಶೋಭವೇತ್ |
ಸದಾಭವತಿವಿಖ್ಯಾತಸ್ಸವಪ್ರಾಣಸಂಯಮಿಾ ||೫೪||

ಟೀ|| ಯಸ್ಯ-ಅವಾತಕ್ಕೆ, ಕೇವಲಕುಂಭಾಭ್ಯಃ-ಕೇವಲಕುಂಭಕವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳಂಥ, ಅಯಂ-ಈಯೋಗವು, ಅವಶ್ಯಂ-ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ, ವಶಃ-ಅಧೀನವು, ಭವೇತ್-ಆಗುವುದೋ, ಸವಿನ-ಆತನೇ, ಸದಾ-ಅನವರತವೂ, ವಿಖ್ಯಾತಃ-ರೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಪ್ರಾಣಸಂಯಮಿಾ- ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವುಳ್ಳಂಥ ಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಭವತಿ-ಆಗುತ್ತಿರ್ಪನು. ||೫೪||

ಸೂ|| ಈಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾಭ್ಯಾಸವುಂ ಮಾಡಿದ್ಧಾತಂಗೆ ಮೂಸುಗಧನಿಯಮದಿಂದ ಫಲಮುಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಿಧಾನಂ ಮಾಸತ್ರಯಮಪಿಸಮಾಚರೇನ್ನಿಯ
ತಃ | ತನುಲಘುತಾದೀವನತಾನಾಡೀಶುದ್ಧಿರ್ಧ್ವನಿಶ್ಚ ಭವೇತ್ ||

ಟೀ|| ನಿಯತಃ-ನಿಯಮಗುಣಸಂಪನ್ನನಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ
ವಿಧಾನಂ-ಪೂರೋಕ್ತಮಾದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಿಧಿಯನು, ಮಾಸತ್ರಯಮಪಿ-ಮೂ
ರುತಿಂಗಳಾದರೂ, ಸಮಾಚರೇತ್-ಲೇಸಾಗಾಚರಿಸುವುದು. ಅದರಿಂದ, ತನುಲಘು
ತಾ-ದೇಹಕ್ಕೆ ಲಘುತ್ವವು, ದೀವನತಾ-ಉದರಾಗ್ನಿ ಪಟುತ್ವವು, ನಾಡೀಶುದ್ಧಿಃ-ಸಕಲ
ನಾಡಿಗಳ ಶುದ್ಧತೆಯು, ಧ್ವನಿಶ್ಚ-ನಾದೋತ್ಪತ್ತಿಯೂ, ಭವೇತ್-ಅಪ್ಪುದು. ||೫೫||

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯಪ್ರಾಣಾಯಾಮಫಲವಂ ಪೇಳಿದ ಆ ಪ್ರಾಣಾ
ಯಾಮದಿಂದ ಮುಖ್ಯವಪ್ಪ ಕೇವಲಕುಂಭಕಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅವಧಿಯಫಲವಂ ಪೇಳಿದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಗಗನೇ ಪವನೇ ಪ್ರಾವೃತೇ ತತ್ಕ್ಷಣಾ ದುಸ್ಮನೀ ಭವೇತ್ |
ಕೇವಲೇಕುಂಭಕೇ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಸ್ತವದೇವಸಮಭ್ಯಸೇತ್ ||೫೬||

ಟೀ|| ಗಗನೇ-ಗಗನವೇನಿಸುವ ಸುಷುಮ್ಮಸ್ಥನದಲ್ಲಿ, ಪವನೇ-ಪ್ರಾಣವಾಯು
ವು, ಪ್ರಾವೃತಃ-ಖಂಛತ್ರಯದಿಂದೆದ್ದು ಲಾಗಿ, ತತ್ಕ್ಷಣಾ-ಅಕ್ಷಣದತ್ತ ಣಿಂದೆ, ಉಸ್ಮ
ನೀ-ಉಸ್ಮನೀಜ್ಯೋತಿಸ್ಸಿಧಿಯು, ಭವೇತ್-ಅಪ್ಪುದು. ಕೇವಲೇ-ಕೇವಲವಾದ, ಕುಂ
ಭಕೇ-ಕುಂಭಕದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾ-ಬ್ರಹ್ಮತನು, ತಾವದೇವ-ಆಉಸ್ಮನೈವಸ್ಥಾ ಸಿಧಿ ಸರ್ವಂ
ತವೇ, ಸಮಭ್ಯಸೇತ್-ಕೇವಲಕುಂಭಕವಂ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಆಭ್ಯಾಸವೆಂಬುದು ||೫೬||

ಸೂ|| ಮುಮುಕ್ಷುವಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರಂಗೆ ಮುಖ್ಯವಪ್ಪಿದರಿಂ ಕೇವಲ ಕುಂಭ
ಕಾಭ್ಯಾಸಸ್ವರೂಪವಂ ವಿತ್ತರದಿಂದ ಪೇಳಿದ, ಮರೆಯದಂತೆ ಮರಳಿ ಸೂತ್ರಾಭಿಪ್ರಾ
ಯದಿಂದ ಶ್ಲೋಕತ್ರಯದಿಂದ ಕ್ರಮದಿಂದ ಪೇಳಿದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನತ್ವಾ ಗುರುಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ ವರೇಣ್ಯಂ ಜಿತ್ವಾಂತರತ್ನಂ ಪ
ಡಮಿತ್ರವರ್ಗಂ | ಸ್ಥಿತ್ವಾಸುಕೌಂತವಿಶುದ್ಧದೇಶೇಧ್ಯ
ತ್ವಾಶಿವಂ ಭ್ರೂಯುಗಮಧ್ಯವದ್ದೇ ||೫೭||

ಟೀ|| ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ-ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವುಳ್ಳವರ್ಗೆ; ವರೇಣ್ಯಂ-ಮು
ಖ್ಯನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಗುರುಂ-ಆಚಾರ್ಯನು, ನತ್ವಾ-ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅಂತರತ್ನಂ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ದೇಹಮಧ್ಯಸ್ಥಿತವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಪಡಮಿತ್ರವರ್ಗಂ-ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದ್ಯರಿಷಡ್ವರ್ಗವನು,
ಜಿತ್ವಾ-ಗಲಿದು, ಸದಾ-ಅನವರತವೂ, ಏಕಾಂತವಿಶುದ್ಧದೇಶೇ-ಜನಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದ
ಮನೋರಮವಾದ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಿತ್ವಾ-ಇದ್ದು, ಭ್ರೂಯುಗಮಧ್ಯವದ್ದೇ-ಪಶ್ಚಿಮ
ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ, ಶಿವಂ-ನಿತ್ಯನಿರ್ಮಲನಪ್ಪ ಶಿವನನು, ಧ್ಯಾತ್ವಾ-ಚಿಂತಿಸಿ ||೫೭||

ಶ್ಲೋ|| ಶೃತ್ವಾತದಾನಾಹತದಿವ್ಯನಾದಂ ಧೃತ್ವಾವಿಭಿನ್ನಾಮಲಬಿಂ
ದುರತ್ನಂ | ಪೀತ್ವಾಸುಧಾಂಜಂದ್ರಮಸಃಪತಂತೀಂಘ್ರತ್ವಾ
ಚಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಜಾಲಂ

||೫೪||

ಟೀ|| ತದಾ-ಅಶಿವವ್ಯನಾನಂತರಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅನಾಹತದಿವ್ಯನಾದಂ-ಅಜಪಯಳಿ
ವಿನಿಂ ತಾನೇ ಭೋಷಿಸುತ್ತಿರ್ಪು ದಿವ್ಯನಾದವನು, ಶೃತ್ವಾ-ಕೇಳಿ, ವಿಭಿನ್ನಾಮಲಬಿಂ
ದುರತ್ನಂ-ಪೇತರಕ್ತಾದಿರೂಪದ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಬಿಂದುವೆಂಬರತ್ನವನು, ಧೃತ್ವಾ-ಧ
ರಿಸಿ, ಚಂದ್ರಮಸಃ-ಚಂದ್ರನದೇಸೆಯಿಂದ, ಪತಂತೀಂ-ಸ್ರವಿಸುತ್ತಿರ್ಪಂಥ, ಸುಧಾಂ-
ಅಮೃತವನು, ಪೀತ್ವಾ-ಪಾನವೆಂದಮಾಡಿ, ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಜಾಲಂಚ- " ಅಭಾವೇಭಾ
ವಮಾಸಾದ್ಯಹ್ಯಸ್ಥಾನೇಸ್ಥಾನಮಾದಿಶೇತ " ಎಂಬಂತೆ ಭಾವದಿಂದ ಸ್ವರೂಪಿಸುವ ಸಂ
ಕಲ್ಪಸಮೂಹವನೂ ಆಸ್ವರೂಪವ ನರಿವ ವಿಕಲ್ಪಸಮೂಹವನೂ, ಘ್ರತ್ವಾ-ಛೇದಿಸಿ||

ಶ್ಲೋ|| ಕೃತ್ವಾತ್ರಿಕೂಟೇದೃಢಬಂಧನಂತಥಾ ಗತ್ವಾತ್ರಿಕೋಣೇ
ಮನಸಾಶಿನಿಲೈಸ್ಸಹ ಭಿತ್ವಾ ತಥೈವೋಪರಿಸೂಕ್ಷ್ಮಕುಂ
ಡಲೀಂ ನೀತ್ವಾ ಸಖೇ ವಿಷ್ಣುಪದೇ ಸುಪೀಠವ

||೫೫||

ಟೀ|| ತ್ರಿಕೂಟೇ-ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ದೃಢಬಂಧನಂ-ದೃಢವಾದ ಬಂಧನವನು,
ಕೃತ್ವಾ-ಮಾಡಿ, ಕಥಾ-ಹಾಂಗೆ, ತ್ರಿಕೋಣೇ-ತ್ರಿಕೋಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಮನಸಾ-ಮನ
ಸ್ಸಿನಿಂದ, ಅನಿಲೈಸ್ಸಹ-ಪ್ರಾಣವಾಯುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ, ಗತ್ವಾ-ಎಯ್ದಿ, ತಥೈವ-
ಹಾಂಗೆ, ಉಪರಿ ನಾಸಿಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿಯ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಕುಂಡಲೀಂ-ನಾದಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕವಾದ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಕುಂಡಲಿಯನು, ಭಿತ್ವಾ, ಛೇದಿಸಿ, ವಿಷ್ಣುಪದೇ-ಸುಷುಮ್ನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಸ
ಖೇ-ಎಲೈ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಶಿಷ್ಯನೇ, ಸುಖೇ-ಆನಂದವುಳ್ಳವನು, ಭವ-ಆಗು ||೫೫||

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪಾಶಾಚಾರ್ಯಮುಖಜದಿಂದೀಶ್ವರಂಗೆಭಿಷೇಕವೆಂ ಮಾಡುವ
ವೆಂದೂ ಬೇಳುತ್ತ ಬಾಹ್ಯಾಂತರ ಶೃಂಗಾವಿಧಿಯು ಮುಗಿಸುತ್ತಿರ್ಪಂ:-

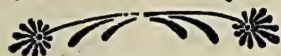
ಶ್ಲೋ|| ಇತ್ಥಂ ಶಿವಂ ವಿಷ್ಣುಪದಸ್ವರೂಪಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಸದಾಭಾವಿತವಿ
ಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಂ | ವಿಷ್ಣೋಃಪರಂಕೇವಲಕುಂಭಶುದ್ಧಪ್ರಾ
ಣಾಂಬುನಾ ಸ್ನಿಸವಿಧೌ ಭಜಸ್ಯ

||೫೬||

ಟೀ|| ಇತ್ಥಂ-ಈ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ವಿಷ್ಣುಪದಸ್ವರೂಪಂ-ವಿಷ್ಣು-
ವ್ಯಾಪಕವಾದನಾದಕ್ಕೆ, ಪದ-ಅಶ್ರಯವಾದ ಹಂಸವರ್ಣದ್ವಯವೇ, ಸ್ವರೂಪಂ-ಸ್ವರೂ
ಪವಾಗಿ ವುಳ್ಳಂಥ, ವಿಷ್ಣುಂ-ವ್ಯಾಪಕವಾದ ದಿವ್ಯನಾದದ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸ
ದಾ-ಅನವರತವೂ, ಭಾಂ-ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿ-ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿತ್ಯಾಭಿಷ್ಠಾನವಾದಕುಂ
ಡಲಿನಿಯೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿವುಳ್ಳಂಥ, ವಿಷ್ಣೋಃ-ಆಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಯಾದ ಮಹಾಮಾ

ಯಗ್ಗಿ-ಪರಂ-ಉತ್ತರವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಶಿವಂ-ನಿತ್ಯನಿರ್ದಲನಾದ ಶಿವನನು, ಸ್ನಾನವಿಧಾ-
ಅಭಿಷೇಕವಿಧಿಯಲ್ಲಿ, ಕೇವಲಕುಂಭಕುಂಭಪ್ರಾಣಾಂಬುನಾ-ಕೇವಲಕುಂಭಕದಿಂ ನಿ
ರ್ದಲನಾದ ಪ್ರಾಣವೆಂಬ ಜಲದಿಂದ, ಭಜಸ್ವ-ಭಜಿಸು. ||೩೦||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದವೇದಾಂತಾಗಮ ಪುರಾಣಸ್ತೋತ್ರೀತಿಹಾಸಪ್ರತಿಪಾದಿತ ಶ್ರೀ
ವೀರಶೈವಮಾರ್ಗಸ್ಥಾನನಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಬಸವಾರಾಧ್ಯವಿರಚಿತ ಕರ್ನಾಟಕ
ಟೀಕಾವಿರಾಜಿತಾಯಾಂ-ಶ್ರೀಚೆನ್ನಸದಾಶಿವ ಯೋಗೀಶ್ವರ ವಿರ
ಚಿತಾಯಾಂ-ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾಯಾಂ-ಯಮಾದಿಬಾಹ್ಯ
ಚತುರಂಗಪುಷ್ಪಜಾವಿಧಾನಂನಾಮ ದ್ವಿತೀಯಃ ಪಟಃ.

ಶ್ರೀಶಿವಾಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ.

(ಅಥ ತ್ವತೀಯಃ ಪಟಃ.)

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಯಮಾದಿಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾಂತವಾದ ಬಾಹ್ಯಚತುರಂಗ
ವಿಧಾನಮಂ ಪೇಳ್ದು, ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಾದಿಯಾದಂತರಂಗಚತುರಂಗವಿಧಾ
ನವಂ ಪೇಳ್ದನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಇತಿಯಮಾದಿಚತುರಂಗವಿಧಾನಂಬಾಹ್ಯಮುಕ್ತಮಭಿರಂ
ಜಿತವಾಕ್ಯೈಃ|ಅಥಶಿವಾರ್ಪಿತಮನಾಶ್ರಮವಕ್ಷ್ಯೇಚಾರಾ
ತರಂಗಚತುರಂಗವಿಧಾನಂ ||೧||

ಟೀ|| ಇತಿ-ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ಬಾಹ್ಯಂ-ಬಹಿರಂಗವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಯಮಾದಿಚ
ತುರಂಗವಿಧಾನಂ-ಯಮಾದಿಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾಂತವಾದ ಚತುರಂಗವಿಧಾನವು, ಅಭಿರಂಜಿ
ತವಾಕ್ಯೈಃ-ಯುಕ್ತ ಶ್ಲೋಕದಿಂದೊಪ್ಪುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ, ಉಕ್ತಂ-ಪೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.
ಅಥ-ಅಥಕ್ಕೆ, ಅಂತರಂಗಚತುರಂಗವಿಧಾನಂ- ಮಾನಸಗತವ್ಯಾಪಾರವಹತನಂದಂ
ತರಂಗವಾದ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಾದಿಚತುರಂಗವಿಧಾನವನು, ವಕ್ಷ್ಯೇ-ಪೇಳ್ದೆನು, ಶಿವಾರ್ಪಿತ
ಮನಾಃ-ಶಿವನಲ್ಲಿ ಸಬ್ಬಿಟ್ಟ ಮನವುಳ್ಳಂತನಾಗಿ, ಶೃಣು-ಕೇಳು. ||೧||

ಸೂ|| ಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರನ ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಥಾನದ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಜಲ
ದಿಂದಭಿಷೇಕವಾ ಮಾಡಿದ ನಮನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರದಿಂದೊದವಿದ ಸದ್ವ್ಯಾಸನೆ
ಯೆಂಬ ಗಂಧಾನುಲೇಪನಮಂ ಮಾಡಲ್ಪಡೆಂದು ಪೇಳ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸನ್ತನೋವಿಹಿತಶಾಣತಲೇಽಸ್ತಿಶ್ರೋತ್ರಮುಖ್ಯವಿಜೆ
ತೇಂದ್ರಿಯವರ್ಗಾತ್ | ಜಾತಫೃಷ್ಟವಿಷಯಾಮಲಗಂಧೈ
ರ್ಲೇಪನಂಕುರುಸದಾಶಿವಲಿಂಗೇ ||೨||

ಟೀ|| ಅಸ್ತಿ-ಈ ಕೇವಲಕುಂಭಕದಿಂದ ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಥಾನವನ್ನೆದಿದಂಥ, ಸನ್ತ
ನೋವಿಹಿತಶಾಣತಲೇ-ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಸ್ಥೆಯಿಂದ ದೃಢವಾದ ಲೇಸನಿಸುವ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ವಿಧಿ
ಸಬ್ಬಟ್ಟ ಸಾಣೆಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ, ಶ್ರೋತ್ರಮುಖ್ಯವಿಜೆತೇಂದ್ರಿಯವರ್ಗಾತ್-ಶ್ರೋತ್ರಮುಂ
ತಾದ ಗೆಲ್ಲಬ್ಬಟ್ಟ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಮೂಹದತ್ತಣಿಂ, ಜಾತಫೃಷ್ಟವಿಷಯಾಮಲಗಂ
ಧೈ-ಜಾತ-ಕುಟ್ಟಿದ, ಫೃಷ್ಟವಿಷಯ-ನಿವೃತ್ತಿಮುಖದ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದೊರಸಿ ಕಳೆದ
ವಿಷಯಗಳ ವಾಸನೆಯಿಲ್ಲದಿಹುದರಿಂದ, ಅಮಲ-ನಿರ್ದಲವಾದ, ಗಂಧೈ-ಸದ್ಭಾಸನೆ
ಯೆಂಬ ಗಂಧಗಳಿಂದ, ಸದಾಶಿವಲಿಂಗೇ-ಸಕಲನಿಷ್ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ, ಲೇಪ
ನಂ-ಗಂಧಾನುಲೇಪನವನು, ಕುರು-ಮಾಡು. ||೨||

ಸೂ|| ಇಂದ್ರಿಯದ್ವಾರದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಮುಖವಾದ ಮನದ ವಿಶಾಲವ್ಯಾಪಾರವೇ
ಸಂಸಾರಜೀವವಪ್ಪರಾಂ, ನಿವೃತ್ತಿಮುಖದಿಂದ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಮುದ್ರಾಬಂಧಗಳಿಂದ
ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ವಿಷಯನಿಮುಖತೆಯಿಂದ ಮನದೊಡನೆ ಸಂಕೋಚಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾ
ರಯೋಗವುಳ್ಳಾತನೇ ವಿಶಿಷ್ಟನೆಂಬುದನು ಲೌಕಿಕದೃಷ್ಟಾಂತಪುರೈಕವಾಗಿ ಪೇರ್ದ ಪಂ-

ಶ್ಲೋ|| ಸಂಕೋಚ ಮಾಚರತಿ ತತ್ತಮೋಂಽನಿಗಕಾನಾ ಮಂ
ಗೇಯಥಾ ಭುವಿ ತಥಾನಿಖಿಲೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ | ಪ್ರತ್ಯಾಹರತೈ
ಸಿಶಮಾತ್ಮನಿ ಸಂಯತಾತ್ಮಾ ಮನ್ಯಾಮಹೇ ಪರಮತತ್ತ್ವ
ವಿದಂತಮೇವ ||೩||

ಟೀ|| ಭುವಿ-ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ, ತತ್ಕಮಃ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕೂರ್ಮನು, ಅಂಗ
ಕಾನಾಂ-ತನ್ನರೀಕಂಠಪಾದಾದ್ಯವಯವಗಳ, ಸಂಕೋಚನಂ-ಅಡಗಿಸುವುದನು, ಅಂ
ಗೇ-ತನ್ನ ಕರೀರದಲ್ಲಿ, ಯಥಾ-ಹೀಗೆ, ಆಚರತಿ-ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀತೋ, ತಥಾ-ಹಾಂ
ಗೆ, ಸಂಯತಾತ್ಮಾ-ನಿಯತಾತ್ಮನಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರನು, ನಿಖಿಲೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ-ಸಕಲೇಂ
ದ್ರಿಯಂಗಳನು, ಅನಿಶಂ-ಆವಾಗವೂ, ಆತ್ಮನಿ-ತನ್ನ ಹೃದಯಕಮಲಕರ್ಣಿಕಾಮು
ಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತ್ಯಾಹರತಿ-ಸಂಕೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೀನೋ, ತವೇವ-ಆಯೋಗೀಶ್ವರನನ್ನೇ,
ಪರಮತತ್ತ್ವವಿದಂ-ವಿಶಿಷ್ಟತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯನ್ನಾಗಿ, ಮನ್ಯಾಮಹೇ-ತಿಳಿವುತಿದ್ದೇವೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯಂ-ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಶಾಸ್ತ್ರಾಂತರಂಗಳಿಂದ ಪೇರ್ದ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವೆಂತೆಂ
ದೊಡೆ-ಬಾಹ್ಯಾರ್ಥಂಗಳಲ್ಲೆರಗುವ ಚಿತ್ತವಂ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಲಿಸುವುದು ಪ್ರ
ತ್ಯಾಹಾರ. ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಿಂದ ಚಲಿಸುವ ಚಿತ್ತವಂ ಮರಳಿ ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿ
ಲಿಸುವುದೂ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ. ಅನ್ಯಾಸ್ವರೂಪವಾದ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಕದಲ್ಲಿಯೆ ಆ

ತ್ಯಾಭಿಮಾನಮಂಜಿಡಿಸಿ, ಸ್ವಸ್ವರೂಪಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಂ ಮಾಳ್ವುದೂ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ,
ಎಂದು ಪೇರೈ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಂಗಳ್ ಕಪ್ರತ್ಯಾಹಾರದೊಳಂತಭಾವವೆಂದು ತಿಳಿವುದು.

ಸೂ || ಈಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರದಿಂದೊದವಿದ ಸದ್ವ್ಯಸನಾಗಂಧಾನುಲೇಪ
ನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಪಿವಲಿಂಗವಂ ಧ್ಯಾನಕುಸುಮಂಗಳಂ ಪೂಜಿಪುದೆಂದು ಪೇರೈ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಆಧಾರಮುಖ್ಯನಳನೈವಿವಿಧೈಸ್ಸುವಣೈಸ್ತನ್ಮಧ್ಯಭಾಸು
ರತರೈಸ್ಸುಮನೋಭಿರಂಗ | ನಾನಾವಿಧೈಸ್ಸಗುಣನಿಗುಣ
ಭಾವಪುಷ್ಪೈಶ್ಚಿತ್ರಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಮನಿಶಂಹೃದಿಪೂಜಯಸ್ವ ||

ಟೀ|| ಅಗ-ಎಲೆಮಗನೆ, ವಿವಿಧೈಃ-ಚತುರ್ವಿಧಾದಿಭೇದದಿಂದ ಪಲವು ಪ್ರಕಾರವಾ
ಗಿರ್ಪಂಥ, ಆಧಾರಮುಖ್ಯನಳನೈಃ-ಆಧಾರಸ್ಥಾನದ ಕಮಲಮುಂತಾದ ಕಮಲಂಗಳ
ಇಂದವೂ, ತನ್ಮಧ್ಯಭಾಸುರತರೈಃ-ಅಕಮಲಗಳ ಮಧ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಕಾಶರೂಪ
ವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸುವಣೈಃ-ಲೇಸಾದ ನಕಾರ ಮಕಾರ ಶಿಕಾರ ವಾಕಾರ ಯಕಾರ ಅ
ಕಾರ ಉಕಾರ ಬಿಂದುಗಳೆಂಬ ವರ್ಣಂಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸುಮನೋಭಿಃ-ಪುಷ್ಪಂಗಳಿಂ
ದವೂ, ನಾನಾವಿಧೈಃ-ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸಗುಣ ನಿಗುಣಾಭಾವಪುಷ್ಪೈಃ-
ಸಾಲಂಬಿನಿರಾಲಂಬ ವಿಷಯಂಗಳಾದ ಭಾವಕುಸುಮಂಗಳಿಂದವೂ, ಶ್ರೀಲಿಂಗಮೂ
ರ್ತಿಂ-ಬಹುಪುಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು, ಹೃದಿ-ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ, ಅನಿಶಂ-ಅನವರತವೂ,
ಪೂಜಯಸ್ವ-ಪೂಜಿಸು. ("ಆಧಾರೇಲಿಂಗನಾಭೌಹೃದಯಸರಸಿಜೇತಾಲಮೂಲೇ
ಲಲಾಟೇ ದ್ವೇಪತ್ರೇಷೋಡಶಾರೇದ್ವಿದಶದಶದಳೇ ದ್ವಾದಶಾರ್ಧೇಚತುಷ್ಕೇ | ವಾಸಾಂ
ತೇಬಾದಿಲಾಂತೇಡಶಕಲಸಹಿತೇ ಕಂಡೇಶೇಸ್ವರಣಾಂ ಹಂಕ್ಷಂ ತತ್ಪಾರ್ಥಯುಕ್ತಂ
ಸಕಲದಳಗತಂ ವರ್ಣರೂಪಂ ನಮಾಮಿ" ಎಂಬ ಕಮಲಂಗಳಿಂದವೂ ಪೂಜಿಸೆಂಬು
ದರ್ಥಂ.)||

ಸೂ|| ಯೋಗೀಶ್ವರರ ಧ್ಯಾನಯೋಗಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನಂಗಳಾದ ನವವಿಧಾಧಾರಂಗಳಂ
ಪೇರೈ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಆಧಾರಲಿಂಗಮಣಿಪೂರಕಹೃದ್ವಿಶುದ್ಧಿಭ್ರಾಮಧ್ಯಮಸ್ತ
ಕಸಭೋಬಿಲಸಂಜ್ಞಾಕಾನಿ | ವಿತಾನಿತಾನಿಯಮಿನಾಂಸು
ಖದಾಯಕಾಸಿ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಲಾಸಿಸುವಿಚಿತ್ರತರಾಣಿ ನೂನಂ ||೫||

ಟೀ|| ಆಧಾರ.....ಸಂಜ್ಞಾಕಾನಿ-ಆಧಾರ-ಆಧಾರಸ್ಥಾನ, ಲಿಂಗ-ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾ
ನಸ್ಥಾನ, ಮಣಿಪೂರಕ-ನಾಭಿಸ್ಥಾನ, ಹೃತ್-ಹೃದಯಸ್ಥಾನ, ವಿಶುದ್ಧಿ-ಕೂರಸ್ಥಾನ,
ಭ್ರಾಮಧ್ಯ-ಕೂರಸ್ಥಾನ, ಮಸ್ತಕ-ಶಿರಸ್ಥಾನ, ನಭಃ-ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಸ್ಥಾನ, ಬಿಲ-ಚಿ
ದಾಕಾಶಸ್ಥಾನ, ಎಂಬ, ಸಂಜ್ಞಾಕಾನಿ-ಪೆಸರುಳ್ಳಂಥ, ವಿತಾನಿ-ಈಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರೂಪವಾಗಿ
ರ್ಪಂಥ, ತಾನಿ-ಆಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಂಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸುವಿಚಿತ್ರತರಾಣಿ-ಅತ್ಯುಚ್ಚ ರೂ

ರೂಪಂಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಧ್ಯಾನಸ್ಥತಾನಿ-ಧ್ಯಾನಸ್ಥಲಂಗಳು, ಯಮಿನಾಂ-ಯತೀಶ್ವರ
ಗ್, ಸುಖದಾಯಕಾನಿ-ಅನಂದಮಂಕೊಡುವಂಥವು. ನೂನಂ-ಸತ್ಯವು ||೫||

ಸೂ|| ಈ ಸ್ಥಲಂಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನವಂ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಧ್ಯಾನಮುದ್ರೆಯಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ-

ಶ್ಲೋ|| ಅಂತರ್ಭೇದೋನಿಮಿತ್ತಬಹಿಷ್ಕಾರಿಷ್ವಾಸನಗಯತಾಂ
ಯಾವಕ್ರತ್ಯಮುಸಿತಮುಚೋಧ್ಯಾನಮುದ್ರೇಯಮಸತ್ಯಂ |

ಸ್ವಾತ್ಮಗತಸ್ಥಂಧ್ಯಾನಮವಿಚಲಂಶಾಂತಮದ್ವೈತರೂಪಂ

ಶೈವಂಧ್ಯಾನಂಕುರುನುಸಖೇತ್ಯಧ್ಯಮುಕ್ತಸ್ತ್ವವೇ||೬||

ಟೀ|| ಅಂತರ್ಭೇದಃ-ಲಕ್ಷ್ಯದಂತರ್ಮುಖನಾದ ಚಿತ್ತವು, ನಿಮಿತ್ತಬಹಿಷ್ಕಾರಿ-
ನಿಮಿತ್ತವಾದಿಂಗೆ ರವಾಗಬಟ್ಟ ಬಾಹ್ಯವೃತ್ತಿಯು, ಇಷ್ವಾಸನಂ-ಪದ್ಧಾಸನಾದಿಕವೊಳಗೆ
ತನಗಿಷ್ಟಮಾದಾಸವು, ಯತಃ-ಅತ್ರದಾಶೆಯಂ, ಕಾಯಾವಕತ್ಯಂ-ಕುರಿತದ ರು
ಜಾತ್ಯವು, ಅನಿಶಂ-ಅನವರತವು, ಅಪೋ-ಅಕ್ಷಯವಾದಂಥ, ಇಯಂ-ಇದು, ಧ್ಯಾನ
ಮುದ್ರಾ-ಧ್ಯಾನಮುದ್ರೆಯು, ನುಸಖೇ-ಎಲೆ ಸ್ನೇಹಿತನೆ, ಅಸ್ಯಾಂ-ಈ ಧ್ಯಾನಮುದ್ರೆ
ಯಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾತ್ಮಗತಸ್ಥಂ-ತನ್ನ ಪುಕ್ಕ ಮಲವಾಸಿಯಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಧ್ಯಾನ-ನಿತ್ಯಮಾಗಿ
ರ್ಪಂಥ, ಅವಿಚಲಂ-ಸ್ಥೂಲಮಪ್ಪುದರಿ ಚ-ಚಲನವಿರೂಪಂಥ, ಶಾಂತಂ-ನಿಷ್ಕುಲ
ಮಪ್ಪುದರಿ ಶಾಂತಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳಂಥ, ಅದ್ವೈತರೂಪಂ-ಏಕಾತ್ಮವಾದಿಗಳೆಂಬಂತೆ
ತಾನೇ ಜೀವಪರಮಾದಿವೈತರೂಪಮಂತಾಳದಿರ್ಪಂಥ, ಶೈವಂ-ಶಿವಸಂಬಂಧವಾದಂಥ,
ಧ್ಯಾನಂ-ಧ್ಯಾನವನು, ಕುರು-ಮಾಡು. ಅಪೈವ-ಈಗಲೇ, ಪ್ವಂ-ನೀನು, ಮುಕ್ತೋ
ಹ-ಮುಕ್ತನಲಾ. ||೬||

ಸೂ|| ಈ ಧ್ಯಾನಮುದ್ರಾಶರ್ಮಕದಿಂ ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಲಂಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗೀ
ಶ್ವರರು ನವಚಕ್ರಮಂ ಪೇರ್ದರಂದ, ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಧ್ಯಾನಸ್ಥಲೇಷುಸರ್ವೇಷುನವಚಕ್ರಾಣಿಯೋಗಿಭಿಃ | ಶ್ರೇ

ಷ್ಠಾಂತಾನಿಕಫ್ಯಗತೇವಜ್ಞಾನಮಶ್ಯಮಾಂತೇವಯಂ ||೭||

ಟೀ|| ಸರ್ವೇಷು-ಸಮಸ್ತನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಧ್ಯಾನಸ್ಥಲೇಷು-ಅಧಾರಾದಿಧ್ಯಾನಸ್ಥಲಂ
ಗಳಲ್ಲಿ, ಯೋಗಿಭಿಃ-ಯೋಗೀಶ್ವರರಾದೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ-ಏಕಪ್ರಮಂಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ನವಚ
ಕ್ರಾಣಿ-ನವಚಕ್ರಂಗಳು, ಕಫ್ಯಗತೇ-ಪೇರ್ದಬಿಡುತ್ತಿಹವು, ತಾನಿ-ಅನವಚಕ್ರಂಗಳನು,
ಪೇ-ನಿನ್ನಗೆ, ವಯಂ-ನಾವು, ವಜ್ಞಾನಮಃ-ಜ್ಞೇವು, ಕೇಳು. ||೭||

ಸೂ|| ಈ ನವಚಕ್ರಂಗಳೊಳಗೆ ಸಕಲಾಧಾರವಪ್ಪುದರಿ ಮೂಲಾಧಾರಸಂಜ್ಞೆ
ಯುಳ್ಳ ಅಧಾರಸ್ಥಾನದ ಚಕ್ರಮಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಮೂಲಾಧಾರೇತ್ರಿಧಾವತ್ಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ರಂಭಗೋಪಮಂ |

ತತ್ರಹೇಮನಿಭಂಧ್ಯಾಯೇದಧಶ್ಚಕ್ತಮುಭೀಷ್ಟದಾಂ ||೮||

ಟೀ|| ಮೂಲಧಾರ-ಮೂಲಧಾರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ತ್ರಿಧಾವರ್ಮ-ಮೂರುಬಲಸನು
 ಕೃಂಫ, ಭಗೋಪಮಂ- ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ರಂ- ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ರ
 ವಿವರದ. ತತ್ರ-ಆಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಹೇಮನಿಭಾಂ-ಸುವರ್ಣ ಕಾಂತಿಗೆ ಸಮಾ
 ನವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಅಭಿಷ್ಠದಾಂ-ಅಪ್ಪಾರ್ಥವಂಕೊಡುವಂಥ, ಅನೃತ್ಯಂ-ಆಧಾರ
 ಕತ್ತಿಯನು, ಧ್ಯಾಯೇತ್-ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು. (" ದ್ವೈಂಗುಲಾದೋಷ್ಟಕಂಪಾಯೋ
 ಕೈಃಫಲೈಶ್ಚೈಂಗುಲಾದೃಷಃ | ಸ್ಥಾನಮಾಧಾರಚಕ್ರಂಸ್ಯಾತ್ಮಿಕಿಂ ತಂಕವಕಾಸನೇ "
 ||೪||
 ಎಂದುದಾಗಿ.)

ಸೂ|| ಲಿಂಗಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಚಕ್ರವಂಪೀಠಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಂತತತ್ತ್ವಕ್ರಂತತ್ರಚಿಂತುರ್ದಳಾಂಬುಜಂ |
 ತದೇವೋಡ್ಧೀಯಾಣಂಧ್ಯಾಯೇತ್ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖಂಶಿವಂ||೫||

ಟೀ|| ತತಃ-ಅನಂತರದ ಲಿಂಗಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಂ-ಆತ್ಮಂಗಾಶ್ರಯವಹ
 ತನದಿಂ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ, ಚಕ್ರಂ-ಚಕ್ರವು, ತತ್ರ-ಆ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ, ಚಾಕು
 ರ್ದಳಾಂಬುಜಂ-ನಾಲ್ಕು ಸಲಕಮಲವು, ತದೇವ-ಆ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಚಕ್ರವೇ, ಉಡ್ಧೀಯ
 ಣಂ-ಉಡ್ಧೀಯಾಣವಿಡುವು. ("ಉಡ್ಧಾಣಂ ಕುರುತೇಯಸ್ತಾದವಿಶ್ರಾಂತಮಹಾಬಿಗಃ |
 ಉಡ್ಧಾಣಂಚತದೇವಸ್ಥಾನದಫಲಬುದ್ಧೋವಿಧೀಯತೇ " ಎಂದುದಾಗಿ, ಪ್ರಣವರೂಪಿನಿಂ
 ಪರಮಹಂಸಾತ್ಮಕನಾದ ಶಿವನು ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರದಿಂದಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆಯ್ದು ವತಾಣವೆಂಬುದ
 ಥಂ.) ತತ್ರ-ಆ ಪೀಠದಲ್ಲಿ, ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖಂ-ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರವತ್ತಲಭಿಮುಖನಾಗಿ
 ಪಂಥ, ಶಿವಂ-ಸಕಲವರ್ಣಾಧಾರದಿಂ ಲಿಂಗರೂಪನಾದ ಶಿವನನು, ಧ್ಯಾಯೇತ್-ಧ್ಯಾನಿ
 ಸುವುದು. ||೫||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಳೆಂಬ ಮಣಿಗಳ ಕಾಂತಿಪ್ರವಾಹಕ್ಕೂ ರತ್ನ
 ಕಾಂತಿಪ್ರವಾಹಕ್ಕೂ ಕಾರಣವವುದರಿಂ ಮಣಿಪುರಕಸಂಜ್ಞೆಯನುಳ್ಳ ನಾಭಿಸ್ಥಾನದ
 ಚಕ್ರವಂ ಪೀಠಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಪಾಚಾವರ್ಮನಾಭಿಚಕ್ರಸರ್ವಕಾರಾಂತಪನ್ನಿಭಾಂ |

ತತ್ರಕುಂಡಲಿನೀಶಕ್ತಿಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾಂಸ್ತುರೇತ್ ||೬||

ಟೀ|| ನಾಭಿಚಕ್ರಂ-ನಾಭಿಸ್ಥಾನದಮಣಿಪುರಕಚಕ್ರವು, ಪಂಚಾವರ್ಮಂ-ಅಮ್ಮು
 ವಲಯವುಳ್ಳತಹದು, ತತ್ರ-ಆಚಕ್ರದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಕಾರಾಂ-ಸುಪ್ತಸರ್ವನಾಕಾರವು
 ಕೃಂಫ, ತಪನ್ನಿಭಾಂ-ಮಿಂಚೆಗೆಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳಂಥ, ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾಂ-ಸ
 ಕಲಸಿದ್ಧಿಗಳಂ ಕೊಡುವಂಥ, ಕುಂಡಲಿನೀಶಕ್ತಿಂ-ಸರ್ವಕಾರವವುದರಿಂ ಕುಂಡಲಿನಿ
 ಯೊಂಬವೆವುಳ್ಳ ಶಕ್ತಿಯನು, ಸ್ತುರೇತ್-ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು. ||೬||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅನಾಹತನಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಹುದರಿಂದನಾಹತವೆನಿಸುವ ಹೃದಯಸ್ಥಾನದ ಚಕ್ರವುಂ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅಧೋಮುಖಾಪ್ಪ ಪತ್ರಾಬ್ಜಯುಕ್ತಂ ಹೃಜ್ಜಕ್ರಮಿಷ್ಠ
ದಂ | ತನ್ಮಧ್ಯಕರ್ಣಿಕಾಂಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಾಕಾರಾಮಿ
ಮಾಂಸ್ಯರೇತಾ ||೧೧||

ಟೀ|| ಹೃಜ್ಜಕ್ರಂ-ಹೃದಯಚಕ್ರವು, ಅಧೋಮುಖಾಪ್ಪ ಪತ್ರಾಬ್ಜಯುಕ್ತಂ-ಕ
ದಳೀಕುಸುಮದಂತಧೋಮುಖವಾದಂಟಸಳಕಮಲದಿಂದ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಂತಹುದು:-
(ವಿಕಾಸವಾದ ಬಾಹ್ಯದಳಗಳಿಂಟು, ತನ್ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೋಪ್ಯವಾದ ದಳಗಳ್ಳಿಂ
ಬುದರ್ಫಂ) ಇಷ್ಟದಂ-ಇಷ್ಟಾರ್ಥವಂಕೂಡುವಂತಹುದು. ಇಮಾಂ-ಈಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರೂ
ಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ತನ್ಮಧ್ಯಕರ್ಣಿಕಾಂ-ಆ ಕವಲಮಧ್ಯಕರ್ಣಿಕೆಯನು, ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂ
ಗಾಕಾರಾಂ-ಜ್ಯೋತಿದ್ವಯವಾದ ಲಿಂಗಾಕಾರವನ್ನಾಗಿ, ಸ್ವರೇತ-ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು. ||

ಸೂ|| ವಿಮಲರೂಪವಸ್ತುವರಿಂ ವಿಬಿಧಿಸಂಜ್ಞೆಯನುಳ್ಳ ಕಂಠಸ್ಥಾನದ ಚಕ್ರ
ವುಂ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಪಂಚಮಂಕಂಠಚಕ್ರಂಚತತ್ರಾಂಗುಲಚತುರ್ಥಕೇ |

ಇಡಾಪಿಗಳಯೋರ್ಮಧ್ಯೇಸುಷುಮ್ನಾಸುಸಿಂಧುರಾಂಸ್ಯರೇತಾ||

ಟೀ|| ಕಂಠಚಕ್ರಂಚ-ಕಂಠಚಕ್ರವು, ಪಂಚಮಂ-ಅಯ್ದನೆಯದು, ತತ್ರ-ಆ
ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ, ಅಂಗುಲಚತುರ್ಥಕೇ-ನಾಲ್ಕುಂಗುಲಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ, ಇಡಾಪಿಗಳಯೋ-
ಇಡಾಪಿಗಳನಾಡಿಗಳ, ಮಧ್ಯೇ-ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸುಸಿಂಧುರಾಂ-ಅತ್ಯಂತಸ್ಥಿರವಾಗಿರ್ಪಂಥ,
ಸುಷುಮ್ನಾಂ-ಸುಷುಮ್ನೆಯನು, ಸ್ಯರೇತ-ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು. ("ಇಡಾವತಿನಾಮೋ
ಚಪಿಂಗಳಾಯಾತಿದಕ್ಷಿಣೇ | ಇಡಾಪಿಗಳಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಸುಷುಮ್ನಾಸುಖರೂಪಿಣೀ"
ಎಂದುದಾಗಿ, ಅನಂದಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ಸುಷುಮ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದುಬುದರ್ಫಂ.)

ಸೂ|| ಅನಂತರದೊಳಾರನೆಯ ಚಕ್ರವುಂ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಷಷ್ಠಂಚಘಂಟಿಕಾಲಿಂಗಮೂಲಂತದ್ರಾಜದಂತಕಂ |

ಧ್ಯಾಯೇತ್ತದ್ಧ ಶನಾದ್ವಾರಂ ತತ್ರಶೂನ್ಯಂಸುಸಿದ್ಧಯೇ ||೧೨||

ಟೀ|| ಘಂಟಿಕಾಲಿಂಗಮೂಲಂಚ-ಜಿಹ್ವೆಯ ಅಧೋಭಾಗವಾದ ಘಂಟಿಕಾಲಿಂ
ಗಮೂಲವು, ತದ್ರಾಜದಂತಕಂ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ದಂತಗಳ ಉರ್ವಭಾಗವಾದ ರಾಜ
ದಂತಕವು, ತದ್ಧ ಶನಾದ್ವಾರಂ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದಂತಪದ್ಧಿಗಳ ಮಧ್ಯದ್ವಾರವು, ಷಷ್ಠಂ-
ಆರನೆಯಚಕ್ರವೆನಿಸುವುದು. ತತ್ರ-ಆ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ, ಸುಸಿದ್ಧಯೇ-ಅಮೃತಸ್ಥಿತಿಗೋ
ಸ್ಥರ, ಶೂನ್ಯಂ-ಬಿಂದುಸ್ವರೂಪವನು, ಧ್ಯಾಯೇತ-ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು, ||೧೨||

ಸೂ|| ಅನಂತರದೊಳೇಳನೆಯ ಚಕ್ರವುಂ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಭೂಚಕ್ರಂ ಸಪ್ತಮಂತ್ವೇಕನಾಳಕಂದಂ ಸುವಾಕ್ಪದಂ |
ಧ್ಯಾಯೇದ್ವೀಪಶಿಖಾಕಾರಂತನ್ಮಧ್ಯೇಷ್ಟಾನಲೋಚನಂ ||೧೪||

ಟೀ|| ಭೂಚಕ್ರಂ-ಭೂಚಕ್ರವಾಯಿತ್ತಾದರೆ, ಸಪ್ತಮಂ-ಏಳನೆಯದು, ಏಕನಾಳಕಂದಂ-ಏಕನಾಳವಾದ ಸುಷುಮ್ನಗೆ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾದಂತಹುದು. ಸುವಾಕ್ಪದಂ-ಲೇಸಾದವಾಗ್ನಿದ್ವಿಯಂ ಕೊಡುವಂತಹುದು, ತನ್ಮಧ್ಯೇ-ಆಚಕ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ದೀಪನೀಕಾರಂ- ದೀಪಜ್ವಾಲೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ, ಷ್ಣಾನಲೋಚನಂ-ಷ್ಣಾನನೇತ್ರವೆನಿಸುವ ಪ್ರಸಾದಜ್ಯೋತಿಯನು, ಧ್ಯಾಯೇತ್-ಧ್ಯಾನಿಪುದು.

ಸೂ|| ಅನಂತರದೊಳಂಟಿನೆಯ ಚಕ್ರಮಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರೇಽಪ್ಪಮಂಚಕ್ರಂ ನಿರವ್ಯಾಣಾಖ್ಯಂ ಸುಷುಮ್ನಕಂ |
ತತ್ರ ಜಾಳಂಧರಂಧೂಮಶಿಖಾಭಂವೋಕ್ಷದಂಭವೇತ್ ||೧೫||

ಟೀ|| ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರೇ- ಪರಮನಾವಬ್ರಹ್ಮದ್ವಾರವೆನಿಪ ಬ್ರಹ್ಮರಂಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಸುಷುಮ್ನಕಂ-ಲೇಸಾದ ಸುಖಸ್ವರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, (ಸುಷುಮ್ನಕವೆಂದರೆ ಪರಮಾನಂದರೂಪವೆಂಬುದರ್ಥಂ, ಮೇಣು-ಸುಷುಮ್ನಕವೆಂದರೆ ಸಕಲಕಾಂತಿಗಳ್ಳೆ ಬೀಜರೂಪವಾದ ತರಣಿಯ ಪ್ರಥಮಕಿರಣಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳದೆಂಬುದರ್ಥಂ) ನಿರವ್ಯಾಣಾಖ್ಯಂ-ನಿರ್ವ್ಯಾಣವೆಂಬವೆಸರುಳ್ಳಂಥ, ಚಕ್ರಂ-ಚಕ್ರವು, ಅಪ್ಪಮಂ-ಎಂಟನೆಯದು. ತತ್ರ-ಆ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ, ಧೂಮಶಿಖಾಭಂ-ವಜ್ಜಸಮಾನವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಜಾಳಂಧರಂ-ಜಾಳಂಧರನೆಂಬ ಖೇವೈ, ವೋಕ್ಷದಂ-ವೋಕ್ಷವಕೊಡುವಂತಹುದು. ಧವೇತ್-ಅಡುವುದು.||

ಸೂ|| ಅನಂತರದೊಳಂಭತ್ತನೆಯ ಚಕ್ರಮಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಆಕಾಶಚಕ್ರಂ ನವಮಂ ಪ್ರಶಸ್ತಂ ತ್ರಿಕೂಟಕಂ ರೂರ್ಣಗಿ
ರೇಶ್ವ ಪೀಠಂ | ತತ್ರೋರ್ಧ್ವಶಕ್ತಿಂ ಸುಖದಾಂ ಸುಕೂನ್ಯಾ
ಧ್ಯಾಯೇದ್ವಿಯಾಪ್ಪಾರಸರೋಜಮಧ್ಯೇ ||೧೬||

ಟೀ|| ನವಮಂ-ಏಂಭತ್ತನೆಯದು, ಆಕಾಶಚಕ್ರಂ-ಬೃಂದವಾಕಾಶಚಕ್ರವೆನಿಪುದು, ಪ್ರಶಸ್ತಂ-ಘಜ್ಯವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ತ್ರಿಕೂಟಕಂ-ಮಂಡಲತ್ರಯಂಗಳೆಂಬ ನಾದಬಿಂದುಕಲೆಗಳೆಂಬ ವರ್ಣತ್ರಯಂಗಳ ಕೂಟದಿಂದೆಕರ್ತವಾಗಿರ್ಪಂತಹುದು, ರೂರ್ಣಗಿರೇಃ- ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಸಂಚಾರದಿಂದ ಮಹಾಮೇರುವೆನಿಸುವ ಪೂರ್ಣಗಿರಿಯು, (" ಪೂರ್ಣಾದ್ವಿಸ್ಸರಶೈಲೋಽಭ್ರಮಧ್ಯೋದೇವಸದೃಹೇಮನಗಃ " ಎಂದುದಾಗಿ,) ಆ ಗಿರಿಯಮೇಲಣ, ಪೀಠಂ-ದಿವ್ಯಪೀಠವಾಗಿರ್ಪಂತಹುದು, ತತ್ರ-ಆ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿಯ, ದ್ವಿಯಾಪ್ಪಾರಸರೋಜಮಧ್ಯೇ-ಪೋಷಕದಳಾತ್ಮಕ ಕಮಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸುಖದಾಂ-ನಿರ್ದಿಷ್ಟಕಲ್ಪಕಾನಂದವಂ ಕೊಡುವಂಥ, ಸುಕೂನ್ಯಂ-ಸಕಲ ವ್ಯಾಪಾರವಿಮುಖತೆಯಿಂದ ಪರ

ಟೀ|| ಗುದಾಧಾರಂ-ಗುದಾಧಾರವನು, ಸದಾ-ಅನವರತವೂ, ಸಂಕೋಚನೇನ
ಚ-ಸಂಕೋಚಿಸುವುದರಿಂದವೂ, ಅಕುಂಜಯೇತ್-ಅಕುಂಜನವೆಂಬುದು.
ಆ ಅಕುಂಜನದಿಂದ, ಅಪಾನಮರುತಃ - ಅಪಾನವಾಯುವಿಗೆ, ಸ್ಫುರ್ದಂ-ಸ್ಫುರ
ತ್ವವು, ಜಾಯತೇ-ಹುಟ್ಟುತ್ತಿ ಹುದು. ತತ್-ಅದ, ತೃತೀಯಕಂ-ಮೂರನೆಯಾಧಾರ
ವೆನಿಸುವುದು||

ಶ್ಲೋ|| ಮೇಥ್ರಾಧಾರೇ ದಂಡಸಂಕೋಚನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಗ್ರಂಥೀತ್
ತ್ರೀತ್ ಸಮುತ್ತಾಪ್ಯವಶ್ಚಾತ್|ಚೇತೋವಾಯೋವ್ಯಾಜ್ರ
ನಾಡ್ಯಾಂಪ್ರವೇಶಾದ್ಬಿದುಸ್ತಂಭಸ್ತಂಭವತ್ಯೇವಸಿದ್ಧಃ ||೨೦||

ಟೀ||ಮೇಥ್ರಾಧಾರೇ-ಮೇಥ್ರವೆಂಬಾಧಾರದಲ್ಲಿ, ದಂಡಸಂಕೋಚನೇನ-ವೀರಭ್ಯಾ
ದಿಕವನಭೋಮುಖವಂ ಮಾಡುವ ಅಪಾನವಾಯುವನೂರ್ಧ್ವಮುಖವಂಮಾಡುವ
ಲಿಂಗಸ್ಥಾನದ ಸಂಕೋಚನದಿಂದ, ತ್ರೀತ್-ಮೂರಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಬ್ರಹ್ಮಗ್ರಂಥೀತ್-ಬ್ರ
ಹ್ಮಗ್ರಂಥಿಗಳನು, ಸಮುತ್ತಾಪ್ಯ-ಬಡೆದು, ವಶ್ಚಾತ್-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಚೇತೋವಾ
ಯೋ-ಮನೋಮಾರುತಂಗಳ, ವಜ್ರನಾಡ್ಯಾಂ-ಪಶ್ಚಿಮನಾಡಿಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರವೇಶಾತ್
ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರದಸಯಿಂದ, ಬಿದುಸ್ತಂಭಃ-ಬಿದುವಿನನಿಶ್ಚಲವ್ಯವು, ಸಂಭವತ್ಯೇವ-
ಸಂಭವಿಸುವುದೇ, ಇತಿ-ಹೀಗೆಂಬುದು, ಸಿದ್ಧಃ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ("ಮಾರಣಂಬಿದುಸಾ
ದೇನಜೀವಿತಂ ಬಿದುಧಾರಣಾತ್ | ತಸ್ಯಾಚ್ಛಂ ಮನಶ್ಚೈವರಕ್ಷಣೀಯಂಪ್ರಯ
ತ್ನತಃ" ಎಂದುದಾಗಿ)||

ಶ್ಲೋ|| ಪಂಚಮಾಧಾರಮುಡ್ಯಾಣಂನಾಲಿಂದದ್ಯಾನ್ಮಹುರ್ಮಹುಃ |
ಮಲಮೂತ್ರಕ್ರಿಮಿಣಾಂಚಚಾರಣಂಭವತಿಧ್ರುವಂ ||೨೧||

ಟೀ|| ಉಡ್ಯಾಣಂ-ಉಡ್ಯಾಣವು, ಪಂಚಮಾಧಾರಂ-ಅಯ್ದ ನೆಯಾಧಾರವು. ಮು
ಹುರ್ಮಹುಃ-ಅಡಿಗಡಿಗೆ, ನಾಲಿಂ-ಸವ್ಯಾಪಸವ್ಯದಿಂದುದರಮಂ ಕ್ಷೋಭಿಸುವ ನಾಲಿ
ಯನು, ದದ್ಯಾತ್-ಕೊಡುವುದು. ("ಅಮಂದಾವರ್ದವೇಗೇನ ತುಂದಂಸವ್ಯಾಪಸ
ವ್ಯತಃ | ನಂತಾಂಗೋಭ್ರಾಮಯೇದೇಷಾನಾಲಿರೇವಪ್ರಕಸ್ಯತಃ" ಎಂದುದಾಗಿ) ಮಲ
ಮೂತ್ರಕ್ರಿಮಿಣಾಂಚ-ಉದರಸ್ಥಾನದಮಲಮೂತ್ರಕ್ರಿಮಿಗಳ, ಚಾರಣಂಚ-ವಿಮೋ
ಚನವೂ, ಭವತಿ-ಆಗುತ್ತಿದ್ದೀತು. ಧ್ರುವಂ-ನಿಶ್ಚಯವು. ||೨೧||

ಶ್ಲೋ|| ನಾಭ್ಯಾಧಾರಂತತತ್ಪ್ರಪುಣವಂಯೋವದೈದ್ಬುಧಃ |
ಸಮಾಧಿಪೈಕಚಿತ್ತೇನತಸ್ಯನಾಮೋದಯೋಭವೇತ್ ||೨೨||

ಟೀ|| ತತಃ-ಆ ಉಡ್ಯಾಣಾಧಾರಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಆರನೆಯದು, ನಾಭ್ಯಾಧಾರಂ-ನಾ
ಭ್ಯಾಧಾರವೆನಿಸುವುದು, ತತ್-ಆ ಸಕಲವರ್ಣೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಮಧ್ಯ
ಕುಂಡಲಿಸ್ಥಾನವೆನಿಸುವ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ, ಯಃ-ಅವನಾನೊಬ್ಬನು, ಬುಧಃ-ಬಿಲ್ಲಾತನು,

ಪ್ರಣವಂ-ಪ್ರಣವಾಕ್ಷರವನು, ವದೇತ್-ನುಡಿವುತ್ತಿ ಪರ್ವನೋ, ತಸ್ಯ-ಆತನಿಗೆ, ಸಮಾ
ಧಿನಾ-ವ್ಯಾಪಾರರಹಿತವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಏಕಚಿತ್ತೇನ-ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ, ನಾದೋದ
ಯಃ-ಅನಾಹತನಾದದಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವು, ಭವೇತ್-ಅಹುದು. ||೧೦||

ಶ್ಲೋ|| ಸಪ್ತಮಂತುಹೃದಾಧಾರಂ ತತ್ರ ಪ್ರಾಣಾನ್ನಿರೋಧಯೇತ್ |

ತವಾತನ್ಮಧ್ಯಕಮಲವಿಕಾಸೋಭವತಿಕ್ಷಣಾತ್ ||೧೧||

ಟೀ|| ಹೃದಾಧಾರಂತು-ಹೃದಯಾಧಾರವಾಯಿ-ತ್ತಾದೋಡೆ, ಸಪ್ತಮಂ-ಏಳನೆಯ
ದು, ತತ್ರ-ಅಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಣಾ-ಪೂರಿತ ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು, ನಿರೋಧಯೇತ್-ತಡೆ
ವುದು. ತದಾ-ಆಗ, ಕ್ಷಣಾತ್-ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಿಂದ, ತನ್ಮಧ್ಯಕಮಲವಿಕಾಸಃ-ತನ್ಮಧ್ಯ-
ಕ ಹೃದಯಕಮಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯ, ಕಮಲ-ಪ್ರಣವಪೀತಮಾದ ನಾಲ್ಕೆ ಸಳಕಮಲದ,
ವಿಕಾಸಃ-ವಿಕಸನವು, ಭವತಿ-ಆಗುತ್ತಿ ಹುದು. ||೧೧||

ಶ್ಲೋ|| ಕಂಠಾಧಾರಂ ಕಂಠಮೂಲಂ ಪಿಡಯೇಚ್ಚ ಬುಕೇನತು |

ಇಡಾಪಿಗಳಯೋರ್ವಾಯುಪ್ರವಾಹಸ್ಸುಸ್ಥಿರೋಭವೇತ್||

ಟೀ|| ಕಂಠಾಧಾರಂ-ಎಂಟನೆಯದು ಕಂಠಾಧಾರವು, ಕಂಠಮೂಲಂತು-ಕಂಠ
ಮೂಲವನಾಯಿತ್ತಾದೋಡೆ, ಚುಬುಕೇನ-ಚುಬುಕದಿಂದ, ಪಿಡಯೇತ್-ಬಿತ್ತುವುದು.
ಅದರಿಂದ, ಇಡಾಪಿಗಳಯೋಃ-ಇಡಾಪಿಗಳಗಳಲ್ಲಿಯ, ವಾಯುಪ್ರವಾಹಃ-ರೇಚಕವೂ
ರಕವಾದ ವಾಯುಪ್ರವಾಹವು, ಸುಸ್ಥಿರಃ-ಅತ್ಯಂತಸ್ಥಿರವು, ಭವೇತ್-ಅಹುದು, ಇವೇ
ಜಾಲಂಧರಬಂಧನೆನಿಸುವುದು. ||೧೨||

ಶ್ಲೋ|| ನವಮಂಘುಂಟಕಾಧಾರಂ ಜಿಹ್ವಾಗ್ರಂತತ್ರವಾಪಯೇತ್ |

ಸುಧಾಕಲಾಸ್ರವಶೈವಸಾಚಸೂಕ್ತಪ್ರಕಾರಣಂ ||೧೩||

ಟೀ|| ಘುಂಟಕಾಧಾರಂ-ಘುಂಟಕೆಯೆಂಬಾಧಾರವು, ನವಮಂ-ಏಳನೆಯದು,
ತತ್ರ-ಅಲ್ಲಿ, ಜಿಹ್ವಾಗ್ರಂ-ಜಿಹ್ವೆಯತುದಿಯನು, ದಾಪಯೇತ್-ಇರಿಸುವುದು. ಅದ
ರಿಂದ, ಸುಧಾಕಲಾ-ಅಮೃತಕಲೆಯು, ಸ್ರವಶೈವ-ಸ್ರವಿಸುವುದೇ, ಸಾಚ-ಆ ಅಮೃ
ತಕಲೆಯು, ಸಂತ್ಯಜ್ಞಪ್ರಕಾರಣಂ-ಸಮ್ಯಕ್ಸಾತ್ಯಜ್ಞಪ್ರಕಾರಣವಾಗಿರ್ಪಂತಹುದು.
("ಚಿತ್ತಂಚರತಿಪ್ರಾಯಸ್ಯಜಿಹ್ವಾಚರತಿಪ್ರೇಗತಾ | ತೇನೈವಾಪೇಚರೀನಾಮಮುಧ್ರಾ
ಸಿದ್ಧೈರ್ವಮಸ್ಯತಾ" ಎಂದುದಾಗಿ.) ||೧೩||

ಸೂ|| ಅಘುಂಟಕಾಧಾರದಲ್ಲಿ ಜಿಹ್ವಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಅಂಬಿಕಾಯೋಗವೆಂದು
ಸೇರಿದುಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಯಾಲಂಬಿಕಾಚಾಲನಮೋಹನಾಭ್ಯಾಂ ದೀರ್ಘೀಕೃತಾ
ತಾಂವಿಪರೀತಮಾರ್ಗಾತ್ | ಯಸ್ತಾಽಮೂಲಾಂತರಗ
ರ್ಭದೇಶೇಪ್ರವೇಶಯೇತ್ಸೋನ್ಮನತಾಂಪ್ರಯಾತಿ ||೨೬||

ಟೀ||ಯಾ-ಆವುದಾನೊಂದು, ಲಂಬಿಕಾ-ಯೋಗಸಾಧನವಾದ ಜಿಹ್ವೆಯು, ಚಾಲ
ನಮೋಹನಾಭ್ಯಾಂ-ಚಾಲನ-ಜಲಿಸುವುದು, ದೋಹನಾಭ್ಯಾಂ-ಕಡೆವುದು ಯೆಂಬ ಕ
ರ್ಮದ್ವಯದಿಂದ, ದೀರ್ಘೀಕೃತಾ-ದೀರ್ಘವಾಗಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟತೋ, ತಾಂ-ಆಜಿಹ್ವೆಯನ್ನು,
ವಿಪರೀತಮಾರ್ಗಾತ್-ವಿಪರೀತಮಾದೂರ್ವಮಾರ್ಗದ ದೆಸೆಯಿಂದ, ಯಃ-ಆವನಾ
ನೊದ್ದನು. ತಾಲುಮೂಲಾಂತರಗರ್ಭದೇಶೇ-ತಾಲುಮೂಲ-ತಾಲುಮೂಲಾಗಳ, ಅಂ
ತರ-ಮಧ್ಯದ, ಗರ್ಭದೇಶೇ-ಗರ್ಭಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಪ್ರವೇಶಯೇತ್-ಪ್ರವೇಶವೆಂದಮಾಡಿಸುವ
ನೋ, ಸಃ-ಆತನು, ಉಕ್ತ ನತಾಂ-ಉಕ್ತ ನ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು, ಪ್ರಯಾತಿ-ಎಯ್ದು ತಿರುಗುವನು ||

ಶ್ಲೋ|| ಜಿಹ್ವಾತೋರಸನಾಧಾರಂಕುರಾಭ್ಯದೋಮಫನಂಯದಿ |
ಸಿದ್ಧೋತ್ತಸ್ಯವೃತಾಸ್ವಾದಃಕವಿತಾಚಸ್ಪಟಾಭವೇತ್ ||

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವತನು, ರಸನಾಧಾರಂ-ರಸನೆಯೆಂಬಾಧಾರವನು, ಜಿಹ್ವಾತಃ-
ಜಿಹ್ವೆಯದೆಸೆಯಿಂದ, ಮಫನಂ-ಘರ್ಷಣವನು, ಯದಿ-ಎತ್ತಲಾನೂ, ಕುರಾಭ್ಯತ್-ಮಾ
ಡುವನೋ, ತೇನ-ಅದರಿಂದ, ತಸ್ಯ-ಆತನಿಗೆ, ಅಮೃತಾಂಶ್ವದಃ-ಅಮೃತಸೇವನೆಯು,
ಸಿದ್ಧೋತ್ತ-ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಕವಿತಾಚ-ಕವಿತ್ವವು, ಸ್ಪಟಾ-ವೃತ್ತವಾಗಿರ್ಪಂತಹು
ದು, ಭವೇತ್-ಅದುವುದು. ಇದು ಏಕಾದಶಾಧಾರವೆನಿಸುವುದು. ||೨೭||

ಶ್ಲೋ|| ದ್ವಾದಶಂಧನಾಧಾರಮೂರ್ಧ್ವಂತದ್ರಾಜದಂತಕಂ |
ಷಣ್ಮಾಸಾದ್ವೃಶ್ಯತೇಜೋತಿಸ್ತತ್ರಜಿಹ್ವಾಗ್ರಘಟ್ಟನಾತ್ ||

ಟೀ|| ದಶನಾಧಾರಂ-ದಂತಾಧಾರವು, ದ್ವಾದಶಂ-ಹನ್ನೆರಡನೆಯದು, ತತ್-ಅ
ದು, ಉರ್ಧ್ವಂ-ಮೇಲಾಗಿರ್ಪಂತಹುದು, ರಾಜದಂತಕಂ-ರಾಜದಂತಕವೆನಿಸಿಕೊಂ
ಬಂತಹುದು, ತತ್ರ-ಅಲ್ಲಿ, ಜಿಹ್ವಾಗ್ರಘಟ್ಟನಾತ್-ಜಿಹ್ವಾಗ್ರ-ಜಿಹ್ವೆಯತುದಿಯನ್ನು,
ಘಟ್ಟನಾತ್-ಘಟ್ಟಿಸುವುದರದೆಸೆಯಿಂದ, ಷಣ್ಮಾಸಾತ್-ಆರುತಿಂಗಳತ್ತಣೆಂದೆ, ಜ್ಯೋ
ತಿಃ-ತೇಜಸ್ಸು, ದೃಶ್ಯತೇ-ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದೀತು. ||೨೮||

ಶ್ಲೋ|| ತ್ರಯೋದಶಂಘ್ರಾಣಮೂಲಂತತ್ರದೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿರೀಕೃತಾ |
ಯದಿಜೇನ್ಮನಸಾನಿತ್ಯವಾಯುಸ್ತತ್ರಸ್ಥಿರೋಭವೇತ್ ||೨೯||

ಟೀ|| ಘ್ರಾಣಮೂಲಂ-ನಾಸಿಕಮೂಲವು, ತ್ರಯೋದಶಂ-ಹದಿಮೂರನೆಯಾಧಾ
ರವು, ತತ್ರ-ಅಲ್ಲಿ, ದೃಷ್ಟಿಃ-ದೃಷ್ಟಿಯು, ಯದಿ-ಎತ್ತಲಾನೂ, ಸ್ಥಿರೀಕೃತಾಚೇತ್-ಸ್ಥಿ

ರವಾಗಿನಾಡಬ್ಬಟ್ಟದಾಮೊಡೆ, ತತ್ರ-ಅಲ್ಲಿ, ಮನಸಾ-ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ, ವಾಯುಃ-
ಪವನವು, ನಿತ್ಯಂ-ಅವಾಗಮು, ಸ್ಥಿರಃ-ರೇಚಕಶ್ಚರಕವ್ಯಾಪಾರವನುಳಿದು ಜಲನೈಯಿ
ಲ್ಲಃಪಂತಹುದು, ಭವೇತ್-ಅಹುದು.

||೬೬||

ಶ್ಲೋ|| ಚತುರ್ದಶ ಲಲಾಟಾಖ್ಯಮಾಧಾರಂ ತತ್ರಯೋಗವಿತಾ|

ಮನಸಾವಾಯುವಾರೋವೈಶರ್ದ್ವಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್||೬೭||

ಟೀ|| ಲಲಾಟಾಖ್ಯಂ-ಲಲಾಟವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳಂಥ, ಆಧಾರಃ-ಆಧಾರವು, ಚ
ತುರ್ದಶ-ಪದಿನಾಲ್ಕನೆಯದು. ತತ್ರ-ಅಲ್ಲಿ, ಯೋಗವಿತ-ಧ್ಯಾನಯೋಗವೆಂಬಲ್ಲಾ ತ
ನು, ಮನಸಾ-ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ, ವಾಯುಂ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವನು, ಅರೋವೈ-ನಯ್ವಿ
ಸಿ, ಸರ್ದ್ವಸಿದ್ಧಿಂ-ಸಕಲಸಿದ್ಧಿಯನು, ಅವಾಪ್ನುಯಾತ್-ನಯ್ದವನು. ||೬೭||

ಶ್ಲೋ|| ಭ್ರೂಕಾಧಾರಂ ಪಂಚದಶ ತದೂರ್ಧ್ವಂಚಕ್ಷುಃಪಾಬುಧಃ |

ಪಶ್ಚೇತ್ಸಕಿರಣಾಕಾರಂ ಶೀಘ್ರಮೇವಪಶ್ಯತಿ ||೬೮||

ಟೀ|| ಭ್ರೂಕಾಧಾರಂ-ಭ್ರೂಕವೆಂಬಾಧಾರವು, ಪಂಚದಶಂ-ಹದಿನೈದನ ನುದು.
ಉರ್ಧ್ವಂ-ಮೇಲಾಗಿರ್ಪಂಥ, ತತ್-ಅದನು, ಬುಧಃ-ಬುಧ್ವತನು, ಚಕ್ಷುಃಪಾ-ನೇತ್ರ
ದಿಂದೆ, ಪಶ್ಯೇತ್-ನೋಡುವನು. ಸಃ-ಅನೋಡುವಾತನು, ಕಿರಣಾಕಾರಂ-ಮಂಡಲಂ
ಗಳ ಕಿರಣಾಕೃತಿಯಾದ ಪ್ರಕಾಶವನು, ಶೀಘ್ರಮೇವ-ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ, ಪಶ್ಯತಿ-ಕಾ
ಣುತ್ತಿಹನಲಾ.

ಶ್ಲೋ|| ನೇತ್ರಾಧಾರಂ ಪೋಡಶಂತು ತದೂರ್ಧ್ವಂ ಚಾಲಯೇದ್ಬು

ಧಃ| ಜ್ಯೋತಿಃಪುಂಜಮಪಾಗೇತತ್ಪಶ್ಯತಿಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವಹಿ ||

ಟೀ|| ನೇತ್ರಾಧಾರಂತು-ನೇತ್ರವೆಂಬಾಧಾರವಾಯಿತ್ತಾದೊಡೆ, ಪೋಡಶಂ-ಹದಿ
ನಾರನೆಯದು. ತತ್-ಅ ನೇತ್ರಾಧಾರವನು, ಬುಧಃ-ಬುಧ್ವತನು, ಉರ್ಧ್ವಂ-ಮೇಲಾ
ದ ತ್ರಿಕೂಟಕ್ಕನಮಾ ಕೂರ್ದು, ಚಾಲಯೇತ್-ಚಲಿಸುವನೆಯ್ವಿ ಸುವನು. ತತ್-ಅ
ಆಧಾರವೆನಿಸುವನೇತ್ರವೇ, ಅಪಾಗೇ-ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ, ಜ್ಯೋತಿಃಪುಂಜಂ-ಬಿಂದುಕಾಂ
ತಿಸಮೂಹವನು, ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವ-ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ, ಪಶ್ಯತಿ-ಕಾಣುತ್ತಿಹುದಲಾ. (ತಾ
ತ್ಪಶ್ಯ-ಈ ಉರ್ಧ್ವಮುಬಿಮಾದ ನೇತ್ರಾಧಾರ ಮಧ್ಯ ಮಹಾಸುಷಿರವೇ ಬ್ರಹ್ಮ
ರಂವ್ರವೆನಿಸಿದಾಗಿ, ಇದೇ ಮುಂದೆ ವೇದ್ಯ ರಾಜಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಸಾಧನ
ವೆನಿಸುವುದು.)

||೬೯||

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರದಿ ಧ್ಯಾನಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತನಾದಾತನ ಅಷ್ಟಾವ
ಧಾನಸಂಪತ್ತಿಯೇ ಕ್ರಮದಿಂ ಪೂರ್ದೋದಿತವಾದ ಮೂತ್ರಾದಿಯಾದ ನಾಲ್ಕು ಯೋಗ

ಗಲ ಕ್ರಮಾಭ್ಯಾಸಮಪ್ಪದಾಗಿ ಅನವರತವೂ ಮೋಸವಿಲ್ಲವೆ ಧ್ಯಾನಾಭ್ಯಾಸವಧಾನಸಂಪ
ನ್ನನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಪೇಳುತ್ತೆ, ಧ್ಯಾನಯೋಗಪರಿಸಮಾಪಿ ಯು ಮಾಡುತ್ತಿರ್ದ ಪಂ.
ಶ್ಲೋ|| ಬುದ್ಧತ್ರಯೇಣಾಸನಬಂಧನೇನ ಮುತ್ರೇಣ ನಾದಶ್ರವಣೇನ
ಯೋಗೀಭವೇತ್ತಥಾಕೇವಲಕುಂಭಕೇನಧ್ಯಾನೇನ ಚಿತ್ತಾಪ್ತ್ಯ
||೩೩||

ವಿಧಾನಧಾನೀ

ಟೀ|| ಬಂಧತ್ರಯೇಣ-ಅಧಶಕ್ತಿ ಮಧ್ಯಶಕ್ತಿ ಉರ್ಧ್ವಶಕ್ತಿಗಳಕ್ರಮದಿಂದುದ್ದ
ವಿರುವ ಆಧಾರ ಉದ್ಯಾನ ಜಾಲಂಫರಗಳೆಂಬ ಬಂಧತ್ರಯದಿಂದ, ಅಸನಬಂಧನೇನ-
ಪದ್ಮಾಸನ ಮೊದಲಾದಾಸನಗಳ ಕಟ್ಟುವುದರಿಂದ, ಮಂತ್ರೇಣ-ಪ್ರಾಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾ
ಮದ ಸಂಸಮಂತಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ, ನಾದಶ್ರವಣೇನ-ವೈಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ
ಸೋಹಂಭಾವಭವಾದ ನಾದಶ್ರವಣವೆಂಬ ಲಯಯೋಗಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ, ತಥಾ-
ಹಾಂಗೆ, ಕೇವಲಕುಂಭಕೇನ-ರೇಚಕಪೂರಕವ್ಯಾಸದಂಗಳನುಳಿದ ಕೇವಲಕುಂಭಕ
ವೆಂಬ-ಇತಯೋಗಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ, ಧ್ಯಾನೇನ-ಸಾಲಂಬ ನಿರಾಲಂಬವೆಂಬ ವಸ್ತು
ಧ್ಯಾನದಿಂದ, ಚಿತ್ತಾಪ್ತ್ಯವಿಧಾನಧಾನೀ-ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಎಂಟುಪ್ರಕಾರವಾದ ಅವಧಾನವು
ರ್ದಂಥಾತನು, ಭವೇತ್-ಆಗುವುದು. (ಮೋಕ್ಷಮಂ ಸಾಧಿಸುವ ಯೋಗೀಶ್ವರಂಗೆ ಈ
ಅಭ್ಯಾಸವಧಾನವೇ ಮಹಾಸಾಧನವೆಂಬುದರ್ಥಂ) ||೩೩||

ಇತಿಧ್ಯಾನಯೋಗಃ.

ಸೂ|| ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಪೇರ್ದ ಧ್ಯಾನಯೋಗಾನುತರದಲ್ಲಿಯ ಧಾರಣಯೋ
ಗವೇ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಧೂಪಾರ್ಪಣಮೇದು ಪೇರ್ದ ಪಂ.

ಶ್ಲೋ|| ದೇಹಪಾತ್ರೇಜ್ವಲದ್ವಜ್ಜಾ ನವಹ್ನಿಭೂತಗುಣಾದಿಕಂ|

ಕ್ವಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿದಶಾಂಗವಲ್ಲಿಂಗಂ ಧೂಪಯೇದ್ಧಾರಣಾದ್ಭುಧಃ||೩೪||

ಟೀ|| ದೇಹಪಾತ್ರೇ-ಯಮನಿಯಮಗಳಂ ಕುದ್ಧವಾದ ದೇಹವೆಂಬ ಪಾತ್ರೆಯ
ಲ್ಲಿ, ಜ್ವಲದ್ವಜ್ಜಾ ನವಹ್ನಿ-ಜ್ವಲತಃ- ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಂಗಳಾ ಕುಪ್ಪವಾದ
ಮನೋಮಾರುತಗಳೆಂಬ ಕಾಷ್ಠಧಾರದಿಂದ ಉರಿವುತ್ತಿರ್ಪ, ಜ್ವಾನವಹ್ನಿ-ಧ್ಯಾನರೂಪ
ವಾದ ಜ್ವಾನಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ಭೂತಗುಣಾದಿಕಂ-ಭೂತ-ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಿಂದ ದಶವಿ
ಧವಾದ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಭೂತಂಗಳ, ಗುಣಾದಿಕಂ-ಧಾರಣ ಸಂಗ್ರಹಣ ಪಾಕ ವ್ಯೂಹನ
ಅವಕಾಶ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಾದಿಗಳನು, ದಶಾಂಗವತಃ-ದಶಾಂಗಧೂಪದೋಪಾದಿಯ
ಲ್ಲಿ, ಕ್ವಿ ಪ್ರಾಪ್ತ-ಹಾಕಿ, ಬುಧಃ-ವಿವೇಕಿಯಾದಾತನು, ಲಿಂಗಂ-ಶಿವಲಿಂಗವನು, ಧಾರಣಾ
ತಃ-ಧರಿಸುವುದರದಸೆಯಿಂದ, ಧೂಪಯೇತಃ-ಸದ್ವಾಸನೆಯಿಂದ ಪೂರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಂತಹು
ದಂಮಾಳ್ಪುದು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ- ಈ ಧಾರಣಯೋಗದಿಂದ ಭೂತಕುದ್ಧಿಯಪ್ಪುದಾಗಿ,
ಜಾತಿಕುಲಾಪ್ಯಭಿಮಾನಾಸ್ಪದವಾದ ಈ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವಾಗಿ,
ಚೇದಮದೇಹಯಪ್ಪನೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೩೪||

ಸೂ|| ಈ ಧಾರಣೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಣಮಂ ಪೇಳುತ್ತದರ ಭೇದಮಂ ಪೇಳಲ್ಪುತ್ತಿಜ್ಞೆಯಂ ಮಾಡುತ್ತಿರ್ದ ಪಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಧ್ಯಾನೈಕಗೋಚರಮನಸ್ಸಿಹಿತಾಭವೇದ್ಯಾಸಾಧಾರಣೇ
ತಿತಿವಯೋಗವಿದೋವದಂತಿ ಸೈವಕ್ರಮೇಣರಚಿತೇಹಪು
ನಃಪ್ರಕಾರಾದ್ಭ್ಯವ್ಯಾಧಿಭೂತಧರಣೇನಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ ||

ಟೀ||ಯಾ-ಅವುದಾನೊಂದು, ಧ್ಯಾನೈಕಗೋಚರಮನಸ್ಸಿಹಿತಾ-ಧ್ಯಾನೈಕ-ಪೂರೋಕ್ತವಾದ ಧ್ಯಾನವೊಂದೇ, ಗೋಚರ-ವಿಷಯವಾಗುಳ್ಳ, ಮನಃ-ಮನಸ್ಸಿನ, ಸ್ಥಿರತಾ-ಸ್ಥಿರತ್ವವು, ಭವೇತ್-ಆಗುತ್ತಿಹುದೋ, ಸಾ-ಅ ಸ್ಥಿರತೆಯೇ, ಧಾರಣೇತಿ-ಧಾರಣೆಯೆಂದು, ಶಿವಯೋಗವಿದಃ-ಶಿವಯೋಗವರ ಬಲ್ಲವರ್ಗಳು, ವದಂತಿ-ಹೇಳುತ್ತಿಹರು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ಮನಸ್ಸು ಕಾಕಾಕ್ಷಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಾಸ್ಥಂತರವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ಕಾರಣವಪ್ಪುದರಿಂದ ಮನಮಂ ಮುದ್ರಾಕರಣ ಬಂಧಂಗಳೆಂ ದಂತಮುಖವಂಮಾಡಿ, ಅನವಚ್ಛಿನ್ನ ತೈಲಧಾರೆಯಂತೆ ಶಿವಧ್ಯಾನವಂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಧ್ಯಾನಾನಂದದಿಂದ ಕರಿಗೊಂಡ ಮೂರಿಯೊಳಾಮನಂ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಲದೇ ಧಾರಣೆಯೋಗವೆಂಬುದು ಪ್ರಾಯಂ. “ಧಾರಣಾನಾಮಚಿತ್ತಸ್ಯ ಸ್ಥಾನ ಬಂಧಸ್ಸಮಾಸತಃ | ಸ್ಥಾನಂಚ ಶಿವಯೋಗೈಕೋಹ್ಯಸ್ಯದ್ವೋಪಾಶ್ರಯಂ ಯತಃ” ಎಂದುದಾಗಿ) ಸೈವ-ಅಧಾರಣೆಯೋಗವೇ, ಇಹ-ಈ ಯೋಗಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, ಪುನಃ-ಮರಳಿ, ಪ್ರಕಾರಾತ್-ಪ್ರಕಾರಾಂತರದಿಂದ, ಕ್ರಮೇಣ-ಕ್ರಮದಿಂದ, ಭೂಮ್ಯಾಧಿಭೂತಧರಣೇನ-ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದ ಭೂತಂಗಳ ಧರಿಸುವುದರಿಂದ, ಪೃಥಕ್-ಪೃಥಕ್-ಬೇರೆ ಬೇರೆಯು, ರಚಿತಾ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಶಿವಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯ ಮನಸ್ಸಿಹಿತೆಯೇ ಧಾರಣೆಯಾಯಿತ್ತಾದರೂ ಸ್ಥೂಲಮೂರ್ತಿಧ್ಯಾನಮಂ ಪೇಳ್ವ ಯೋಗಮಾರ್ಗಾನುಸಾರದಿಂದ ಪೃಥಿವ್ಯಾಧಿತತ್ತ್ವಶ್ರಯವಾದ ದೇವತಾಂತರಧ್ಯಾನವಂ ಪೇಳ್ವನೆಂಬುದು “ಪುನಃಪ್ರಕಾರಾತ್” ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥಂ.) “ಕ್ಷಿತ್ಯಾಧಿ ತತ್ತ್ವವಿಷಯಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾಯದ್ಭೃಂಭವಾಂ ಛಿತಂ|ತತ್ತತ್ತತ್ತ್ವಧಿಪಾನೇನ ಮೂರ್ತಿಸ್ಥೂಲಾಂ ವಿಚಿಂತಯೇತ್” ಎಂದುದಾಗಿ) ||

ಸೂ|| “ ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಂ ಮನಸಃಕೇಚಿತಃ ಸ್ಥೂಲಧ್ಯಾನಾ ಪ್ರಕುರ್ವತಃ | ಸ್ಥೂಲೇಪಿನಿಶ್ಚಲಂ ಜೇತೋಃಸೇತೋಃಕ್ಷೇಪಿನಿಶ್ಚಲಂ || ಎಂದುದಾಗಿ, ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸ್ಥೂಲಮೂರ್ತಿಧ್ಯಾನದಿಂದಿಲ್ಲದೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮೂರ್ತಿಧ್ಯಾನವಾಗದಾಗಿ, ಸ್ಥೂಲಧಾರಣಾವಿಶೇಷಮಂ ತತ್ತ್ವಕ್ರಮದ ಪೇಳ್ವ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ|| ಧಾರಣೇವಾರಿಣೀಶೈವಮಾಗ್ನೀಯಾಮಾರುತೀತಥಾ |

ನಭೋಮಯೀತಿಗದ್ಯಂತೇಸೂರಿಭಿಃ ಸಂಚಧಾರಣಾಃ||೩೬||

ಟೀ || ಧಾರಣೇ-ಧರಣೇಸಂಬಂಧವಾದ ಧರಣೆಯೆಂದು, ವಾರಿಣೀಚ-ವಾರಿಸಂಬಂಧವಾದ ವಾರಿಣಿಯೆಂದು, ಏವಂ- ಈಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ಅಗ್ನೀಯಾ-ಅಗ್ನಿ ಸಂಬಂಧ

ನಾದ ಅಗ್ನೇಯಿಯಂದು, ತಥಾ-ಹಾಂಗೆ, ಮಾರುತೀ-ಮರುತ್ಸಂಬುವವಾದ ಮಾರು
ತಿಯೆಂದು, ನಭೋಮಯಾತಿ-ಆಕಾಶಸಂಬಂಧವಾದ ನಭೋಮಯಿಯೆಂದು, ಪಂಚ-
ಐದುಪ್ರಕಾರವಾದ, ಧಾರಣಾಃ-ಧಾರಣೆಗಳು, ಸೂರಿಭಿಃ-ಯೋಗವುಂ ಬಲ್ಲವರಿಂದ,
ಗದ್ಯಂತೇ-ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿಹವು. ||೩೯||

ಸೂ || ಈ ಧಾರಣೆಯೋಗದಿ ಮಹಾಪ್ರಯೋಜನಂಗಳಪ್ಪುವಾಗಿ, ಅದನ
ಭ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡುವುದು ಪೇಶ್ವ ಪಂ—

ಶ್ಲೋ || ಅತಃಪವತಥಾಪ್ರೋಕ್ತಾಧಾರಣಾಯೋಗವಿತ್ತಮೈಃ |

ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾಸ್ತಾಶ್ಚ ಸದಾಭ್ಯಾಸರತಾತ್ಮನಾಂ || ||೪೦||

ಟೀ || ಅತಃಪವ- ಈ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವಾದ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಯೋಗವಿತ್ತ
ಮೈಃ-ನೇರಬಲ್ಲಯೋಗೀಶ್ವರರಿಂದ, ತಥಾ-ಆಪ್ರಕಾರದಿ, ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂಥ,
ತಾಃ ಧಾರಣಾಃ-ಆ ಪಂಚಧಾರಣೆಗಳು, ಸದಾ-ಅನವರತವೂ, ಅಭ್ಯಾಸರತಾತ್ಮನಾಂ
ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತರಾದವರ್ಗ, ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾಶ್ಚ-ಸಕಲಸಿದ್ಧಿಗಳು ಕೊಡುವಂಥ
ವಾಗುತ್ತಿಹವು, (ಆ ಸಿದ್ಧಿಗಳೊಂದೊಂದಕ್ಕಿಂಟೊಂಟಿವ ಪಂಚಭೂತದ ನಾಲ್ಕುತ್ವ
ಸಿದ್ಧಿಗಳಂ-ದೇವೀಕಾಲೋತ್ತರದ ಟೀಕೆ ನೋಡುಜಾರಿಸಿಕೊಂಬುದು.) ||೪೦||

ಸೂ || ಕ್ರಮದಿಂಧಾರಣೆಗಳನ್ನಾ ನಮಂ ಬೀಜಾಕ್ಷರಧ್ಯಾನಮೂರ್ತಿಯ ಪೇಶ್ವ ಪಂ

ಶ್ಲೋ || ಪಾದಾದಿಜಾನ್ಮಂತಮಹೀತಲೇ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಯುಗಲಕಃ ರೇ

ಣಸಮಾಧಿರೋಪ್ಯ | ಸ್ವರೇಚ್ಛತುರ್ಬಾಹುಧರಂ ಚ ತು

ರ್ಮುಖಂತಂಧಾರಯೇದ್ವೈಮಿಜಯಂ ಸಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ||೪೧||

ಟೀ || ಅರ್ಥ-ಈ ಪಾದಾದಿಜಾನ್ಮಂತಮಹೀತಲೇ-ಪಾದಾದಿಜಾನ್ಮಾಂತಮಾದ ದೇ
ಹಭಾಗವೇ ನಿಲತಸ್ಥಾನವಾಗುಳ್ಳ ಚತುರಶ್ರಮಾದ ಗಂಧಾದಿಪಂಚಗುಣಾಸ್ತಿಕಮಾದ
ನಿವೃತ್ತಿಕಲಾವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಸುವರ್ಣ-ವರ್ಣವಾದ ಹದಿನಾರು ಸ್ವರಗಳಂಕೂಡಿದ ಕ
ಕಾರವೊಬ್ಬ ಪೋಷಕವರ್ತಮುಲಮಧ್ಯವರಿಯಾದ ಏಕಮುಖ ದ್ವಿನೇತ್ರ ವರಾಭಯ
ಕಲೋತ್ಪಲಹಸ್ತಯಾದ ಭೂವೇವತಾ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಮಹೀತಲ ಶಿಖರೇ (ಪೋಷಕಸ್ವರ
ಸಂಯುಕ್ತಾ ಕಕಾರಾಂಕುಜಮಧ್ಯಗಾ | ಏಕವಕ್ತ್ರಾ ದ್ವಿನೇತ್ರಾ ಚ ವರಾಭಯಕರಾ
ಸ್ವಿತಾ || ಕಲೋತ್ಪಲಹಸ್ತಾ ಚ ಜಗದಾಧಾರರೂಪಿಣೀ || ಎಂದುದಾಗಿ ವಾಯುಂ-
ಪ್ರಾಣಮಾಯುರನ್ನ, ಲಕಾರೇಣ-ಲಕಾರವೆಂಬ ಬೀಜಾಕ್ಷರದಿಂದ, ಸಮಾಧಿರೋಪ್ಯ-
ಪ್ರಕರಕದಿಂಕುಂಭಿಸಿ, ಚತುರ್ಬಾಹುಧರಂ-ವರಾಭಯಕಲಾಕ್ಷರಾಲೆಗಳಂ ಕೂಡಿದ
ಚತುರ್ಭುಜಂಗಳಂ ಧರಿಸರ್ಪಥ, ತಂಚತುರ್ಮುಖಂ-ಆ ಬ್ರಹ್ಮನನು, ಸ್ವರೇತ-
ಧ್ಯಾನಿಪುರು, ಧಾರಯೇತ-ಧರಿಸು. ಈ ಧಾರಣೆಯು, ಭೂಮಿಜಯಂ-ಪೃಥ್ವೀತ್ವ
ಜಯವನು, ಸಮಾಪ್ನುಯಾತ್-ಎಯ್ದುವು. ||೪೧||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಜಲತತ್ವಧಾರಣೆಯು ಪೇಶವಂ.

ಶ್ಲೋ|| ವಕಾರೇಣೋಪೇತಂ ಸಲಿಲನಿಲಯೇ ಜಾನುನಾಭ್ಯಂತ
ದೇಶೇಸ್ಥಿರಂ ಕೃತ್ಯಾವಾಯುಂ ಕರಿಮುಫಸದಾಸಂಸ್ಕೃತಸ್ವೀ
ತಚೇಲಂ|| ಪ್ರಸನ್ನಾಸ್ಯಂಶುದ್ಧಸ್ಥಿತಿಕಮಣಿನಿಭಂ ಶಂಖ
ಚಕ್ರಂ ಕಬಾಹುಂಜಲಾದುತ್ಪನ್ನೋದ್ಯದ್ಯಯಜಯಮು
ಹಸ್ತಂಭವೇದ್ಧಾರಯೇದ್ಯಃ||

||೪೯||

ಟೀ|| ಜಾನುನಾಭ್ಯಂತವೇಶೇ-ಜಾನುವಾದಿಯಾಗಿ ನಾಭಿಯೇಕಡೆಯಾದ ನಿಯತ
ಸ್ಥಾನವುಳ್ಳಂಥ, ಸಲಿಲನಿಲಯೇ-ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಕಲಾವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಕವರ್ಣವಾದ ಪೋ
ಡಶಸ್ವರಂಗೂಡಿದ ಖಕಾರವೆಂಬ ಕಮಲಮುಷ್ಯವರ್ತಿಯಾದ (|| ಪೋಡಶಸ್ವರಸಂಯುಕ್ತ
ಖಕಾರಾಂಬುಜಮುಷ್ಯಗಂ || ಎಂದುದಾಗಿ) ಧನುಃಕೋಣವಾದ ರಸಾದಿ ಚತುರ್ನ
ಣಾನ್ವಿತವಾದ ಜಲತತ್ವಸ್ಥಾನವಲ್ಲಿ, ವಕಾರೇಣ-ಕಾರವೆಂಬ ಬೀಜಾಕ್ಷರವೊಡನೆ,
ಉಪೇತಂ-ಕೂಡಿ ಸೇರಿಸಿದ ಥ, ವಾಯುಂ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು, ಸ್ಥಿರಂ-ಕುಸ್ಥಕದಿಂ
ಸ್ಥಿರವನ್ನಾಗಿ, ಕೃತ್ಯಂ-ಮಾಡಿ, ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಪೀತಚೇಲಂ-ಪೀತಾಂಬರವಾಂ
ಥ, ಪ್ರಸನ್ನಾಸ್ಯಂ-ಪ್ರಸನ್ನಮುಖವಾದಂಥ, ಶುದ್ಧಸ್ಥಿತಿಕಮಣಿನಿಭಂ-ನಿರ್ದಲವಾದ ಸ್ಥಿ
ತಿಕರತ್ನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳಂಥ, (ಅತರಂಗ ತಮದಿಂ ಬಾಹ್ಯವೆ
ಸತ್ಪಗುಣದಿಂ ಕೂಡಿದವನೊಂದುರ್ವಂ.) ಶಂಖಚಕ್ರಾಕಾಶಾ-ಶಂಖಚಕ್ರಾಗಳಂ
ಕುರುಪಾತ ತೋಗ್ಗಲಂಥ, ಹರಿ-ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು, ಸದಾ-ಆವಾಗಳೂ, ಸಂಸ್ಕೃ
ರಗ-ನೆನೆಪ್ರತಿಪದಂಥ, ಯಃ-ಆವತನು, ಧಾರಯೇತ-ಧರಿಸುವನೋ, ತಸ್ಯ-ಆತಂ
ಗೆ, ಜಾತಃ-ಉದಕವತ್ತಣಿದೆ, ಉತ್ಪನ್ನೋದ್ಯದ್ಯಯಜಯಮುಷ-ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಶಿಷ
ವಾದ ಭೇತಿಯುಂ ಗೆಬ್ಬ ಸಾಮುಫಸ್ಯವು, ಸುಧವೇತಃ-ಉಂಟಾಗುವುದು. ||೪೯||

ಸೂ|| ಅಗ್ನಿತತ್ವಧಾರಣೆಯು ಪೇಶವಂ.

ಶ್ಲೋ|| ನಾಭೇಃಕಂಠಾಂತದೇಶೇವರಶಿಖಿನಿಲಯೇವಾಯುಮಾರೋಪ್ಯ
ರೇಫಾತತ್ರೈಕ್ಷಂರುಗ್ರಸ್ವರೂಪಂತರುಣರವಿನಿಭಂಭಸ್ಮನೋ
ದ್ಧೃತಿತಾಂಗಾಂತಾಶೀಘ್ರಪ್ರಸನ್ನಂವರದಮುಖಯದಂಸಂ
ಸ್ಕೃತಧಾರಯೇತ್ತಂಯಸ್ತಸ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿನೋಗ್ನೇರ್ಭಯಹರಣ
ಮಹಸ್ತಂಭವೇದ್ಧಾರಣಾತ್ಮಃ||

||೫೦||

ಟೀ|| ನಾಭೇಃ-ನಾಭಿಯತ್ತಣಿಂಮೇಲಾದ, ಕಂಠಾಂತವೇಶೇ-ಕಂಠವೇಕಡೆಯಾ
ದ ನಿಯತಸ್ಥಾನವುಳ್ಳಂಥ, ವರಶಿಖಿನಿಲಯೇ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಿದ್ಯಾಕಲಾವ್ಯಾಪ್ತವಾದ
ಪೋಡಶಸ್ವರಂಗೂಡಿದ ಖಕಾರಾಂಬುಜಮುಷ್ಯವರ್ತಿಯಾದ (|| ಪೋಡಶಸ್ವರಸಂಯುಕ್ತ

ಗಕಾರಾಂಬುಜಮಧ್ಯಗಂ" ಎಂದುದಾಗಿ) ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾದ ರೂಪಾದಿ ತ್ರಿಗುಣಾನ್ವಿತವಾದ ಅಗ್ನಿತತ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ರೇಫಾತ-ರೇಫೆಯೆಂಬ ಜೀವಸ್ವರದಿಂದ, ವಾಯು-ಪ್ರಾಣವಾಯುವನು, ಆರೋಪ್ಯ-ಪೂರಕದಿಂ ಕುಂಭಿಸಿ, ತತ್ರ-ಅಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕ್ಷೇಪ-ಮೂರು ನೇತ್ರವುಳ್ಳಂಥ, ತರೂಣರವಿನಿಭಂ-ಬಾಲಾರ್ಥ ಸಮಾನನಾದಂಥ, ಭಸ್ಮನಾ-ವಿಘಾತಿಯಿಂದ, ಉದ್ಧಿೃತಾಂಗಂ-ಲೇಪಿಸಿದ ಕರೀರವುಳ್ಳಂಥ, ಶಾಂತಂ-ರಾಗದ್ವೇಷರಹಿತನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಚಿಘ್ರಪ್ರಸನ್ನಂ-ಧ್ಯಾನಿಸುವಂಗೆ ಚಿಘ್ರದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಪ್ಪಂಥ, ವರದಂ-ವರವ ಕೊಡುವಂಥ, ಅಭಯದಂ-ಅಭಯವಂ ಕೊಡುವಂಥ, ತಂ-ಆ, ರುವ್ರಸ್ವರೂಪಂ-ರುವ್ರಮೂರ್ತಿಯನು, ಯಃ-ಆವಾತನು, ಸ್ವರ್ಗ-ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತವೊ, ಧಾರಯೇತ್-ಧರಿಸುತ್ತಿ ಹನೋ, ತಸ್ಯ-ಆ, ಅಭ್ಯಾಸನಃ-ಧಾರಣಾಭ್ಯಾಸವುಳ್ಳಾತಂಗೆ, ಧಾರಣಾತ್-ಧಾರಣೆಯತ್ತಣಿಂದ, ಅಗ್ನೀ-ಅಗ್ನಿಯತ್ತಣಿದಾಗುವ, ಸಃ-ಭಯಹರಣಮಹಃ-ಭೀತಿಯು ಕಡಿಮೆನ ಆಸಾಮರ್ಥ್ಯವು, ಸುಭವೇತ-ಉಂಟಾಗುವುದು. ||೨೦||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವಾಯುತತ್ವಧಾರಣೆಯಂ ಬೇಡುವಂ.—

ಶ್ಲೋ|| ಗಳಾದೇಭೈರ್ಮೋರ್ಮಧ್ಯ ದೇಶೇಸಮೀರಸ್ಥಲೇಮಾಂಶ
ವರ್ಣೇನದೇದೀಪ್ಯಮಾನಂ|ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಂಸ್ತುರನ್ನೀ
ಶ್ವರಂಯಸ್ಸಪೇವಾಯುವತ್ಕ್ರೀಡತೀಶಪ್ರಭಾವಾತ್ ||೪೧||

ಟೀ|| ಗಳಾದೇ-ಕಾಶಾದಿಯತ್ತಣಿಂಮೇಲಾರ, ಭುಪ್ರೋಃ-ಪುರ್ಬುಗಳ, ಮಧ್ಯದೇಶೇ-ಮಧ್ಯವೇ ನಿಯತಸ್ಥಾನವಾಗುಳ್ಳಂಥ, ಸಮೀರಸ್ಥಲೇ-ಶಾಂತಿಕಲಾವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಪೋಷಕಸ್ವರಂಗೊಡಿದ ಭಕಾರಾಂಬುಜಮಧ್ಯಮ್ತಿಯಾದ (ಪೋಷಕಸ್ವರಸಂಯುಕ್ತ ಭಕಾರಾಂಬುಜಮಧ್ಯಗಂ, ಎಂದುದಾಗಿ) ಪಟ್ಟಿಕೋಣಾಕಾರವಪ್ಪಸ್ವರ್ಗಾದಿ ದ್ವಿಗುಣಾನ್ವಿತವಾದ ವಾಯುತತ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಮಾಂಶವರ್ಣೇನ-ಮಹಾಕ್ಕೆ ಕಡೆಯಿಸಿಸುವ ಯೋರವೆಂಬಕ್ಕೆ ರಿಂದ, ಪ್ರಾಣವಾಯುವ ಪೂರಕದಿಂ ಕುಂಭಿಸಿ, ಆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ದೇದೀಪ್ಯಮಾನಂ-ದೀಪಿಸುತಿರ್ಪಂಥ, ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಂ-ಬ್ರಹ್ಮದವ ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪನಾದಂಥ, ಈಶ್ವರಂ-ವರಾಭಯವ್ಯುಗಟಂಕಂಗಳಿಂ ಕೂಡಿದ ಚತುರ್ಭುಜಮುಳ್ಳ ಈಶ್ವರನನು, ಯಃ-ಆವಾತನು, ಸ್ವರ್ಗ-ಧ್ಯಾನಿಸುವವನಾಗಿ, ಧರಿಸುವನೋ, ಸಪೇ-ಎಲೈ ಸ್ನೇಹಿತನೇ, ಸಃ-ಆತನು ಈಶಪ್ರಭಾವಾತ್-ಈಶ್ವರನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದತ್ತಣಿಂ, ವಾಯುತತ್ವ-ವಾಯುವಿನಂತೆ ನಿರ್ಲೇಪಕನಾಗಿ, ಕ್ರೀಡತಿ-ವಿನೋದಿಸುತ್ತಿ ಹನು.

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವಾಯುತತ್ವಧಾರಣೆಯಂ ಬೇಡುವಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಆಭ್ರಮಧ್ಯಾಳಿಕಾಂತೇಪವನಮತಿದೃಢಂವೈರಮದೇ
ಶೇಪ್ರಕುರ್ವ್ಯಸೋಮುಸೋಮಾರ್ಥಮಾಲಿಂದಕಳಂಕ

ಮಲಂಪಂಚವಕ್ತ್ರಂತ್ರಿಣೇತ್ರಂ । ಶ್ರೀಕಂಠಂಸಾಯುಧಂ
ತಂಸಮಧಿಕವರದಂಸರೈತತ್ವಾದಿತತ್ವಂ ಬಿಂದುವೈರೋಮ
ಸ್ವರೂಪಂ ಶಿವಮಥ ಹಯುತಂಚಿಂತಯೇದ್ಯಸ್ಸಮುಕ್ತಃ ॥

ಟೀ|| ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಯಃ-ಆವಾತನು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಮಧ್ಯಾಳಿಕಾಂತೇ-ಧ್ಯಾ
ಮಧ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಲಲಾಟವೇ ಕಡೆಯಾದ ನಿಯತಸ್ಥಾನಮಾಗುಳ್ಳಂಥ, ವೈರೋಮದೇಶೇ-
ಕಾಂಕ್ಷಾತೀತಕಲಾಪ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಪೋಷಕಸ್ವರಂಗೂಡಿತ ಬಹಾರಾಂಬುಜಮಧ್ಯವೃ
ಯಾದ (" ಪೋಷಕಸ್ವರಸಂಯುಕ್ತ ಬಹಾರಾಂಬುಜಮಧ್ಯಗಂ,, ಎ.ದುದಾಗಿ) ವ
ರುಳಾಕಾರವಾದ ಕಬ್ಬಿ ಕಗುಣಾನ್ವಿತವಾದ ಆಕಾಶಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಹಯುತಂ-ಹಕಾ
ರವೆಂಬ ಬೀಜಾಕ್ಷರದಿಂದ ಕೂಡಿಪರ್ವಂಥ, ಪವನಂ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವನು, ಅತಿವೃಥಾ-
ಗಾಢಕುಂಭಕವನಾಗಿ, ಪ್ರಕುರ್ವ-ಮೂಡುತ್ತಿ ಪರ್ವವನಾಗುತ್ತವೂ, ಸೋಮಂ-ಉ
ಮಾಸಮೇತನಾದಂಥ, ಸೋಮಾರ್ಥಮಾಲಿಂ-ಅರ್ಥಜಂದ್ರನೇ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲುಳ್ಳಂಥ
ದಶಕರಕಮಲಂ-ಕಂದಾಸರೆಯಂತಿರ್ಪ ಹತ್ತು ಹಸ್ತಂಗಳುಳ್ಳಂಥ, ಪಂಚವಕ್ತ್ರಂ-
ಐದುಮುಖಗಳುಳ್ಳಂಥ, ತ್ರಿಣೇತ್ರಂ-ಮೂರುನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳಂಥ, ಶ್ರೀಕಂಠಂ-ವಿಷದಿ
ದೊಪ್ಪುವ ಕೊರಲುಳ್ಳಂಥ, ಸಾಯುಧಂ-ಕೂಲವಜ್ರಾದ್ಯಾಯುಧ-ಗಳೂ ಕೂಡಿಪರ್ವಂ
ಥ, ಸಮಧಿಕವರದಂ-ಅತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವರಂಗಳಂ ಕೊಡುವಂಥ, ಸರೈತತ್ವಾದಿತತ್ವಂ-
ಸಕಲ ತತ್ವಂಗಳಿಗೆ ಮೊದಲತತ್ವವಾಗಿರ್ಪ ಥ, ಬಿಂದುವೈರೋಮಸ್ವರೂಪಂ-ಬಿಂದು
ಕಾಶರೂಪನಾದಂಥ, ತಃ-ಆಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದಂಥ, ಶಿವಂ-ಸದಾಶಿವನನು, ಯಃ-ಆವಾತನು,
ಚಿಂತಯೇತ್-ಧ್ಯಾನಿಸುವನೋ, ಸಃ-ಆತನು, ಮುಕ್ತಃ-ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನಪ್ಪನು. ||೪||

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಧಾರಣಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾಲಭೇದವಂ ಪೇಳುತ್ತೆ ಆ
ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯಂ ಪೇಳ್ವಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಇತ್ಯೇವಂಧಾರಣಾಃಪಂಚಘಟಿಕಾಪಂಚಕಾನ್ವಿತಾಃ|

ಏಕೈಕಾಂಧಾರಯೇದಾಭಿದೇಹಸಿದ್ಧೋಭವೇನ್ನರಃ||೪||

ಟೀ|| ಇತಿ-ಈಪ್ರಕಾರದಿಂದೆ, ಪಂಚ-ಐದಾಗಿಪರ್ವಂಥ, ಧಾರಣಾಃ-ಧಾರಣೆಗಳು,
ಏವಂ-ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ, ಕ್ರಮದಿಂದೆ, ಘಟಿಕಾಃ-ಚಕಾನ್ವಿತಾಃ-ಗಳಿಗಿಳ್ಳದರೂಡ
ನೆಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, (ರೇಚಕ ಪುರಕದಿಂಚೆಸುವ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯನಾ
ದಿಗಳಲ್ಲಿ ಐದೈದುಗಳಿಗೆ ಚೆಸುವುದಾಗಿ ಕ್ರಮದಿಂದೈದೈದು ಭೂತಂಗಳ ವರವರಧಿ
ದೇವತೆಗಳಂ ಆಯಾಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಧರಿಸುವುದೆಂಬುದರ್ಥಂ) ಅಭಿಃ-ಈಧಾರಣೆ
ಗಳಿಂದೆ, ಆವಾತನು, ಏಕೈಕಾಂ-ಒಂದೊಂದು ಭೂತಕ್ಕೆ ಒ ದೊಂದು ಗಳಿಗೆಯನ್ನು,
ಧಾರಯೇತ್-ಧರಿಸುವನೋ, ಸಃ ನರಃ-ಆ ಮನುಷ್ಯನು, ದೇಹಸಿದ್ಧಃ-ದೇಹಸಿದ್ಧಿಯು
ಳ್ಳಾತನು, ಭವೇತ್-ಆಗುವನು. ||೪||

ಸೂ|| ಪುರಾಣಭ್ಯಾಸಯೋಗಿಗೆ ಈ ಧಾರಣಯೋಗದಿಂದ ಚಿಫ್ರದೋಳಪ್ಪ ಫಲ
ಮುಂ ಪೊಡ್ತಪಂ.

ಶ್ಲೋ|| ವಿತಾಸುಭೂಮ್ಯಾದಿಕಧಾರಣಾಸುನೃಣಾಂಸದಾಪ್ರಾಣನಿ
ರೋಧನೇನ | ತ್ರಿದೋಷಜಾಸ್ವರ್ದವುರಾಣರೋಗಾಃನಶ್ಯಂ
ತಿಶೀಘ್ರಂನಚಸಂಶಯೋತಿತ್ರ || ೪೪||

ಟೀ|| ನೃಣಾಂ-ಪುರುಷರ್ಗ, ವಿತಾಸು-ಈ ಪುರಾಣ್ಯಾದಿಕಂಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಘೂ
ಮ್ಯಾದಿಕಧಾರಣಾಸು-ಘೂಮಿ ಮೊವಲಾದ ಧಾರಣೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸದಾ-ಅನವರತವೂ, ಪ್ರಾ
ಣನಿರೋಧನೇನ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವಂ ಕಡೆವುಂದೆ, ತ್ರಿದೋಷಜಾಃ-ವಾತಪಿತ್ತಶ್ಲೇ
ಷ್ಮವೆಂಬ ತ್ರಿದೋಷದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿದಂಥ, ಸ್ವರ್ದವುರಾಣರೋಗಾಃ-ಸಮಸ್ತವಾದ ಚಿರಕಾ
ಲದ ವ್ಯಾಧಿಗಳು, ಚಿಫ್ರಂ-ಬೇಗದಲ್ಲಿ, ನಶ್ಯಂತಿ-ಕಡುತ್ತಿಹವು. ಅತ್ರಚ-ಈ ವ್ಯಾಧಿನಾ
ಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಂಶಯಃ-ಸಂದೇಹವು, ನ-ಇಲ್ಲ. || ೪೪||

ಸೂ|| ಅಜ್ಞಾತಸ್ಯ ಕರಣಾಸಂಭವಾತ್, ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ದರಿಯದಾಕೆಂಗೆ
ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಂ ಫಲಿಸದಾಗಿ, ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಸಂಮೇಳನದಿಂದ ನಭ್ಯಾಸಂ ಮಾಳ್ವತೆಂಗೆ
ಮೋಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಿಯಪ್ಪುದೆಂದು ಪೊಡ್ತಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಜ್ಞಾನೇನಕರ್ಮಣಾಪಂಚಧಾರಣಾಯೋಗಿಭಿರ್ಧೃತಾಃ |
ಸದಾಭ್ಯಾಸರತಾಯೈಸ್ತೇತರಂತಿಭವಸಾಗರಂ || ೪೫||

ಟೀ|| ಯೋಗೀಗಿಭಿಃ-ಅರು ಕೆಲಯೋಗೀಶ್ವರರಿಂದೆ, ಜ್ಞಾನೇನ-ಅರಿವಿನಿಂದ
ವೂ, ಕರ್ಮಣ-ಅಭ್ಯಾಸಕ್ರಿಯೆಯಿಂದವೂ, ಪಂಚ-ಐದುಪ್ರಕಾರವಾನ, ಧಾರಣಾಃ-ಧಾ
ರಣೆಗಳು, ಧೃತಾಃ-ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೋ, ಸದಾಭ್ಯಾಸರತಾಃ-ಲೇಸಾದಧಾರಣಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ
ಬ್ರೀತರಾಗಿರ್ಪಂಥ, ತೇ-ಅ ಯೋಗಿಗಳು, ಭವಸಾಗರಂ-ಸಂಸಾರಸಮುದ್ರವನ್ನು, ತರಂ
ತಿ-ದಾಂಟುತ್ತಿಹರು. || ೪೫||

ಇತಿಧಾರಣಯೋಗಃ.

ಸೂ|| ಈ ಧಾರಣಯೋಗಾನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿರಾಲಂಬವಾದ ಪರವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅ
ಹಂಭಾವನಳಿದಾತ್ಮಾ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸಮಾಧಿಯನೇ ನೈವೇದ್ಯವೆಂದು ಪೊಡ್ತಪಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಸುಜ್ಞಾನದೀಪೈಸ್ಸುಧಿಯಾವಲಂಬ್ಯಹೃದಾಲಯೇತ್ಯಂ
ಮನಸಾವಲೋಕ್ಯ | ಸ್ವಾತ್ಮೋಪಹಾರಂಪರಮಾತ್ಮ
ಲಿಂಗಂಸಮಾಧಿನಾತಿಷ್ಠ್ಯವಿನಿವೇದಯಸ್ವ || ೪೬||

ಟೀ|| ಎಲೈ ಮುಮುಕ್ಷುವಾದಾತನೆ, ತ್ವಂ-ನೀನು, ಹೃದಾಲಯೇ-ಬಿಂದು ವೆಂಬ ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಪರಮಾತ್ಮಲಿಂಗಂ-ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯೇ ಪೀಠವಾಗುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಲಿಂಗವನು, ಸುಧೀಪ-ಅಸ್ಥಿ ಅಜ್ಞಾನಾದಿ ನಾಶನೆಯುಂ ತೊಲಗಿದ ಕುಕ್ಕಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಅವಲಂಬ್ಯ-ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಸುಜ್ಞಾನದೀಪ್ಯ-ಸವಿಕಲ್ಪರೂಪದಿಂ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ಅವ ಕುಕ್ಕಜ್ಞಾನಗಳೆಂಬ ದೀಪಂಗಳೊಡನೆ, ಮನಸಾ-ಮನನರೂಪವಾದ ಆತ್ಮಚೈತನ್ಯದಿಂದ, ಅವಲೋಕ್ಯ-ಕಂಡು, ಅಸ್ಮ್ಯ-ಈ ಪರಮಾತ್ಮಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಿನಾ-ಕ್ಷೀರಕ್ಷೀರದಂತೆ ಸಮರಸಭಾವದಿಂ ಬೆರಸುವ ಸಮಾಧಿಯೋಗದಿಂದ, ಸ್ವಪ್ನತೋಷಹಾರಂ-ಆತ್ಮನೈವೇಶ್ಯವನು, ನಿವೇದಯಸ್ವ-ಮರಳಿ ಜೀವಭಾವವಾಗದೆ ವಿಶೇಷದಿಂ ಸಮುಪ-ಸುವುತು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಪರಮವಿವೇಕಿಯಾದಾತನು ಪಾಕಾದಿಕದಿಂ ಕುಕ್ಕವಾದ ಪವಿತ್ರಾನ್ನಮು ಮರಳಿ ಸ್ವರೂಪಾದಿಕದಿಂ ಕುಕ್ಕವಾದ ಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಪರಿವಂ ದೀಕ್ಷೆಯಿಂ ಕುಕ್ಕನಾದಾತನಂ ಮರಳಿ ದೀಕ್ಷೋತ್ತರವಾದ ಚರಾಚರೋಗಂಗಳಿಂ ಕುಕ್ಕನಂಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸನಾಗಿ, "ಹೃದಯಂ ಬಿಂದು ಪೀಠಂ ಸ್ಯಾತ್ಪಶ್ಯಂತ್ಯಾಖ್ಯಂ ಮೂನನೇ| ಜೀವಾತ್ಮಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಚ ವರತೇ ತತ್ರ ಸುತತಂ, ವಿಬಾಗಮು ಪ್ರಮಾಣದಿಂ ಬಿಂದುವೆಂಬ ಹೃದಯಪೀಠಂ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಆತ್ಮನೈವೇದ್ಯಮುಂ ಮೂಳ್ವದೇ ಸಮಾಧಿಯೆಂಬುರಭಿಪ್ರಾಯು.)

||೪೩||

ಸೂ|| ಈ ಶಿವಾತ್ಮರುಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯರೂಪವಾದ ಸಮಾಧಿಯೋಗವನೇ ದೃಷ್ಟಾಂತಸ್ತುರ್ದಕ್ಕಿಂ ಪೇಶ್ಯ ಪಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಜಲಸ್ಯಂಧವಯೋರೈಕೈಕೈಯೋಗಾದ್ವ್ಯವತೀಹಾಸಿತಫಾಹಿ

ಸಾಮರಸ್ಯಂ | ಮನಸಶ್ಚ ಸದಾತ್ಮ ನಶ್ಚ ಯೋಗಾತ್ಸಮಾಧೀಂ

ತಿ ಕಥ್ಯತೇಯಮಿಹಾದ್ರೋ||

||೪೩||

ಟೀ|| ಜಲಸ್ಯಂಧವಯೋಃ-ಸಲಿಲಸಂಘಗಳಿಗೆ, ಐಕ್ಯಯೋಗಾತ್-ಕೇವಲವಾದ ಯೋಗದ ದೆಸೆಯಿಂದ, ಯಥಾ-ಹೇಗೆ, ಸಾಮರಸ್ಯಂ-ಸಾಮರಸ್ಯವು, ಸವತಿ-ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇಹಾಸಿ-ಈ ಯೋಗವಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಮನಸಶ್ಚ-ಆತ್ಮಚೈತನ್ಯಕ್ಕೂ, ಸದಾತ್ಮ ನಶ್ಚ-ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ, ಯೋಗಾತ್-ಯೋಗದ ದೆಸೆಯಿಂದ, ಸಾಮರಸ್ಯಂ-ಸಮರಸಭಾವವು, ತಥಾಹಿ-ಹಾಗೇ ಅಹುತು. ಸತು-ಆ ಸಮರಸವಾಯಿತ್ತಾದೊಡ, ಯಮಿಂ ಪ್ರೋ-ಯೋಗೀತ್ವದಿಂದ, ಸಮಾಧೀಂತಿ-ಸಮಾಧಿಯೆಂದು, ಕಥ್ಯತೇ-ಪೇಶಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಪ್ರಕೃತಿಜನ್ಯವಾದ ಮನ ವಚೇತನವೆಂಬುದಿಂ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸಾಮರಸ್ಯಗೊಳ್ಳದಾಗಿ, ಮನಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮ ಚೈತನ್ಯವೇ ಅರ್ಥವೆಂಬುರಭಿಪ್ರಾಯು.)

||೪೩||

ಸೂ|| ಪರಮುಕ್ತಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಗಳೊಳಗೆ ಆನ ಅನಸ್ಥಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಆಕಾಶ ಪ್ರಕಾಶಯೋಗವಂತೆ ಜೀವಪರಮಸಾಮರಸ್ಯವೇ ಸಮಾಧ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದು ಪೇಶ್ಯ ಪಂ-

ಶ್ಲೋ|| ಯದಾಭವತಿಜೈಕತ್ವಂಜೇವಾತ್ಮಪರಮಾತ್ಮನೋಃ |

ತದಾಸಮಾನ್ಯವಸ್ಥಾಂತಾಂಗಮಿಪ್ಯಂತಿಯಮಿತ್ಯುರಾಃ || ೪೮ ||

ಟೀ|| ಯದಾ-೨ವಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನೋಃ-ಧ್ಯಾತ್ವಧ್ಯೇಯರೂಪವಾದ ಜೀವಪರಮರುಗಳಿಗೆ, ಏಕತ್ವಂ-ನಿರುಪಾಧಿಕವಾದ ಕೈವಲ್ಯವು, ಭವತಿ-ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ತದಾ-೨ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಯಮಿತ್ಯುರಾಃ-ಯೋಗೀಶ್ವರರು, ತಾಂ-೨ ಪುರೋದಿತವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸಮಾನ್ಯವಸ್ಥಾಂತಾಂಗಮಿಪ್ಯಂತಿಯನು, ಗಮಿಪ್ಯಂತಿ-ಎಯ್ದುತ್ತಿಹರು. (ತಾಪ್ತವ್ಯ-ಇಲ್ಲಿಯ ಏಕತ್ವಕ್ಕೆ ಏಕರಸತ್ವಮಾ ಪೇಳಲಜೇತನವಪ್ಪುದಾಗಿ, ಕೈವಲ್ಯವೇ ಅರ್ಥವೆಂಬುದರಿಂದ.) || ೪೮ ||

ಸೂ|| "ವ್ಯವಾಸಮಾಧಿರಾಖ್ಯಾತೋಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತಪ್ರಭೇದತಃ" ಎಂದುದಾಗಿ, ಈ ಸಮಾಧಿಯೇ ಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಯೆಂದೂ, ಅಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಯೆಂದೂ, ಎರಡುಪ್ರಕಾರವಪ್ಪುದಾಗಿ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಸ್ವರೂಪವುಂ ಪೇಳಲ್ಪ ಪಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಶ್ರೋತಾದಿನಿನಿಜೇಂದ್ರಿಯಾಣಿವಿಷಯಾಶ್ಚ ಬೃದಯೋಽಹಂ

ಮನೋವೃತ್ತಿರ್ಲೇಶಸುಖಸುಖಾಸಿಜತಥಾಮಾನಾವಮಾನಾ

ವಪಿ || ಶೀತೋಷ್ಣಾನಿನಪುಣ್ಯಪಾಪಸುಮಹಾಸಂಕಲ್ಪಜಾಲಾ

ಸ್ಯಹೋನ್ಮವಾನೇನಸಮಾಧಿನಾಸಹಮುನಾಶೀನೇಪರಬ್ರಹ್ಮಣಿ ||

ಟೀ|| ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಿ-ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ, ಮುನಾ-ಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಅನೇನ-ಈ, ಸಮಾಧಿನಾ-ಸಮಾಧಿಯೋಗದಿಂದ, ಸಹ-ಕೂಡಿ, ಶೀನೇ-ಸಾಮರಸ್ಯವನೆಯ್ದಲಾಗಿ, ಶ್ರೋತಾದಿನಿ-ಶ್ರೋತ್ರವೊರಲಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ-ವಕವಿಧಮಾದಿಂದ್ರಿಯಂಗಳು, ನ-ಇಲ್ಲ. ಕಬ್ಬವಮಾ-ಕಬ್ಬವೊರಲಾಗಿರ್ಪಂಥ, ವಿಷಯಾಃ-ವಿಷಯಗಳು, ನ-ಇಲ್ಲ. ಅಹಂಮನೋವೃತ್ತಿ-ಅಹಂಕಾರಮನೋವೃತ್ತಿಗಳು, ನ-ಇಲ್ಲ. ಲೇಶಸುಖಾಸುಖಾಸಿಜ ಬುದ್ಧಿಭೇದಮಾ ಕ್ಷಣಿಕಂಗಳಾದ ಸುಖದುಃಖಂಗಳೂ, ನ-ಇಲ್ಲ ತಥಾ-ಇಂಗಿ, ಮಾನಾವಮಾನಾವಪಿ-ಛಾಪ್ಯತ್ವಾಫಾಪ್ಯತ್ವಂಗಳೂ, ನ-ಇಲ್ಲ. ಶೀತೋಷ್ಣಾನಿ-ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿಗಳು, ನ-ಇಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯಪಾಪಸುಮಹಾಸಂಕಲ್ಪಜಾಲಾನಿ-ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಂಗಳು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪಾಪಕರ್ಮಂಗಳಂ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ಮಹಾ ಸಂಕಲ್ಪಸಮೂಹಂಗಳು, ನ-ಇಲ್ಲ. ಅತೋ-ಅರ್ಹವು. (ನಶ್ವಣೋತಿ ನಚಾಘ್ರಾತಿನರಸ್ಯತಿನ ಪಶ್ಯತಿ | ನಚಸ್ಪರ್ಶಂ ವಿಜಾನಾತಿ ನಚಸಂಕಲ್ಪತೇನ ನಃ | ನಚಾಭಿಮನ್ಯತೇ ಕಿಂಚಿನ್ನಶ ಬ. ಸ್ಥಿತಿಕಾಪ್ತವತಃ | ಧ್ಯೇಯೇಶಿವೇಯುಫಾಲಿನೋ ಧ್ಯಾತಾತಿಷ್ಠತ್ಯಭೇದತಃ | ಅಜ್ಞಾತಸ್ತಂಭವತ್ಕಿಂಚಿ ದಜ್ಞಾತಸ್ಸಸಮಾಧಿಕಃ, ಎಂದುದಾಗಿ) || ೪೯ ||

ಸೂ|| ಅವಂಶರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರನು ಬಾಹ್ಯಾಂತಃಕರಣಂಗಳ ಜೇಷ್ಠಾಜೇಷ್ಠಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿಕತ್ವದಿಂದ ನಿರ್ಲೇಪನೆಂದು ಪೇಳಲ್ಪ ಪಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಯುಕ್ತಾಹಾರೋಯಮಿಾಂದೋ ನಿರಕನಪರೋವಾಥ
ವಾಯುಕ್ತನಿದ್ರೋನಿದ್ರಾತ್ಯಕ್ತೋಗುಹಾಯಾಂ ವಸತಿವಿ
ಚರತಿಹ್ಯಾತಲೇನಿಸ್ಪೃಹಾತ್ಮಾ || ನಾನಾಕರ್ಮಕ್ರಿಯಾಸು
ಪ್ರಥಿತಕುಶಲಯುಕ್ತೋಪಿವಾನಿಷ್ಕ್ರಯೋವಾ ನಾನಾ
ಜೇಷ್ಠ್ಯಾಸ್ವಜಸ್ತಂವಿಹರತಿ ಚಸಮಾಧಾಸಮಾಸಕ್ತಜೇತಾಃ ||

ಟೀ|| ಯಮಿಾಂವ್ರಃ- ಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಯುಕ್ತಾಹಾರಃ-ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಾಹಾರವು
ಚ್ಯುತನಾದರೂ, ಅಥವಾ-ಹಾಂಗೆಲ್ಲದಿರ್ದೋಡ, ನಿರಕನಪರೋವಾ-ನಿರಾಹಾರದಲ್ಲಿ ತತ್ಪ
ರನಾದರೂ, ಯುಕ್ತನಿದ್ರಃ-ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟನಿದ್ರೆಯುಚ್ಯುತನಾದರೂ, ನಿದ್ರಾತ್ಯಕ್ತಃ-ನಿದ್ರ
ಯಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಾಹಾರನಾದರೂ, ನಿಸ್ಪೃಹಾತ್ಮಾ-ವೀತರಾಗನಾಗಿ, ಗುಹಾಯಾಂ-ಗುಹ
ಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ವಸತಿ-ಇರುತ್ತಿಹನು, ಹ್ಯಾತಲೇ-ಭೂತಳವಲ್ಲಾದರೂ, ವಿಚರತಿ-ಚಿ
ರಿಸುತ್ತಿಹನು, ನಾನಾಕರ್ಮಕ್ರಿಯಾಸು-ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾದ ಕರ್ಮವೇಳೆಕರಣಾದಿಕ
ರ್ಮಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಂಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಥಿತಕುಶಲಯುಕ್ತೋಪಿವಾ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾಶಬೃದಿಂ
ಕೂಡಿದಾತನಾದರೂ, ನಿಷ್ಕ್ರಯೋವಾ-ಆ ವ್ಯಾಪಾರಂಗಳ ಬಿಟ್ಟುತನಾದರೂ, ನಾ
ನಾಜೇಷ್ಠ್ಯಾಸು-ನಾನಾವ್ಯಾಪಾರಂಗಳಲ್ಲಿ, ಅಜಸ್ತಂ-ಅನವರತವೂ, ಸಮಾಧಾ-ವಸಾ
ಮರಸ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸಮಾಸಕ್ತಜೇತಾಃ-ಮುಳುಗಿದ ಚಿತ್ತವುಚ್ಯುತನಾಗಿ, ವಿಹರತಿ-ಕ್ರೀಡಿ
ಸುತ್ತಿಹನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ ಚಿದಾನಂದರಸೋಲ್ಲಾಸಸರಿಪ್ತಾಣಾದಿಗಂತರಃ | ಚಿದಾನಂದ
ರಸಜ್ಞಶ್ಚ ಯಥಾಸ್ತೇರುತ್ಥಮಾರುತಃ || ಸಪ್ರಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಸ್ಸ್ಯಾದ್ಭಿನ್ನದ್ವಂದ್ವದಶಕಾ
ವಧಿಃ ” ಎಂದುದಾಗಿ, “ ಪುಂಶಾನುಪುಂಖವಿಷಯೇಕ್ಷಣತತ್ಪರೋಬಬ್ರಹ್ಮಾವಲೋ
ಕನನಿರೂಢಮನಾಶ್ಚ ಯೋಗೀ ” ಎಂಬ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಪರಾನುಗ್ರಹಾ
ರ್ಥವಾಗಿ ಭೋಗಿಯಾದರೂ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನಪ್ಪುವಂ ನಿರ್ಲಿಪನಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯಂ)

ಸೂ || ಈಪ್ರಕಾರದಿಂದಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಸಂಪನ್ನನಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರಂ
ಗಾಗುವ ಸಿದ್ಧಿಗಳಂ ಪೊಂದೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ: —

ಶ್ಲೋ|| ಏವಮಷ್ಟಾಂಗಯೋಗೇನಹತೇನಾನೇನನೈಷ್ಠಿಕಃ |

ಅನಾಲಸ್ಯಕ್ತಾಭ್ಯಾಸಸಿದ್ಧೀರ್ದೈಶ್ವರ್ಯಾಂತತ್ಯತಃ ||೫೧||

ಟೀ|| ಯಃ-ಅವನಾನೇನ್ಯ ನೈಷ್ಠಿಕಃ-ದೇಹಾಂತವಾಗಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸನಿಷ್ಠ
ನಾದಾತನು, (ಭೌತಿಕನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಿತಫಲಮಂಪಡೆದು ಮುಘ್ನದಲ್ಲಿ ಯೋ
ಗಾಭ್ಯಾಸಮಂ ಬಿಡುವಾತನಲ್ಲವೆಂಬುವರ್ಥಂ) ಏವಂ-ಈಪ್ರಕಾರವಾದ, ಹತೇನ-ಹ
ರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಅನೇನ-ಈ, ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗೇನ-ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದಿಂದ, ಅನಾ

ಲಸ್ಯಕೃತಾಭ್ಯಾಸಃ-ಅನಾಲಸ್ಯಕೃತಾಭ್ಯಾಸವುಳ್ಳತನಾಗುವನೋ, ತಸ್ಯ-ಆತನಿಗೆ, ತಾಃ-
ಆಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಂಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸಿದ್ಧೀಃ-ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು, ಶೃಣು-ಕೇಳು. ||೫೦||

ಸೂ|| ಆ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ನೈದುಕ್ಲೋಕಂಗಳಂ ಪೇಳುವಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಥಮೇಹತರುಕ್ಷ ಸರ್ವಲೋಕಪ್ರಿಯವಿವಾಧಸವತ್ಸರೇ
ದ್ವಿತೀಯೇ | ಕವಿತಾಂಕುರುತೇನುಪರ್ದವಾಣ್ಯಾಭುಜ
ಗಾದ್ಯೈರ್ನಚಬಾಧ್ಯತೇತ್ಯತೀಯೇ ||೫೧||

ಟೀ|| ಸಃ-ಆಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವೆಂದೊಡುವಾತನು, ಪ್ರಥಮೇ-ಮೊದಲಾದ, ವತ್ಸ
ರೇ-ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಹತರುಕ್ಷ-ರೋಗವಿಲ್ಲದಾತನಾಗಿ, ಸರ್ವಲೋಕಪ್ರಿಯವಿವ-ಸಕಲ
ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತನೇ ಆಗುವನು. ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ದ್ವಿತೀಯೇ-ಎರಡನೆಯವರ್ಷ
ದಲ್ಲಿ, ನುಪರ್ದವಾಣ್ಯಾ-ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಿಂದ, ಕವಿತಾಂ-ಕವಿತ್ವವನ್ನು, ಕುರುತೇ-
ಮಾಡುತ್ತಿಹನು, ತ್ಯತೀಯೇ-ಮೂನೆಯವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಭುಜಗಾದ್ಯೈಃ-ಸರ್ಪ ಮೊದ
ಲಾದ ದುಷ್ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ, ನಬಾಧ್ಯತೇ-ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರನು. ||೫||

ಶ್ಲೋ|| ಚತುರ್ಥಕೇನಾತುರಹಾಪಿಪಾಸಾನಿದ್ರಾದಿಶೀತಾತಪವರ್ಜ
ತಸ್ಪೃತ | ದೂರಶ್ರವಃಪಂಚಮವತ್ಸರೇವಾಕ್ಸಿದ್ಧೀಃ
ರಂಪಾಂತನುಷ್ಠಪ್ರವೇಶಃ ||೫೨||

ಟೀ|| ಚತುರ್ಥಕೇನ-ನಾಲ್ಕನೆಯವತ್ಸರದಿಂದ, ಆತುರಹಾ-ವ್ಯಾಕುಲವ, ಕಡಿ
ವಾತನಾಗಿ, ಪಿಪಾಸಾನಿದ್ರಾದಿಶೀತಾತಪವರ್ಜತಃ-ತೃಪ್ತನಿದ್ದ (ಆದಿಶಬ್ದದಿಂಪಿಸಿದ ಶೋ
ಕಾದಿಕವು); ಶೀತಾತಪಂಗಳೆಂಬ ಇವರಿಂದ ಶೋಗಲುಪಟ್ಟಾತನು, ಸ್ನಾತ-ಆಗುವ
ನು. ಪಂಚಮವತ್ಸರೇ-ಐದನೆಯವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ದೂರಶ್ರವಃ-ದೂರಶ್ರವಃವು, ವಾಕ್ಸಿದ್ಧೀಃ-
ವಾಕ್ಯವೆಸಿದ್ಧಿಯು, ಪರಂಪಾಂತನುಷ್ಠ ಪ್ರವೇಶಃ-ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶವು, ಅಕುರು.

ಶ್ಲೋ|| ಷಷ್ಠೇಸವಜ್ಜೈರಪಿನೈವಭಿಧೃತೇತತೋತಿವೇಗೀಚಸ
ದೂರವರ್ತನಃ | ತೃಜೇದ್ಭವಂಸಪ್ತಮವತ್ಸರೇಷ್ವಪ್ಯಧಾವಿ
ಭೂತಯುಕ್ತ್ಯಾಥವೇಯುರಷ್ಟಮೇ ||೫೩||

ಟೀ|| ಸಃ ಆ ಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಷಷ್ಠೇ-ಆರನೆಯಸುವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ವಜ್ರೈರಪ-ವ
ಜ್ರಂಗಳಿಂದವೂ, ಸಭಿಧೃತವಿವ-ಭೇದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರನೇ, ತತಃ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಅತಿನೇ
ಗೀಚ-ಅಶ್ಯಂತವೇಗವುಳ್ಳತನಾಗಿ, ಸುದೂರವರ್ತನಃ-ಲೋಕಾಂತರಗಳಲ್ಲಿಯವಸ್ತು
ಗಳಂಕಾಣುವ ದೂರಶೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳತನಾಗುವನು. ಸಪ್ತಮವತ್ಸರೇ-ಏಳನೆಯವರ್ಷ
ದಲ್ಲಿ, ಭುವಂ-ಭೂಮಿಯನ್ನು, ತೃಜೇತ-ಬಿಡುವನು. (ಬಿಚರತ್ ಸಿದ್ಧಿಯಕುದಂ

ಬುವರ್ಧಂ) ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಅಪ್ಯಮೋ-ಎಂಟನೆಯವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಅಪ್ಯಧಾ-ಅಣಿ ಮಾಡಿರೂಪದಿಂದೆಂಟು ಪ್ರಕಾರವಾದ, ವಿಭೂತಯಶ್ಚ-ವಿಶ್ವರೂಪಗಳೂ, ಭವೇಯುಃ-ಆಗುವುವು.

||೫೪||

ಶ್ಲೋ|| ಗಗನಚರಗೋದಿಗ್ವಿಚರೋನವಮೋಽಪ್ತೇ ವಜ್ರಕಾಯ
ಸ್ಸೌತ್ಯ | ಸಮನೋವೇಗೀದಶಮೇಯತ್ರೇಚ್ಛಾತತ್ರಗ
ಚ್ಛತಿಹಿ

||೫೫||

ಟೀ|| ನವಮೋ-ಬಂಧತ್ತನೆಯ, ಅಪ್ತೇ-ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಯಸ್ತು-ಆವನಾನೋರ್ದ
ಯೇಗೀಶ್ವರನು, ಗಗನಚರಃ-ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಚರಿಸುವಾತನಾಗಿ, ದಿಗ್ವಿಚರಃ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ
ಚರಿಸುವಾತನಾಗಿ, ವಜ್ರಕಾಯಃ-ವಜ್ರಶರೀರಿಯು, ಸ್ಸೌತ್-ಆಗುವನೋ, ಸಃ-ಆತ
ನು, ದಶಮೇ-ಹತ್ತನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಮನೋವೇಗೀ-ಮನೋವೇಗವುಳ್ಳವನಾಗಿ-
ಯತ್ರ-ಅವಸ್ಥಲಕ್ಷಣ, ಇಚ್ಛಾ-ಎಯ್ದು ವಾಚ್ಛೆಯುಂಟೋ, ತತ್ರ-ಅಲ್ಲಿ, ಗಚ್ಛತಿಹಿ.
ಎಯ್ದುತ್ತಿಹನಲಾ

||೫೬||

ಶ್ಲೋ|| ಏಕದಶಕೇವರ್ಷೇಸರ್ವಾಜ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ ಮಾನ್ಯವೇದ್ಯೋಗೀ |
ದ್ವಾಶಕೇಶಿವತಃಪ್ರೋಹರಾಕ್ರಾಸ್ವಯಂಭವತಿ ||೫೭||

ಟೀ|| ಏಕಾದಶಕೇ-ಹನ್ನೊಂದನೆಯದಾದ, ವರ್ಷೇ-ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಯೋಗೀ-ಯೋ
ಗೀಶ್ವರನು, ಸರ್ವಾಜ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ ಮಾನ್ಯ-ಸರ್ವ-ಸಕಲಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ, ಆಜ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ ಮಾನ್ಯ-ಆಜ್ಞಾ
ಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು, ಭವಾತ್-ಆಗುವನು, ದ್ವಾದಶಕೇ-ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ,
ಶಿವತುಲ್ಯಃ-ಶಿವಸಮಾನನಾಗಿ, ಸ್ವಯಂ-ತಾನೇ, ಹ್ರಾ-ಲೋಕಗಳ ಸತ್ಕರಿಸುವಾತ
ನು, ಕ್ರಾ-ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವಾತನು, ಭವತಿ-ಆಗುತ್ತಿಹನು.

||೫೮||

ಸೂ||ಗುರುಭಕ್ತಿಯುಂನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿ ಸಪ್ತನೆಂದುಪೇಶದಂ

ಶ್ಲೋ|| ದ್ವಾದಶವರ್ಷೈರೇವ ಸದ್ಗುರುನಾಥಸ್ಯಪಾದಯೋರ್ಭ
ಕ್ತೌ | ನಿರ್ದಿಷ್ಟೇನದೃಢಾತ್ಮಾಸಿದ್ಧೋಭವತೀತಿಸುನಿದ್ಧಂ ||

ಟೀ|| ಏವಂ-ಈ ಶ್ಲೋಕೋಕ್ತಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ಸದ್ಗುರುನಾಥಸ್ಯ-ಶ್ರೀಗುರುಸ್ವಾಮಿಯು, ಪಾದಯೋಃ-ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯು, ಭಕ್ತೌ-ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ದ್ವಾದಶವರ್ಷೈಃ-ಹ
ನ್ನೆರಡುವರ್ಷಗಳಿಂದ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟೇನ-ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಂದಹುದರಿಂದ, (೨ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾವಾಂ
ವಂದೋಡೆ-ಅತ್ಯುಷ್ಣ ವತಿಲವಣವತ್ಯಾವಲ್ಲ ವತಿಕಟುವದವಿತ್ರಾತ್ಮಾಹಾರದಿಂದ ತಿಲತೈಲವ
ಣ್ಯಾಕ-ಸರ್ವಕಲಕನಮೂಲಕಂದಬವರಿಃ ಘರಾಡಿಗಳ ದುರ್ಜನಸುಗ ಸ್ತ್ರೀಸುಗವ
ಹ್ನುಸುಗದೇಶಪರೈಷ್ಠನಾದಿಕಂಗಳಿಂದ ನೂನೋಪವಾಸ ಲೋಕಾನುಸರಣಬಹುಭಾಷಣ

ಖಹ್ಯಾಹಾರ ಬಹುನಿದ್ರಾಪಿಕಂಗಳಂ ಯೋಗಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವಪ್ಪುದಾಗಿ, ಇವಂಬಿಡಬೇಕೆಂ
ಬುದರ್ಥಂ)ದೃಢಾತ್ಮ್ಯ-ನಿಶ್ಚಯಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳಂಥಾತನು, ಸಿದ್ಧ-ಯೋಗಸಿದ್ಧನು, ಭವ
ತಿ-ಅಗುತ್ತಿಹನು, ಇತಿ-ಹೀಗೆಂಬನು, ಸಂಸಿದ್ಧಂ-ಜೆನ್ನಾಗಿ ಸಿದ್ಧವು ||೩೬||

ಸೂ|| ಈ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವೇ ಅಷ್ಟವಿದ್ಯಾರ್ಜನಾರೂಪವಪ್ಪುದರಿಂದೀಯೋಗಂ
ಗಳನಭ್ಯಾಸಿಸಲ್ಬೇಕೆಂದು ಪೊಲ್ಲ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅತಃಪವಮಹಾತ್ಮರ್ಯಂ ಯೋಗಮಷ್ಟಾಂಗಮಾದರಾತ್ |

ಶಿವಪೂಜಾಂಗಮೇತದ್ಧಿ ತ್ವಮೇವಾಭ್ಯಾಸನಂಕುರು ||೩೭||

ಟೀ|| ಅತಃಪವ-ಅಮಕಾರಣದಿಂದವೇ, ಮಹಾತ್ಮರ್ಯಂ- ಪೇಚರತ್ನಾದಿಸಿದ್ಧಿಗಳ
ಪ್ಪುದರಿಂದತ್ಯಾತ್ಮರೈವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಅಷ್ಟಾಂಗಂ-ಯಮನಿಯಮಾದಿರೂಪದಿಂದಷ್ಟಾಂಗ
ವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಯೋಗಂ-ಶಿವಯೋಗವನು, ಆರಾತ್-ಪ್ರೀತಿಯುತ್ಪಜಿಂದೆ, ತ್ವಮೇವ-
ನೀನೇ, ಅಭ್ಯಾಸನಾ-ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು, ಕುರು-ಮಾಡು, ಏತತ್-ಈ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ
ವು, ಹಿ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ಶಿವಪೂಜಾಂಗಂ-ಶಿವಾರ್ಚನಾಗವು. ||೩೮||

ಸೂ|| ಈ ಹದಯೋಗೀಶ್ವರ-ಗೆ ಭೋಗವೇಷೋಕ್ಷಗಳು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಭಿಮಾನಗಳೆಂದು
ಪೊಲ್ಲ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನಿರಂತರಕೃತಾಭ್ಯಾಸಾಜ್ಜರಾಮರಣವರ್ಜಿತಃ | ಸಜೀವೇ

ದಿಷ್ಟಯಾಶೋಕೇತತೋಮುಕ್ತಿಮನಾಪ್ನುಯಾತ್ ||೩೯||

ಟೀ|| ನಿರಂತರಕೃತಾಭ್ಯಾಸಾತ್-ಎಡವರಿತವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಯೋಗಾಭ್ಯಾ
ಸದ ದೇಸಿಯಿಂದೆ, ಜರಾ ಮರಣವರ್ಜಿತಃ-ಜರಾಮರಣಗಳಿಲ್ಲರ್ಪಂಥ, ಸಜೀವ-ಆಯೋಗೀ
ಶ್ವರನು, ಇಷ್ಟಯಾ-ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದೆ, ಶೋಕೇ-ಶೋಕರಹಿತ, ಜೀವೇತ್-ಬದುಕುವ
ನು. ತತಃ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಮುಕ್ತಿಂ-ಮೋಕ್ಷವನು, ಅವಾಪ್ನುಯಾತ್-ಎಪ್ಪದವನು. ||

ಸೂ|| ಈ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವೇ ತ್ರಿಗಂಧಲವನಿಸುವ ಭಕ್ತಾದ್ಯೈಕಾಂತವಾ
ಪಟ್ಟಿಲವಪ್ಪುದೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳಂ ಪೊಲ್ಲ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಯಮೇನನಿಯಮೇನೈವಮುಪ್ಯೇಭಕ್ತ ಇತಿವ್ಯಯಂ |

ಸ್ಥಿರಾಳನಳನಾಯುಕ್ತೋ ಮಹೇಶ್ವರಪದಾನ್ವಿತಃ ||೪೦||

ಟೀ|| ಯಮೇನನಿಯಮೇನೈವ-ಯಮನಿಯಮವೆಂಬ ಯೋಗದ್ವಯದಿಂದವೆ,
ವ್ಯಯಂ-ತಾನು, ಭಕ್ತ-ಇತಿ-ಭಕ್ತನೆಂದು, ಮುಪ್ಯೇ-ತಿಳಿವುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ಥಿರಾಳನಳನಮಾ
ಯುಕ್ತಃ-ಸ್ಥಿರವಾದಾಳನಮೋಡಗೂಡಿಡಾತನು, ಮಹೇಶ್ವರಪದಾನ್ವಿತಃ- ಮಹೇಶ್ವರ
ಸ್ಥಲದಿಂದೆ ಕೂಡಿಡಾತನು, (ಯಮನಿಯಮಂಗಳೇ ಶ್ರದ್ಧಾರೂಪವಪ್ಪುದರಿಂದಾತನೇ

ಭಕ್ತನೆನಿಸುವನು. ಸ್ಥಿರಾಸನವೇ ನಿಷ್ಕಾರೂಪವಪ್ಪುದರಿಂದಾತನೇ ಮಹೇಶ್ವರನೆನಿಸುವನೆಂಬುದರ್ಥಂ) ||೬೦||

ಶ್ಲೋ|| ಚರಾಚರಲಯಸ್ಥಾನಂಲಿಂಗಮಾಕಾಶಸಂಜ್ಞಕಂ | ಪ್ರಾಣೇತದ್ವ್ಯೋಮ್ನಿಸಂಲೀನೇಪ್ರಾಣಲಿಂಗೀಭವೇತ್ಪಮಾಃ ||

ಟೀ|| ಚರಾಚರಲಯಸ್ಥಾನಂ-ಚರ-ಚೇತನವೆನಿಸುವ ಸವಿಕಲ್ಪನಿರ್ದಿಕ್ತಲ್ಪತ್ವಕವಾದ ಜ್ಞಾನಸಂತಾನಕ್ಕೂ, ಅಚರ-ಅಜೇತನವೆನಿಸುವ ತತ್ತ್ವತಾತ್ಪ್ರಿಕಗಳಿಗೂ, ಲಯಸ್ಥಾನಂ-ಬೀಜರೂಪದ ಗರ್ಭೀಕರಿಸುವ ಲಯಸ್ಥಾನವಾದುದು, ಲಿಂಗಂ-ನಾದಾತ್ಮಕಮಾತ್ರ ಶುದ್ಧಪ್ರಸಾರಲಿಂಗವು, ಆಕಾಶಸಂಜ್ಞಕಂ-ಆಕಾಶವೆಂಬವೆಸರುಳ್ಳುದು, ತದ್ವ್ಯೋಮ್ನಿ-ಆ ಪರಮಾಕಾಶವೆನಿಸುವ ಶಿವಬೀಜವೆಲ್ಲ, ಪ್ರಾಣೇ-ಪ್ರಾಣಕಲಾತ್ಮಕವಾದಾತ್ಮಬೀಜವು, ಸುಲೀನೇ-ಮನೋಮಾರುತಂಗಳೊಡನೆಕೂಡಿ ವಿಲಯವನೆಯ್ದಲಾಗಿ, ಪುಮಾಃ-ಆ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಸಂಪನ್ನನಾದ ಪುರುಷನು, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗೀ-ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯು, ಫವೇತ-ಆಗುವನು. (ಆತಂಗಳನುಭವಭಕ್ತಿಯಪ್ಪುದರಿಂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯೆಂಬುದರ್ಥಂ) ||೬೧||

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರೇಣ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಸಾದೀತಿಸಂಕಯಃ | ಧ್ಯಾನಧಾರಣ ಸಂಪನ್ನಶ್ಚರಣಸ್ಥಲವಾಃ ಸುಧೀಃ ||೬೨||

ಟೀ|| ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರೇಣ-ಆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲಯಿಸುವ ಮನೋಮಾರುತಂಗಳನು ಕೆವರಲೀಸವಿಹುದರಿಂದ, ಸಂಯುಕ್ತಃ-ಕೂಡಿದಂಥಾಕನು, ಪ್ರಸಾದೀತಿ-ಪ್ರಸಾದಿಯೆನಿಸುವನು, ಸಂಕಯಃ-ಸಂದೇಹವು-ನ-ಇಲ್ಲ. (ಆತಂಗಳಧಾನಭಕ್ತಿಯಪ್ಪುದರಿಂ ಪ್ರಸಾದಿಯೆನಿಸುವನೆಂಬುದರ್ಥಂ) ಧ್ಯಾನಧಾರಣಸಂಪನ್ನಃ-ಮಹಾಲಿಂಗಧ್ಯಾನದಿಂದ ಧಾರಣದಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾದುದು, ಸುಧೀಃ-ಬಲ್ಲತನು, ಶರಣಸ್ಥಲವಾಃ-ಶರಣಸ್ಥಲವುಳ್ಳವನಾಗುವನು. (ಆಧ್ಯಾನಧಾರಣಯೋಗಂಗಳಿಂದಾನಂಭಕ್ತಿಯಪ್ಪುದಾಗಿ ಆತನೇ ಶರಣನೆಂಬುದರ್ಥಂ) ||೬೩||

ಶ್ಲೋ|| ಲಿಂಗೈಕ್ಯೋದ್ವೈತಭಾವಾತ್ಪ್ರಾಸಿಷ್ಟಲೈಕಸಮಾಧಿನಾ | ಏವಮಪ್ಪಾಂಗಯೋಗೇನವೀರಶೈವೋಭವೇನ್ನರಃ ||೬೪||

ಟೀ|| ಲಿಂಗೈಕ್ಯಸಮಾಧಿನಾ-ಸಂಘರ್ಷಕುಂಭದಂತೆ ನಿಸ್ತರಂಗಾಂಬುಧಿಯಂತೆ ನಿಶ್ಚಲತ್ವವೇ ಮುಖವಾದ ಸಮಾಧಿಯೋಗದಿಂದ, ಅವೈತಭಾವಾತ್ಪ್ರಾ-ಜ್ಞಾತೃಜ್ಞೇಯವೆಂಬ ದ್ವೈತಭಾವವಿಲ್ಲದಂತನು, ಲಿಂಗೈಕ್ಯಃ-ಲಿಂಗೈಕ್ಯನೆನಿಸುವನು. ಆತಂಗಳ ಸಮರಸಭಕ್ತಿಯಪ್ಪುದಂದೈಕ್ಯನೇಬ. (ಭಿಪ್ರಾಯಂ) ಏವಂ-ಈಪ್ರಕಾರವಾದ, ಅ

ಷ್ಠಾಂಗಯೋಗೇನ-ಯಮಾದ್ಯಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದಿಂದ, ನರ-ಪುರುಷನು, ವೀರಶೈವ-ಪಟ್ಟಲವುಳ್ಳ ವೀರಶೈವನು, ಭವೇತ್-ಆಗುವನು. ||೬೩||

ಸೂ||೩ ಮುರಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಬಿಟ್ಟ ಕರ್ಮಾಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದಿಂದಲೂ ಮುಂದೆಬಿಟ್ಟ ಜ್ಞಾನಾಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದಿಂದಲೂ ಶಿವಯೋಗವನಭ್ಯಾಸವಾ ಮಾಡುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಪಂಚಯತ್ನೇನಕರ್ಮಣಾಜ್ಞಾನತೋಽಪಿವಾ |
ತ್ವಮಪ್ಯಷ್ಟಾಂಗಮಾರ್ಗೇಣಶಿವಯೋಗೀಭವಾನಘ ||೬೪||

ಟೀ|| ಅನಘ-ಎಲೆಸಾಪರಹಿತನಾ? ಶಿಷ್ಯನೇ, (ಇಲ್ಲಿ ಯಮನಿಯಮಾದಿಕಂಗಳಂ ಸಂಚಿತಪ್ರಾರಬ್ಧ ರೂಪವಾದ ಪಾಪದನಾಶಮಪ್ಪದಾಗಿ, ಅವೇ ಶಾಂತಿಯನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಯತಿ: — “ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮೋನಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿಸರ್ವಶಾಂತ್ಯಾದಯಃ ಕ್ರಮಾತ್ | ಶಾಂತೀಪ್ರಶಾಂತಿರ್ದೀಪ್ತಿಶ್ಚಪ್ರಸಾದಶ್ಚ ತತಃಪರಂ | ನಾಶಸ್ಸರ್ವಸೃಪಾಪಸೃಶಾಂತಿರತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ | ತಮಸೋಽಂತರ್ಬಹಿರ್ಮಾಕುಪ್ರಶಾಂತಿಭಿಧೀಯತೇ | ಬಹಿರಂತಃಪ್ರಕಾಶೋ ಯಸ್ಯಾದೀಪ್ತಿರಪಕರ್ಷಣೀ | ಸ್ವಚ್ಛತಾಯಾತುಸಾಬುದ್ಧಿಪ್ರಸಾದಃಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ” ಎಂದುದಾಗಿ, ಪಾಪರಹಿತನಲ್ಲದಿರಾ ಶಾಂತಿಸಾಪನ್ನನೊಬ್ಬನಿರುವುದು) ತಸ್ಮಾತ್ ಆ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವೇ ವೀರಶೈವನವಪ್ಪುರೆಂದೆ, ಸಪ್ತಪ್ರಯತ್ನೇನ-ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದನೇ ಕರ್ಮಕಾರವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಕರ್ಮಣಾ-ಬಹಿರಂಗವಾದ ಕರ್ಮಾಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದಿಂದಲಾದ ರೂ, ಜ್ಞಾನತಃ-ಜ್ಞಾನರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಅಷ್ಟಾಂಗಮಾರ್ಗೇಣವಾ-ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದಲಾದರೂ, ತ್ವಮಪಿ-ನೀನು, ಶಿವಯೋಗೀ-ಶಿವಯೋಗವುಳ್ಳಾತನು, ಭವ-ಆಗುವ. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಯಮನಿಯಮಾದಿಕಂಗಳಂ ಪಾಪನಾಶವೇ ಶಾಂತಿಯನಿಸುವುದು. ಆ ಪಾಪನಾಶದಿಂದ ಬಾಹ್ಯಾಂತರವಲ್ಲಿಯ ಅಂಧಕಾರನಾಶವೇ ಪ್ರಶಾಂತಿಯನಿಸುವುದು. ಅದರಿಂದೊಳಹೊರಗೆ ಬೆಳಗಿನೇಕಾಂಬುಮ ದೀಪ್ತಿಯನಿಸುವುದು. ಅಂತರಾಂಬುಧಿಯ ನಿರ್ಮಲತೆಯೇ ಪ್ರಸಾದವೆನಿಸುವುದು. ಆ ಪ್ರಸಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಬೇರೂ ರಾಜಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವೆಂದು ಮಾಡುವುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ) ||೬೪||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭೇದವೇದಾಂತಾಗಮಪುರಾಣಸ್ಮೃತೀತಿಹಾಸಪ್ರತಿಪಾದಿತ ಶ್ರೀವೀರಶೈವಮಾರ್ಗಸಾಧನಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಬಸವರಾಧ್ಯ ವೀರಚಿಂತಕನಾಟಕ

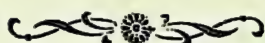
ಟೀಕಾವಿರಾಜಿತಾಯಾಂ-ಶ್ರೀಚಿನ್ನ ಸದಾಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರ ವೀರಚಿ

ತಾಯಾಂ-ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾಯಾಂ- ಅಷ್ಟಾಂಗಶಿವ

ಪೂಜಾವಿಧಾನ ನಾಮ ತೃತೀಯಃ ಪಟಲಃ.

ಶ್ರೀಸಾಂಬಾಯಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇನಮಃ.

(ಅಥ ಚತುರ್ಥಃ ಪಟಲಃ.)

ಸೂ|| ಅಚಾರ್ಯ ಸುದ್ದೇಶಾನುಸಾರದಿಂ ಮಂತ್ರಯೋಗ ಲಯಯೋಗಂಗಳ ಸ್ವ ರೂಪಮಂ ಪೇಶ್ವಿ, ಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ರಾಜಯೋಗಲಕ್ಷಣಮಂ ಪೇಳಲುಮೈಕ್ತ ನಾಗಿ, ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಗುರುಸ್ತೋತ್ರಮಂ ಮಾಡುತ್ತಿ ರ್ಥಪಂ: —

ಶ್ಲೋ|| ಯತ್ಸರ್ವಗಂಶೃತಿಶಿರಃಪರಮೇಕಮಾದ್ಯಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಂ
ದೃಢವಿರಕ್ತಜನಾಭಿಗಮ್ಯಂ | ಗೋಸಂಸ್ಥಿತಂಗುರುಸದಾ
ಶಿವಯೋಗಿನಾಥಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಮಹಮನ್ಯಹಮಾಶ್ರಯಾಮಿ||

ಟೀ|| ಯತಃ-ಅಷ್ಟಾನಾಂಧಕಾರನಾಶದಿಂ ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶೋದ್ಭವಕಲ್ಪದಿಂ ತಾ ನೇ ಗುರುವಿನಿಸಿದ ಅವುದಾನೋಮಂ ಶಿವಲಿಂಗವು, ಸರ್ವಗಂ-ಸರ್ವಗತವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ("ನಾದಾಖ್ಯಾಯಪ್ರರಂಜೀಜಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷ್ವವಸ್ಥಿತಂ" ಎಂದುದಾಗಿ, ಶೃತಿಶಿರಃ ಪರಂ-ವೇದವೇದಾಂತಂಗಳ ಶಿರೋರತ್ನವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ("ಅಮ್ನಾಯಶಿರಃಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪ್ರಣವೋಮುನಿಸತ್ತಮಾಃ | ತೇನಗಮ್ಯೋಮಹೇಶಾನಸ್ತದಂತೂತಿಕ್ಕಿರ್ಮತಃ" ಎಂದು ದಾಗಿ, "ಯೋವೇದಾದಾಸ್ವರಃಪ್ರೋಕ್ತೋವೇದಾಂತೇಚ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ" ಎಂದು ದಾಗಿ) ಏಕಂ-ರ್ಣಪವಮಂತ್ರಾದಿ ಪಡಸ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಮುಪ್ಪದರಿಂದದ್ವಿತೀಯವಾಗಿ ರ್ಪಂಥ, ಅಪ್ಯ-ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಂ-ನಿರುಪಾಧಿಕವಾದ ಪರಮಪ್ರಕಾಶರೂಪನಾಗಿರ್ಪಂಥ, (ಜಿಹ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಖರೀರೂಪದಿಂ ವಿದ್ಯಾತ್ಮನಾಗಿ ನಾನಾಪುಟದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮಾರೂಪದಿಂದೀಶ್ವರತ್ವವಾಗಿ ತಾರಕಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಯಂತೀ ರೂಪದಿಂ ಸದಾಶಿವತ್ವವಾಗಿ, ಭ್ರಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂ ಶಕ್ತಿತ್ವವೆನಿಸಿ ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶರೂಪವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ) ದೃಢವಿರಕ್ತಜನಾಭಿಗಮ್ಯಂ-ಶಿವಯೋಗಿನಿ ಸ್ವರಾಂ ಮುಮುಕ್ಷುಜನಂಗಳಿಂದೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕಾಣಲು ಯೋಗ್ಯವಾದಂಥ, ಗೋಸಂಸ್ಥಿತಂ-ಅಪೋಜ್ಯೋತಿಯೆನಿಸುತ್ತ ಜಲಪಿಂಡಮಧ್ಯವರ್ಮಿಯಾದಂಥ, (ಮೇಣು, "ಚಕ್ಷುರಗ್ರಾಸ್ಥಿತಂ" ಎಂದುದಾಗಿ, ತಾರಕಾಮಧ್ಯವರ್ಮಿಯಾದಂಥ, ಮೇಣು ಅಕ್ಷ ರತ್ರಯಾತ್ಮಕಪ್ರಾಪ್ತರೂಪವಾದಂಥ, ಮೇಣು ಅಕ್ಷೈತ್ರಯೋಪಲಕ್ಷಿತವಾದಂಥ) ಗು ರುಸದಾಶಿವಯೋಗಿನಾಥಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಂ-ಅಚಾರ್ಯನಾದ ಸದಾಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರನೆಂಬ ದಿವ್ಯಲಿಂಗವನು, ಅಹಂ-ನಾನು, ಅನ್ವಹಂ-ಅನವರತವೂ, ಅಶ್ರಯಾಮಿ-ಧ್ಯಾನಾನುಸಂ ಧಾನದಿಂದಾಶ್ರಯಿಸಿಕನು.

||೧||

ಸೂ|| ಪೂರೋದಿತವಾದ ಯೋಗತ್ರಯದಿಂದ ರಾಜಯೋಗವೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಪ್ಪುದಾಗಿ
ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ವಿಶೇಷಾಷ್ಟ್ಯ-ಗಮಂ ಪೇಳ್ವನೆನುತಿದ್ರಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ರಾಜಯೋಗಃ ಪರಿಗ್ರಹ್ಯೋ ವಿಧ್ಯದ್ವಿಭಿಃ ಸ್ತೇನಹೇತುನಾ |

ಅಸ್ಯ ಸಾಧನಮಷ್ಟ್ಯಂ ಗಹಲಯೋಗ ಇಹೋಚ್ಯತೇ ||೨||

ಟೀ|| ವಿಧ್ಯದ್ವಿ-ವಿವೇಕಿಗಳಿಂದ, ರಾಜಯೋಗಃ-ರಾಜಯೋಗವು, ಪರಿಗ್ರಹ್ಯಃ-
ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವು, ತೇನಹೇತುನಾ- ಆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ನಿಮಿತ್ತ
ದಿಂದ, ಅಸ್ಯ- ಈ ರಾಜಯೋಗಕ್ಕೆ, ಸಾಧನಂ-ಭಿನ್ನಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಾಧಕವಾದಂಥ,
ಅಷ್ಟ್ಯಂ-ಗಹಲಯೋಗಃ-ಅಷ್ಟ್ಯಂ-ಗವಾದ ಹಲಯೋಗವು, ಇಹ-ಈ ಪಟಲಾದಿಯಲ್ಲಿ, ಉ
ಚ್ಯತೇ-ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದೀತು. ||೨||

ಸೂ|| ಈ ಅರ್ಥವನೇ ಮುಂವಣ ಗ್ರಂಥಾಂತರದಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಿ ಹನು:—

ಶ್ಲೋ|| ಪೂರೋಕ್ತಾಷ್ಟ್ಯವಿಧಾಂಗಾನಿಹತೇತಾನಿಸ್ಥಿತಾನಿ ಚ |

ಏಕೈಕಶ್ಲೋಕರೂಪೇಣ ಕೃತಾನಿ ಚ ಮಯಾ ಶೃಣು ||೩||

ಟೀ|| ಹತೇ-ಹಲಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಪೂರೋಕ್ತಾಷ್ಟ್ಯವಿಧಾಂಗಾನಿ-ಪೂರೋಕ್ತ-ಪೂ
ರೋದಿತವಾದ, ಅಷ್ಟ್ಯವಿಧ- ಎಂಟುಪ್ರಕಾರವಾದ, ಅಂಗಾನಿ-ಚ-ಯಮಾದ್ಯಂಗಳು,
ಸ್ಥಿತಾನಿ-ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮಯಾ-ಎನ್ನಿಂದ, ಏಕೈಕಶ್ಲೋಕರೂಪೇಣ-ಒಂದೊಂದು
ಶ್ಲೋಕರೂಪದಿಂದ, ಕೃತಾನಿ-ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ತಾನಿ-ಚ-ಆ ಅಷ್ಟ್ಯಂಗಳನ್ನು, ಶೃಣು-
ಕೇಳು. ||೩||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೊಳು ಯಮಾಂಗವಂ ಪೇಳ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಆಹಾರಸಿದ್ರೇಂದ್ರಿಯದೇಹಸರ್ದವ್ಯಾಪಾರತೀತತವಸಂ

ಜ್ಞಕಾನಾಂ | ಜಯಶ್ಚ ಶಾಂತಿಶ್ಚ ಭವೇದ್ಯಮಾಂಗಶೈಶ್ಚ

ನೈಸ್ಸಾಧಯಿತುಂಸಯೋಗೈಃ ||೪||

ಟೀ|| ಆಹಾರ.....ಸಂಜ್ಞಕಾನಾಂ-ಆಹಾರ-ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿ ಪಡ್ವಿಧಾಹಾ
ರವೆ, ನಿद्रಾ-ತಮೋಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ನಿದ್ರೆಯು, ಇಂದ್ರಿಯ-ಕ್ರೋಧಾದಿಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿ
ಯಂಗಳ, ದೇಹ-ದೇಹರಬ್ದೋಪಲಕ್ಷಿತಮಾದ ವಾಗಾದಿಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ, ಸರ್ದ-ಸ
ಮಸ್ತವಾದ, ವ್ಯಾಪಾರ-ಆದಿವ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರಂಗಳ, ಶೀತಾತಪಸಂಜ್ಞಕಾನಾಂ-
ಶೀತೋಷ್ಣವೆಂಬಂಥ ಅವರ, ಜಯಶ್ಚ-ವಶಗತನಾಗದಿಹುದರಿಂದವರಜಯವು, ಶಾಂತಿ
ಶ್ಚ-ರಾಗದ್ವೇಷಂಗಳಿಂಬ ಕಾಲುಷ್ಯವಿಲ್ಲದಿಹತನವೂ, ಯಮಾಂಗಃ-ಯಮವೆಂಬ ಯೋ
ಗಾಂಗವು, ಭವೇತ್-ಅಹುದು. ೯-ಅದು, ಕನೈಕೈಶ್ಚ-ಮೊಲ್ಲಮೊಲ್ಲನೆ, ಸಾಧಯಿತುಂ-
ಸಾಧಿಸಲು, ಯೋಗೈಃ-ಯೋಗ್ಯವು. || ೪ ||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಮಮಯೋಗಮಂ ಪೇಳ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಭಕ್ತಿಗುಣರೂಪರಮತತ್ವವದೇನುರಕ್ತಿಃನಿಸ್ಸಂಗತಾಸ್ವ
ಯಮುಪಾಗತಲಾಭತುಷ್ಟಿಃ | ಏಕಾಂತವಾಸಪರತಾಚ
ಮನೋನಿವೃತ್ತಿಃಪ್ರೇರಾಗ್ಯಭಾವಇತಿವೇನಿಯಮಾಸ್ತು ಏವ ||

ಟೀ|| ಗುಣ-ಶ್ರೀಗುಣಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಿಃ-ಭಕ್ತಿಯು, ಪರಮತತ್ವವದೇ-ಪ
ರಮತತ್ವವದೇನುರಕ್ತಿಃ-ಪ್ರೀತಿಯು, ನಿಸ್ಸಂಗತಾ-ಜನನಂಗಳಿಗೆ ದೂರವಾಗಿಹತನವು, (ಜನನಂಗಳ
ವೇ ಯೋಗೀಶ್ವರಂಗೆ ಸಂಸಾರವೆಂಬುದರ್ಥಂ) ಸ್ವಯಂಉಪಾಗತಲಾಭತುಷ್ಟಿಃ-ಅಪ್ರ
ಯತ್ನದಿಂದ ಅನಿಚ್ಛಾಪ್ರಾರಬ್ಧದಿಂದ ಬಂದ ಯಥಾಲಾಭದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವು, ಏಕಾಂತ
ವಾಸಪರತಾಚ-ಬಾಧಾರಹಿತವಾಗಿ ಮನೋರಮ್ಯವಾದ ಏಕಾಂತಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಾ
ತ್ಪರ್ಯವು, ಮನೋನಿವೃತ್ತಿಃ-ಮನಮಂ ಬಿಹರ್ಮ್ಯಬಿವಾಗಲೀಯದಃತರ್ಮ್ಯಬಿವಾಗಿ ಮಾ
ನ್ಯವು, ಪ್ರೇರಾಗ್ಯಭಾವಃ-ಪ್ರೇರಣಾಭಾವವು ವಿಚಿತ್ರಭೋಗ್ಯವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ವಿರತಿಯು,
ಇತಿ-ಹೀಗೆಂಬ, ಯೇ-ಅವುಗಳು ಕೆಲವು ಗುಣಗಳುಂಟೋ, ತವ-ಅವೇ, ನಿಯಮಾಃ-
ರಾಜಯೋಗಾನುಸಾರಿಗಳಾದ ನಿಯಮಗಳು.

||೩||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಆಸನಯೋಗಮಂ ಪೇಶ್ಯಮಃ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇಸದಾಕಾಲಮಾಸನ್ನತ್ವಂಸುಖಾಸನಂ |

ಸರ್ದವಸ್ತುನಿಉದಾಸೀನಭಾವಮಾಸನಮುಚ್ಯತೇ ||೪||

ಟೀ|| ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇ-ಸ್ವ-ತನ್ನ, ಸ್ವರೂಪೇ-ಸಕಲ ತತ್ತ್ವವಿಲಕ್ಷಮಾದ ಸ್ವಪರಪ್ರ
ಕಾಶರೂಪದಲ್ಲಿ, ಸದಾಕಾಲಂ-ಅನವರತವೂ, ಆಸನ್ನತ್ವಂ-ಚಲಿಸದೆ ಆತ್ಮರಾಮನಾಗಿ
ಹತನವು, ಸುಖಾಸನಂ-ಸುಖ-ಅ ಆತ್ಮರಾಮಸುಖಕ್ಕೆ, ಆಸನಂ-ಆಶ್ರಯವಾಗಿಹತ
ನವು, ಸರ್ದವಸ್ತುನಿ-ಸಕಲಭೋಗ್ಯವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ, ಉದಾಸೀನಭಾವಃ-ವಿರತತತ್ತ್ವಮಂ
ಕಂಡಂತೆ ಜೀವೋಪಾಯಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಉದಾಸೀನವಾಗಿಹತನವು, ಆಸನಂ-ಆಸನ
ಯೋಗವೆ ದು, ಉಚ್ಯತೇ-ಪೇಶ್ಯವುಡುತ್ತಿದ್ದೀತು.

||೪||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಸ್ವರೂಪಮಂ ಪೇಶ್ಯಮಃ:-

ಶ್ಲೋ|| ವಿದುರ್ಮುಧಾರೇಚಕಪೂರಕುಂಭಸಂಘಟ್ಟನಿಶ್ವಾಸತಯಾಽ

ಪ್ರಯತ್ನಾತ್ | ಪ್ರಾಣಸ್ಥಿರತ್ವಂಜಗತಾಂಚಮಿಥ್ಯಾಚಂ

ತೇತಿಸಃಪ್ರಾಣನಿರೋಧಭಾವಃ ||೫||

||೫||

ಟೀ|| ರೇಚಕಪೂರಕುಂಭಸಂಘಟ್ಟನಿಶ್ವಾಸತಯಾ- ರೇಚಕಪೂರಕುಂಭಸಂಘಟ್ಟನಿಶ್ವಾಸತಯಾ-
ಇಂದಕೂಡಿದ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದಿಹುದರಿಂದ, ಅಪ್ರಯತ್ನಾತ್-ಪ್ರಯ
ತ್ನವಿಲ್ಲದಿಹುದರದನೆಯಿಂದ, ಪ್ರಾಣಸ್ಥಿರತ್ವಂ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ಸ್ಥಿರತ್ವವು, ಜಗ

ತಾಂ-ತನುಕರಣಭುವನಭೋಗ್ಯಂಗಳಾವ ತತ್ವತಾತ್ಪ್ರಿಕಂಗಳೇ ನಾನು ನನ್ನದೆಂದು ಆ ರೋಪಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಗಳ ಮಿಥ್ಯಾಚಿಂತಾಜ್ಞಾಂತ್ರಿಯೆಂದು ತಿಳಿವುದು, ಇತಿ-ಹೀಗೆಂ ಬುದ್ಧಾವುದಾನೊಂದುಂಟೋ, ಸಃ-ಅದು, ಪ್ರಾಣನಿರೋಧಭಾವಃ-ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂಬ ಯೋಗವೆಂದು, ಬುದ್ಧಾಃ-ವಿವೇಕಿಗಳು, ವಿಮುಃ-ತಿಳಿವುತ್ತಿಹರು. (ವೈಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದಾದ ಕೇವಲಕುಂಭಕದಿಂ ಮೇಲೆ ಅಹಂಕಾರಮಮಕಾರಂಗಳ ತೊಲಗುವಿ ಕೆಯೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂಬುದರ್ಥಂ) ||೩||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಮಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಚಿತ್ತಸ್ಯಾಂತರ್ಮುಖೇನ ಪ್ರತಿಹತಬಹುಚೈತನ್ಯಕಲೋ
ಲಜಾಲಸ್ಯೋತ್ಪನ್ನಸ್ಯಾಸ್ಯನಾನಾವಿಪುಲಮತಿವಿಕಾರಸ್ಯ
ಸಂವಿತ್ತಿರೇವ | ತತ್ತನ್ನಾನಾವಿಕಾರಗ್ರಸನಮಿತತಥಾಕಥ್ಯ
ತೇನೋಗವಿದ್ಭಿಃ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಸ್ಯ ನಿವಾ ವಿಚಲಿತಸುಮನಾ
ಸ್ತಂಸದಾಽಹಂಭಜಾಮಿ ||೪||

||೪||

ಟೀ|| ಚಿತ್ತಸ್ಯ-ಮನನ, ಅಂತರ್ಮುಖೇನ-ಅಂತರ್ಮುಖವೆಂಬುದರಿಂದ, (ಕಾ ಕಾಕ್ಷಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯದ್ವಾರಗಳಿಂ ಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿಷಯಂಗಳಂ ತಂದು ಬುದ್ಧಿಯ ನನಂತವಿಷಯಾಕಾರಮು ಮಾಡುವ ಮನಮಂ ಬಹಿರ್ಮುಖವೆಂಬುದರಿಂದ. ಜ್ಞಾನರಂದ್ರಿಯೆಂಬುದರ್ಥಂ) ಪ್ರತಿಹತಬಹುಚೈತನ್ಯಕಲೋ-ಲಜಾಲಸ್ಯ-ಪ್ರತಿಹತ-ನಿಲಿ ಸಬ್ರಹ್ಮ-ಬಹು-ಅನಂತಪ್ರಕಾರವಾದ, ಚೈತನ್ಯಕಲೋ-ಲಜಾಲಸ್ಯ-ಚೈತನ್ಯಕಲೋ ಲ-ಕಲೋಚ್ಚಲಿತಮಾದ ಚೈತನ್ಯಾಂಬುಧಿಯ ಸವಿಕಲ್ಪಕಜ್ಞಾನಂಗಳಃ ಬ ತೆಗಳ, ಜಾಲಸ್ಯ-ಸಮೂಹವುಳ್ಳಂಥ, (ಬುದ್ಧಿಶುದ್ಧವಪ್ಪದರಿದ್ರಾತ್ಯರಕ್ತಿಯು ಸಿಸ್ತರಂಗಾ ಬುಧಿಯಂತೆ ವಿಶ್ರಮಿಸುವುದೆಂಬುದರ್ಥಂ) ಉತ್ಪನ್ನಸ್ಯ-ಹುಟ್ಟುಂಥ, ಅಸ್ಯ-ಈ, ನಾ ನಾವಿಪುಲಮತಿವಿಕಾರಸ್ಯ-ಅಪರಿಮಿತರೂಪವಾದ ಅತಿವಿಕಾರರೂಪವಾದ ಮಹತ್ತ್ವವ್ವ ವೇನಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯ ಸಿದ್ಧಿಹುಟ್ಟುಭಾವಪ್ರತ್ಯಯಾದಿ ವಿಕಾರದ, ಸಂವಿತ್ತಿರೇವ-ವಿವೇಕದಿಂ ವಿಲಕ್ಷಿಸುವುದೇ, ತತ್ತನ್ನಾನಾವಿಕಾರಗ್ರಸನಮಿತಿ-ಅಯಾನಾನಾವಿಕಾರಂಗಳಾಗ್ರಸವೆಂ ದು, ತಥಾ-ಹಾಗೆ, ಯೋಗವಿದ್ಭಿಃ-ಶಿವಯೋಗಮಂ ಬಲ್ಲವರಿಂದ, ಕಥ್ಯತೇ-ಹೇಳಲ್ಪ ಡುತ್ತಿದ್ದೀತೋ, ಸವಿವ-ಅವೇ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಃ-ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಯೋಗವೆನಿಸುವುದು. ತಂ-ಅದನ್ನು, ಅವಿಚಲಿತಸುಮನಾ-ಚಲಿಸದಿದ್ದ ಲೇಸಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳಂತನಾ, ಅಹಂ-ನಾ ನು, ಸದಾ-ಆವಾಗಲೂ, ಭಜಾಮಿ-ಸೇವಿಸುತ್ತಿಹೆನು. ||೪||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಸ್ವರೂಪಮಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸೋಹಂಭಾವಾತ್ಪ್ರಕಟಪರಮಾವೈತಮುಖ್ಯಸ್ವಭಾ
ವಂಯಲೋಕೇವಿಸ್ಪುರತಿಖಲುತತ್ತ್ವರೂಪಂಸ್ವಭಾ

ವಂ || ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗುರುಕರುಣಯಾಸರೈಭೂತಾನು
ಯಾತೇಸ್ವಾತ್ಮರಾಮಸ್ಸಭವತಿಸಖೇಧ್ಯಾನಮಾಗೃಹ
ನಿಸ್ತಃ ||೯||

ಟೀ|| ಹೇಸಖೇ-ಎಲೆನ್ನೇಹಿತನಾದ ಶಿಷ್ಯನೇ, ಸೋಹಂಭಾವಾತ್-ಪ್ರಾಕೃತಪ್ರಾ
ಣಾಯಾಮದ ಹಂಸಮಂತ್ರವನೇ; ವೈಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ ಸೋಹಮೆಂದು ಭಾವಿ
ಸುರುವರದೇಸೆಯಿಂದೆ, (" ಸೋಹಂಕೃತ್ವಾತ್ಮಮಂತ್ರಂ " ಎಂದುದಾಗಿ) ಯತ್-ಆ
ವುದಾನೊಂದು, ಪ್ರಕಟಪರಮಾದ್ವೈತಮುಖ್ಯಸ್ವಭಾವಂ-ಪ್ರಕಟ-ವೈಕೃತವಾದ, ಪರ
ಮ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಅದ್ವೈತ-ಪ್ರಣವಸ್ವರೂಪದಿಂದೇಕತ್ವವೇ, ಮುಖ್ಯ-ಮುಖ್ಯವಾದ,
ಸ್ವಭಾವಂ-ಸ್ವರೂಪವು, ಲೋಕೇ-ತಿಳಿವಿನಲ್ಲಿ, ವಿಸ್ತಾರತಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೀತೋ, ತ
ತ್-ಆ, ತತ್ಪರೂಪ- ನಾಗಮಿಕಲಾತ್ಯಕವಾದ ತತ್ಪರೂಪವೇ, ಸ್ವಭಾವಂಬಲು-
ನಿಜವಾಗಿರ್ಪಂತಹುಂಟಾ. (" ವ್ಯಾಖ್ಯಂದೇವೈವಾಚನೇದ್ವೇ " ಎಂದುದಾಗಿ, ಜ್ಞಾತೃ
ಜ್ಞೇಯರೂಪಂಗಳಾದ ಸಕಾರ ಹಕಾರವೆಂಬ ವ್ಯಾಜನಾಕ್ಷರಂಗಳ ಲೋಪದಿಂದೂಳದ
ಪ್ರಣವತತ್ಪರೂಪವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ) ಸರೈಭೂತಾನುಯಾತೇ- ಸರೈಚೈತನ್ಯಂತ
ರಾಮಿಯಾದ ಆ ಪ್ರಣವಜೀವದಲ್ಲಿ, ಗುರುಕರುಣಯಾ-ಗುರುಕಾರುಣ್ಯದಿಂದೆ, ಸಮ್ಯ
ಗ್ದೃಷ್ಟಿ-ಸಮ್ಯಕ್-ಲೇಸಾದ, ದೃಷ್ಟಿ-ನೋಟವು, ಅವಾತಗುಂಟೋ, ಸ್ವಾತ್ಮಾ
ರಾಮಃ-ಆತ್ಮಾರಾಮನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸಃ-ಆತನೇ, ಧ್ಯಾನಮಾಗೃಹನಿಸ್ತಃ-ಧ್ಯಾನಮಾ
ಗರ್ವಣಂದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷ್ಪನ್ನಾಗಿರ್ಪಂಥಾತನು, ಭವತಿ-ಆಗುತ್ತಿಹನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-
ಯೋಗೀಶ್ವರನು ಹಂಸಮಂತ್ರವನೇ ಸೋಹಮೆನಿಸಿ, ಸೋಹಂ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದ ಆ
ದ್ಯಂತವರ್ಣಂಗಳ ಲೋಪದಿ ಒಂಕಾರವಂ ಮಾಡಿ, ಆ ಒಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಾದ ಅ
ಕಾರವನೇ ಉಕಾರವಲ್ಲಡಗಿಸಿ, ಆ ಉಕಾರಮಂ ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಡಗಿಸಿ, ಆ ಬಿಂದುವೇ
ಶೂನ್ಯವಾಗಲು, ಆಪರಮಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಪರವೈಕ್ಯಾನುಭವರೂಪವಾದ ಪರಮ
ಸಾಯುಜ್ಯವಂ ಪಡೆವುತ್ತಿಹನೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮೃತಿ:-ವಿಲೋಪ್ಯಾ
ಕಾರಮ ಸ್ವಂದ್ಯಮುಕಾರಾಪ್ಯೇವಿಲೋಪಯೇತ್ | ಉಕಾರಾಜಮುಕಾರಾಪ್ಯೇ ಮ
ಪಾನಾದೇವುಕಾರಕಂ " ಎಂದುದಾಗಿ.) ||೯||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಧಾರಣಯೋಗಲಕ್ಷಣಮಂ ವೇದ್ಯ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ಫುರತಿಪರಮತತ್ವಂಸ್ತಸ್ಯಬಾಹ್ಯಾಂತರೈಯತ್ರತಮತು
ಳಮಾತ್ಮಾಘೋಷಶ್ಚಲೇನ | ಪುನರಪಿಚನದಾನುಸ್ತೇ
ಪ್ರಕಾರೋಮಮಾನುಸ್ತೇಚಲನರಹಿತಚಿತ್ತಂಕೇವಬಂಧಾರ
ಣಾಸಾ ||೧೦||

ಟೀ|| ಯತ್-ಅವಿದಾಸೋಮ, ಪರಮತತ್ವಂ-ಪ್ರವಾತ್ಮಕವಾತ್ ಪರಮತತ್ವಂ, ಸ್ವಸ್ವ-ತನ್ನ, ಬಾಹ್ಯಾಂತರೇ-ಹೊರಗೋಳಿಗೆ, ಸತತಂ-ಅನವರತವೂ, ಸ್ವರತಿ-ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದೀತೋ, ತತ್-ಅದು, ಅತುಲಮತ್ಯಾ-ಸಮಾನವಿಲ್ಲದೆಯಿರ್ಪು ಬುದ್ಧಿಯಾದ (ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾದಿವಾಸನಾರಹಿತವಾತ್ ಸುಖಬುದ್ಧಿಯೆಂಬುದರ್ಥಂ) ನಿಶ್ಚಲೇನ-ಜಲಿಸದೆ ಮಿಡುವದೆ, ಧಾರಣಾ-ಧರಿಸುವುದೇ ಧಾರಣೆಯೋಗವೆಂಬ, ಅಯಂಪ್ರಕಾರಃ-ಈ ಸಾಲುಬವಾತ್ ಧಾರಣಪ್ರಕಾರವು, ಆಸ್ತೇ-ಇರುತ್ತಿದ್ದೀತು. ಪುನರಪೇಕ್ಷ-ಮತ್ತೆಯೂ, ತೇ-ನಿನಗೆ, ವದಾಮಃ-ಹೇಳುವೆವು. ಕೇವಲಾ-ನಾಶವಿಂದುಕಲಾವ್ಯವಲಂಬನವಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ, ಜಲವರಹಿತಚಿತ್ತ-ಜಲಿಸದಿರ್ಪಚಿತ್ತವುಂಟೋ, ಸಾ-ಅದು, ಧಾರಣಾ-ಧಾರಣೆಯೋಗವೆನಿಸುವದು. (" ಚಿತ್ತೇಜಲತಿಕಂಸಾರೋನಿಶ್ಚಲೇನೋಜ್ಜವನಚ ") ||೧೦|| ಎ ದ. ದಾಗಿ.)

ಸು|| ಅನಂತರ ಸ್ಥಿತಿ ಸಮಾಧಿಯೋಗವುಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನಿಜಾನುಭವಬೀಲತಾನಿಖಿಲತತ್ವಸಾಮ್ಯಸ್ಮೃತಿಸ್ತೃತೀರ ವಿಜಲಾಸ್ಥಿತಿ ಸ್ಥಿತಿ ರತಯಾನಿಧಿಧ್ಯಾಸತಾ| ಸದೇಕಪರಿಭಾವ ನಾಸಹಜತಾಹ್ಯನಾಯಾಸತಾ ಸಮಾಧಿರಿತಿ ಕೀರ್ತಿತಸ್ತತ ನಿರ್ದಿಕ್ತಲ್ಪಾತ್ಮಕಃ || ||೧೧||

ಟೀ|| ನಿಜಾನುಭವಬೀಲತಾ-ನಿಜ-ನಿಜವಸ್ತುವಿನ, ಅನುಭವಬೀಲತಾ-ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ಸ್ವಭಾವವಾಗುತ್ತವೆವು, ನಿಖಿಲತತ್ವಸಾಮ್ಯಸ್ಮೃತಿಃ-ಅ ಅನುಭವದಿಂದ ಮೇಲೆ ಸಕಲ ತತ್ವಂಗಳಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯ ಸ್ಮರಣವು (ಖಂಡಾಂಡರೂಪವಾದ ಸಕಲ ತತ್ವಂಗಳಿಗೆ ತನ್ನನು ಸಾಕ್ಷಿಕನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದತನವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ) ಸ್ಮೃತೇಃ-ಅ ತಿಳಿದಿನ, ಅಪೇಕ್ಷಾ-ಜಲಿಸದಿರ್ಪಂಥ, ಸ್ಥಿತಿಃ-ನಿಲುಕಡೆಯು, (ಅ ತಿಳಿದನು ವರಳಿ ಪಿಕಲ್ಪಕೃತಾರವೆಯಿಡುವುದುಂವರ್ಥಂ) ಸ್ಥಿರತಯಾ-ಅ ಅಖಂಡಿತವಸ್ತುಪಿನ್ದಯ ಸಾಮರಸ್ಯವ ಸ್ಥಿರತ್ವದಿಂದ, ನಿಧಿಧ್ಯಾಸತಾ-ಇವಿರಿಟ್ಟುಧ್ಯಾನಮಮಾಡಲಿಚ್ಛೆ ಸವಿಕೃತವೆವು, ಸದೇಕಪರಿಭಾವನಾ-ಸನ್ಮಾತ್ರವೇ ಉಳುವೆಯಾದ ಪೂರ್ಣಭಾವವು, ಸಹಜತಾ-ನಿರುಪಾಧಿಕತ್ವವು, ಅನಾಯಾಸತಾ-ತೃಪ್ತವಿರೂಪವಾದ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದಿಹತವೆವು, ಸತತನಿರ್ದಿಕ್ತಲ್ಪಾತ್ಮಕಃ-ಅನವರತವೂ ನಿರ್ದಿಕ್ತಲ್ಪರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸಮಾಧಿರಿತಿ-ಸಮಾಧಿಯೋಗವೆಂದು, ಕೀರ್ತಿತೋಹ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತಲಾ. || ೧೧||

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರವು ಜ್ಞಾನಾಪ್ತಿಯೋಗವುಂ ಪೇಳ್ವ, ಮುಂದೆ ಪೇಳ್ವ ರಾಜಯೋಗವು ಗುರುಕೃಪಾಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆ ಕ್ರಿಯಾಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅಥಶ್ವಾನುಮಹಾರ್ಷ ರ್ವಂರಾಜಯೋಗಾಭಿಧಾನಕಂ |

ಇಮಂಸದ್ಗುರುಣಾಯಾತಿಸಜ್ಜನೋನಾನ್ಯಕರ್ಮಭಿಃ ||೧೨||

ಟೀ|| ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಮಹಾಶ್ವರೈ-ಮುಂದೆ ಪೇಳ್ವ ಮಹದಾಶ್ವರೈರೂಪವಾಗಿ ಪಂಥ, ರಾಜಯೋಗಾಭಿಷಾನಕಂ-ರಾಜಯೋಗವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳಂತಹುದನು, ಕೃಣು ಕೇಳು, ಇಮಂ-ಈರಾಜಯೋಗವನು, ಸಜ್ಜನ-ಶಕ್ತಿಪಾತಪವಿತ್ರತಾಂತಕರಣನಾದ ಸಜ್ಜನನು, ಸ್ವಗುಣಾ-ಶ್ರೀಗುರುವಿನಿಂದ, ಯಾತಿ-ಎಯ್ದುತ್ತಿಹನು, ಅನ್ಯಕರ್ಮಭಿ-ಅನ್ಯವಾದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವದೆ, ನಯಾತಿ-ಎಯ್ದುತ್ತಿರನು. ||೧೧||

ಸೂ|| ಗುರುಕುಟಾಕ್ಷದಿಂದವೇ ರಾಜಯೋಗವೆಂದಿಹುದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ದುಷ್ಕರಾಭ್ಯಾಸಯೋಗೇನಮಹಾಯಾಸೇನಕಿಂಫಲಂ |

ಕ್ಷಣೇನಲಭ್ಯತೇಬ್ರಹ್ಮಸದ್ಗುರೋರವಲೋಕನಾತ್ ||೧೨||

ಟೀ|| ಮಹಾಯಾಸೇನ-ಬಹುಪ್ರಯಾಸವಾದಂಥ, ದುಷ್ಕರಾಭ್ಯಾಸಯೋಗೇನ-ಅಶಕ್ಯವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗವೆನಿಸಿದ ಹೇದಿಂದ, ಕಿಂಫಲಂ-ಏನುಪ್ರಯೋಜನವು? ಸದ್ಗುರೋ-ಆಚಾರ್ಯನ, ಅವಲೋಕನಾತ್-ಕುಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣದತ್ತಣಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮ-ಬ್ರಹ್ಮವು, ಕ್ಷಣೇನ-ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಿಂದ, ಲಭ್ಯತೇ-ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪವಾಗಿ ಪಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದೀತು. (" ಗುರೋರಾಲೋಕಮಾಶ್ರೇಣಸ್ವರ್ಗಾತ್ಸಂಭಾಷಣಾದಪಿ | ಸದೈಸ್ಸಂಜಾಯತೇಪ್ರಜ್ಞಾಪಾಶಾಫಲಕ್ಷಯಕಾರಿಣಿ || ತಯಾಸಂಜಾಯತೇತತ್ಸರ್ವವಿಚಾರೇಪುರುಷಸ್ಯತು " ಎಂದುದಾಗಿ)

||೧೩||

ಸೂ|| ಅಬ್ರಹ್ಮವು ಬಳಹೊರಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಗುರೂಪದೇಶದಿಂದಲ್ಲದೆ ಕಾಣಿಸದೊಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಬಾಹ್ಯೇಚಾಭ್ಯಂತರೇಬ್ರಹ್ಮಸರ್ವಜಂತುಷುಭಾಸತೇ |

ತಥಾವಿಗುರುಮಂಜ್ಞಾತ್ವಾತೇನಪಶ್ಯಂತಿತತ್ಪದಂ ||೧೪||

ಟೀ|| ಸರ್ವಜಂತುಷು-ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮ-ಬ್ರಹ್ಮಣರೂಪದಿಂದ ಸಕಲಕ್ಕೆ ಲಯಗಮನಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಮಹಾಲಿಂಗವೆನಿಸುವ ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮವು, ಬಾಹ್ಯೇಚ-ಹಿಂದಾಂಡೆ ಹೊರಗೂ, ಅಭ್ಯಂತರೇಚ-ಬಳಗೂ, ಭಾಸತೇ-ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೀತು. ತಥಾವಿ-ಹಾಂಗಳಾಯಿತ್ತಾದರೂ, ಗುರುಂ-ಆಚಾರ್ಯನನು, ಅಂಜ್ಞಾತ್ವಾ-ಅರಿಯದೆ, ತತ್ಪದಂ-ಆವಸ್ಥುವನು, ತೇ-ಆಪ್ರಾಣಿಗಳು, ನಪಶ್ಯಂತಿ-ಕಾಣುತ್ತಿರರು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಮುಂದೆ ಗುರುಕಾರಣ್ಯದಿಂದಾದ ರಾಜಯೋಗೋಪದೇಶದಿಂದಾ ಬ್ರಹ್ಮವು ಕಾಣಲು ತಕ್ಕುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯ)

||೧೫||

ಸೂ|| ಈ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಗುರೂಪದೇಶದಿಂದ ಅವ ಸಮರ್ಥರಿಗೂ ಆಗದೊಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಖಂಡಜ್ಞಾನವತಾಂಚಪಟಮಯಸಂವೋಹಾಂಧಕಾರಾ

ತ್ವನಾಂನಾನಾವೇದಪುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರಕವಿತಾವಾಗ್ವೈಖರೀಶಾ
ಲಿನಾಂ | ಮೂಢಾನಾಂಚತುರಾಶ್ರಮೈಕನಿಯಮಾದ್ಗರ್ವಾ
ತ್ವಕಾನಾಂಕಥಂಯೋಗಜ್ಞಾನಮಿದಂಭವೇದ್ಗುರುಮುಖಾ
ಭಾವೇಪರೋಕ್ಷಾತ್ಮಕಂ ||೧೫||

ಟೀ|| ಖಂಡಜ್ಞಾನವತಾಂಜ್ಞ-ಸ್ವಕ್ಷಂದನಾದಿ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಬಾಧೆಗಳಿಂದ ಖಂಡಿ
ತಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರುಗಳಿಗೂ, ಪಟ್ಟಮಯಸಂಮೋಹಾಂಧಕಾರಾತ್ಮಕಾನಾಂ-ನ್ಯಾಯ ವೈ
ಚಿಷಿಕ ಸಾಂಖ್ಯ ಪಾತಂಜಲಿ ಮಾಯಾವಾದ ಮೀಮಾಂಸವೆಂಬ ಪದ್ಧರ್ಶನಪ್ರಾಂತಿ
ಯೆಂಬಂಧಕಾರದಿಂದ ಮುಸುಂಕಿದ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳಂಥವರಿಗೂ, ನಾನಾವೇದಪುರಾಣ
ಶಾಸ್ತ್ರಕವಿತಾವಾಗ್ವೈಖರೀಶಾಲಿನಾಂ- ವಿಚಿತ್ರರೂಪಗಳಾದ ವೇದಪುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರಕವಿ
ತೆಗಳೆಂಬ ನುಡಿಗರ ವೈಖರೀಮಾತ್ರದಿಂದೊಪ್ಪುತ್ತಿರ್ಪಂಥವರಿಗೆಯೂ, ಚತುರಾಶ್ರ
ಮೈಕನಿಯಮಾತ್-ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಗೃಹಸ್ಥ ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಭಿಕ್ಷುವೆಂಬ ನಾಲ್ಕಾಶ್ರಮಂಗೆ
ಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯವಾದನಿಯಮದದೇಸೆಯಿಂದ, ಗರ್ವಾತ್ಮಕಾನಾಂ- ಅಹಂಕಾರಿಗಳಾಗಿ
ರ್ಪಂಥ, ಮೂಢಾನಾಂಚ-ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದವರಿಗೆಯೂ, ಅಪರೋಕ್ಷಾತ್ಮಕಂ-ಬ್ರಹ್ಮಸಾ
ಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಇದಂ-ಈಮುಂದೆಸಿಲ್ಲ, ಯೋಗಜ್ಞಾನಂ-ರಾಜಯೋಗ
ಜ್ಞಾನವು, ಗುರುಮುಖಾಭಾವೇ-ಗುರೂಪದೇಶವಿಲ್ಲದಿರಲಾಗಿ, ಕಥಂ-ಹೇಗೆ, ಭವೇತ್-ಆ
ಗುವುದು? ||೧೫||

ಸೂ|| ಈ ರಾಜಯೋಗಸಾಧನವಾದ ಗುರುಪ್ರಸಾದವು ಬಹುವಿಧವ್ಯಾಪಾರಂಗಳ
ಗಿಂದ ತೊಲಗಿದಾತಂಗಳಿಂದ ಆಗದೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಜ್ಞೇತ್ರಾರ್ಥರವ್ಯಗೃಹಪುತ್ರಕಳತ್ರಮಿತ್ಯೈಶಿನ್ನೈವರ್ಮ
ಹಾರಸರಸಾಯನಧಾತುವಾದೈಃ | ತೈಃಕಾಮ್ಯಮಂತ್ರಲಯ
ಯೋಗಹತಾದಿಭೇದೈರ್ಬದ್ಧಾತ್ಮನಾಂಕಥಮಿಹಾಸ್ತಿ ಗು
ರೋಃಪ್ರಸಾದಃ ||೧೬||

ಟೀ|| ಜ್ಞೇತ್ರಾರ್ಥರವ್ಯಗೃಹಪುತ್ರಕಳತ್ರಮಿತ್ಯೈ-ಜ್ಞೇತ್ರ-ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ಫಲಿ
ತವಸ್ತುಜ್ಞೇತ್ರಗಳಿಂದ, ಅರ್ಥ-ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ, ರವ್ಯಗೃಹ-ಮನೋಹರಂಗಳಾದ ಧವ
ನಗಳಿಂದ, ಪುತ್ರ-ಸುತರಿಂದ, ಕಳತ್ರ-ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ, ಮಿತ್ಯೈ-ಸ್ನೇಹಿತರಿಂದವೂ, ಶಿ
ನ್ನೈಃ-ದುಃಖರೂಪಂಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಮಹಾರಸರಸಾಯನಧಾತುವಾದೈಃ-ಮಹತ್ತಾದ
ರಸರಸಾಯನಧಾತುವಾದಂಗಳಿಂದವೂ, ತೈಃ-ಅಪುರೋದಿತಂಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಕಾಮ್ಯ
ಮಂತ್ರಲಯಯೋಗಹತಾದಿಭೇದೈಃ-ಕಾಮ್ಯ-ಕಾಮಿಸಮಾಡುವ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಂಗಳ
ಿಂದವೂ, ಮಂತ್ರ-ಅಕ್ಷರಾತ್ಮಕವಾದ ಮಂತ್ರಚಿಂತನೆಗಳಿಂದವೂ, ಲಯಯೋಗ-ವೈ
ಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮರೂಪವಾದ ಲಯಯೋಗದಿಂದವೂ, ಹತಾದಿಭೇದೈಃ-ಹತಾದಿಕದಿಂದ

ಭಿನ್ನವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಂಗಳಿಂದವೂ, ಬದ್ಧಾತ್ಮನಾ-ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವರ್ಗ,
ಇಹ-ಈ ರಾಜಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಗುರೋಃ-ಆಚಾರ್ಯನ, ಪ್ರಸಾದಃ-ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದವು, ಕ
ಥಂ-ಅವಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ಅಸ್ತಿ-ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದೀತು? (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ ಆಚಾರ್ಯದೇ
ಪೋಷವ-ಅತಿಥಿದೇಪೋಷವ-ಆಚಾರ್ಯನೇ ಇಷ್ಟದೈವವಾಗಿವುಳ್ಳಾತನಾಗು; ಅತಿಥಿಯೇ
ಇಷ್ಟದೈವವಾಗಿವುಳ್ಳಾತನಾಗು, ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದಾಚಾರ್ಯನೇ ಶಿವನೆಂದು
ಕೇವಲದಾತಂಗೆ ಯೋಗವಿಧಿಯುಪ್ಪುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ) ||೧೬||

ಸೂ|| ರಾಜಯೋಗೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಶಿಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ
ಗುರುವನೇ ಆಶ್ರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:- ||೧೭||

ಶ್ಲೋ|| ಆದಾವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರೋಗುರಾಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞ ತಾಸ್ತಿ ಜೇತ |
ಭಜೇತ್ತ ಮೇವಯುತ್ಥೇನನೋಜೇದಸ್ಯಗುರುವ್ರಜೇತ ||೧೮||

ಟೀ || ಗುರು-ಶ್ರೀಗುರುವಿನಲ್ಲಿ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿವರ್ಣಕ್ಕೆ
ತಕ್ಕ ಸದಾಚಾರವೂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ್ಯಾದ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಾಚಾರವೂ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞತಾ-
ಬ್ರಹ್ಮವನರಿತವನೂ, ಅಸ್ತಿ ಜೇತ-ಉಂಟಿಪುದಾದರೆ, ಆದಾ-ಮೊದಲಲ್ಲಿ, ತಮೇವ-
ಆ ಗುರುವನೇ, ಯುತ್ಥೇನ-ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ, ಭಜೇತ-ಸೇವಿಸುವುತು. ನೋಜೇತ-
ಆತನಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞಾನಾಚಾರಂಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅನ್ಯಗುರುಂ-ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಗು
ರುವನು, ವ್ರಜೇತ-ಎಂಬುದು ಪ್ರಸಂಗ. ||೧೯||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜಯೋಗದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಪ್ಪ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವುಂ ಪೇಳ್ವ
ಆ ಬ್ರಹ್ಮವನಿದಾತನೇ ಶ್ರೀಗುರುವೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಆತ್ಮಾನಮದ್ವಂದ್ಯಮನಂತಮಾದ್ಯಂನಿರಂಜನಂನಿಶ್ಚಲನಿ
ತ್ಯತೃಪ್ತಂ | ಸಚ್ಚಿನ್ಮಯಾನಂದಸರಾಮೃತಂಯೋವೇತ್ತಿ
ಸ್ವಭಾವೇನಗುರುಸ್ಸನಿವ ||೨೦||

ಟೀ|| ಅದ್ವಂದ್ಯಂ-ಅನಾದಿಮುಕ್ತನಪ್ಪವರಿಂ ತನಗೆ ಜೋಡಿಸಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ, ಅನಂ
ತಂ-ದೇಶಕಾಲಂಗಳಿಂದವಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಆಪ್ತಂ-ಷಡ್ವಸ್ತಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮೊದಲಿಗ
ನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ನಿರಂಜನಂ-ಅನಾದಿನಿರ್ದಲನಶ್ಚೈವರಿಂ ನಿರಾಕರಣವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ನಿಶ್ಚಲ
ನಿತ್ಯತೃಪ್ತಂ-ಚಲಿಸದೆಯಿರ್ಪನಿತ್ಯತೃಪ್ತಿಯೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, (ಕುದ್ಧಾಕುಡ್ಧ
ಭೋಗಭೋಕ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣಕಾಮನೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ) ಸಚ್ಚಿನ್ಮಯಾ
ನಂದಸರಾಮೃತಂ-ಸಮ್ರೂಪ ಚಿಮ್ರೂಪ ಅನಂದರೂಪವಾದ ಕುಂಡಲಿನಿಗೆ ಮೇಲಾದ
ಮೋಕ್ಷಸ್ಥಾನವಾದಂಥ, (“ ಸಾಚಕುಂಡಲಿನೀಕಂಭೋರ್ನಿತ್ಯಾಧಿಪ್ತಿಯರೂಪಿನೀ”
ಎಂದುದಾಗಿ) ಆತ್ಮಾನಂ-ಸರಮಾತ್ಮನನು, ಯಃ-ಆವಾತನು, ಸ್ವಭಾವೇನ-ಸ್ವ-ಪ್ರ

ಕಾರೂಪವಾದ ತನ್ನ, ಭಾವೇನ-ಪರಪ್ರಕಾರರೂಪವಾದ ವಿಮಲಜೈತನ್ಯದಿಂದ, ವೇ
ತ್ತಿ-ಅಪರೋಕ್ಷದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೋ, ಸವಿವ-ಆತನೇ, ಗುರು-ಆಚಾರ್ಯನು. (ತಾ
ತ್ಪರ್ಯ-ಗುಣನಿದ್ದುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವುಳ್ಳತನೇ ಗುರುವೆಂ
ಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ) ||೧೧||

ಸೌ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮೋದ್ಭವವಾದ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವೇ ತತ್ವಜ್ಞಾನ
ರೂಪವಪ್ಪುದರಿಂದ ಆ ತತ್ವಜ್ಞಾನಮಂ ತತ್ವಂಗಳ ವಿಲಕ್ಷಿತನ ಶ್ರೀಗುರುವಿನಿಂದ
ಭ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡುವೆಂದು ವೇದ್ಯ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಭಾವೇನತೃಣೇಕೈತಜಗತ್ತಯಂ |
ಆದಾಸದ್ಗುರುಮಾಶ್ರಿತೃತತ್ವಜ್ಞಾನಾಸಮಭ್ಯಸೇತಾ ||೧೨||

ಟಿ|| ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಭಾವೇನ-ಜ್ಞಾನ-ಮುಂದೆಸಿಲ್ವ ಪಂಚವಿಕಿರತತ್ವಂಗಳ್ಳುಂ
ಲ್ಲ ತನ್ನವಲ್ಲ ವೆಂಬ ವೀಚರೂಪವಾರ ತಿಳಿದಿನಿಂದವೂ, ವೈರಾಗ್ಯಭಾವೇನ-ಆಮಾ
ಯಾಜನಿತವಾದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕು ಬೇಡಂಬುದನುಳಿದು ನಿಂದ ವಿಮಲವಿರಕ್ತಿಯಿಂ
ದವೂ, ತೃಣೇಕೈತಜಗತ್ತಯಂ-ತೃಣೇಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೂರುಲೋಕವುಳ್ಳಂಥ, ಸದ್ಗು
ರುಂ-ಶ್ರೀಗುರುವನು, ಆಶ್ರಿತೃ-ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಆದೌ-ಮೊದಲಲ್ಲಿ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಂ-ಮುಂದೆಸಿ
ಲ್ವ ಪಂಚೀಕರಣರೂಪವಾದ ಪಂಚವಿಕಿರತ ತತ್ವಂಗಳಂ ವಿಲಕ್ಷಿಸುವ ಅರಿವನು, ಸಮ
ಭ್ಯಸೇತ-ಅನೋನ್ಯಾಧ್ಯಾಸವಾಗದಂತೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾ ಮಾಡುವು.

“ ಅಹೋಮೇವೋದಧಾಮಗೋನಪಶ್ಯಾಮಿಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾಂ | ಯದಿಯೋನ್ಯಾಪ್ರ
ಮುಂಚಾಮಿಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಂಸಮಾಶ್ರಯೇ || ದುಃಖಾರ್ತವದೊಳ್ಳುಳುಗಿರ್ದಾತನು
ಯೋನಿಯಂ ಪೊರಮಾಡುತ್ತವೆ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಮಾಗಿ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವ ನಾಶ್ರಯಿಸು
ವೆನೆಂದು ಗರ್ಭದ ಶಿಖ ಚಿಂತಿಪುದೆಂಬ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಮಂ ಸಾಧಿಪು
ದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೧೩||

ಸೌ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗರೂಪವಾರ ತತ್ವಜ್ಞಾನಮಂ ವೇದ್ಯ ಸೃ
ಷ್ಟಿಕ್ರಮದಿಂದಾಕಾರಪಂಚೀಕರಣಮಂ ವೇದ್ಯ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಜ್ಞಾತೃತ್ವಮಂತರಿಕ್ಷಂಚಸಮಾನೋವಾಯುರೇವಚ |

ಶ್ಲೋ|| ತ್ರಮಗ್ನಿಧ್ವನಿರ್ದಾಸಗ್ನಿಃಪ್ರೀತತ್ವಪಂಚಕಂ ||೧೪||

ಟಿ|| ಜ್ಞಾತೃತ್ವಂ-ಆತ್ಮನು ಜಾಗ್ರದರಸ್ಥಯಲ್ಲಿ ಘೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರ್ಪನಾಗಿ, ಅದೇ
ಆಕಾರಸ್ಥಾನ ವಪ್ಪುದರಿಂದಲ್ಲಿ ಕಲೋವ್ಯಲಿತ ಜೈತನ್ಯವಾದ ಆತ್ಮನಜ್ಞಾತೃತ್ವವೇ, ಅಂ
ತರಿಕ್ಷಂ- ಆಕಾಶಮೊಳಗಣ ಆಕಾಶವು. (ಪೃಥ್ವಿಯುನೊಳಗೊಂಡುದಪ್ಪು, ಆ ಅಪ್ಪು
ವನೊಳಗೊಂಡುದ್ದಿ, ಅಗ್ನಿಯುನೊಳಗೊಂಡುದು ವಾಯು, ವಾಯುವನೊಳಗೊಂ

ಡುಡಾಕಾಶ, ಆ ಆಕಾಶವನೊಳಕೊಂಡವ ನಾತ್ಮ, ಆ ಆತ್ಮನೇ ಪಂಚಕಂಚಕ-
ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಮುಖದಿಂದಾಕಾಶಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ವಿಷಯಗಳ ನಯಲು
ನ್ಮುಖ್ಯವೆವೇ ಜ್ಞಾತೃತ್ವ, ಆ ಜ್ಞಾತೃತ್ವವೇ ಆಕಾಶವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ) ಸಮಾನ-
ಅನ್ನರಸಮಂ ಸಕಲ ರೋಮಕೂಪಂಗಳಿಗೆ ವಿಭಾಗಿಸು. ದೇಹವ್ಯಾಪಾರಕವಾಪ
ಸಮಾನವಾಯುವೇ, ವಾಯುಃ ಆಕಾಶತತ್ವದಲ್ಲಿಯ ವಾಯು, ಶ್ವೇತ್ರಮೇವಚ-
ಶಬ್ದ ಪ್ರಕಾಶಮಾದ ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯವೇ, ಅಗ್ನಿಃ-ಅಗ್ನಿ ತತ್ವವು, ದೃಶ್ಯ-ವೀಚಿತರಾಗ
ನ್ಯಾಯದಿಂ ಪಸರಿಸುವ ದೃಶ್ಯವೇ, ವಾರಿ ಅಪಃತತ್ವವು, ವಾಕ್-ವರ್ಣಂಗಳುತ್ಪತ್ತಿ
ಗಾಧಾರವಾಪ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯವೇ, ಭೂಃ-ಪೃಥ್ವೀತತ್ವವೆಂಬವು, ಶೇ-ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯ,
ತತ್ವಪಂಚಕಂ-ಐಮತತ್ವಂಗಳು. ||೨೦||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿಯ ಭೂತಪಂಚಕಮ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಮನವಿವವಿಯದ್ವ್ಯಾನೋವಾಯುಕ್ತ ಮಧನಂಜಯಃ |

ಸ್ವಶೋಶಂಭುಕ್ತ ಕ್ಷವಂ ಪಾಣಿಮರುತಸ್ತತ್ವಪಂಚಕಂ ||೨೧||

ಟೀ|| ಮನವಿವ-ಮನಸ್ಸೇ, ವಿಮುಕ್ತ-ವಾಯುವಿನೊಳಗೂ ಆಕಾಶವು, ವ್ಯಾಪ್ತಃ-
ವ್ಯಾಪನೆಂಬುವೇ, ವಾಯುಃ-ವಾಯುತತ್ವವು, ಚಕ್ರ-ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯವೇ, ಧನಂಜಯಃ-
ಅಗ್ನಿಯು, ಸ್ವರ್ಣಃ-ಸ್ವರ್ಣವೆಂಬವಿಷಯವೇ, ಅಂಭಃ-ಉದಕವು, ಪಾಣಿಃ-ಪಾಣೀಂದ್ರಿ-
ಯವೇ, ಕ್ಷಮಾಜ-ಭೂಮಿಯು, ಇವು, ವ-ರುತಃ-ವಾಯುವಿನಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ, ತ-
ತ್ವಪಂಚಕಂ-ಐಮತತ್ವಂಗಳು. ||೨೧||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯ ತತ್ವಪಂಚಕಮಂ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ನಭೋಬುದ್ಧಿ ರುದಾನಶ್ಚ ಮರುದ್ಗೌ ರ್ಯಹ್ನಿರೇವಚ |

ಪಾಘೋರೂಪಂಧರಾಪಾದೋವಹ್ನೇರ್ಯುತ್ತತ್ವಪಂಚಕಂ||

ಟೀ|| ಬುದ್ಧಿಃ-ಬುದ್ಧಿತತ್ವವೇ, ನಭಃ-ಅಗ್ನಿ ತತ್ವದಲ್ಲಿಯ ಆಕಾಶವು, ಉದಾನಶ್ಚ-
ಉದಾನವಾಯುವೇ, ಮರುತ್-ವಾಯುತತ್ವವು, ಗೌರೇವಚ- ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯವೇ,
ವಹ್ನಿಃ-ಅಗ್ನಿಯು, ರೂಪಃ-ರೂಪವೆಂಬವಿಷಯವೇ, ಪಾಘಃ-ಉದಕವು, ಪಾದಃ-ಪಾ-
ದೇಂದ್ರಿಯವೇ, ಧರಾ-ಭೂಮಿಯು, ಹೀಗೆಂಟಿ, ಯುತ್- ಆವುದಾನೊಂದುಂಟೋ,
ಅಮ, ವಹ್ನೇಃ-ಅಗ್ನಿ ಸಂಬಂಧವಾಪ, ತತ್ವಪಂಚಕಂ-ತತ್ವಂಗಳು. ||೨೨||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಉದಕದಲ್ಲಿಯ ತತ್ವಪಂಚಕಮಂ ಪೇಶ್ವ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಚಿತ್ತಂವಿಷ್ಣು ಸದಂವಾಯುರಪಾನೋರಸನಾನಲಃ |

ರಸೋಜಲಮುಪಸ್ಥೋ ಭೂರಪಾಂತತ್ವತ್ವಪಂಚಕಂ ||೨೩||

೧೬|| ಚಿತ್ತ-ಚಿತ್ತವೆಂಬಂತಹಕರಣವೇ, ವಿಷ್ಣುಪದಂ-ಅಪ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿಯ ಆಕಾಶವು, ಅಪಾನ-ಅಪಾನವಾಯುವೇ, ವಾಯು-ವಾಯುತತ್ತ್ವವು, ರಸನಾ-ಜಿಹ್ವೇಂದ್ರಿಯವೇ, ಅನಲ-ಅಗ್ನಿಯು, ರಸ-ರಸವೆಂಬವಿಷಯವೇ, ಜಲಂ-ಉದಕವು, ಉಪಸ್ಥ-ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯವೇ, ಘಟ-ಪೃಥಿವಿ, ತತ್-ಅದು, ಅಪಾಂ-ಉದಕವ, ತತ್ತ್ವಪಂಚಕಂ-ತತ್ತ್ವಂಗಳ್ಳಿದು. ||೧೬||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವೀತತ್ತ್ವಪಂಚಕಮಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅಹಂಕಾರೋವಿಯತ್ಪ್ರಾಣೋವಾಯುಘ್ರಾಣಂಹು
ತಾಶನಃ| ಆಪೋಗಂಧೋಮಹೀಪಾಯುಃಪೃಥಿವ್ಯಾಂತತ್ತ್ವ
ಪಂಚಕಂ ||೧೭||

೧೭|| ಅಹಂಕಾರ-ಅಹಂಕಾರವೆಂಬಂತಹಕರಣವೇ, ವಿಯತ್-ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿಯ ಆಕಾಶವು, ಪ್ರಾಣ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವೇ, ವಾಯು-ವಾಯುತತ್ತ್ವವು, ಘ್ರಾಣಂ-ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯವೇ, ಹಃತಾಶನಃ-ಅಗ್ನಿಯು, ಗಂಧಃ-ಗಂಧವೆಂಬ ವಿಷಯವೇ, ಆಪಃ-ಉದಕವು, ಸಾಯುಃ-ಗುದವೆಂಬಿದ್ರಿಯವೇ, ಮಹೀ-ಪೃಥ್ವಿಯು, ಇವು, ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ-ಪೃಥ್ವೀತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿಯ, ತತ್ತ್ವಪಂಚಕಂ-ತತ್ತ್ವಂಗಳ್ಳಿದು, (ತಾಪ್ರೃಥ್ವಿ-ಜ್ಞಾತ್ಯ ಮನ ಬುದ್ಧಿ ಚಿತ್ತ ಅಹಂಕಾರವೆಂಬೈದು ಸಕಲವ್ಯವಹಾರಂಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವು ಕೊಡುತ್ತದೆ ರಾದೆ. ಕ್ರಮದಿಂ ಪೋನಾದಿ ಪಂಚತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಕಾಶತತ್ತ್ವವೆನಿಸಿಕೊಂಬುವು. ಸಮಾನ ವ್ಯಾನ ಉದಾನ ಅಪಾನ ಪ್ರಾಣಂಗಳೆಂಬೈದು ದೇಹಾವಯವಗಳ ವ್ಯಾಪನ ಮಂ ಮಾಡ್ಪದರಿಂದ ಕ್ರಮದಿಂ ಪಂಚಭೂತಂಗಳಲ್ಲಿಯ ವಾಯುತತ್ತ್ವವೆನಿಸಿಕೊಂಬುವು. ಕ್ರೋತ್ರ ಶ್ವಕ್ಕು ನೇತ್ರ ಜಿಹ್ವೆ ಘ್ರಾಣಮೆಂಬೈದು ಆತ್ಮಂಗೆ ವಿಷಯಂಗಳಂ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿ, ಭೋಗಪರಿಪಾಕಮಂ ಮಾಡ್ಪದರಿಂ ಕ್ರಮದಿಂ ಪಂಚಭೂತಂಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಗ್ನಿ ವತ್ತ್ವವೆನಿಸಿಕೊಂಬುವು. ಕಬ್ಬ ಸ್ಪರ್ಶ ರೂಪ ರಸ ಗಂಧಂಗಳೆಂಬೈದು ಪ್ರವಾಹರೂಪ ದಿರಿಧಾತ್ಮಂಗೆ ಗ್ರಹಣಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಕ್ರಮದಿಂ ಪಂಚಭೂತಂಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಪ ತತ್ತ್ವವೆನಿಸಿಕೊಂಬುವು. ವಾಕ್ಯ ಪಾಣಿ ಪಾದ ಉಪಸ್ಥ ಪಾಯು ವೆಂಬೈದು ವಚನ ಆದಾನ ಗಮನ ವಿಹರಣ ವಿಸರ್ಜನವೆಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಂಗಳಂಧರಿಸಿ, ಸ್ಥೂಲವಲ್ಲದರಿಂ ಕ್ರಮದಿಂ ಪಂಚಭೂತಂಗಳಲ್ಲಿಯ ಪೃಥ್ವೀತತ್ತ್ವಂಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಬುವುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. ||

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಪಂಚವಿಂಶತಿತತ್ತ್ವಂಗಳ ನರಿದಾತನೇ ಮುಕ್ತನೆಂದು ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಪಂಚವಿಂಶತಿತತ್ತ್ವಾನಿಪಂಚಭೂತಸ್ಥಿತಾನಿಚ |

ತಾನಿಯೋವೇತ್ತಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ ಸ್ವವಿಸತುಮುಕ್ತಿಭಾಕ್ ||೧೮||

ಟೀ|| ತಾನಿ-ಅಸ್ತರೋದಿತಂಗಳಾದಂಥ, ಪಂಚಭೂತಸ್ಥಿತಾನಿಜ-ಪಂಚಭೂತಂಗಳಲ್ಲಿರ್ಪಂಥ, ಪಂಚವಿಂಶತಿತತ್ವಾನಿ-ಇಪ್ಪತ್ತೈದುತತ್ವಂಗಳನು, ಯಃ-ಅವಾತನು, ವೇತ್ತಿ-ತನ್ನಿಂದನೈವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೋ, ಸವಿವ-ಅತನೇ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ-ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯನಿಗೊಂಬನು. ಸತು-ಅತನೇ, ಮುಕ್ತಿಭಾಕ್-ಮೋಕ್ಷಮಂಭವಿಸುವಾತನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಕಣ್ಣೊಳಗಿದ್ದ ಕನಮಂ ತೆಗೆದು ಕಾಣಲ್ಪಡೆ ತೊಲಗುವಂತೆ ಈ ತತ್ವಂಗಳಂ ವಿಲಕ್ಷಿಸಿ ಕಾಣಲ್ ಮುಕ್ತನಪ್ಪನೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೨೫||

ಸೂ|| ಈ ತತ್ವಂಗಳಂ ವಿವೇಕವಿಂ ವಿಭಾಗಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವುಂ ಪೇಳಿದು:-

ಶ್ಲೋ|| ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾಧಿಭೌತಾಧಿದೈವತಾನಿಯಥಾವ್ರಮಂ |

ದಶೇಂದ್ರಿಯೇಪುವಿಭಜಜೇವಾಂತಃಕರಣೇಷುಚ ||೨೬||

ಟೀ|| ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾಧಿಭೌತಾಧಿದೈವತಾನಿ-ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಧಿಭೌತಿಕ ಅಧಿದೈವತಂಗಳನು, ಯಥಾವ್ರಮಂ-ಕ್ರಮವನುಮೊಂದೆ, ದಶೇಂದ್ರಿಯೇಪು-ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಕ್ಷೇಂದ್ರಿಯೆಗಳೆಂಬ ದಶವಿಧವಾದ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಜೀವಾಂತಃಕರಣೇಷುಚ-ಜೀವನ ಅಂತಃಕರಣಚತುಷ್ಪಯದಲ್ಲಿಯೂ, ವಿವರ್ಜ-ವಿಭಾಗಿಸುತವೂ, (ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವಂ ಸ್ವರಿಸಲ್ಪೇಕೆಂದು ಮುಂಚೆ ಗ್ರಾಹ್ಯತೆ ಕ್ರಿಯೆಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವು ತಿಳಿದು.) ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಕ್ಷೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹತ್ತು, ಅಂತಃಕರಣಚತುಷ್ಪಯ-ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆನಿಸಿಕೊಂಬುವು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಮತಿ-“ಖುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಾಣಿವಿಪ್ರಿಂಧ್ರಾತಥಾಕ್ಷೇಂದ್ರಿಯಾಣಿಚ | ಮನೋಬುದ್ಧಿರಹಾಕಾರಚ್ಚಕ್ಷುಃಚೇತಿಚತುಷ್ಪಯಂ | ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂಪೃಥಗೇವೇದಂಚತುರ್ದಶವಿಧಂಸ್ಥೂತಂ” ಈ ಶ್ಲೋತ್ರಾದಿ ಚತುರ್ದಶವಿಧಕರಣಕ್ಕೆ ವಿಷಯಂಗಳಾಗಿ ಕೇಳಲು ಯೋಗ್ಯಂಗಳ್ಳಾಣಲು ಯೋಗ್ಯಂಗಳ್ಳೊದಲಾದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಅಧಿಭೌತಿಕಂಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಬುವು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಮತಿ-“ದ್ರವ್ಯವ್ಯವೇತಚ್ಚೈಶ್ವರೀತತ್ತ್ವಂಭೌತತ್ತ್ವಂಚಯಥಾಕ್ರಮಂ | ರಸಿತವ್ಯಂ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠಾಸ್ಪೃಶಿತವ್ಯಂತಥ್ಯವಚ | ಮಂತವ್ಯಂಜೈವಬೋಧ್ಯಮಹಂಕರತವ್ಯಮೇವಚ | ತಥಾಚೇತಯತವ್ಯಂಚತಕ್ತವ್ಯಂಮುನಿಶ್ರುಂಗವಾಃ || ಅದಾತವ್ಯಂಚಗಂ ತವ್ಯಂವಿಸರ್ಜಿತವ್ಯವೇನಚ | ಅನಂದಿತವ್ಯಮಿತ್ಯೇತತ್ಹ್ಯಾಧಿಭೂತಮನುಕ್ರಮಾತ” ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕುಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ಅಧಿತ್ಯಾದಿಗಳೇ ಅಧಿದೈವಿಕಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಬುವು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಮತಿ-“ಅಧಿತ್ಯೋಽಫದಿಶ್ಚೈವಪೃಥಿವೀವರುಣಸ್ತಥಾ | ವಾಯುಶ್ಚಂದ್ರಸ್ತಥಾಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಃಚೈತ್ಯಜ್ಞವಿವಚ || ಅಗ್ನಿಶ್ಚಾದ್ರಸ್ತಥಾವಿಷ್ಣುರ್ಮಿತೋದೇವಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ | ಅಧಿದೈವವೇದಂಚತುರ್ದಶವಿಧಂಕ್ರಮಾತ” ಎಂಬ ಪುರಾಣವಚನ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾಧಿಗಳಂ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕಾಣಲ್ಪೇಕೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. ||

ನಿಜೇಧಮುಖದಿಂದವೂ ವಿಧಿಮುಖದಿಂದವೂ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವ ನರಿದಾತ
ನೇ ತತ್ಪ್ರಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ಪೌರ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ನಾಕಂಭೂತಗುಣೇಂದ್ರಿಯಾದಿಚಮನೋಽಕಂಚೆತ್ತಬು
 ದ್ಧಿವಪುಃಪ್ರಾಣಸ್ವರ್ಕನಧ್ವಕರ್ಮನಿರತೋಸ್ತೌವಪ್ರಕಂ
 ಚೋಽಖಿಃ | ನಿತ್ಯಂನಿಶ್ಚಲಮೇಕಮಚ್ಯುತಮಜಂಕಾಂ
 ತಂಶಿವಂನಿಗುಣಂ ಶುದ್ಧಂಬುದ್ಧಿಪದಂಹಿಯತ್ತದಹಮ
 ಸ್ತೋತಸ್ತುರನ್ನೀವತಿ ||೨೭||

ಟೀ|| ಭೂತಗುಣೇಂದ್ರಿಯಾದಿಜ-ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಪಂಚಭೂತಗಳ ರೂಪ ರಸ ಗಂಧ
ಸ್ಪರ್ಶಾದಿ ಜತುದ್ವಂದಿತಗುಣಗಳೂ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಕರ್ಯೇಂದ್ರಿಯಂಗಳೂ, ಅಹಂ-ನಾನಾ
ನಲ್ಲ, ಮನಃ-ಮನಸ್ಸೂ, ಅಹಂ-ಅಹಂಕಾರವೂ, ಚಿತ್ತ-ಬುದ್ಧಿ-ಚಿತ್ತ-ಬುದ್ಧಿಗಳೆಂಬಂ
ತಃಕರಣಂಗಳೂ, ವಪುಃ-ಜಾತಿಕುಲಾವ್ಯಭಿವ್ಯಾನಾಶ್ರಯವಾದ ಸ್ಥೂಲಕರೀರವೂ, ಪ್ರಾ
ಣ ಸ್ಪರ್ಶನದಧ್ಯಕರ್ಯನಿಗತಃ-ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನಸೂಂಕಾದ ಜೀವತ್ವದಿಂದಾದ ನಾನಾ
ಜಾತಿಯ ಧ್ಯಕರ್ಯದಲ್ಲಿಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವುಳ್ಳತನು, ನೈವ-ಅಲ್ಲವೇ. ಅಖಿಲ-ಸಮಸ್ತ
ವಾಗಿಪಂಥ, ಪ್ರಪಂಚಃ-ದೃಶ್ಯಮಾನಪ್ರಪಂಚವು, ನ-ಅಲ್ಲ. ನಿತ್ಯಂ-ಕಾಲಾನವಶ್ಯಿನ್ನ
ವಾಗಿಪಂಥ, ನಿಶ್ಚಲಂ-ಅಖಂಡಿತವಪ್ಪುದರಿಂ ಜಲಿಸದಿಪಂಥ, ಏಕಂ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ
ಪಂಥ, ಅತ್ಯಂತಂ-ಕೇಡಿಲ್ಲದಿಪಂಥ, ಅಜ-ಜನ್ಮರಹಿತವಾಗಿಪಂಥ, ಶಾಂತಂ-ರಾ
ಗದ್ವೇಷಂಗಳಿಲ್ಲವೆಯಿಪಂಥ, ಶಿವಂ-ನಿರ್ದಲವಾಗಿಪಂಥ, ನಿರ್ಗುಣಂ-ಗುಣತ್ರಯರಹಿ
ತವಾಗಿಪಂಥ, ಕುದ್ಧಂ-ದೋಷರಹಿತವಾಗಿಪಂಥ, ಯತಃ-ಅವುಧಾನೊಂದು, ಬು
ದ್ಧದಮಂ-ಬೋಧರೂಪವಾದವಸ್ತುವುಂಟೋ, ತತಃ-ಅವಸ್ತುವೇ, ಅಹಂ-ನಾನ, ಅ
ಸ್ತೀತಿ-ಅಗುತ್ತಿ ದ್ದೇನೆಯೆಂದು, ಸ್ವರ್ಗ-ನೆನೆವ್ರತ್ತಿಪಂಥಾತನೇ, ಜೀವತಿ-ಬದುಕುತ್ತಿ
ಪಂಥಾತನಲಾ. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ತದೇವನಿಷ್ಕಲಂೃತ್ಯನಿಷ್ಕಲ್ಬಂನಿರಂಜನಂ ತತ್ಪ್ರ
ಹ್ಲಾಹಮಿತಿಜ್ಞಾತೃಬ್ರಹ್ಮಸಂಪದ್ಯತೇನುನಂ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿರವಾಣಿಂದ ತನ್ನ ನಾ
ನಿಷ್ಕಲಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನೆಂದು ಕಂಡಾತಂಗಳ್ಲವೆಂಬೃತ್ಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಮೆಂಬುದಭಿ
ಪ್ರಾಯಂ.)

ಸೂ|| ನಿಷೇಧಮುಖದಿಂದಾಗುವ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಮಂ ಪುನರನು ಪ್ರಕಾರಾಂತರದಿಂ
ಪೇರೈ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ದೇಹತ್ರಯೇ ಪ್ರಥಿತಃ ಷೋಡಶಧಾನಿಕಾರಾಽಲಿಂಗಾನಿಸಮ್ಪ್ರ
ದಶಧಾನವಧಾವದಾರ್ಥಾಃ | ಆತ್ಮಾನಮಷ್ಟಕವಿಧಪ್ರಕೃ
ತಿಸ್ವಭಾವಾಽಷ್ಟಾತಾತದನ್ಯುಪತಿಜೀವತಿಯೋಮಹಾತ್ಮಾ || ೨೮

ಟೀ|| ದೇಹತ್ರಯೇ-ಸ್ಥೂಲಕರೀರವೆಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕರೀರವೆಂಬ ಕಾರಣಕರೀರವೆಂಬ ದೇಹತ್ರಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಥಿತಪೋಷಕಭಾವಿಕಾರಾ-ಪ್ರಥಿತ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ, ಪೋಷಕಭಾ-ಹದಿನಾರು ಪ್ರಕಾರವಾದ, ವಿಕಾರಾ-ದೇಹವಿಕಾರಗಳನು, (ಆವಾವು ವಂದೋಡ-ದೇಹೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ತಂದೆಯಿಂಕೊಂಡ ಮನುರಾಮ್ನ ಲವಣತಿಕ್ತ ಕಟುಕಷಾ ಯವೆಂಬ ಪದ್ವಿಧಾಹಾರವೇ ಉದರಾಗ್ನಿಯಂ ಪಚಿಸಿ ರಸಮಾಗಲು, ಆರಸದಿಂ ಕೋಣಿತಂಮೊದಲಪ್ಪುಮು. ಆ ಕೋಣಿತದಿಂ ಮಾಂಸಂ, ಆ ಮಾಂಸದಿಂ ಮೇದಸ್ಸು, ಆ ಮೇದಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ನಿ, ಆ ಅಸ್ಥಿಯಿಂ ಮಜ್ಜೆ, ಆ ಮಜ್ಜೆಯಿಂ ಶುಕ್ಲ, ಮಾಶುಕ್ಲವೇ ಸ್ತ್ರೀಯ ಚತುಕಾಲದ ರಕ್ತದೊಳ್ಳೂಡಲ್ ವಿಕರಾತ್ರಿಯೋಳ್ ಕಲಲವಪ್ಪುಮು. ಸಪ್ತರಾತ್ರೇಗೆ ಬುದ್ಬ ದವೆನಿಪುದು. ಬಂದು ಮಾಸಕ್ಕೆ ಪಿಂಡವೆನಿಪುದು. ಮಾಸದ್ವಯಕ್ಕೆ ಶಿರಂತೋರ್ವು-ದು. ಮಾಸತ್ರಯಕ್ಕೆ ಪದಂ ತೋರುಗುಂ. ಮಾಸನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಉದರಕಟಪ್ರದೇಶಂಗಳ್ಳುಣಿಪುವು. ಮಾಸವೈದಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನ ಕಾಣಲಪ್ಪುಮು. ಮಾಸವಾರಕ್ಕೆ ಕ್ರೋತ್ರನೇತ್ರಘ್ರಾಣಂಗಳ ರಂಧ್ರಂಗಳ್ಳುಣಲಪ್ಪುಮು. ಮಾಸವೇಳಕ್ಕೆ ಜೀವನ ಸಂಚಾರವಪ್ಪುಮು. ಈ ಹದಿನಾರೂ ಸ್ಥೂಲದೇಹವಿಕಾರಂಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಬುವು.) ಸಪ್ತದಶಧಾ-ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ್ಳುದು ಕಣ್ಣೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ್ಳುದು ಪ್ರಾಣಾದಿವಾಯುಗಳ್ಳುದು ಮನಬುದ್ಧಿಗಳರಡು ಅಂತೂ ಹದಿನೇಳು ಪ್ರಕಾರವಾದಂಥ, ಲಿಂಗಾನಿ-ಲಿಂಗಕರೀರಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳಂತಹುವನ್ನೂ, ನವಧಾ-ಕಬ್ಬದಿ-ಷಯಂಗಳ್ಳುದು ಅಂತೇಕರಣ ನಾಲ್ಕು ಈ ವಿಷಯಂಗಳು ಕೂಡಿ ಬಂಧತ್ತಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಪದಾರ್ಥಾ-ಪದಾರ್ಥಂಗಳನು, ಅವ್ಯಕ್ತವಿಧಪ್ರಕೃತಿಸ್ವಭಾವಾ-ಅವ್ಯಕ್ತವಿಧ-ಅವ್ಯಕ್ತ ಬುದ್ಧಿ ಅಹಂಕಾರ ತನ್ಮಾತ್ರಾಪಂಚಕಂಗಳೆಂದೆಂಬು ಪ್ರಕಾರವಾದ, ಪ್ರಕೃತಿಸ್ವಭಾವಾ-ಕಾರಣಸ್ವರೂಪಗಳನು, ಜ್ಞಾತ್ವಾ-ಅರಿದು, ಆತ್ಮಾನಂ-ತನ್ನನು, ತದನ್ಯತೀ-ಅವರದೇಸೆಯಿಂದನ್ನನೆಂದು, ಯ-ಆವಾತನು, ಜೀವತಿ-ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೋ, ಸಃ-ಆತನೇ, ಮಹಾತ್ಮಾ-ಮಹಾಪುರುಷನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ ಕೃ || ಕಥಂತುತದ್ವಿಜಾನೀಯಂಕಿಮುಭಾವಿಭಾವಿಜೆ | ತತ್ಕಾರಣಂ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಾಭಿರನ್ನಂಜ್ಞಾತ್ವಾದೇವಂಮುಚ್ಯತೇಸರ್ವಪಾಪೈಃ” ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ದೇವತ್ವ ಗಳ ಹೋರೆಯನಳಮಳಮು ನಿಂದ ಸ್ವರೂಪವ ನರಿದಾತನೇ ಮಹಾಪುರುಷನೆಂಬುವಭಿಃ ೨, ಮುಂ)

||೨೦||

ಸೂ|| ವಿಧಿಮುಖದಿಂದ ಪೇರ್ದ ಅತ್ಯಸ್ವರೂಪಮಂ ಮರಳ ಕೃತಿವಾಕ್ಯದ್ವಯದಿಂದ ಪೇರ್ದ ಪಃ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸತ್ಯಂಜ್ಞಾನಮಂನತಂಯದ್ಬ್ರಹ್ಮೇತಿವದತಿಪ್ರತಿಃ |

ಮುಕ್ತಾನಂದಸ್ವರೂಪಂಜನನುತತ್ತ್ವಮಗಿಸ್ಥಿತಂ ||೨೧||

ಟೀ|| ತತ್-ಆಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾದಂಥ, ಬ್ರಹ್ಮ-ಬ್ರಹ್ಮವು, ಸತ್ಯಂ-ಸದ್ವಿಶ್ವವಾಗಿರ್ದಂ

ತಹುದು, (ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಧ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಿಹುದರಿಂದ ಸದ್ವ್ರತವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ) ಜ್ಞಾನಂ-
ಬೋಧರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂತಹುದು, ಅನಂತಂ-ದಿಕ್ಕಾಲುಗಳೆಂಬ ಪರಿಮಿತಿಯಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂ
ತಹುದು, ಇತಿ-ಹೀಗೆಂದು, ತೃತಿ-ವೇದವು, ವದತಿ-ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀತು. ನನು-ಎಲೈ
ಶಿಷ್ಯನೇ, ಮುಕ್ತಾನಂದಸ್ವರೂಪಂಜ-ಬೈಂದವಾನಂದದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ವರೂಪವು
ಳ್ಳಂಥ, ತತ್-ಆ ವಸ್ತುವೇ, ತ್ವಂ-ನೀನು, ಆಸಿ-ಆಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ, ಇತಿ-ಹೀಗೆಂದು,
ಸ್ಥಿತಂ-ನಿಶ್ಚಯವಲ್ಲದಿಹುದು. ||೮೯||

ಸೂ|| ತನ್ನಿಂದನೈವ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚಮಂ ನಿರ್ವಹಮುಖದಿಂ ವಿಲಕ್ಷಿಸಿ ಪೌ
ನಃಪುನಃ ತನ್ನನೇ ತಿಳಿಯಲ್ಪೇಕೆಂದು ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನೈತದಹಂನೈತದಹಂಜೇತಿಯದನ್ಯದ್ವಿಭಾವಯಾತ್ಮಾನಂ |

ಸೋಹಮಿತಿ ಸೋಹಮಿತ್ಯನುಭಾವಯಾತ್ಮನಾತ್ಮನಾ ||

ಟೀ|| ಏತತ್-ಈ ದೃಶ್ಯಮಾನವಾದ ಪ್ರಪಂಚವು, ಅತಂ-ನಾನು, ನ-ಅಲ್ಲ, ಅ
ಹಂಜ-ಸಕಲಸಾಕ್ಷಿಕನಾದ ನಾನೂ, ಏತತ್-ಈ ಪ್ರಪಂಚವು, ನ-ಅಲ್ಲ, ಇತಿ-ಹೀಗೆಂದು
ಜೇತನಾಜೇತನಂಗಳ ಅಭ್ಯಾಸನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ, ಆತ್ಮಾನಂ-ತನ್ನನು, ಯದನ್ಯತ್-ಆ
ವುದಾನೊಂದು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ದನ್ಯವಾಗಿ, ವಿಭಾವಯ-ತಿಳಿ, ಸೋಹಮಿತಿ-ಸಹ-ಆತ್ಮ
ತಾತ್ಪತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಕನಾಗಿರ್ಪಂಥಾತನೇ, ಅಹಮಿತಿ-ನಾನುಯೆಂದು, ಸಹ-ಆ ಅನು
ಗ್ರಹಕ್ಕಿಯಿಂದಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಏವತತ್ವವುಳ್ಳಾತನೇ, ಅಹಮಿತಿ-ನಾನುಯೆಂದು, ತ್ವಂ-
ನೀನು, ಆತ್ಮಾನಂ-ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನು, ಸತ್ಯಂ-ಸತ್ಯವಾಗಿ, ಅನುಭಾವಯ-ಅಪರೋಕ್ಷ
ದಿಂದತಿಳಿ. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ವೈಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮಮಂತ್ರಾರ್ಥಚಿಂತೆಯಿಂದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವೇ
ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ವೆನ್ನುವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಃ) ||೯೦||

ಸೂ|| “ ಅಜ್ಞಾತಸ್ಯಕರಣಾಸಂಭವಾತ್ ” ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಪೇಳುವ
ತಾರಕಾಭ್ಯಾಸಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನವೇ ನಿಮಿತ್ತವೆನ್ನುವುದರಿಂದ ದೀತತ್ವಜ್ಞಾನವೇ ಮೋಕ್ಷ
ಸಾಧನವೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತೆ ಈಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಸೂತ್ರಮಾತ್ರೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಹೃದಿಜ್ಞಾನಾದೇವವೇದೇಕ್ಷ್ಯ ಇತ್ಯೇತದ್ವಾಕ್ಯಮಾದರಾತ್ |

ಗೃಹೀತ್ವಾಜ್ಞಾನಯೋಗೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸಮಾಹಿತಮನಾಭವ ||೯೧||

ಟೀ|| ಜ್ಞಾನಾದೇವ-ಜ್ಞಾನದತ್ತಣಿಂದವೇ ಮೋಕ್ಷಇತಿ-ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ, ಏತದ್ವಾ
ಕ್ಯಂ-ಈವಚನವನು, ಆದರಾತ್-ಪ್ರೀತಿಯವೆನೆಯದೆ, ಹೃದಿ-ಹೃದಯದಲ್ಲಿ, ಗೃಹೀ
ತ್ವ-ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅಸ್ಮಿನ್-ಈ ಪುರಸ್ಕಾರದಿಂದ, ಜ್ಞಾನಯೋಗೇ-ತತ್ವಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ
ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಸಮಾಹಿತಮನಾಃ-ಜೆನ್ನಾಗಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು, ಭವ-

ಆಗು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯೆಂಬ ಸಾಂಖ್ಯರ ಮತವನು “ಇದಂರಜತಂ” ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯು “ನೇದಂರಜತಂ” ಎಂಬ ತ್ವರಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೆಡುವಂತೆ “ಜೀವೋತಿಹಂ” ಎಂಬ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವೂ “ಅಹಂಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬ ತಥ್ಯಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಕೆಟ್ಟುದೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ದ್ವೈತಮತಮಂ ನಿರಾಕರಿಸಿ, “ಅಘಾತ್ಯಮಲಮಾಯಾಬ್ಯುಕ್ತಂ ಬಂಧವಿಮುಕ್ತಯೇ | ವ್ಯಕ್ತಯೇಶಿವ ತತ್ಸಸೃಶಿವಾದ್ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರವೃತ್ತೇ” ಎಂಬ ಶಿವಾಗಮೋಕ್ತಿಯಿಂದ ತತ್ಸವಿವೇಕಮಂ ಮಾರ್ಗಶಿವಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವಪ್ಪುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಸಲ್ಪೀಕೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. ||೩೦

ಸೂ|| “ಪಾಶಾವಲೋಕನಂತ್ಯಕ್ತಸ್ವರೂಪಾಲೋಕನಂಽಯತ | ಅತ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿರ್ಫವೇದೇಷಾಶಿವವ್ಯಾಪ್ತಿರತೋತಿ ಸ್ಯಥಾ” ಎಂಬಾಗಮಗ್ರಂಥಾನುಸಾರದಿಂದಾತ್ಮವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾದ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಸಿದ್ಧಿಯು ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗದಿಂದ ಪೇಳ್ವ ಶಿವಧ್ಯಾನವೆನಿಸುವ ಶಿವವ್ಯಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ತಾರಕಯೋಗಮಂ ಪೇಳ್ವನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂ ಮಾಡಿದಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅತಃಪರತರಂಗುಷ್ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವ ಪ್ರತ್ಯಯಸಂಯುತಂ |

ಮಮಾನುಭವಸಂಸಿದ್ಧಂ ಯೋಗಂ ಪ್ರಾಣಸಖೇಶ್ಯಣು ||೩೧||

ಟೀ|| ಭೋಪ್ರಾಣಸಖೇ-ಎಲೆ ಪ್ರಾಣಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಶಿಷ್ಯನೇ, ಅತಃ-ಈಸಾಂಖ್ಯಯೋಗದದೇನೆಯಿಂದ, ಪರತರಂ-ಅಸ್ಯಂತೋತ್ತರವಾದಂಥ, (ಶಿವವ್ಯಾಪ್ತಿರೂಪದ-ದ ಪಿ ಶಿಷ್ಯವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ); ಗುಷ್ಯಂ-ಗೋಪ್ಯವಾದಂಥ, (ಅತಿರಹಸ್ಯವಪ್ಪುದರಿಂದ ಅಯೋಗ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪರದೆಂಬುದರ್ಥಂ) ದೃಷ್ಟ್ವ ಪ್ರತ್ಯಯಸಂಯುತಂ-ದೃಷ್ಟ-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ, ಪ್ರತ್ಯಯ-ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ, ಸಂಯುತಂ-ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, (ಅನುಮಾನಾದಿಪ್ರಮಾಣಗಳಂತೆ ಪರೋಕ್ಷಾರ್ಥಸಾಧಕವಲ್ಲವೆಂಬುದರ್ಥಂ)ಮಮ-ಎನ್ನ, ಅನುಭವಸಂಸಿದ್ಧಂ-ಅನುಭವ-ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಸಂಸಿದ್ಧಂ-ಜಿನ್ನಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರ್ಪಂಥ, (ಅತಿರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿತವಾದ ಸ್ವಾನುಭೂತಿಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧವೆಂಬುದರ್ಥಂ) ಯೋಗಂ-ಈ ತಾರಕಯೋಗವನು, ಕೃಣು-ಕೇಳು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಮಾಯಾಭುವನಾಂತರ್ಗತರಾದ ಮುಮುಕ್ಷುಜನರಿಗೆ ಪರಶಿಸಂಗ ಪರಮೋಪಾಧಿಗಳಾಗಿ ಕುದ್ಧನುವನಾಂತರ್ಗತಂಗಳಾದ ನಾದಬಿಂಬದ್ವಾದಿಗಳಂತಾರಕಯೋಗದಿಂದ ಕಾಣಲತಿಸಮೀಪವಪ್ಪ-ಪ್ರಕಾರವೆಂತೆಂದೊಡೆ-ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿನ್ಮೂಲಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾತತ್ವವಾಸಿಗಳಾದ ಸಪ್ತಕೋಟಿಮಹಾಮಂತ್ರಂಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿರ್ಪುವು. ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹಾರಂಭಕಂಗಳಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪಂಚಭೂತಂಗಳಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರತ್ವವಾಸಿಗಳಾದ ಮಂತ್ರೇಶ್ವರಾರ್ಪರು. ಕಲ್ಪಾದಿ ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಂಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವತತ್ವವಾಸಿಯಾದ ಪಂಚಮಂತ್ರತನುವಾದ ಸದಾಶಿವನಿರ್ಪನು. ಕರಣವಶಕದಿಂದ ಮನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಹಂಕಾರತತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಕಲಾರೂಪವಾದ ನಿಷ್ಕೃತಿ ಕಲೆಯಿರ್ಪುದು. ಧರ್ಮಾದಿಭಾವಾಷ್ಟಕದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂದಮಂತ್ರಂ

ಕೂಡಿದ ಬುದ್ಧಿ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಕಲೆಯಿರ್ಪುದು. ಗುಣತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಕಲೆ ಯಾದವಿದ್ಯಾಕಲೆಯಿರ್ಪುದು. ಪ್ರಕೃತಿತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಕಲೆಯಾದ ಶಾಂತಿಕಲೆಯಿರ್ಪುದು. ಪುರುಷತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲನಾದಸ್ವರೂಪವಾದ ಇಂದ್ರಿಯೇಂಬ ಕಲೆಯಿರ್ಪುದು. ರಾಗತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲನಾದಸ್ವರೂಪವಾದ ದೀಪಿಕೆಯೆಂಬ ಕಲೆಯಿರ್ಪುದು. ವಿದ್ಯಾತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲನಾದಸ್ವರೂಪವಾದ ರೋಚಿಕೆಯೆಂಬ ಕಲೆಯಿರ್ಪುದು. ನಿಯತಿತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲನಾದಸ್ವರೂಪವಾದ ಮೋಹಿಕೆಯೆಂಬ ಕಲೆಯಿರ್ಪುದು. ಕಾಲತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲನಾದಸ್ವರೂಪವಾದ ಉರ್ಧ್ವಗಮ್ಯೆಂಬ ಕಲೆಯಿರ್ಪುದು. ಸಕಲ ತತ್ತ್ವಸಮುಚ್ಚಿ ರೂಪವಾದ ಕಲಾತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಶುನ್ಧಸಕಲತತ್ತ್ವಸಮುದಾಯರೂಪವಾದ ದಿವ್ಯಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಾದವಿರ್ಪುದೆಂಬ ಈ ಪರಮರಹಸ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಮತಿ:—
 ಗ್ರಂಥ|| ನಾಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮೈಃ ಕಲಾಕಾಲಾಗದುಗ್ಧೈಃ ಸಮುಚ್ಚೈಃ | ಸ್ಥೂಲಮಾಚಕಲೋ
 ನಾದಃ ಪಂಚತತ್ತ್ವಶ್ರಯೋಮಃ ಸಃ | ಪ್ರಧಾನಾ ವಿಚಿತುಗ್ರಂಥಿನಿಧಿರ್ಬಂದುಶ್ಚ ತತ್ತ್ವ
 ಲಃ | ಸದ್ಯಮನೋಮುಖಾದೇವಾಬುದ್ಧಿಭಾವಾದಯುಸ್ಕೃತಾಃ | ಪಂಚಮಂತ್ರತ
 ನುದೇವಸ್ಯ ತಸ್ಯ ನ್ಯಾತ್ರಪಾಞಕೇ | ಸೂಕ್ಷ್ಮಭೂತೇಷು ಮಂತ್ರೇಶಾ ಮಂತ್ರಾ ಸ್ಥೂ
 ಲೇಷು ಸಂಸ್ಕೃತಾಃ || ಎಮದಾಗಿ, ಪರಮಾಪ್ತನಾದ ಪರಮಂ ನಾದಬಿಂದ್ವಾದಿರೂ
 ಪದಿಂ ಮುಮುಕ್ಷುಜನಕ್ಕೆ ಅತಿ ಸಮೀಪನಪ್ಪುದರಿಂದ “ ಚಕ್ಷುರ್ವೈಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂ ಬ್ರ
 ಹ್ಮ ನೈನಂ ಚಕ್ಷುರ್ಜಹಾತಿ ” ನೇತ್ರವೇಬ್ರಹ್ಮವು, ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಈ ನೇತ್ರಮಂ ಬಿ
 ಟ್ಟಿರದು. “ ಶ್ರೋತ್ರವೈಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನೈನಂ ಶ್ರೋತ್ರಾಜಹಾತಿ ” ಶ್ರೋ
 ತ್ರವೇ ಬ್ರಹ್ಮವು, ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಈ ಶ್ರೋತ್ರಮಂ ಬಿಟ್ಟಿರದು. “ ಮನೋವೈಬ್ರ
 ಹ್ಮ ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನೈನಂ ಮನೋಜಹಾತಿ ” ಮನವೇ ಬ್ರಹ್ಮವು, ಈ ಮನಮಂ ಪರ
 ಬ್ರಹ್ಮ ಬಿಟ್ಟಿರದು. “ ಹೃದಯವೈಬ್ರಹ್ಮ ನೈನಂ ಹೃದಯಂ ಜಹಾತಿ ” ಹೃದಯವೇ
 ಬ್ರಹ್ಮವು, ಈ ಹೃದಯಮಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಬಿಟ್ಟಿರದು. ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಪರ
 ಬ್ರಹ್ಮವೇ ನೇತ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಪ್ಪುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ) ||೩೩||

ಸೂ|| ಈ ಪುರೋದಿತವಾದ ಯೋಗತ್ರಯದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಿಲ್ಲನಾಗಿ
 ಮುಂದೆ ಪೇಳ್ವ ತಾರಕಯೋಗವೇ ವಿಶೇಷವೆಂದು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರವಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಮಂತ್ರೇಣ ಲಯಯೋಗೇನ ಹಠಯೋಗೇನ ಸರ್ವದಾ |

ಯಾವದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಸಜಾತಾತಿ ತಾವತ್ಕ್ಲಿಶ್ಯಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ ||೪೪||

ಟೀ|| ಪಂಡಿತಾಃ-ಖರಿಯುಬಲ್ಲತನದಭಿಮಾನಿಗಳು, ಮಂತ್ರೇಣ-ಪ್ರಾಕೃತಪ್ರಾಣಾ
 ಯಾಮರೂಪವಾದ ಮಂತ್ರಯೋಗದಿಂದವೂ, ಲಯಯೋಗೇನ-ವೈಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾ
 ಮರೂಪವಾದ ಲಯಯೋಗದಿಂದವೂ, ಹಠಯೋಗೇನ-ಕೇವಲಕುಂಭಕರೂಪವಾದ

ಹತಯೋಗದಿಂದವೂ, ಸರ್ವದಾ-ಅವಾಗವೂ, ಯಾವತ್-ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ, ಬ್ರಹ್ಮ-ತಾರ
ಕಬ್ರಹ್ಮವನು, ನಜಾನಾತಿ-ಅರಿವುತಿರರೋ, ತಾವತ್-ಅಲ್ಲಿವರೆಗೂ, ಕ್ಲಿಷ್ಟಂತಿ-ದುಃಖಂ
ಬಡುತ್ತಿರ್ಪರು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಈ ಸಕಲ ಯೋಗೀಶ್ವರರ ಮನದಲ್ಲಿಯ ಹತಯೋಗಾ
ಭ್ಯಾಸಪ್ರಯಾಸದಿಂದಾದ ವ್ಯಥೆಯು ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದವೆವುದಾಗಿ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮವೇ
ಕಲೆಯೆಂದು ನಾವೆಂದು ಬಿಂದುವೆಂದು ಮೂರುಪ್ರಕಾರವಪ್ಪುದಾಗಿ, ಆ ಕಲೆಯೇ
ತಾವರೆಯ ನೂಲಿನಂತೆ ಪರಮಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹರಿಹಂಚಿಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮರಂಭಸ್ಥಾನದೊ
ಳೆ ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶರೂಪದಿಂ ಕಾಣುವುದು. ಆಕಲೆಯೇ ಬಲಿದು ಅಂಗುಷ್ಠ ಮಾತ್ರವಾದ
ದೀಪಜ್ವಾಲೆಯಾಕಾರದಿಂ ಧ್ರೂಮಧ್ಯಸ್ಥಾನದೊಳಗೆ ಣಿಸಲದೇ ನಾವೆನಿಪುವು. ಆನಾ
ದವೇ ಬಲಿದು ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕಾರಮಂ ತಾಳ್ದು ಮುಂದೆವೆಳ್ಳವು ಪೂರ್ಣವಾದುದುಂಡ
ಲಾದ್ಯಾಕಾರಂಗಳನೊಳಕೊಂಡು ನೇತ್ರಮಧ್ಯದೊಳರಲದೇ ಬಿಂದುವೆನಿಪುದಾಗಿ, ಈ
ಸ್ವರೂಪಂಗಳ ಸುತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ಕಾಣಲಾತನೇ ರಾಜಯೋಗಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಬನೆಂ
ಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. “ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿರ್ಬಿಂದುರ್ನಾದೋದೀಪಶಿಖಾಕೃತಿಃ.....
ಅಂಗುಷ್ಠ ಮಾತ್ರಫುಚ್ಚಬುದೀಪ್ಯಮಾನಂಸಮಾತತಃ | ನೀವಾರಕೂ-ಸಸ್ಯ ಕಂಠಿಸಸೂ
ತ್ರಾಸಮೇವಚ ” ಎಂದುದಾಗಿ.

||೩೩||

ಸೂ|| “ವೋಚಯತಿ ದ್ರಾವಯತಿತಿಮುದ್ರಾ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಾನುಸಾರದಿಂದ
ಅಷ್ಟಾನಾಂಧಕಾರಮಂ ತೊಲಗಿಸಿ ಶಿವಾನಂದಪ್ರವಾಹಮಂ ನಿರಾಯಾಸದಿಂ ಮೂರ್ವ
ರಾಜಯೋಗವ ಮುಖ್ಯ ಮುದ್ರಾಸ್ವರೂಪವಂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರ್ದಪಂ: —

ಶ್ಲೋ|| ನೇತ್ರೇನಿವಾಲಿತೇನಿತ್ಯಂಕಿಂಚಿದುನ್ಮೀಲಿತೇತಥಾ |

ಯೋಮನಶ್ಚಕ್ಷುಷಾಬ್ರಹ್ಮ ಪಶ್ಯತೀತಿವಯೋಗಿರಾಟ್ ||೩೪||

ಶ್ಲೋ|| ನೇತ್ರೇ-ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಂಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಂಧಲಾನ್ವಿತವಾ
ದ ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯವು, ನಿವಾಲಿತೇ-ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗಿ ಮುಗಿಯಲಾಗಿ, ಕಿಂಚಿತ್-ಅಲ್ಪ
ಮಾತ್ರವಾಗಿ, ಉನ್ಮೀಲಿತೇ-ಆಧಾರವಲೋಕನದಿಂ ನೋಡಲಾಗಿ, ಯಃ-ಆವಾತನು,
ಮನಶ್ಚಕ್ಷುಷಾ-ಶುದ್ಧ ಸಾತ್ವಿಕರೂಪವಾದ ಮನೋನೇತ್ರಂಗಳಿಂದ, ನಿತ್ಯಂ-ಅನವರ
ತವೂ, ತಥಾ-ಗುಣರೂಪದೇಶದ, ಕಾರದಿಂದವೇ, ಬ್ರಹ್ಮ-ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮವನು, ಪಶ್ಯತಿ-ಕಾ
ಣುತ್ತಿದ್ದಾನೋ, ಸಃ.ಆ ಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಇತಿ-ಇದುಕಾರಣವಾಗಿ, ಯೋಗಿರಾಟ್-
ರಾಜಯೋಗಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಬನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ: — “ಶಿವಾರ್ಕಶಕ್ತಿದಿಛತ್ಯಾಸಮರ್ಥೀ
ಕೃತಚಿದ್ವೃತಾ | ಶಿವಂಶಕ್ತ್ಯಾದಿಭಿಸ್ಸಾರ್ಪಂಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಗತಾವೃತಿಃ ” ಎಂದುದಾ
ಗಿ ಶುದ್ಧನಾದಾತಂಗೆ ಉರ್ವ್ವಮುಖವಾಗಲೀದೃಷ್ಟಿಯೇ ಜ್ಞಾನವೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿದಂ
ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಪ್ಪುದಾಗಿ, “ವಿಷೋಂತರಕ್ಷೀಣಿಪುರುಷೋದ್ಯಶ್ಯತವಿಷಆತ್ಮೇತಿ,
ಈ ನೇತ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬಕ ತಿಯಿಂದವೂ,

“ ಉದಕೇಶವೇಕ್ಷ್ಯತಾಂ || ಉದಕಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಾಣಬಹುದು ಎಂಬ
ಶೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೂ, ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮವನೀರೋಚನಗಳಿಂದ ಕಂಡಾತನೇ ರಾಜಯೋಗಿಯೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. ||೩೪||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಈದಿವ್ಯಮುದ್ರೆಯನೇ ವ್ಯಕ್ತಮಾಗಿ ಪೇಳುತ್ತೆ ಅದರಿಂದಲೇ
ಈ ತಾರಕಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡುವುದೆಂದು ಪೇಳಿದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಶಶಿಭಾಸ್ವರಯೋಗೈರ್ಧೃತಾರಯೋಸ್ಥಿಧೃತೇಜಸೋಃ |

ಬಿಂದುದ್ವಯೋಶ್ಚ ಸಂಯೋಜ್ಯಬ್ರಹ್ಮತಾರಕಮುಖ್ಯಸೇತ್ ||

ಟೀ|| ಶಶಿಭಾಸ್ವರಯೋಃ-ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರಿಂಬಹಸರುಳ್ಳವಾಮದಕ್ಷಿಣನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ,
ಮಧ್ಯತಾರಯೋಃ-ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ತಾರಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸ್ಥಿರತೇಜಸೋಃ-ಉಷ್ಣ
ಮುಖ ಮುಖ್ಯದಿಂದ ಚಲಿಸದ ದೀಪ್ತಿಯುಳ್ಳಂಥ, ಬಿಂದುದ್ವಯೋಶ್ಚ-ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿ
ರೂಪಂಗಳಾದ ಜೀವಜೈತನ್ಯಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಾಧಾರಂಗಳಾದ ಅಲೌಕಿಕವಸ್ತು ಸಾ
ಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಕಾರಣವಾದ ಪರಮಸೂಕ್ಷ್ಮದ್ವಾರಂಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಿಂದುದ್ವಯಂಗಳೆ,
ಸಂಯೋಜ್ಯ-ಗುರುಪದೇಶದಿಂದ ಸಮ್ಯಕ್ವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮತಾರಕಂ-ತಾರಕ
ಬ್ರಹ್ಮವನು, ಅನ್ಯಸೇತ್-ಅಭ್ಯಾಸಮಂಮಾಳುವುದು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ:-“ತಾರೇಜೋತಿ
ಷುಸಂಯೋಜ್ಯಕಿಂಚಿದುನ್ಮಮಯೇದ್ಭುವಾ | ಪೂರ್ವಯೋಗಸ್ಯಮಾರೋಯಮು
ನ್ಮನೀಕರಣಂಕ್ಷಣಾತ್ || ಕೃಷ್ಣಸ್ವಚ್ಛಸ್ತಯೋನಿತ್ಯಾ ನೇತ್ರಮಧ್ಯೇವ್ಯವಸ್ಥಿ
ತಃ | ಸಬಿಮುರಿತಿವಿಜ್ಞೇಯೋಯತ್ರಾತ್ಮಾದೃಶ್ಯತೇಸ್ಥಿತಃ” ಎಂಬುದಾಗಿ. “ಇಂದೋ
ಹವೈನಾನಾಮೇಷಯೋಯಂದಕ್ಷಿಣೇಕ್ಷಸ್ತಂವಾಯೇತಮಿಂದಸಂತಮಿಂದ್ರಕತ್ಯಾಚಕ್ಷ
ತೇಪರೋಕ್ಷೇಣ”-ದಕ್ಷಿಣನೇತ್ರದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಧಂಡಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರೂಪದಿಂದಿ
ರ್ಪ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಪತಿಯೆಂಬುದು ಈ ಶೃತಿಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ. “ಅಪೃತ್ಯದ್ವಾಮೇಕ್ಷಿಣಿಪು
ರುಷರೂಪನೇಷಾಸ್ಯಪತ್ನೀವಿರಾಟಾತಯೋರೇಷಸಂಸ್ಥಾ ||— ಈ ವಾಮನೇತ್ರದ
ಜ್ಯೋತಿರ್ಧಂಡಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನಿರ್ಪನಾಗಿ, ಈತನೇ ಆ ಪರಮಾತ್ಮಂಗೆ ಸತಿ,
ಆ ಸತಿಪತಿಗಳ ಕೂಟವೇ ಐಕ್ಯವೆಂಬುದು ಈ ಶೃತಿಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವುಳ್ಳುದರಿಂದೀತಾರ
ಕಮಂಡಲಂಗಳ ಯೋಗವೇ ತತ್ತ್ವಮಸ್ಯಾದಿಮಹಾವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಮಿದೇ ಜೀವಪರ
ಮೈಕ್ಯ ಮಿದೇ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧ ಮಿದೇ ಶಿವಜೀವರ ಸಾಮರಸ್ಯಸಾಧನವೆಂಬುದ
ಭಿಪ್ರಾಯಂ. ||೩೫||

ಸೂ|| ಈ ಯೋಗವ್ಯವಹಾರದೊಳಚೇತನಂಗಳಾದ ಚಿತ್ರಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿಯೆ ನ
ಯನಗತಂಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣಕರ್ನಿಕಾರೇಖೆಯೇ ಅವಕೆ ಜೀವಕಲೆಯೆನಿಸಿಕೊಂಬುದಾ
ಗಿ, ಈ ಜೀವನ ಜೈತನ್ಯಕೆ ಮುಖ್ಯಾಧಾರಂಗಳಾದ ತಾರಕದ್ವಯಯೋಗದಿಂದ ಕಾಣ್ಬ
ಲಕ್ಷ್ಯಮುಂ ಮೂರುಪ್ರಕಾರದಿಂದ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ವೇಕೆಂದು ಪೇಳಿದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಬಾಹ್ಯಾಂತರ್ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯೈಷುಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನತತ್ಪರಃ |

ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟಸ್ವರೂಪಾಣಿನನುತಾನಿವಿಲೋಕಯಾ ||೪೬||

ಟೀ|| ನನು-ಎಲೈಸ್ನೇಹಿತನೇ, ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನತತ್ಪರಃ-ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವುಳ್ಳಂತನಾಗಿ, ಬಾಹ್ಯಾಂತರ್ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯೈಷು-ಬಾಹ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಾಂತರ್ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ತಾನಿ-ತನ್ನಿಂದನುಭೂತಂಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟಸ್ವರೂಪಾಣಿ-ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ದೃಷ್ಟರೂಪಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ ಅಭ್ಯಂತರಗಳಾಗಿ ಅದೃಷ್ಟರೂಪಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ ಮಧ್ಯಸ್ಥವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟಸ್ವರೂಪಂಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥವನ್ನಾಗಿ, ವಿಲೋಕಯ-ನೋಡು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-||ಪ್ರಾಣೋಽಧನುಶ್ಚರೋಹ್ಯಾತ್ಮಾಬ್ರಹ್ಮತಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಮುಚ್ಯತೇ | ಅಪ್ರಮತ್ತೇನವೇದ್ಯವ್ಯಂಕರವತ್ತನ್ಮಯೋಧವೇತ||-ಪ್ರಾಣವೆಂಬ ಬಿಲ್ಲಿನೊಳಾತ್ಮನೆಂಬ ಬಾಣಮುಂ ತೊಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಲಕ್ಷ್ಯಮುಂ ಮೋಸವಿಲ್ಲದಿಸಲಾ ಬಾಣ ಮಾಲಕ್ಷ್ಯದೊಳ್ಳಮರಸ ವಪ್ಪುದೆಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂ ಪೇಳ್ವ ಲಕ್ಷ್ಯವ ನೆನಲೋಕನು ಗೈವುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. ||೪೬||

ಸೂ|| ಈ ಪೂರ್ವೋದಿತವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯತ್ರಯಂಗಳೊಳಗೆ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಸ್ವರೂಪಮಂ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದುದಿಂ ಪೇಳ್ವಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಮೂಲಕಂದಾದ್ಧಂಡಲಗ್ನಾಂಬ್ರಹ್ಮನಾಡಿಂಶತಿಪ್ರಭಾಂ |

ತಸ್ಯಾಮಧ್ಯೇತಟತ್ಕ್ರೋಟಿನಿಭಾಂತಾಮೂರ್ಧ್ವಗಾಮಿನೀಂ||

ಮನಸಾಲಕ್ಷ್ಯಯೇನಸ್ತೂರ್ತಿಸದೃಶೀಂಭಿಸತಂತುನಾ |

ಆಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಪ್ರವೃತ್ತಂತಗತಾಂಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾಂಸ್ತುರೇತ ||೪೭||

ಟೀ|| ಮೂಲಕಂದಾತ್-ಮೂಲಾಧಾರಕಂದದದೇವತೆಯಿಂದ, 'ಕಂದಸ್ಥಾನಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠಮೂಲಾಧಾರಂನವಾಂಗುಲಂ | ಚತುರಂಗುಲಮಾಯಾಮವಿಸ್ತರಂಮುನಿಸತ್ತಮ' ಎಂಬುದಾಗಿ) ದಂಡಲಗ್ನಾಂ-ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದ ಅಸ್ಥಿದಂಡದಲ್ಲಿರ್ಪಂಥ, ಕಟಿಪ್ರಭಾಂ-ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿಯೋಪಾದಿಯ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳಂಥ, ಬ್ರಹ್ಮನಾಡಿಂ-ಸ್ವಪ್ನಮುನ್ನಾನಾಡಿಯನು, ಸ್ತೂರೇತ-ಸ್ತೂರಿಸುವುದು. ತಸ್ಯಾಃ-ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಾಡಿಯ, ಮಧ್ಯೇ-ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ತಟತ್ಕ್ರೋಟಿನಿಭಾಂ-ಕೋಟಿಮಿಂಜುಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ತಾಂ-ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದಂಥ, ಉರ್ಧ್ವಗಾಮಿನೀಂ-ಮೇಲನೆಯ್ದುತಿರ್ಪಂಥ, ಭಿಸತಂತುನಾ-ತಾವರೆಯನೂಲಿನೊಡನೆ, ಸದೃಶೀಂ-ಸಮಾನವಾದಂಥ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಪ್ರವೃತ್ತಂತಗತಾಂ-ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಪ್ರವೃತ್ತಂತವಾಗಿ ಎಯ್ದುಬಿಟ್ಟಂಥ, ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾಂ-ಸಕಲಸಿದ್ಧಿಗಳಂ ಕೊಡುವಂಥ, ಮೂರ್ತಿ-ಪರಿಗ್ರಹಕ್ಕೆಮೂರಿಯನು, ಮನಸಾ-ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಲಕ್ಷ್ಯಯೇತ-ಲಕ್ಷ್ಯಿಸುವುದು. ||೪೭||

ಸೂ|| ಮರಳಿ ಪ್ರಕಾರಾಂತರದಿಂದ ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಮುಂ ಪೇಳ್ವಂ:-

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASA : JNANAMANDIR
LIBRARY.

Jangamwadi Mata, VARANASI

Acc. No. 4882

ಶ್ಲೋ|| ಲಲಾಟೋರ್ಧ್ವಾಽಽಥವಾಲಕ್ಷ್ಯಯೋಗೀಗೋಲಾಟಮಂಡಲೇ|

ವಿಸ್ತುರತ್ತಾರಕಾಕಾರಂಮನಸಾಲಕ್ಷ್ಯಯೇತ್ಯದಾ ||೩೯||

ಟೀ|| ಅಥವಾ-ಪರಿಪಾಕತಾರತವ್ಯದಿಂ ಪೂರೋದಿತವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಮನೋಗೋಚರವಾಗದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಯೋಗೀ-ರಾಜಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಂ ಮಾಡುವಾತನು, ಲಲಾಟೋರ್ಧ್ವ-ಲಲಾಟದ ಉರ್ಧ್ವಭಾಗವಾವಂಥ, ಲಕ್ಷ್ಯೋ-ಲಕ್ಷಿಸಲಯೋಗ್ಯವಾಗಿರ್ಪಂಥಗೋಲಾಟಮಂಡಲೇ-ಉರ್ಧ್ವಮುಖವಲೋಕನದ ನಿಲುಕಡೆಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ವಿಸ್ತುರತ್ತಾರಕಾಕಾರಂ-ಮಿನುಗುತ್ತಿರ್ಪ ನಕ್ಷತ್ರಾಕಾರವನು, ಮನಸಾ-ಅಂತರ್ಮುಖವಾದಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಸದಾ-ಅನವರತವೂ, ಲಕ್ಷ್ಯಯೇತ್-ಲಕ್ಷಿಸುವುದು. ||೩೯||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ನಾದರೂಪವಾದ ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಮಂ ಪೇಶ್ಯ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅಥವಾಕರ್ಣಯೋರ್ಧ್ವಾರೇತರ್ಜನೀಭ್ರಾಂನಿರೋಧಯೇ

ತಃ| ಶ್ರೀಹಟ್ಟೀಮಸ್ತಕೇ ನಾದಂ ಘುಬ್ಘುಬ್ಘುಕಾರಂ

ಶೃಣೋತಿಚ

||೪೦||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ನಾದರೂಪವಾದ ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಮಂ ಪೇಶ್ಯ ಪಂ:-

ಟೀ|| ಅಥವಾ-ಹಿಂದೆಪೇಶ್ಯ ತಾರಕಾಕಾರವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯವಾ ಮನೋಗೋಚರವಾಗದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಕರ್ಣಯೋಃ-ಶ್ರೋತ್ರಂಗಳ, ದ್ವಾರೇ-ರಂಧ್ರಗಳನು, ತರ್ಜನೀಭ್ರಾಂ-ತರ್ಜನಿಗಳಂಬಂಗುಲಿಗಳಂ, ನಿರೋಧಯೇತ್-ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಬಿತ್ತುವುದು. ತೇನ-ಅದರಿಂದ, ಶ್ರೀಹಟ್ಟೀ-ಶ್ರೀಹಟ್ಟವೆಂಬ ಸಾಜ್ಜೆಯುಳ್ಳಂಥ, ಮಸ್ತಕೇ-ಕಮಾಲಕುಹರದಲ್ಲಿ, ಘುಬ್ಘುಬ್ಘುಕಾರಂ-ಘುಮುಘುಮುಧ್ವನಿರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ನಾದಂಚ-ಪ್ರಣವಘೋಷವನು, ಶೃಣೋತಿ-ಕೇಳುತ್ತಿಹನು. ||೪೦||

ಸೂ|| ಮುಂದಾಧಿಕಾರಿಗೆ ನಾದಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಮುಪಾಯಮು ಪೇಶ್ಯ ಬಿಂದುಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಮುಪಾಯಂ ಪೇಶ್ಯಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯಂ ಪೇಶ್ಯ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಚಕ್ಷುರ್ಮಧ್ಯೋಽಥವಾನೀಲಜ್ಯೋತೀರೂಪಂವಿಲಕ್ಷಯೇತ್ |

ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಮಿದಂಜ್ಞೇಯಂಬಹಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಮುಪಶ್ಯಣು||೪೧||

ಟೀ|| ಅಥವಾ-ಈ ಪೂರೋದಿತವಾದ ನಾವಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಅಲಿಸುವೊಡ, ಚಕ್ಷುರ್ಮಧ್ಯೋ-ನೇತ್ರಂಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯ, ನೀಲಜ್ಯೋತೀರೂಪಂ-ನೀಲವರ್ಣವಾದ ಜ್ಯೋತೀರೂಪವನು, ವಿಲಕ್ಷಯೇತ್-ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲಕ್ಷಿಸುವುದು. ಇದಂ-ಈ ಪೂರೋಕ್ತವಾದ ಸ್ವರೂಪವು, ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಂ-ಮನೋಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾದಂತ

ರ್ಲಕ್ಷ್ಯವೆಂದು, ಜ್ಞೇಯಂ-ಅರಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವು. ಅಥ- ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಬಹರ್ಲಕ್ಷ್ಯಂ-ದೇಹದಿಂಬಾಹ್ಯವ ವಿಲಕ್ಷಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಹರ್ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು, ಶೃಣು- ಕೇಳು. ||೪೧||

ಸೂ|| ಪ್ರಾಣಕಲಾಸಮೇತವಾದ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ನಾಸಾಪುಟದಲ್ಲಿ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚರಿಸುವುದಾಗಿ, ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪಂಚಭೂತಂಗಳಲ್ಲಿಯ ಪಂಚಕಲಾವರ್ಣಂಗಳಂ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಸುವುದೇ ಬಹರ್ಲಕ್ಷ್ಯವೆಂದು ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನಾಸಾಗ್ರದೇಶಾಚ್ಚ ಚತುಷ್ಪಡಷ್ಠಾತಥಾದಶದ್ವಾದಶಸಂ
ಖ್ಯಕಾಂಗುಲೌಃಖಿಸ್ತ್ಯ ರೇನ್ನೀಲಸುಧೂಮರಕ್ತತರಂಗ
ಪೀತಾತ್ಮಸುತತ್ವಪಂಚಕಂ ||೪೨||

ಟೀ|| ನಾಸಾಗ್ರದೇಶಾಚ್ಚ-ನಾಸಿಕಾಗ್ರಸ್ಥಾನದ ದೆಸೆಯಿಂದ, ಬಹಿಃ-ಹೊರಗೆ, ಚತುಃ-ನಾಲ್ಕು, ಪಟ-ಅರು, ಅಷ್ಟ-ಎಂಟು, ತಥಾ-ಹಾಗೆ, ದಶ-ಹತ್ತು, ದ್ವಾದಶ-ಹನ್ನೆರಡೆಂಬ, ಸುಖ್ಯಕಾಂಗುಲೌ-ಲೆಕ್ಕವುಳ್ಳ ಅಂಗುಲಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ, ನೀಲಸುಧೂಮರಕ್ತತರಂಗಪೀತಾತ್ಮ-ನೀಲ-ಕೃಷ್ಣವರ್ಣ, ಸುಧೂಮ-ಲೇಸಾದಧೂಮವರ್ಣ, ರಕ್ತ-ಅರುಣವರ್ಣ, ತರಂಗ-ತೆರೆಗಳವರ್ಣ, ಪೀತಾತ್ಮ-ಹಳದಿಯವರ್ಣ ಇವುಗಳ ರೂಪವಾದ, ಸುತತ್ವಪಂಚಕಂ-ಲೇಸಾದಾಕಾಶಾದಿ ಪಂಚತತ್ವವನ್ನು, ಸ್ಮರೇತ್-ಸ್ಮರಿಸುವುದು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ನಾಸಾಗ್ರದಿಂ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೀಲವರ್ಣವಾದಾಕಾಶವನ್ನು, ಅಂಗುಲದಲ್ಲಿ ಧೂಮವರ್ಣವಾದ ವಾಯುವನ್ನು, ಎಂಟುಗುಲದಲ್ಲಿ ರಕ್ತವರ್ಣವಾದಗ್ನಿಯನ್ನು, ಹತ್ತಂಗುಲದಲ್ಲಿ ತೆರೆಗಳ ವರ್ಣವಾದಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು, ಹನ್ನೆರಡಂಗುಲದಲ್ಲಿ ಹೊಂಬಣ್ಣವಾದ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸುವುದೇ ಬಹರ್ಲಕ್ಷ್ಯವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ ||

ಸೂ|| ಪುನರಪಿ ಪ್ರಕಾಶಾಂತರಂಗಳಂ ಬಹರ್ಲಕ್ಷ್ಯಂಗಳಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅಥವಾಸಂಮುಖಾಕಾಶಂ ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟ್ಯಾವಿಲೋಕಯೇತ್ |
ಜ್ಯೋತಿರ್ದ್ರಯೂಖಾದೃಶ್ಯಂತೇಯೋಗಿಭಿರ್ಧೀರಮಾನಸೈಃ ||

ಟೀ|| ಅಥವಾ-ಪರಿಸ್ಥಿತಾರತಮ್ಯದಿಂ ಪೂರೈದಿಡವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಲೋಚನಕೆ ಗೋಚರವಾಗದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಸಂಮುಖಾಕಾಶಂ-ನೇತ್ರಕ್ಕೆ ಇದಿರಾದ ಬಯಲನ್ನು, ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟ್ಯಾ-ನಿಮೇಷೋನ್ಮೇಷಂಗಳಂ ಚಲಿಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ವಿಲೋಕಯೇತ್-ನೋಡುವುದು. ಆ ನೋಟದಿಂ, ಜ್ಯೋತಿರ್ದ್ರಯೂಖಾಃ-ಕಬ್ಬ ತನ್ಮಾತ್ರಾಶ್ರಿತವಾದ ಸದಾಶಿವಜ್ಯೋತಿಯ ಕಿರಣಂಗಳು, ಭೀರಮಾನಸೈಃ-ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತರಾದಂಥ, ಯೋಗಿಭಿಃ-ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಂದ, ದೃಶ್ಯಂತೇ-ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ಆಕಾಶಂಬ್ರಹ್ಮ ಆಕಾಶೇವೈ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಮಸಾವುಭೌ ಪಿದ್ಯುಷ್ಣಕ್ಷತ್ರಾಣ್ಯಗ್ನಿವಾಕಾಶೇ ಆ

ಕಾಕಮುಪಾಸ್ತೇತಿ' ಆಕಾಶದೊಳ್ಳಾರಕಬ್ರಹ್ಮಂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಪ್ಪುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯ
ಇಂದ್ರವಿದ್ಯುನ್ನೆಹ್ನತಾಗಿ ರೂಪದಿಂದೊಳಗೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರ್ಪುದಾಗಿ ಯಾಕಾಕಮಂ
ನೋಲ್ಪದೆಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣಿಂದಾಕಾಶವಲೋಕನದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮ ಜ್ಯೋತಿಯು
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಪ್ಪುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೪೩||

ಸ|| ಈ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸ್ಥಿರತ್ವವೇ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಪ್ಪುದಾಗಿ
ಅದಕ್ಕುಪಾಯಮಂ ಪೇಳ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ದೃಷ್ಟ್ಯಗ್ರೇವಾಪ್ಯುಪಾಂಗೇವಾತಪ್ತಕಾಂಚನಸನ್ನಿಭಾಂ |
ಘೂಮಿಸಂಸಂಲಕ್ಷಯೇದ್ವೃಷ್ಟಿಸ್ಸಿಂಧುರಾಭವತಿಯೋಗಿನಃ||೪೪||

ಟೀ|| ದೃಷ್ಟ್ಯಗ್ರೇವಾ-ಲೋಚನಾಗ್ರವಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ಅಪಾಂಗೇವಾ-ಕಡೆಗಣ್ಣೆ
ನಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ತಪ್ತಕಾಂಚನಸನ್ನಿಭಾ-ಕರಗಿವ ಕುಂದಣಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದಂಥ,
ಘೂಮಿ-ರಂಜೋಗುಸಾತ್ಯಕವಾದ ಘೂಮಿಯನು, ಸಂಲಕ್ಷಯೇತ್-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷಿ
ಸುವುದು. ಯೋಗಿನಃ-ಯೋಗೀಶ್ವರಂಗೆ, ದೃಷ್ಟಿ-ನೋಟವು, ಸ್ಥಿರಾ-ಚಲಿಸದೆಯು
ಪಂತಹುದು, ಧವತಿ-ಆಗುತ್ತಿದ್ದೀತು. ||೪೪||

ಶ್ಲೋ|| ಅಥವಾಶಿರಸಶ್ಚೋರ್ದ್ವೇದ್ವಾದಕಾಂಗುಲಸಂಮಿತೇ |
ಜ್ಯೋತಿಸ್ತುಂಜನಿರಾಕಾರಂಲಕ್ಷಯೇನ್ಮುಕ್ತಿಂಧಂಭವೇತ್||

ಟೀ|| ಅಥವಾ-ಈ ಪೂರ್ವೋದಿತವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯಮಂ ಮೀರುವಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಶಿರಸಃ
ಮಸ್ತಕದ, ಉರ್ದ್ವೇ-ಮೇಗಣಭಾಗವಾದಂಥ, ದ್ವಾದಕಾಂಗುಲಸಂಮಿತೇ-ಹನ್ನೆರಡಂ
ಗುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ, ನಿರಾಕಾರಂ-ಹಿತರಕ್ತಾದ್ಯಾಕಾರವಿಲ್ಲದಂಥ, ಜ್ಯೋತಿಸ್ತುಂಜಾ-
ಶುದ್ಧಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಬೆಳಗಿನೊಬ್ಬಳೆಯನು, ಲಕ್ಷಯೇತ್-ಲಕ್ಷಿಸುವುದು, ಅದು, ಮು
ಕ್ತಿಂ-ಮೋಕ್ಷವನು ಕೊಡುವಂತಹುದು. ಧವೇತ್-ಅಹುದು (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಉತ್ತ
ರೋತ್ತರವಾಗಿ ಅಂಗುಲವ್ಯಯಂಗಳಂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪಂಚಭೂತಂಗಳ ಮೇ
ಲಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರುಪಾಧಿಕವಾದ ಕಾಂತಿಪುಂಜಮಂ ಲಕ್ಷಿಸಲವರಿಂ ಕೈವಲ್ಯವಪ್ಪು
ದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೪೫||

ಸ|| ಯೋಗೀಶ್ವರಂಗೆಲ್ಲಿನೋಡಿದೊಡಲ್ಲಿಯೇ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗುವ ಉಪಾಯವಂ
ಪೇಳ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಯತ್ರಯತ್ರಾರ್ಥವಾಽಯೋಗೀತತ್ರತತ್ರವಿಲಕ್ಷಯೇತ್ |
ಆಕಾಶಮೇವಯಸ್ತಸ್ಯಚಿತ್ತಂಭವತೀತಾದೃಶಂ ||೪೬||

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವನಾನೊಪ್ಪಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಯತ್ರಯತ್ರ-ಎಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ, ಅರ್ಥ
ವಾ-ಬಾಹ್ಯಾಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾದ ವಿಷಯವುಳ್ಳತನಾಗುವನೋ, ತತ

ತತ್ರ-ಅಲ್ಲಿಅಲ್ಲಿ, ಆಕಾಶಮೇವ-ಅವರವರನಿರಾಕಾರವನೇ, ವಿಲಕ್ಷಯೇತ್-ವಿಚ್ಛೇದದಿಂ
ಕ್ಷಿಸುವನೋ, ತಸ್ಯ-ಆತನ, ಚಿತ್ತಂ-ಅರಿವು, ತಾದೃಶಂ-ಆಆಕಾಶದಂತೆನಿರಾಲಂಬವು,
ಭವತಿ-ಆಗುತ್ತಿದ್ದೀತು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಮರದಿಂದಲಾದ ಸ್ತಂಭಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ತಂಭರೂಪವಾ
ಗಿ ಕಂಡಾತಂಗೆ ಮೋಹಕವಪ್ಪದಾಗಿ, ಮಗನಂದು ಕಂಡಾತಂಗೆ ಮೋಹಕವಿಲ್ಲವಂತೆ
ಷಡಭ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪದಿಂ ಕಂಡಾತಂಗೆ ಭೋಗವಪ್ಪದಾಗಿ ಪರ
ಮಕಾರಣವಾದ ಬಿಂದುಮಾದಾರೂಪದಿಂ ನಿರಾಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚಮಂ ಕಾಣಲಾ
ತಂಗೆ ಮೋಕ್ಷವಪ್ಪದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯ.) ||೪೩||

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ಬಹುಲಕ್ಷ್ಯವಾ ಪೇಶ್ವ ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಮಂ ಪೇಶಲು
ದೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಇತ್ಯೇಕವಿಧಾಕಾರಂ ಬಹುಲಕ್ಷ್ಯಮುದೀರಿತಂ |

ಕೃಣುಸ್ವಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಂ ಚ ಕಥಿತಂ ಪೂರ್ವಸೂರಿಭಿಃ ||೪೪||

ಟೀ|| ಇತಿ-ಈ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರದಿಂದೆ, ಅನೇಕವಿಧಾಕಾರಂ-ಅನೇಕಪ್ರಕಾ
ರವಾಗಿಪಂಥ, ಬಹುಲಕ್ಷ್ಯಂ-ಬಹುಲಕ್ಷ್ಯವು, ಉದೀರಿತಂ-ಪೇಶಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅನಂತ
ರವಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವಸೂರಿಭಿಃ-ಪೂರ್ವ-ಮೊದಲ, ಸೂರಿಭಿಃ-ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಂದೆ, ಕಥಿತಂ-ಪೇಶ
ಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಂ-ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯವೆನೂ, ಕೃಣುಸ್ವ-ಕೇಳು.

ಸೂ|| ಪರಿಪಾಕತಾರತಮ್ಯದಿಂ ಬಹುವಿಧಮಾದ ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಸ್ವರೂಪಂಗೆ
ಳಂ ಪೇಶ್ವುಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಶ್ವೇತಾದಿವರ್ಣಾನಫಲಾಡಚಂದ್ರಸೌದಾಮಿನೀವಹ್ನಿಶಿಖೇ

ನಬಿಂಬಾಃ | ಜ್ವಲನ್ನಭೋವಾ ಸ್ಥಲಹೀನಮೇಕಂವಿಲಕ್ಷ್ಯ

ಯೇತ್ತ್ವಲಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಂ

||೪೫||

ಟೀ|| ಶ್ವೇತಾದಿವರ್ಣಾಃ-ಶ್ವೇತ-ಧವಳವರ್ಣವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂ ಕೃ
ಷ್ಣಮೂಮಾದ್ರಿವರ್ಣಂಗಳನು, ಅಥ-ಅನಂತರವಲ್ಲಿ, ಖಂಡಚಂದ್ರಸೌದಾಮಿನೀ ವ
ಹ್ನಿಶಿಖೇನಬಿಂಬಾಃ-ಖಂಡಚಂದ್ರ-ಅರ್ಧಚಂದ್ರನು, ಸೌದಾಮಿನೀ-ಮಿಂಚಿನಬಳ್ಳಿ; ವ
ಹ್ನಿಶಿಖಾ-ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆ, ಇನಬಿಂಬಾಃ-ಸೂರ್ಯಬಿಂಬ ಇವುಗಳನಾದರೂ, ಸ್ಥಲಹೀನಂ-
ಬಳಗುಹೊರಗೊಬ ಸ್ಥಲವಿಭಾಗಮಿಲ್ಲದಿರಂಥ, ಏಕಂ-ಒಂದಾಗಿಪಂಥ, ಜ್ವಲನ್ನ
ಭೋವಾ-ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿಪ್ಪಬಲುನಾದರೂ, ವಿಲಕ್ಷಯೇತ್-ಲಕ್ಷಿಸುವುದು. ತತ್-ಅ
ದು, ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಂಖಲು-ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯವೆನು. (‘‘ ನಿಹಾರಫಲಮಾಜಲಾನಲಾ
ನಾಂಬದೋತವಿಮೃತಸ್ಥಿತಿಕಲ್ಮಷಿನಾಂ | ಏತಾನಿರೂಪಾಣಿಪುರಸ್ಸರಾಣಿಖ್ಯಾಣ್ಯ

ಭಿನ್ನೈಕ್ತಿಕರಾಣಿಯೋಗೇ || ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಹಿಮಧೂಮಾದಿವ್ಯರೂಪಂಗಳಂ ತೋರುತ ಭೇದಂಗಳಂ ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯವೆನಿಸುವ ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಗಳಿಂದ ರವುಮು. ||೪೮||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಂಗಳಾದ ಪಂಚಾಕಾಶಸ್ವರೂಪಂಗಳಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ನಿರಾಕಾರಂ ಪಶ್ಯೇದ್ಗುಣರಹಿತಮಾಕಾಶಮಥವಾತಮೋ
ರೂಪಂ ಗಾಢಸ್ಥದದುರುತರಾಕಾಶಮಥವಾ| ಮಹಾಕಾ
ಶಂಕಾಲಾನಲನಿಭಮಥಾತ್ಯಂತರುಚಿರಂ ಪರಂತತ್ವಾಕಾ
ಶಂ ರವಿಶತನಿಭಂ ಸೂರ್ಯಖಮಿತಿ ||೪೯||

ಟೀ|| ಮೊದಲಲ್ಲಿ, ನಿರಾಕಾರಂ-ದೃಢಿವ್ಯಾದಿಜತುರ್ಭೂತಂಗಳಂತೆ ಆಕಾರವಿಲ್ಲದಿರ್ದಂಥ, ಗುಣರಹಿತಂ-ನೀಲರೋಹಿತಾದಿವರ್ಣಂಗಳಿಲ್ಲದಿರ್ದಂಥ, ಆಕಾಶಂ-ಪಂಚಮಸೂತಾಕಾಶವನು, ಪಶ್ಯೇತ್-ಸ್ಥಿರವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದು, ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವಾ-ಮೇಣು, ತಮೋರೂಪಂ-ತಮೋಗುಣಾತ್ಮಕ ವಪ್ಪುದರಿಂದ ನೀಲವರ್ಣವಾಗಿರ್ದಂಥ, ಗಾಢಸ್ಥದದುರುತರಾಕಾಶಂ-ದಟ್ಟಿ ಸಿತೋರುವ ಸ್ಥೂಲಾಕಾಶವನು, ಪಶ್ಯೇತ್-ಕಾಣುದು. ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ವಾ-ಮೇಣು, ಕಾಲಾನಲನಿಭಂ-ರಜೋಗುಣಾತ್ಮಕ ವಪ್ಪುದರಿಂ ಕಾಲಾಗ್ನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದಂಥ, ಮಹಾಕಾಶಂ-ಮಹದಾಕಾಶವನು, ಪಶ್ಯೇತ್-ಕಾಣುದು. ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಅತ್ಯಂತರುಚಿರಂ-ಸತ್ಯಗುಣಾತ್ಮಕವಪ್ಪುದರಿಂ ದಶ್ಯಂತಮನೋಹರವಾಗಿರ್ದಂಥ, ಪರಂ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿರ್ದಂಥ, ತತ್ತ್ವಾಕಾಶಂ-ತತ್ತ್ವಾಕಾಶವನು, ಪಶ್ಯೇತ್-ಕಾಣುದು. ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ರವಿಶತನಿಭಂ-ಕೋಟಿಸೂರ್ಯ ಸಮಾನವಾದಂಥ, ಸೂರ್ಯಖಂ-ಸೂರ್ಯಾಕಾಶವೆನಿಸುವ ಬಿದ್ದಾಕಾಶವನು, ಇತಿ ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ಪಶ್ಯೇತ್-ಕಾಣುಮು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ಆಕಾಶೇರಮತ ಆಕಾಶೇನ ಜಾಯತ ಆಕಾಶಮಭಿಜಾಯತ ಆಕಾಶಮುಪಾಸ್ತು” ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಜತುರ್ಭೂತಂಗಳ ನೊಳಕೊಂಡುಮ ಭೂತಾಕಾಶ, ಅದನೊಳಕೊಂಡುದು ನೀಲವರ್ಣವಾದ ಸ್ಥೂಲಾಕಾಶ, ಅದನೊಳಕೊಂಡುಮ ಅರುಣವರ್ಣವಾದ ಮಹದಾಕಾಶ, ಅದನೊಳಕೊಂಡುದು ಕ್ಷೇತವರ್ಣವಾದ ತತ್ತ್ವಾಕಾಶ, ಆತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಮಾಯೆಗಳನೊಳಕೊಂಡುಮ ಬಿದ್ದಾಕಾಶವಾದ ಕಾರಣ, ಯೋಗೀಶ್ವರನು ಕಣ್ಮುಂದಣ ಬಯಲಿನೊಳಗೆ ಕ್ರಮದಿಂದೀಡಾಕಾಶಂಗಳಂ ಕಾಣ್ಪುದೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೪೯||

ಸೂ|| ಬಳಹೊರಗೆ ಪೂರ್ಣವಪ್ಪುದರಿಂ ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯವೆನಿಸುವ ಪಂಚಾಕಾಶಂಗಳಂ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕಂಡ ಯೋಗೀಶ್ವರಂ ಗಾಗುವಳಲಮಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ವೈವೇಕಮಪಂಚಕಮೇತದ್ಧಿ ತದ್ವಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಸ್ಥಿತಂ |
ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ನರೋ ಲಕ್ಷ್ಯೇ ಸ ವೈವೇಕಮಸದ್ವಶೋಭವೇತ್ ||೫೦||

ಟೀ|| ಏತತ್-ಈ ಪುರೋದಿತನಾಗಿ ಪೂರ್ವತಃ, ವೈವೇಕಮಪಂಚಕಂ-೫ ಕಾಶಪಂಚಕವಲಾ, ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಸ್ಥಿತಂ-ಒಂದೊಂದೊಳಗೊಳಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಪೂರ್ವ, ತತ್-ಆಪಂಚಾಕಾಶವನು, ಯಃ-ಅವನಾನೊಬ್ಬ, ನರಃ-ಪುರುಷನು, ಲಕ್ಷ್ಯೇ-ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ, ಪಶ್ಯತಿ-ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೋ, ಸಃ-ಆ ಯೋಗೀಶ್ವರನು, ವೈವೇಕಮಸದ್ವಶೋಭವೇತ್-ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಸಮಾನನಾಗಿ ಪೂರ್ವತಃ, ಭವೇತ್-ಆಗುವನು, (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಈ ಆಕಾಶವನು ಸಂಭವದಿಂದ ಆಕಾಶದಂತೆ ಅಖಂಡಿತನಿರ್ಲಿಪನಿವರಣಾದಿ ಸ್ವರೂಪವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು.) ||೫೦||

ನೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಯತ್ರಯರೂಪವಾದ ತಾರಕಸ್ವರೂಪವುಂ ಪೇಳಿದ್ದಾದರೂ ಅಧಿಕೃತವುಂ ಪೇಳುತ್ತೆ ಅವನೇ ಅಭ್ಯಾಸಪ್ರೀತಿಯಿಂದಾಚಾರ್ಯನು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ತಾರಣಾಚ್ಚ ಗುರುಶಿಷ್ಯಯೋರ್ವ್ಯಯೋಸ್ತಾರಕೋಽಯಮಿತಿ ಯೋಗಸಂಜ್ಞಾಃ | ತಾರಕಾಭವಮಹಾಬ್ಧಿ ತಾರಕಂ ತತ್ತ್ವಮೇವ ಪರಿಶೀಲನಂ ಕುರು ||೫೧||

ಟೀ|| ಭೋಸಖೇ-ಎಲೆನ್ನೇ ಹಿತನಾದ ಶಿಷ್ಯನೇ, ಅಯು-ಈ ಯೋಗವು, ಗುರುಶಿಷ್ಯಯೋಃ-ಕಾರುಣ್ಯದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಅನುಗ್ರಾಹಕನಾದ ಗುರುವೆಂಬ ವಿನಯದಿಂದ ಕೂಡಿ ಅನುಗ್ರಾಹನಾದ ಶಿಷ್ಯನೆಂಬ, ದ್ವಯೋಃ-ಈವರೆ, ತಾರಣಾಚ್ಚ-ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಗಮನಿಸಿ ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ತಾರಕಃ-ತಾರಕವು, ಯೋಗಸಂಜ್ಞಾಃ-ಯೋಗವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳದು. ("ಅನುಗ್ರಾಹ್ಯಸ್ಯ ವಿನಮೇತಃ ಸಾಧುಗ್ರಾಹಕಸ್ಯ ಚ | ಕಾರುಣ್ಯೋತ್ಪನ್ನಯೋರ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮಯೋರೋಗಸ್ಸಮರ್ಪಣಃ" ಎಂದು ಆಗಮಪ್ರಮಾಣವುಂಟಾಗಿ, ಈ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂಬಂಧವುಂ ಮಾಳ್ವದಾಗಿ, ಈ ತಾರಕವೇ ಯೋಗವೆನಿಸುವುದೆಂಬುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು) ಇತಿ-ಇವ. ಕಾರಣವಾಗಿ, ಭವಮಹಾಬ್ಧಿ ತಾರಕಂ-ಸಂಸಾರಸಾಗರವುಂ ದಾಂಟಿಸುವಂಥ, ತತ್-ಆ, ತಾರಕಮೇವ-ಕಾರಕವನೇ, ತ್ವ-ನೀನು, ಪರಿಶೀಲನಂ-ಅಭ್ಯಾಸವನು, ಕುರು-ಮಾಡು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-"ಓ ಮಿತಿಬ್ರಹ್ಮ ಓ ಮಿತಿ ದಂಸರ್ವಂ ಓ ಮಿತಿ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮಾತ್ಮಜ್ಯೋತಿಃ ಸಕೃದಾವರತೇ ಅಥ ಕಸ್ಯಾದುಚ್ಯತೇ ತಾರಕಂ ಯಸ್ಯಾ ದುಚ್ಯತೇ ಮಾಣವಿವ ಗರ್ಭಜಸ್ಯ ಜರಾಮರಣಸಂಸಾರಮಹತ್ಯಯಾತ್ತಾರಯತಿ ಸ್ಯಾದುಚ್ಯತೇ ತಾರಕಂ"-ಒಂಕಾರವೇ ಬ್ರಹ್ಮವೆನಿಸುವುಂ. ಒಂಕಾರವೇ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕವು. ಒಂ ಎಂದು ಒಂದುವೇಳೆ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಆತಂಗೆ ಪರಮಾ

ಶ್ರೀ ಶಿವಾಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇನಮಃ.

(ಅಥ ಪಂಚಮಃಪಟಲಃ.)

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನು ಈ ಪೂರೋದಿತವಾದ ತಾರಕಯೋಗಸಿದ್ಧಿ ಗೆ ಸಾಧನಂಗಳಾದ ಬಹುವಿಧೋಪಾಯಂಗಳಂ ಪೇಳಿ ಲಾಲಕ್ಷ್ಯಗಳೊಳಗೆ ಅತಿಗೋಪ್ಯ ಮಾದ ದಿವ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಮಂ ಕುರುಹಿಡಲುದ್ಯೋಗಿಸುತ್ತಿರ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಪುನಶ್ಚ ತಿರಹಸ್ಯಂಚಜ್ಯೋತಿಷಾಂನಿಲಯಂಮಹತ್ |

ದಿವ್ಯಲಿಂಗಸ್ಥಲದೃಷ್ಟಮಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಾತ್ಮಕಂಶೃಣು ||೧||

ಟೀ|| ಎಲೆವಿಷಯ, ಪುನಶ್ಚ-ಮರಳಿಯೂ, ಅತಿರಹಸ್ಯಂ-ತತ್ತ್ವತಾತ್ಪ್ರಿಕಮಧ್ಯದೊಳೆ ಶಾಸ್ತ್ರಕಮೂಹಂಗಳೊಳೆತಿಗೋಪ್ಯವಾದಂಥ, ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ-ಉರ್ವ್ವಭುವನ ಮಧ್ಯಭುವನ ಅಧೋಭುವನದ ಬೆಳಗುಗಳಿಗೆ, ನಿಲಯಂಚ-ಅಶ್ರಯವಾಗಿರ್ಪಂಥ ಮಹತ್-ಸಕಲಪ್ರಪಂಚವ ನೊಳೆಕೊಂಬು ಪರಿಂ ಮಹದ್ರೂಪವಾದಂಥ, ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಾತ್ಮಕ-ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯರೂಪವಾದಂಥ, ದೃಷ್ಟಂ-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣಗೋಚರವಾದಂಥ, ದಿವ್ಯಲಿಂಗಸ್ಥಲಂ-ದಿವ್ಯವಾದ ಲಿಂಗಸ್ಥಲವನು, ಶೃಣು-ಕೇಳು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಸುಷುಪ್ತವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಕಲವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಲಯಸ್ಥಾನವೆನಿಸುವುದಾಗಿ, ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಕಲಕ್ಕೆ ಗಮನಸ್ಥಾನವೆನಿಸುವುದಾಗಿ, ಉರ್ವ್ವಮುಖವಾಗಲೇ-ಲಯಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿ, ಅಧೋಮುಖವಾಗಲೇ ಗಮನಸ್ಥಾನವೆನಿಸುವುದರಿಂ ಲಿಂಗಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿ, ಕದಂಬಗೋಳಕಾಕಾರಮಾದ ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರಂಗಳೆಂಬ ಮೂಡಲತ್ರಯಸುಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿರ್ದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆನಿಸಿದ ಶಿವಲಿಂಗವೇ ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. " ಕದಂಬಗೋಳಕಾಕಾರಸ್ಪೃಶ್ಯರಂಜಿತಮಾಲಿಕೆ" ಎಂದುದಾಗಿ.) ||೧||

ಸೂ|| " ಪದ್ಮಕೋಶಪತ್ರಿಕಾಶಂಕೃದಯಂಚಾಪ್ಯಧೋಮುಖಂ | ತಸ್ಯಾಂತೇಸುನಿರಂಸೂಕ್ಷ್ಮಂತಸ್ತಿಸ್ವರೂಪಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ " ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಜ್ಞಾನಾನುಗ್ರಹೋನ್ಮತ್ತನಾದಾಚಾರ್ಯನು ಈ ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯವನೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಕೈಯೋರಿಕೆಯಾಗಿ ಪೇಳಿದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ನಾಂತಸ್ಥಂನಬಹಿರ್ವ್ಯಾಪ್ತಮಪರೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪಕಂ |

ಆಕಾಶಾಭ್ಯಂತರಾಕಾಶಮಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಂತಮೇವಮ ||೨||

ಟೀ|| ಯತ್-ಅವುದಾನೊಂದುಲಕ್ಷ್ಯರೂಪವಾದವಸ್ತು, ಅಂತಸ್ಥಂ. ಅಂತರಂಗದ ಲ್ಲಿಯೇ ಇರ್ದಂತಹುದು, ನ-ಅಲ್ಲ. (ಭಾವಕುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಬಲಿದ ಧ್ಯೇಯಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ಭಾ

ವಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಲ್ಲವೆಂಬುದರ್ಥಂ) ಬಹಿರಾಪ್ಯಪ್ತಂ-ಬಾಹ್ಯವಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಾಪಿಸು
ತ್ತಿಪ್ರಾಂತಹುದು, ನ-ಅಲ್ಲ. (ಘಟಪಂಚಕಾದಿಗಳ ವರ್ಣಗಳಂತೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ
ಇದಿರಿಟ್ಟು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಬುದಲ್ಲವೆಂಬುದರ್ಥಂ) ಅವರೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪಕಂ-ದೇಹೇಂದ್ರೀಪ
ನ್ಯಾಯವಂತೆ ಹೊರಗೋಳಗೆ ಬೆಳಗುತ್ತ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರೂಪವಾದಂಥ, ಆಕಾಶಾಭ್ಯಂತರಾ
ಕಾಶಂ-ಹೃದಯಾಕಾಶಮಧ್ಯದ ಗೋಳಕಾ ಕಾರವಾದ ದಿವ್ಯಾಕಾಶವುಹೋ, ತದೇ
ವ-ಅದೇ, ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಂ-ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಲಾ. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ ಯದಿದಮಸ್ತಿ
ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರೇವಹರಂ ಪುಂಡರೀಕಂವೇಶ್ಯ ದಶರೋಚ್ಚಿನ್ನಂತರಾ ಕಾಶಃ ತಸ್ಮಿನ್ಯದಂತ
ಸ್ತದನ್ವೇಷ್ಯವ್ಯಂ,-ಈ ಅಕ್ಷರತ್ರಯರೂಪದಿಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರವೆನಿಸುವ ಮಂಡಲತ್ರಯ
ದಲ್ಲಿ ಆವುದಾನೊಂದು ಹೃದಯಕಮಲವೆಂಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಬಿಂದುವಾಕಾಶಮಧ್ಯದ
ಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅರಸಲು ಯೋಗ್ಯನು, ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದಿಹೃದಯಾಕಾಶಮ
ಧ್ಯದ ದಿವ್ಯಲಿಂಗಸ್ಥಲವೇ ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.)

||೩||

ನೂ|| ಈ ದಿವ್ಯಲಕ್ಷ್ಯವುಂ ಕಾಣು ದಕ್ಕೆ ಪರಮೋಪಾಯವಾದ ಮುದ್ರಾಸ್ಥ
ರೂಪಮಂ ಪೇಲ್ದಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಲಕ್ಷ್ಯಲೀನಮನಸಾಽನಿಲೇನ ಯೋ ವರ್ಮತೇಚಲಿತತಾರ
ಯಾಭವೇತ್ | ಪೇಚರೀಯಃಮುಫಸೈವಕಾಂಭವೀ ಮುದ್ರ
ಯಾ ಸತು ತಮಾಜಗದ್ಗುರುಃ

||೪||

ಟೀ|| ಯಃ-ಅವನಾನ್ಯೋಧ್ಯಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಲಕ್ಷ್ಯಲೀನಮನಸಾ-ಪೂರೈದಿ
ತವಾದ ದಿವ್ಯಲಿಂಗವೆಂಬಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮನದಿಂದವೂ, ಅನಿಲೇನ-ಅ
ಮನದೊಡನೆಕೂಡಿ ನಿಂದ ವಾಯುವಿನಿಂದವೂ, ಅಚಲಿತತಾರಯಾ-ಮನೋಮಾನು
ತಂಗಳ ನಿಶ್ಚಲತ್ವದಿಂದ ಚರಿಸದ ತಾರಕಮಂಡಲದಿಂದವೂ, ವರ್ಮತೇ-ವರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೋ
ಇಯಂ-ಇದು, ಪೇಚರೀ-ಪೇಚರೀಮುದ್ರೆಯು, ಫವೇತ್-ಅಹುದು. ಅಥ-ಅನಂತರ
ದಲ್ಲಿ, ಸೈವ-ಅ ಪೇಚರೀಮುದ್ರೆಯೇ, ಕಾಂಭವೀ-ಕಾಂಭವೀಮುದ್ರೆಯೆನಿಸುವುತ
ಯಾಮುದ್ರಯಾ-ಅ ಪೇಚರೀಮುದ್ರೆಯಿಂದ, ಸತು-ಅ ಯೋಗೀಶ್ವರನಾದೊಡೆ, ಜಗ
ದ್ಗುರುಃ-ಲೋಕಾಚಾರ್ಯನೆನಿಸುವನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ ಮುದ್ರೇಯಂಕಾಂಭವೀಚಿ
ತ್ತಮಂತಕ್ಷಜ್ಜುರ್ಬಹಸ್ಕಿಂ, ಎಂದುದಾಗಿ, ಈ ಪೇಚರೀಮುದ್ರಾಭ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡು
ವಾತನು ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಸ್ಥನುಷುಪ್ತಿಗಳೆಂಬ ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯಗಳಂ ಕ್ರಮದಿಂದ ದೃಷ್ಟಿ
ಮನೋಮಾತಂಗಳ ನಿಶ್ಚಲತ್ವದಿಂದ ಗಲಿಸು ಲೋಕಪೂಜ್ಯನಪ್ಪನೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.
“ ಸ್ಥಿರತ್ವಮಾಗತಾದೃಷ್ಟಿರ್ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಂನಾಶಯೋತ್ಸದಾ | ಮನಸ್ಸಿಹರವ್ಯಮಾಪನ್ನಂ
ಸ್ವದ್ಧನಾಶಯತಿಪ್ರವಂ || ಪವನೇನಿಶ್ಚಲೇಯತ್ರಸುಷುಪ್ತಿಕ್ಷಯಮಾಗತಾ || ಎಂ
ದುದಾಗಿ.)

||೫||

೨೧|| ನಿರಾಯಾಸದಿ ತಾರಕಭೃತ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಂ ಮಾಳ್ಪುದಾಗಿ ಈ ಅಂ
ತಃಪ್ರೇಚಕೀನುಪ್ರಯೇ ಬಾಹ್ಯಪ್ರೇಚಕೀಯಿಂದತಿವಿಷ್ಣುವೆಂದು ಪೊಲ್ಲ ಪಂ:—

ಶೆಲ್ಲೇ|| ಲೋಕೇಂತಃಖೇಚರೀಮುದ್ರಾವಜ್ಞಾತ್ವಾಬಾಹ್ಯಖೇಚ
ರೀಂ| ಅವಲಂಬ್ಯತ್ವರಾಕೇಹಿಜ್ಞತ್ವಾಚ್ಛೇದನಕರ್ತೃಣಿ ||೪||

ಶೇ|| ಲೋಕೇ-ಈಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಕೇಚಿತ್-ಕೆಲವೊಂದಿಗಧು, ಅಂತಃಪೇಚೋ
ಮುದ್ರಾ-ಈಪುರೋದಿತವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪೇಚೋಮುದ್ರೆಯನು, ಅಷ್ಟಾತ್ಮ-ಅರಿಯ
ದೆ, ಬಾಹ್ಯಪೇಚೋ-ಬಹುಪ್ರಯಾಸವಾದ ಉಪಕಾರ್ಯೋಗವೆನಿಸುವ ಬಾಹ್ಯಪೇಚ
ರಿಯನು, ಅಪಲಂಬ್ಯ-ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಜಿಹ್ವಾಚ್ಛೇದನಕರ್ತೃಣಿ-ನಾಲಗೆಯುಸೀಳುವವರ
ದಲ್ಲ, ತ್ವರಾಃ-ಆತುರವುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಿಹರು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ಕಮಾಲಕುಹರೇಜಿಹ್ವಾಪ್ರ
ವಿಷ್ಣುವಿಪರೀತಗಾ | ಪುನೋರಂತರ್ದ್ರತಾವೃಷ್ಟಿಮುಗದ್ರಾಭವತಿಪೇಚೋಃ, ಎಂಬ
ಬಾಹ್ಯಪೇಚರಿಯುಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕಮಾಲಕುಹರಾಂತರ್ದ್ರವಾದ ಕ್ಲೇಷ್ಮರಸಾಸ್ವಾದನಮಂ
ಮಾನ್ಯಕವೋಗಿಯಿಂದವೂ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪೇಚೋಮುದ್ರಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪರಮಾನಂದ
ರಸಾಸ್ವಾದನಮಂ ಮಾನ್ಯರಾಜೋಗೀಶ್ವರನೇ ವಿಶಿಷ್ಟನೆಂಬುದಂಭಿಪ್ರಾಯಂ.)||೪||

ಸೂ|| :ನಾಂತಫಂಸಬುಯ್ಯಗ್ಗತ್ತಂ, ಎಬಗ್ರಂಥವಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾದ ಈ ದಿ
ವ್ಯಲಿಂಗವ ಸೀತಲದೇವೀ ಕಾಣ್ಬದೆಂದು ಕೈದೋರೈಯಾಗಿ ಗ್ರಂಥವ್ಯಯದಿಂ
ಪೇಳ್ಳಿತುಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ತಾಲುಮೂಲದ್ವಾದಶಾಂತಮಧ್ಯಂಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಲಾತ್ಮಕಂ ।

ಯತ್ಸ್ಮಿಂಜ್ಯೋತಿಷಿಮನೋದತ್ಯನಿಜಹೃದಿಕ್ರಮಾತ್ ||೫||

ಟೀ|| ತಾಲುಮೂಲದ್ವಾರಾಂತಮನಸ್ಸು-ತಾಲುಮೂಲ-ಪೋಷಕಸ್ವರಾತ್ಮಕ
 ವಾದಂಥ ವಿಕುಂಠಿತ-ದ್ವಾರಾಂತ-ದ್ವಾರಾಂತವೆನಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವು, ಮು
 ಧ್ಯ-ಮಧ್ಯಸ್ಥಾನವಾದಂಥ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಲಾತ್ಮಕಂ-ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದ ಜೈತನ್ಯಕಲಾ
 ಸ್ವರೂಪವಾದಂಥ, ಯತಃ-ಅವುದಾನೊಂದುಸ್ಥಾನವೆಂಬೋ, ತಸ್ಯ-ಜ್ಯೋತಿಷಿ-ಅ
 ತೇಜೋರೂಪವಾದಂಥ, ನಿಜಹೃದಿ-ನಿಜವಾದ ದಿವ್ಯಹೃದಯವೆನಿಸುವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಕ್ರ
 ಮಾತ್-ಈ ಪುನಃಪುನಃವಾದ ಪೇಚರೀಮುದ್ರಾಭ್ಯಾಸಕ್ರಮದತ್ತವೆಂದೆ, ಮನಃ-ಮ
 ನಸ್ಸನ್ನು, ದತ್ತಾ-ನಿಲಿಸಿ, ಪಶ್ಯೇತ್-ದಿವ್ಯಲಿಂಗಮು ಕಾಣುವುದೆಂದು ಮುಂದಣಿ ಕ್ರಿಯೆ
 ಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ವಿಕುಂಠಿತ-ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ರಂಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥಾನವೆನಿ
 ಸಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಲೋಚನ-ಪ್ರಯಾಂತಗತವಾದ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಧಾತ್ಮಕವೇ
 ಹೃದಯಾಕಾಶವೆನಿಸುವುದಾಗಿ, ಈ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪೇಚರೀಮುದ್ರೆಯಿಂದ ದಿವ್ಯ
 ಲಿಂಗಮು ಕಾಣುವುದಾಗಿ || ಸವಿಪೋಷಿತಹೃದಯ-ಅಕಾಶಃ ತಸ್ಯ-ನಯಂಪುರ

ಮೋಮನೋಮಯಃ ಅಮೃತೋಹಿರಣ್ಯಯಃ ಅಂತರೇಣ ತಾಲುಕೇ ಯವಿಷಸ್ತನಾ
ವಾವಲಂಬತೇ ಸಂದ್ರಯೋನಿಃ ಯತ್ರ ಸೌಕೇಶಾಂತೋವಿವರತೇ, -ತಾಲುವಿನಕೇ
ಶಾತಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪೀಠವಾಗಿ ಜೋಲಾಡುವ ಸ್ತನದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಗೋ
ಳಕಮಾಗಿದ್ದ ಪುರು. ಆ ಇದು ಅಂತಹೃದಯಾಕಾಶವೆನಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಮನೋಮ
ಯನಾದ ಅಮೃತರೂಪನಾದ ಹಿರಣ್ಯಯನಾದ ಪುರುಷನೂರ್ವ್ಯಮುಖನಾಗಿ ವೃತ್ತಿ
ವನೆಂಬಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದಿಹೃದಯದೋಳಲಿಂಗಮಂ ಕಾಣ್ಬದೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯಂ. ||

ಶ್ಲೋ|| ದೃಷ್ಟಿಸ್ತು ಪೂರ್ಣಮಾಜ್ಞೆಯಾದೃಶ್ಯಮಾದಾತಮೋಮ
ಯಂ | ತನ್ಮಧ್ಯೇಮನಸಾಪಶ್ಯೇಜ್ಞೋತಿರ್ಲಿಂಗಂ ಸುನಿ

ಶ್ಚಲಂ

||೬||

ಟೀ|| ಆದಾ-ಪ್ರಥಮಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ, ದೃಷ್ಟಿಸ್ತು-ಆ ಯೋಗೀಶ್ವರನ ನೋಟವಾ
ದೊಡೆ, ಪೂರ್ಣಮಾ-ವ್ಯಾಪಕಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದಾಗಿ, ಜ್ಞೇಯಾ-ಅರಿಮುಖಯೋಗ್ಯವು,
ದೃಶ್ಯಂ-ಅವಿರಂಧನೋಡಯೋಗ್ಯಮಾದಲಕ್ಷ್ಯವು, ತಮೋಮಯಂ-ಕೃಷ್ಣತಾರಾರೂ
ಪವಾದ ಬಿಂದುಸ್ವರೂಪವೆಂದುಮುಖಯೋಗ್ಯವು. ತನ್ಮಧ್ಯೇ-ಆ ಕೃಷ್ಣತಾರಾಮು
ಡಲದಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಮನಸಾ-ಕುಕ್ಷಚಿತ್ತದಿಂದೆ, ಸುನಿಶ್ಚಲಾ-ಅಕ್ಷೃತವೂ ಜಲಿನದಮಿ
ಪಂಥ, ಜ್ಞೋತಿರ್ಲಿಂಗಂ-ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞೋತಿಸ್ವರೂಪವಾದಲಿಂಗವನು, ಪಶ್ಯೇತ್-
ಕಾಣ್ಬದು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ ಚಕ್ಷುವೈಬ್ರಹ್ಮ ಚಕ್ಷುವೈಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯುಪಶ್ಯತೋಹಿಕಂ
ಸ್ಯುತಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ತನಂ ಜಕ್ಷುರ್ಜಹಾತಿ” ಇಲ್ಲಿ ನಮನವೇ ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮವು; ನಯ
ನವೇ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಕಾಣದಾತಾಗಿ ಏನಶ್ಚಿದು? ಪರಬ್ರಹ್ಮವೀನೇತ್ರಮುಖಿಟ್ಟರದು.
ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಿನೇತ್ರಮಧ್ಯಸ್ಥಿತವಾದ ಕೃಷ್ಣತಾರಾಮುಡಲವೇ ದಿ
ವ್ಯಲಿಂಗಸ್ಥಲವಾದ ಬಿಂದುವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದಾಗಿ, ಅದನೇ ಲಕ್ಷಿಸುವುಮೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾ
ಯಂ “ ಕೃಷ್ಣಂ ಸ್ವಚ್ಛಂತುಯನ್ನಿತ್ಯುನೇತ್ರಮಧ್ಯೇವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ | ಸಪಿಂಮರಿತಿವಿ
ಜ್ಞೇಯೋಯತ್ರಾತ್ಮಾದೃಶ್ಯತೇ ಸ್ಥಿತಃ || ಚಕ್ಷುರ್ದೃಶ್ಯಸ್ಥಿತಾಯಾತುರಕ್ರೇಪ್ರಣವ
ರೂಪಿಣೀ | ಸಾಬ್ಬಂದವೀತಮಃ ಪಾರತಮ್ರೋಣ್ಯವಸ್ಥಿತಾ, ಎಂಬುದಾಗಿ ||೬||

ಸೂ|| ಈ ದಿವ್ಯಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಪೇಚರೀಮುದ್ರೆಯನ್ನೇ
ನಾನಿಕಾಗ್ರವೆಂಬ ಸ್ಥಾನಭೇದದಿಂದ ಕಾಂಛವೀಮುದ್ರೆಯೆಂದು ಪೇಳಿದುಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನಾಸಾಗ್ರದತ್ತ ನಿಮಿಷೋನ್ಮಿಷಬಾಹ್ಯದೃಷ್ಟಾಲ್ಪಲಕ್ಷ್ಯೋತ್ಪ
ದಾಶಿವವಿನುರ್ವಕಗೂಢವೃಷ್ಟಾಲ್ಪ ! ಜ್ಞೋತಿಸ್ವರೂಪ
ಮಚಲಂಕೃದಿಬಾಹ್ಯಹೀನಂ ಪಶ್ಯಂತಿಯೇತ ಇಹ ಸಂಯ
ಮಿನಃಕೃತಾರ್ಥಾಃ

||೭||

ಟೀ|| ನಾಸಾಗ್ರದತ್ತನಿಮಿಷೋನ್ಮಿಷಬಾಹ್ಯದೃಷ್ಟ್ಯಾನ್-ನಾಸಿಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿಮಿಷೋನ್ಮೇಷ-ಗಳಲ್ಲರ ನೇತ್ರಂಗಲುಳ್ಳಂಥ, ಸದಾಶಿವವಿಮರ್ಶಕಗೂಢದೃಷ್ಟ್ಯಾ-ಸಕಲನಿಷ್ಕಲಾಢ್ಯಕವಾಪದಿವ್ಯಲಿಂಗವನಾರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ನೋಟದಿಂದ, ಲಕ್ಷ್ಯೋ-ಲಕ್ಷಿಸಲುಯೋಗ್ಯವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಹೃದಿ-ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಚಲಂ-ಚಲಿಸದಿರ್ಪಂಥ, ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವಸ್ತೋದಂ-ಜ್ಯೋತಿರ್ಧೃಂಡಲಾಕಾರವನು, ಬಾಹ್ಯಹೀನಂ-ಬಾಹ್ಯವ್ಯವಾರವಿಲ್ಲದಿಹಣ ಹೇಂಗೆಹುಮಹಾಂಗೆ, ಯೇ-ಆರುಕೆಲಯೋಗೀಶ್ವರರು, ಪಶ್ಯಂತಿ-ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾ ರೋ, ತೇ-ಆ ದಿವ್ಯಲಿಂಗಮುಕಾಣ್ಪಂಥ, ಸುಯಮಿನಃ-ಯತೀಶ್ವರರು, ಇಹ-ಈಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಕೃತಾರ್ಥಾ-ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಈಮುದ್ರೆಯೇ ನಾಸಿಕಾಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾದಾನುಸಂಧಾನಮಂ ಮಾಡ್ವ ಮನಮೊಳಗೊಡಲು ಪೂರ್ವಕಾಂಕ್ಷೆಯನಿಪು ದು. ಆ ನಾಸಿಕಾಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯೂ ಮನವೂ ನಾವಿರ್ದೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗ ಲುತ್ತರಣಂ ಭವಿಯೆನಿಸುವುದಾಗಿ, ಈಕಾಂಕ್ಷವಿದ್ದೆಯದಿ ನಾದಾನುಸಂಧಾನಮಂ ಮಾಡ್ವದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) “ ಅತಶ್ಚಿತ್ತಂ ಬಹುಶ್ಚಕ್ಷುರ್ನಿಮೇಷೋನ್ಮೇಷವರ್ಜಿತಂ | ಏಷಾಸಾ ಕಾಂಕ್ಷಾವಿಮುದ್ರಾಸತ್ಯತಂತ್ರೇಷುಗೋಪಿತಾ || ಕಾಂಕ್ಷಾವಿದ್ವಿವಿಧಾಶ್ಚೋಕ್ತಾ ಪೂರ್ವೋ ತ್ವರವಿಭೇದತಃ” ಎಂದುದಾಗಿ.)

||೩||

ಸೂ|| ಈ ದಿವ್ಯಲಿಂಗವನೇ ಪೂರ್ವೋದಿತಮಾವ ಮುದ್ರೆಯಂ ಕಾಣ್ವ ಭೇದಮಂ ಪೇಳುವಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖಂ ಲಿಂಗಮಭಿನ್ನವಲಯಾಕೃತಿಂ |

ತ್ವಂ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖೋಭೂತ್ಯಾವಶ್ಯವಶ್ಯಮಹಾದ್ಭುತಂ||೪||

ಟೀ|| ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖಂ-ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರವೆನಿಸುವ ದಿವ್ಯಾನಂದಸ್ಥಾನವಾದ ಛ್ರಾಮಧ್ಯದ ಸುಷುಮ್ನಗಭಿಮುಖವಾದಂಥ, ಅಭಿನ್ನವಲಯಾಕೃತಿಂ-ಲೋಚನದ್ವಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡೆನಿಸಿಯೂ ಮುಂದೆಯಿದೇ ಛ್ರಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿನ್ನಮಂಡಲಾಕಾರವಾದಂಥ, ಲಿಂಗಂ-ದಿವ್ಯಲಿಂಗವನು, ತ್ವಂ-ನೀನು, ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖಃ-ಆ ಲಿಂಗವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಸಂಮುಖವಪ್ಪಂತೆ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವುಳ್ಳಂತನು, ಭೂತ್ಯಾ-ಆಗಿ, ಮಹಾದ್ಭುತಂ-ಮಹಾಶ್ಚರ್ಯವಪ್ಪಂತೆ, ಪಶ್ಯಪಶ್ಯ-ಮರಳಮರಳನೋಡು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಸತ್ಯರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳೆಂಬ ಮಂಡಲತ್ರಯಂಗಳ ಬೆಳಗ ನೊಳಕೊಂಡ ತಾರಾಮಂಡಲಂಗಳೆರಡಂ ಛ್ರಾಮಧ್ಯಸ್ಥಾನಮೊಳಗೈಕೈವಂಮಾಡಿ, ಕಾಂಕ್ಷಾವಿಮುದ್ರಾನುಸಂಧಾನದಿ ಮರಳಮರಳ ಆಲೋಕನಂಗೈಯಲಾ ಮುಂದೆ ವೇಳ್ವ ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯಂಗೆ ಛತೀಪ್ರದಿಂ ಕಾಣಿಪುವಾಗಿ, “ ತಯೋರೇಷಸಂಸ್ಥಾ ನೋಯಏಷಾಂತಹೃದಯಕಾಕಾ ಋಷಿತ್ವದಂತಹೃದಯೇ ಜಾಲಕಮಿವಾಪ್ತನಯೋರೇಷಾಕೃತಿಃ” ಆವಾಮದಕ್ಷಿಣನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸತೀಪತಿರೂಪವಾರ ಬಿಂಸುದ್ವಯದ ಕೂಟವೇ ಅಂತಹೃದಯಾಕಾಕವೆನಿವುದು.

ಈ ಅಂತಹದ್ಯದಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗವಾಕ್ಷದಂತಿಷ್ಟು ಪರಮಸೂಕ್ಷ್ಮದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವವರಮರ ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶಂ ಪಸರಿಸುವುದೆಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದತ್ತಾಕ್ಷರೈಗಳ ಕಾಣುವುಂಟುವಭಿಪ್ರಾಯಂ. "ಮೂಲಾವಲೋಕಿನೀಷ್ಟಾದ್ಯಮುಖೇಸಂಧಾನರೂಪಿಣೀ! ಬೋಧಮುದ್ರಾಧ್ಯಾನಮುದ್ರಾಶಾಂಭವೀತ್ಯೇಕವಾಚಕಂ" ಎಂದುದಾಗಿ, ಈ ಶಾಂಭವೀಮುದ್ರಾನುಸಂಧಾನವೇ ಘೋರಾಭಿಮುಖವೆನಿಸುವುದು.) ||೪||

ಸೂ|| ಈ ದಿವ್ಯಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಮಂ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತೆ ಅದು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆಯೇ ಗೋಚರವಪ್ಪುದೆಂದು ಪೇಳುತ್ತದರ ಸ್ಥಾನಮಂ ಪ್ರಕಾರಾಂತರದಿಂದೆ ಪೇಳಿದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಯದಾಪೋಜ್ಯೋತಿರೋಂಕಾರಬ್ರಹ್ಮಾಮೃತಶಿವಾತ್ಮಕಂ ||
ಪಶ್ಯಂತಿ ಸೂರಯೋಽಶ್ರಾಂತಂ ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂಪದಂ||

ಟೀ|| ಆಪೋಜ್ಯೋತಿಃ-ಲೋಚನಾಂತರಗತವಾದ ಜಲದೊಳಗಣ ಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಓಂಕಾರಬ್ರಹ್ಮ-ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮವೆನಿಸಿಕೊಂಬಂಥ, ಅಮೃತಶಿವಾತ್ಮಕಂ-ನಿಶ್ಯನಿರ್ದಲಾತ್ಮಕವಾದಂಥ, ಯತಃ-ಆವುದಾನೊಂದು ದಿವ್ಯಲಿಂಗವನು, ಸೂರಯಃ-ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರರು, ಅಶ್ರಾಂತಂ-ಅನವರತವೂ, ಪಶ್ಯಂತಿ-ಕಾಣುತ್ತಿಹರೂ, ತತಃ-ಆ ಲಿಂಗವು, ವಿಷ್ಣೋಃ-ವಿಷ್ಣು ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿರೂಪವಾದ ತಮೋಗುಣದ ದಸಯಿಂದ, ಪರಮಂ-ಮೇಲಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಪರಂ-ಸ್ಥಾನವು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-"ಆಪೋಜ್ಯೋತಿರಸೋದೃತಂ ಬ್ರಹ್ಮತದ್ವಿಷ್ಣೋಃಪರಮಂಪದಂ" ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದವೂ, "ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿವಜ್ಯೋತಿಸ್ತಮಸಕ್ಕೋಪರಿಸ್ಥಿತಂ" ಎಂಬ ಪುರಾಣಪ್ರಮಾಣದಿಂದವೂ ತಾರಾಮಂಡಲಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮಮುಂ ಕಾಣ್ಪದೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೫||

ಸೂ|| ನಿರ್ದಲಾಂತಕರಣನಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರಂಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರುವ ದಿವ್ಯಲಿಂಗದ ಸ್ವರೂಪಮಂ ಪೇಳಿದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಪೂರ್ಣೇಂದುಬಿಂಬಮಿವ ಸನ್ಮಣಿದೀಪಿಕೇವ ಮಧ್ಯಾಕ್ಷ
ಸೂರ್ಯನಿವ ವಹ್ನಿಶಿಖೇವನಿತ್ಯಂ || ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭೇವಶಿವಲಿಂ
ಗಮಹೋವಿಚಿತ್ರಂ ಲಕ್ಷ್ಯಾಂತರೇಷ್ವಲತಿಪಶ್ಯತುಚಕ್ಷುರಗ್ರೇ

ಟೀ|| ಪೂರ್ಣೇಂದುಬಿಂಬಮಿವ-ಪೋಡಕಕಲಾಸಂ ಪೂರ್ಣವಾದ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಂತೆ, ಸನ್ಮಣಿದೀಪಿಕೇವ-ಸತಃ-ನಕ್ಷತ್ರವಂತೆ, ಮಣಿದೀಪಿಕೇವ-ರತ್ನದೀಪವಂತೆ, ಮಧ್ಯಾಕ್ಷಸೂರ್ಯನಿವ-ಮಧ್ಯಾಕ್ಷಸಮಮದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಂತೆ, ವಹ್ನಿಶಿಖೇವ-ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲಿಸಂತೆ, ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭೇವ-ಮಿಂಚಿನಬಳ್ಳಿಯಂತೆ, ಶಿವಲಿಂಗಂ-ಕುದ್ಧಸಾತ್ವಿಕಾ

ದಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವು, ಲಕ್ಷ್ಯಾಂತರೇ-ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯವೆನಿಸಿದ ಬಿಂದುಪೀಠವು
ಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ವಿಚಿತ್ರಂ-ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಚಕ್ಷುರಗ್ರೇ-ಪೇಚರೀಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಮುದ್ರಿ
ತವಾದ ಲೋಚನಾಗ್ರದಲ್ಲಿ, ಜ್ವಲತಿ-ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದೀತು. ಪಶ್ಯತು-ನೋಡು. ಅಹೋ-
ಅಶ್ಚರ್ಯವು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮವನಿಸುವ ಶಿವಲಿಂಗವೇ "ಬಿಂದುಮಧ್ಯಗಂ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಸುಷಿರಂಜ್ಯೋತಿರೂಪಕಂ" ಎಂಬ ದಿವ್ಯನಾಳದಲ್ಲಿ ಯೋಗೀಶ್ವರರೈ ದಿವ್ಯಾ
ನಂದಮಂ ಪುಟ್ಟಿಸಲನಂತರೂಪದಿಂದ ತೋರ್ಪುದಾಗಿ, " ನೀಲತೋಯದಮಧ್ಯಸ್ಥಾ
ವಿದ್ಯುಲ್ಲೇಪೇವಭಾಸ್ವರಾ | ನೀವಾರರೂಪವತ್ತಸ್ತೀಹಿತಾಭಾಸ್ವತ್ಯಣೂಪಮಾ" ಎಂ
ಬ ಶೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದವೂ, " ಸಹಂಕಾರೋಯುಹಂಕಾರಃ ಸಪ್ರಣವೋಯಃಪ್ರಣವಃ
ಸಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಯಸ್ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಸೋಽನಂತೋಯೋಽನಂತಃ ತತ್ತಾರಂ ಯತ್ತಾರಂ
ಚತಸ್ಸಿಕ್ಷುಂ ಯತಸ್ಸಿಕ್ಷುಂ ತಚ್ಛುಕ್ಲಂ ಯಚ್ಛುಕ್ಲಂ ತದ್ವೈದ್ಯುತಂ ಯದ್ವೈದ್ಯು
ತಂ ತದ್ವೈದ್ಯುತೀಸವಿಕೋಽರುದ್ರಃ ಸಕಾಶಾನಸ್ಸನಗವಾಸಮಹೇಶ್ವರಃ ಸಮಹಾದೇ
ವಃ"-ಕೃಷ್ಣ ತಾರಾಮಂಡಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೇಜೋರೂಪವಾದ ಪರಮಸೂಕ್ಷ್ಮಧ್ವಾರ
ಮುಂಟು. ಅಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮೂಡದ ಮಧ್ಯದ ವಿಂಬಿನಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ದೀಪ್ತವಾಗಿ ನೀವಾಠ
ಧಾನ್ಯದ ಮುಳ್ಳುವೊನೆಯಂತೆ ಅಣುಮಾತ್ರವೆನಿಸಿ ಹೊಂಬಣ್ಣದಿಂದ ಬೆಳಗುವ ಪ್ರಣವ
ಕಕ್ರಿಯೇ ಹಂಕಾರರೂಪ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಅನಂತತಾರಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶುಕ್ಲವೈದ್ಯುತ ಪರಬ್ರ
ಹ್ಮ ಏಕರೂಪ ಕಾಶನ ಸಗವಾಸ ಮಹೇಶ್ವರ ಮಹಾದೇವ ಎಂಬದಿವ್ಯನಾಮಗಳಿಗೆ
ವಾಚ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದೆಂಬ ಶೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ವಿಚಿತ್ರರೂಪವಾದ ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮ
ವೇ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪನಷ್ಟುಮೆಂದವನೇ ಲಕ್ಷಿಸುವುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೧೦||

ಸೂ|| ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯಾವಿಲಾಸಗಳಂ ನಿಲಿಸಿ ಈ ಜ್ಞಾನಲಿಂಗಮಂ ಮಾನಸಕುಸು
ಮಂಗಳಂ ಪೂಜಿಸುವೆವು ಪೇಳ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಆತ್ಮಲಿಂಗಮಿದಂ ಪಶ್ಯನ್ನಿಮನ್ಯೈಃ ಕರ್ತೃವಿಭ್ರಮೈಃ ||

ಅಹಿಂಸಾದೃಷ್ಟಪುಷ್ಪೈಸ್ತನ್ಮಾನಸೈರಂಗಪೂಜಯ ||೧೧||

ಟೀ|| ಅಂಗ-ಎಲೆಕ್ಷೀಹಿತನೇ, ಇದಂ-ಈ ಲೋಚನಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರುವಂಥ, ಆ
ತ್ಮಲಿಂಗಂ-ಬಿಂದುನಾದಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವಂ, ಪಶ್ಯ-ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಂತನಾಗು
ತವು, ಮಾನಸ್ಯಃ-ಮನೋಜನಿತಂಗಳಾಗಿಪಂಥ, ಅಹಿಂಸಾದೃಷ್ಟಪುಷ್ಪೈಃ-ಅಹಿಂಸೆ
ಮೊದಲಾವೆಂಟು ಕುಸುಮಂಗಳಂದೆ, ತತ್-ಆ ಲಿಂಗವನೇ, ಪೂಜಯ-ಪೂಜಿಸು. ಅ
ನ್ಯೈಃ-ಉಳಿದಂಥ, ಕರ್ತೃವಿಭ್ರಮೈಃ-ಕ್ರಿಯಾವ್ಯವಹಾರಂಗಳಂದೆ, ಕಿ-ಏನು? ಕ್ರಿಯಾ
ಲಿಂಗಮಂ ಜ್ಞಾನಗೂಡಿದ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುವಾಜ್ಞಾನಲಿಂಗ ಗುಂ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದವೆ
ಪೂಜಿಸುವುದಾಗಿ, "ದಹರಂವಿಪಾಶ್ಚಂಪರಮೇಶ್ವರಃ ತತ್ಪುಂಜರೀಕಂ ಪುರಮಧ್ಯಸಂ
ಸ್ಥಂ-ತತ್ತಾಪಿಹರ-ಗಗನಂವಿಶೋಕಂ ತಸ್ಯೈವದಂತಸ್ತದುಪಾಸಿತವ್ಯಂ"-ಪಾರಂಹಿತ

ಮಾದ ಪರಮಾಶ್ರಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಮುಪ್ಪಸ್ಥವಾದ ಹೃದಯಕಮಲವುಂಟೋ ಆಕ
ಮಲವೆಲ್ಲಿ ಪುಗಲ್ಪಾಕದ ಮುಖಮತನಾ ಬಿಲದ್ವಾರವುಂಟು. ಆ ಬಿಲದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಲಿಂ
ಗವುಂಟು. ಆ ದಿವ್ಯಲಿಂಗವೇ ಪೂಜಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವೆಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದೀಕುಸು
ಮಂಗಳಂಮುಪಾಸ್ತಿಯುಂ ಮಾಡಲ್ವೇಕೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೧೧||

ನೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಅಪ್ಪಪುಷ್ಪಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಮಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಪುಷ್ಪಾಣ್ಯಾಹಿಂಸೇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ದಯಾಕ್ಷಮಾಜ್ಞಾನಮು
ಥಾಹ್ಯಯನಿ | ಧ್ಯಾನಂತಪಸ್ಸತ್ಯಮಮಿಾಭಿರೇವಂ ಪ್ರಪೂ
ಜಯೇದಾತ್ಮನಿಸಿದ್ಧಲಿಂಗಂ ||೧೨||

ಟೀ|| ಅಹಂಸಾ-ಅವಪ್ರಕಾರದಿಂದವೂ ಪಾಣಿಗಳಿಗೆ ದುಃಖಮಂಮಾಡದಿರ್ಪ ಅ
ಹಿಂಸೆಯು, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ-ತಾನೇಮೇಲಿಕ್ಕಿಬಂದ ಪರಸ್ಪ್ರಿಯನೂ ಮಾತೃಭಾವ
ದಂತಿಳವ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವೂ, ದಯಾ-ಕೃತೃವಾಗಲಿ ಮಿತ್ರನಾಗಲಿ ಅವರಂರಕ್ಷಿಸುವ
ಮುಡಿವೆನಿಸುವ ದಯೆಯು, ಜ್ಞಾನ-ಸಮರ್ಥನಾಗಿಯೂ ಅವಕಾರಮಂ ಸ್ವರಿಸುವ
ಜ್ಞಾನಿಯು, ಜ್ಞಾನ-ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಿವೇಕವು, ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಧ್ಯಾನಂ-ಪರಮಾತ್ಮ
ಚಿಂತನವು, ತಪಃ-ಧರ್ಮಾರ್ಥಮಾಗಿ ವೇತನೋಪಣವು, ಸತ್ಯಂ-ಗುರುಪ್ರಯೋಜನ ವೇ
ವಿತ್ತಪ್ರಯೋಜನ ಹೊರತಾಗಿ ಅಸತ್ಯವ ನುಡಿಯದಿಹುದೆಂಬ, ಆಪ್ತಯಾನಿ-ಹೆದರು
ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಈ ಮಂಟು, ಪುಷ್ಪಾಣಿ-ಪುಷ್ಪಂಗಳನಿಸಿಕೊಂಬುವು. ಅಮಿಾಭಿಃ-ಈ ಪುಷ್ಪಂ
ಗಳಿಂದ, ಆತ್ಮನಿ-ಪ್ರಾಣಕಲಾಧಾರವಾದ ಹೃದಯಹಿತದಲ್ಲಿ, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಂ—“ಹೃದ
ಯಕಮಲಮುಪ್ಪದೀಪವೇದಸಾರಂ” ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಗುರೂಪವೇಕದಿಂದ
ದಾದ ಮುಪ್ಪೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ದಿವ್ಯಲಿಂಗವನು, ಏವಂ-ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ಪ್ರಪೂಜ
ಯೇತ-ಚೆನ್ನಾಗಿಪೂಜಿಸುವುದು. ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಕರಹಿತದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಲಿಂಗವಾಪುಷ್ಪದ
ಪೂಜೆಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಫಲವಂ ಕೊಡವಂತೆ ಬಿಂದುವಿಂತದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದಿವ್ಯ ಲಿಂಗವನೀಕುಸು
ಮಂಗಳಂ ಪೂಜಿಸವಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷಮಂ ಕುಡದಾಗಿ, “ಸತ್ಯಂವದ ಧರ್ಮಂಚರ ಯಾ
ಮ್ಯನವದ್ಯಾನಿಕರಾಣಿ ತಾನಿ ಸೇವಿತವ್ಯಾನಿ ನೋತರಾಣಿ”-ಸತ್ಯವನೇನುಡಿ,ಧರ್ಮವ
ನೇ.ತಚ್ಛರಿಸು, ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಕೃತ್ಯಂಗಳು ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯಂಗಳು, ದೋಷ
ಕೃತ್ಯಂಗಳ ಮಾಡಲಾಗದು-ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛಾಚಾರಿಯಾಗಬಾರ
ದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೧೩||

ನೂ|| ಈ ಪೂರೋದಿತವಾದ ಮುದ್ರಾಭೇದಂಗಳಂ ಕಾಣಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ
ಸ್ವರ್ಮುಖ್ಯಯುಕ್ತನೇ ರಾಜಯೋಗೀಶ್ವರನೆಂದು ಪೇರ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಯೋನಿನಿಮಾಲದನಿನಿಮಾಲದಗುಬಕೋ ರೇಚಪೂರಪರಿವರ್ಜಿ

ತಾನಿಲಃ | ಸರ್ವಸಂಶಯವಿಹೀನಮಾನಸೋರಾಜಯೋಗ
ಪದಭಾಷ್ಯವಿವರಣೆ

||೧೪||

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವನಾನೊದ್ವಯೋಗಿಯು, ನಿಮಿಲವನಿಮಿಲವಂಚಕಃ-ಲಕ್ಷ್ಯಾ
ನುಸಂಧಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಅರ್ಥಾವಲೋಕನವೆನಿಸುವ ವರಮುಗಿದನೇತ್ರವುಳ್ಳತನಾಗುತ್ತ
ವೂ, ರೇಚಕಪುರವರ್ಜಿತಾನಲಃ-ರೇಚಕಪುರಕಂಗಳಿಂ ತೊಲಗಿದ ಕೇವಲಕುಂಭಕ
ವುಳ್ಳತನಾಗುತ್ತವೂ, ಸರ್ವಸಂಶಯವಿಹೀನಮಾನಸಃ-ಸಕಲಸಂಶಯಂಗಳಿಂ ತೊಲಗಿದ
ಮನವುಳ್ಳತನಾಗುತ್ತವೂ ಇರ್ಪನೋ, ಸಮವ-ಆತನೇ, ಹಿ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ರಾಜಯೋ
ಗಪದಭಾಷ್ಯ-ರಾಜಯೋಗಮಂ ಭಜಿಸುವಾತನಾಗುವನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಗುರೂಪದೇಶ
ದಲ್ಲಿ ಆ ವುಪದೇಶದಿಂದಾದ ಮುದ್ರಾಭೇದಂಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಮುದ್ರೆಯಂ ಕಾಣಿಸುವ
ಲಕ್ಷ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಲಕ್ಷ್ಯಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ ತೋರುವ ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶಂಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಕಾಶಾ
ವಲೋಕನದಿಂದಪ್ಪ ಮುಕ್ತಿಪದದಲ್ಲಿ ಸುಖಮವಂ ಮಾಡುವಾತಂಗೆ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿ
ಯಾಗದೊಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯಂ.)

||೧೫||

ನೂ|| ಹರಯೋಗಿಗಷ್ಟಾವಧಾನಮಂ ಪೇಳ್ವಂತೆ ರಾಜಯೋಗಿಯೂ ಹರಗೂ
ಡಿದ ಅಷ್ಟಾವಧಾನಮಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಶೃಂಗಾಟಕೇಯಸ್ತು ಮನೋನಿಯಮ್ಯ ತ್ರಿಕೋಣಗಾಮಿ
ಶಶಿಭಾಸ್ವರಾಭ್ಯಾಂ | ಬಾಹ್ಯಾಂತರಂಗಪ್ರವಣೈಕಗೋ
ಭಿರಷ್ಟಾವಧಾನೀಹರರಾಜಯೋಗೀ

||೧೬||

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವನಾನೊದ್ವಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಶೃಂಗಾಟಕೇ-ಗಂಧದ್ವಾರಶಬ್ದದ್ವಾರ
ರಂಗಳ ಕೂಟಸ್ಥಾನವಾದ ತ್ರಿಕೂಟಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಶೃಂಗಾಟಕಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಮನಃ-ಮನ
ಸ್ಸನು, ನಿಯಮ್ಯ-ಪೇಚರೀಮುದ್ರೆಯಿಂ ಚಲಿಸವಂತೆ ನಿಯಮಿಸಿ, ಶಶಿಭಾಸ್ವರಾಭ್ಯಾಂ
ಅಡಂಗಳಗಳೆಂಬ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯನಾಡಿಗಳೊಡನೆ, ತ್ರಿಕೋಣಗಾಮಿ-ಪರಯೋಗಿ
ಯೆನಿಸುವ ಉರ್ಧ್ವಕುಂಡಲಿನೀಸ್ಥಲವಪ್ಪುದರಿಂ ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾದ ಸ್ಥಾನವನೆ
ಯ್ದುತಿರ್ಪಂಥ, ಬಾಹ್ಯಾಂತರಂಗಪ್ರವಣೈಕಗೋಭಿಃ-ಬಾಹ್ಯಾಂತರಂಗ-ಬಳಗು ಹೊ
ರಗು ಮಧ್ಯವೆಂಬ ಮೂರುಸ್ಥಾನಂಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರವಣ-ತತ್ಪರವಾದ, ಏಕ-ಮುಖ್ಯವಾದ
ಗೋಭಿಃ-ಲಕ್ಷ್ಯತ್ರಯಂಗಳಿಂದವೂ, ಅಷ್ಟಾವಧಾನೀ-ಎಂಟು ಅವಧಾನವುಳ್ಳಂಥಾತನುಂ
ಟೋ, ಸಃ-ಆತನೇ, ಹರರಾಜಯೋಗೀ-ಹರಗೂಡಿದ ರಾಜಯೋಗಿಯೆನಿಸುವನು.
(ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಚಲಿಸದ ಮನದಿಂದವೂ ಮನದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ನಿಲಿಸಿದ ಮಾರುತನಿಂದವೂ
ಲಕ್ಷ್ಯತ್ರಯದಿಂದವೂ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲಿಸಿದ ದೃಷ್ಟಿತ್ರಯದಿಂದ ಕೂಡಿದಷ್ಟಾವಧಾನವುಳ್ಳತ
ನೇ ರಾಜಯೋಗಿಯೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯಂ.)

||೧೭||

ಸೂ|| ಈ ಮನೋದೃಷ್ಟಿ ಮಾರುತಂಗಳಂ ಮುದ್ರಾಣೇದರಿಂ ಮುದ್ರಿಸಿ ನಿಲಿ
ಸುವ ಪ್ರಯಾಸಕ್ಕೆ ಅವಧಿಯಂ ಪೇಳುತೀ ರಾಜಯೋಗದಿಂದಪ್ಪ ಫಲವಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ದೃಗ್ಧೃತ್ಯಭಾವನಂಬಂಧಾ ದುನ್ಮನ್ಯಂತಂ ವಿಚಿಂತಯ |

ಶಿವಯೋಗಮಿದಂ ಗುಹ್ಯಂ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಕರಂಮುನೇ||೧೫||

ಟೀ|| ಭೋಮುನೇ-ವೈಖರೀಮಧ್ಯಮೆಗಳೆಂಬುಭಯಮಾಪ್ತವಹಾರಂಗಳನುಳಿ
ದು ಮಾನಗುಣಾಸ್ತಿತನಾದ ಎಲೆಷ್ಯನೇ, ದೃಗ್ಧೃತ್ಯಭಾವನಂಬಂಧಾತ್-ಧ್ಯಾನರೂಪ
ವಾದ ದೃಕ್ಶಿವ ಧೈಯರೂಪವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯದ ಕೂಟದವನೆಯಿಂದ, ಉನ್ಮನ್ಯಂತಂ-
ಉನ್ಮನೀಜ್ಯೋತಿಯ ನಿಲುಕಡೆಯ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ, ವಿಚಿಂತಯ-ಚಿಂತಿಸು, ಗುಹ್ಯಂ-
ಗೋಪ್ಯವಾದಂಥ, ಇದಂ-ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದಂಥ, ಶಿವಯೋಗಂ-ಶಿವಯೋಗವೆನಿಸುವ
ರಾಜಯೋಗವು, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಕರಂ-ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾಡುವಂತಹುದು. (ತಾತ್ಪ
ರ್ಯ-ಈ ಪುರೋದಿತವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ ದುನ್ಮನಿಯ ಸಿದ್ಧಿಯು ಸಫಲವಾದಂ
ಗೀತನುಕರಣಭುವನಭೋಗಾದಿಗಳಿಲ್ಲದ ಮುಕ್ತನೆನಿಸುವನಾಗಿ “ ಲಯವಿಕ್ಷೇಪರಹಿ
ತಮನಸಕೃತ್ವಾನುನಿಶ್ಚಲಂ | ಯದಾಯಾತ್ಮನುನ್ಮನೀಭಾವಂತದಾತತ್ಪರಮಂಪದಂ || ಏ
ತ್ಯದ್ವಾ ನಂಜಮೋಕ್ಷಕ್ಷಣಿಭಾಸ್ತುಗ್ರಂಥವಿಸ್ತರಾಃ ” ಮನವ ನಾಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮ
ರೆಯದಂತ ಜಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆವರಂತ ನಿಶ್ಚಲವೆನಿಸಿ. ಭೂಮಿವ್ಯವದ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಡಗಿಸಿ
ಲು ಉನ್ಮನೀಸ್ವರೂಪವಪ್ಪುದಾಗಿ, ಅದೇ ಸರಮಪದ ವದೇಕ್ಷಣ ವದೇಮೋಕ್ಷ ವೆನಿಸು
ವುದು. ಅದರಿಂದ ದನ್ಯಮಾದರ್ಥಮಂ ಪೇರ್ದ ವಿಸ್ತಾರಗ್ರಂಥಂಗಳ್ವರ್ಥವೆಂಬ ಕೃತಿ
ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ದೀಯುನ್ಮನಿಯನೇ ಸಾಧಿಸಲ್ಪೇಕೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೧೫||

ಸೂ|| ಈರಾಜಯೋಗಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಕಾಣಿಸುವ ವಿಚಿತ್ರಪ್ರಭಾಮಂಡಲಕ್ಕೆ
ದಿವ್ಯಾನಂದವಿಕ್ಷೇಪಭೂಮಿಯೆನಿಸುವ ಲೋಕನಗಳೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ರುಚಿಸ್ತು ಟದ್ಧೂಮ್ರ ಕಬಿಂದುನಾದಕಲಾಭಖದ್ಯೋತರ

ವೀಂದುದೀಪಾಃ | ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾನೇತ್ರಸುವರ್ಣ ಕಂಜ

ಕಿಂಜಲ್ಕದಂಡಾ ವರರತ್ನಮುಖ್ಯಾಃ

||೧೬||

ಟೀ|| ರುಚಿ-ದಿವ್ಯರಕ್ತಾಕರವು, ತಟ-ಮಿಂಚು, ಧೂಮ್ರ.....ದೀಪಾಃ-ಧೂ
ಮ್ರ-ಕೃಷ್ಣ ವರ್ಣವು, ಕ-ನಿರ್ದಲೋದಕವು, ಬಿಂದು-ತಾರಾಮಂಡಲಾಕೃತಿಯು, ನಾ
ದ-ದಶವಿಧವಾದವು, ಕಲಾ-ಕುಕ್ಕ ಪ್ರಸಾದದವೆಚ್ಚಿನ್ನಪ್ರಕಾರವು, ಧ-ನಕ್ಷತ್ರವು, ಖ
ದ್ಯೋತ-ಮಿಂಚುಬಿಳುವು, ರವಿ-ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವು, ಇಂದು-ಚಂದ್ರಮಂಡಲವು,
ದೀಪಾಃ-ದೀಪಾದಿರೂಪಂಗಳು, ವರರತ್ನಮುಖ್ಯಾಃ-ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದ ವಜ್ರವೈದೂರ್ಯ ಮ
ರಕತಮಾಣಿಕ್ಯಾದಿ ರತ್ನಪಂಜಾಕಾರವಾಗಿ ತೋರುವಂಥ, ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಃ-ಅ ಅನು
ಭವಗೋಚರಗಳಾದಂಥ ಪ್ರಕೃತಿಯಂಗಳು, ನೇತ್ರಸುವರ್ಣ ಕಂಜಕಿಂಜಲ್ಕದಂಡಾಃ-ಅ

ಕಾರಾದಿ ಕ್ಷಕಾರಾಂತವಾದ ದಿವ್ಯವರ್ಣಸ್ವರೂಪಂಗಳಂ ಮಂಡಲತ್ರಯಾತ್ಮಕವಾದ
ಲೋಚನವೆಂಬ ಸುವರ್ಣಕಮಲದ ಕೇಸರನಾಳಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಂಗಳಾಗುತ್ತಿಹವು:
(ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಯೋಗೀಶ್ವರನ ಲೋಚನಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಅನಂತಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳೇ ದಿ
ವ್ಯಹೃದಯದ ಸ್ಫುರಣಗಳಪ್ಪುದರಿಂದ ಈ ದಿವ್ಯಹೃದಯವೇ ರಾಜಯೋಗಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ
ವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೧೬||

ಸೂ|| ಮುಂದಾಧಿಕಾರಿಯಾದಾತುಗೆ ಈಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ ಹೃದಯದೊಳಿತಿಚ್ಚಿ
ದಿಂ ಕಾಣಿಸುವ ದಿವ್ಯಮುದ್ರೆಯು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ವಕ್ತ್ರೇಚಾರೋಽಯಮುಂ ಹುತವಹನಿಲಯೇಪಾನಮಾ
ಕೃಷ್ಯ ಧೃತ್ವಾ ಸ್ವಾಂಗುಷ್ಠಾಧ್ಯಂಗುಲೀಭಿಸಿ ಜಕರತಲ
ಯೋಷ್ಣ ಧೃರೇವಂ ನಿರುಧ್ಯ || ಶ್ಲೋತ್ರೇ ನೇತ್ರೇಚನಾ
ಸಾಪುಟಯುಗಳಮಥಾನೇನ ಮಾರ್ಗೇಣಧೀರಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ
ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಸತ್ಪ್ರಣವಬಹುವಿಧಧ್ಯಾನಸಂಲೀನಚಿತ್ತಾಃ ||೧೭||

ಟೀ|| ವಕ್ತ್ರೇ-ಮುಖದ ಏಕದೇಶಮಾವ ನಾಸಾಪುಟದಲ್ಲಿ, ವಾಯುಂಚ-ಪ್ರಾಣ
ವಾಯುವನು, ಅಸ್ಥಾರ್ಯ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂರಿಸಿ, ಹುತವಹನಿಲಯೇ-ಅಗ್ನಿ ಸ್ಥಾನವೆನಿಸುವ
ಅಘಾಕುಂಡಲಿನೀಸ್ಥಲವ ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರಮಾವ ಮೂಲಾಧಾರದಲ್ಲಿಯ, ಅಪಾನಂ-ಅ
ಪಾನವಾಯುವನು, ಅಕೃಷ್ಯ-ಅಕುಂಚನವೆಂದೂ, ಧೃತ್ವಾ-ಧರಿಸಿ, ನಿಜಕರತಲ
ಯೋಃ-ತನ್ನ ಕರತಲವೆರಡರಲ್ಲಿಯ, ಸ್ವಾಂಗುಷ್ಠಾಧ್ಯಂಗುಲೀಭಿಃ-ತನ್ನಂಗುಷ್ಠ ತರ್ಜ
ನೀಮಧ್ಯಮೆಗಳೆಂಬಂಥ, ಪದ್ಭಿಃ-ಅರಲಿಂವಲಾವರೂ, (ಅಂಗುಷ್ಠ ಮಧ್ಯಮೆ ಅನಾಮಿ
ಕೆಗಳಿಂದಲಾದರೂ) ಶ್ಲೋತ್ರೇ-ಶ್ಲೋತ್ರರಂಧ್ರಂಗಳೆರಡನೂ, ನೇತ್ರೇಚ-ನೇತ್ರಂಗಳೆರ
ಡನೂ, ನಾಸಾಪುಟಯುಗಳಂ-ನಾಸಿಕಾಪುಟಂಗಳೆರಡನೂ ಏವಂ-ಈ ಗುರೂಪದೇಶಪ್ರ
ಕಾರದಿಂದ, ನಿರುಧ್ಯ-ತಡೆದು, ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಅನೇನಮಾರ್ಗೇಣ-ಈ ಪಣ್ಣು
ಖೀಕರಣಮಾರ್ಗದಿಂದ, ಧೀರಾಃ-ನಿಶ್ಚಲತತ್ವಚಿತ್ತರಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರರು, ಸತ್ಪ್ರಣವ
ಬಹುವಿಧಧ್ಯಾನಸಂಲೀನಚಿತ್ತಾಃ-ಲೇಸಾವಪ್ರಾಣವ ದಶವಿಧವಾದ ನಾದದಲ್ಲಿ ಮು
ಳುಂಗಿದ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳಂಥವರಾಗುತ್ತವೊ, ಪ್ರತ್ಯಯಾ-ದಶವಿಧವಿಂದುಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ
ರೂಪವಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳನು, ಪಶ್ಯಂತಿ-ಕಾಣುತ್ತಿಹರು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಪಣ್ಣುಖೀಮು
ದ್ರೆಯಿಂದ ಕಾಣಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ ಪ್ರಕಾರವೆಂತೆಂದೊಡೆ-ಧ್ಯಾನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗು
ವ ನಯನವಿಟ್ಟು ಬಿಂದುದೇವನ ಮಹಾಸ್ಥಾನವಪ್ಪುರಂದ ಧೂಮ್ರವರ್ಣದಂ
ತೆ ಮೇಘಪಟಲವಂತೆ ಕಾಣ್ಬುದು ಕುದ್ಧತಮೋಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸ್ಥೂಲವಿಂದುವೆನಿ
ಸುವುದು. ಕುಂಕುಮವರ್ಣದಂತೆ ಬಿಂದುವೆಂತೆ ಕಾಣ್ಬುದು ಕುದ್ಧರಜೋಗು
ಣಾತ್ಮಕವಾದ ಮಧ್ಯಮವಿಂದುವೆನಿಸುವುದು. ಕುದ್ಧಸ್ಥಿತವಂತೆ ನಿರ್ದಲಾಕಾರದಿಂ ಕಾ

ಜ್ಞಾನು ಶುದ್ಧಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಪರಮಬಿಂದುವೆನಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸನ್ಯಾಸಿ—“ನೇ ತಾತ್ಪ್ರತಾತುಯಾಭಾಯಾಘ್ರನೋರ್ದಧ್ಯೋವಿನಿರ್ಗತಾ | ಬಿಂದುದೇವಸ್ಯಸಂಸ್ಥಾನಂ ಪರಾತ್ಪರತರಮಹತ್ || ಧೂಮ್ರಾಘ್ರಪಟಲಾಕಾರಂವಿಸ್ತೀರ್ಣಂಸದ್ವತೋಮುಖಂ | ದೃಶ್ಯತೇನಶ್ಯತೇಜ್ಯವಸ್ಥೂಲಬಿಂದುರಿತ್ಯಸ್ತುತಃ || ದೀಪ್ತತಾಮ್ರನಿಭಶ್ಚೈವಬದ್ಧೋತ ಸದ್ಯಕಮೃತಿಃ | ಹರಿಕುಂಕುಮಸಂಕಾಶೋಮಧ್ಯಮೋಬಿಂದುರುಜ್ಯತೇ || ನೇತ್ರ ಮಧ್ಯಭಿತ್ತೋದ್ವಿಜ್ಞಃಪೂರ್ವತೇಸ್ತೇನತೇಜಸಾ | ಶುದ್ಧಸ್ಪಟಿಕಸಂಕಾಶೋಬಿಂದು ಜ್ಞೇಯಃಪರಾತ್ಪರಃ” ಎಂದುದಾಗಿ, ಈ ಗುಣತ್ರಯಂಗಳ ಅನ್ಯೋನ್ಯಸಂಮೇಳನ ದಿಂದೀಬಿಂದುವೇ ದಶವಿಧವೆನಿಸುವುದು. ಅವರ ವಿಧವಾವುದೆಂದೊಡೆ-ಸಿತವೆಂದು ರಕ್ತವೆಂ ದು ಕೃಷ್ಣವೆಂದು ನೀಲವೆಂದು ಮೇಘವರ್ಣವೆಂದು ಖೇತರಕ್ತವೆಂದು ಖೇತವೆಂದು ಕಪಿಲವೆಂದು ಧೂಮ್ರವೆಂದು ಸ್ಪಟಿಕವರ್ಣವೆಂದು ದಶವಿಧವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಲವರೊಳು ಸ್ಪಟಿಕವರ್ಣವೇ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವಲ್ಲದಾಗಿ, ಅದೇನೇ ಸಾಧಿವುದು. “ಮನೋನುಕೂ ಲೇನತು ಜಿಹ್ವುಖೇಡನೇ ಗುಹಾನಿವಾತಾಶ್ರಯಣೇ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ | ನೀಹಾರಫೂ ಮಾಘ್ರಜಲಾನಿಲಾನಾಂ ಖದ್ವೋತವಿದ್ಯುತ್ಸ್ಪಟಿಕಶ್ಚೀನಾಂ | ಏತಾನಿರೂಪಾಣಿಪುರ ಸ್ಸರಾಣಿ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕರಾಣಿಯೋಗೇ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಪ್ರಮಾಣದಿಂದಪೂ, “ಸಿತಂ ರಕ್ತಂತಥಾಕೃಷ್ಣಂ ನೀಲಮೇಘಸಮಪ್ರಭಂ | ಖೇತರಕ್ತಂಜಿಹೇತಂಜಿ ಕಪಿಲಂ ಧೂಮ್ರಮೇನಜಿ | ದಶಮಾಸ್ಪಟಿಕಾಫಂಜಿ ಫಲಮೇಷಾಂಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್” ಎಂಬಾ ಗಮಪ್ರಮಾಣದಿಂದಪೂ, ಈ ದಶವಿಧನಾದಸ್ಯರೂಪವೆಂತೆಂದೊಡೆ—“ಚಿಂತಿಪ್ರಥ ಮಃ ಚಿಂತಿಚಿಂತಿವಿತ್ತೀಯಃ ಘಟಾನಾದಸ್ತುತೀಯಃ ಶಂಖನಾದಶ್ಚತುರ್ಥಃ ಪಂಚಮ ಸ್ತಂತ್ರೀನಾದಃ ಷಷ್ಠಸ್ತಾಳನಾದಃ ಸಪ್ತಮೋವೇಣುನಾದಃ ಅಷ್ಟಮೋಘೇರಿನಾದಃ ನ ವನೋಮೃತಂಗನಾದಃ ದಶಮೋಮೇಘನಾದಃ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಪ್ರಮಾಣದಿಂದಪೂ, ಈ ಬಿಂದುಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಂಗಳು ಜಿಹ್ವುಖೇಡವೆನಿಸುವ ಷಣ್ಮುಖೀಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಲಭ್ಯವೆಂ ಖುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.)

||೧೭||

ಸೂ|| ಅತಿಮಂದನಾದಾತಂಗೆ ಈ ವಿಚಿತ್ರಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳು ಕಾಣುವ ಉಪಾಯ ಮಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ದೃಷ್ಟಿಂಯೇರವಿಸೋಮಪಾವಕಯುತಾಂ ಚಂದ್ರಾರ್ಥ ಯೋರಾಗಮೇಕೃತ್ವಾನಿಶ್ಚಲಗೇಹದೀಪನಿಕಟೀವಾನಿರ್ದ ತೀನಾಮಪಿ || ದೃಶ್ಯಂತೇಸ್ಫುರಿತಾಸ್ಫುಟಾನಯನಯೋರ ಗ್ರೇಚತತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಸ್ತೇಷಾಂತತ್ಪರಜೇತಸಾಂವಿಗಳತಾ ತದ್ವ್ಯಾಪ್ತತೀನಾಂಕಿಮು

||೧೮||

ಟೀ|| ಯೇ-ಆರುಕಲಯೋಗಿಗಳು, ಚಂದ್ರಾರ್ಥಯೋಃ-ಬ. ಹೃರಾದ ಚಂದ್ರ

ಸೂರ್ಯರುಗಳ, ಆಗಮೇವಾ-ಬರವಿನಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ನಿಕ್ಷಲಗೋಹದೀಪನಿಕಟೀವಾ-ಚಲಿ ಸವೆ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ದೀಪದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ದೃಷ್ಟಿ-ದೃಷ್ಟಿಯನು, ರ ವಿಸೋಮಪಾವಕಯುತಾಂ-ಸೂರ್ಯಬಿಂಬ ಚಂದ್ರಬಿಂಬ ದೀಪಜ್ವಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟು ದನ್ನಾಗಿ, ಕೃತ್ವಾ-ಮಾಡಿ, (ಪ್ರಣು ಬೀಮುಪ್ರಿಯಿನೋಡುತಿ ಹರು) ನಿರ್ಮಿತೀನಾ ಮಹಿ-ಮತಿಹೀನರಿಗಾಯಿತ್ತಾದರೂ, ತೇಷಾಂ-ಅವರುಗಳಿಗೆ, ನಯನಯೋಃ-ಲೋಚನಗಳ, ಅಗ್ರೇ-ಮುಂದೆ, ಸ್ಫುರಿತಾಃ-ತೋರಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾತ್ಮ-ಆ ಪೂರೋಕ್ತವಾದ ಸಕಲಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳೂ, ಸ್ಫುಟಾಃ-ವೈಕ್ಲವಾಗಿ, ದೃಶ್ಯಂತಿ-ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಿಹವು, ವಿಗಳತಾತದ್ವ್ಯಾಪೃತೀನಾಂ-ಅನ್ಯವ್ಯಾಪಾರಂಗಳಲ್ಲದಿರಂಥ, ತತ್ಪರ ಚೇತಸಾಂ-ಆತಾರಕಾನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾದ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವರ್ಗೆ, ಕಿಮು-ಹೇಳಲೇನು ? (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೆ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಪೂರೋಕ್ತವಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳಿಂದನ್ಯವಾದ ಬಾಲಸೂರ್ಯಂತೆ ಅಲತಗೇಯ ರಸವಂತೆ ಕುಸುಂಬೆಯಹೂವಿನ ರಸದಂತೆ ಹೂಗಯಿಲ್ಲವೆ ಇಂಗಳವಂತೆ ಬಹುವಿಧಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳು ಕಾಣಿಸುತಿರ್ಪುವಾಗಿ, “ ನೇತ್ರಾಶ್ರಿತಾತುಯಾಭಾಯಾತಸ್ಯಾಶ್ಚೈವದಾಮೃತಃ | ಯೇನವಿಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರೇಣಮುಚ್ಯತೇಜಸ್ಮಂಧನಾತ್ || ಮುಖಮಾವೃತ್ಯತಿವೃತಲಾಕ್ಷ್ಯಾವರ್ಣ ರಸೋಪಮಂ | ಆದಿತ್ಯೋದಯಸಂಕಾರಂ ಕೌಸುಂಧರಸ ನಿಘಂ || ನಿರ್ಧೂಮಾಂಗಾರಸವೃಕಂಪಿಂಜೀಕೃತಮಿವಸ್ಥಿತಂ” ಎಂದು ದಿವ್ಯಾಗಮದೊಳ್ಳೊಡ್ಡ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳು ಉಪಾಯದಿಂದ ಜಡಮತಿಗಳ್ಗೆ ಕಾಣಿಸುವೆನಲಾಗಿ ನಿರ್ಮಲಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ತಳುವದೆ ಕಾಣಿಸುತಿರ್ಪುವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೧೧||

ಸೂ|| ದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೆ ಇಂದ್ರಚಾಪವಂತೆ ನಾ ದಬಿಂದುಕಲಾರೂಪದ ಸಕಲನಿಷ್ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ವಸ್ತುವೇ ಬಹುವಿಧಪ್ರತ್ಯಯಾ ಕಾರದಿಂದ ಗೋಚರವಾದಾಗಿ ನಿಷ್ಕಲತತ್ವವೂ ನಿಷ್ಕಲಾತೀತವೂ ಪ್ರತ್ಯಯರೂಪದಿಂದ ಗೋಚರವುದೆಂದು ವೇದ್ಯವಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಮಾಣಪ್ರತ್ಯಯಾತೀತಂ ಕಾಂತಂ ತೇಜೋಮಯಾತ್ಮಕಂ | ತದತೀತಂಪರಂಬ್ರಹ್ಮಚೇತಿದ್ವೈಭೀರಿತಂ ||೧೨||

ಟೀ|| ತೇಜೋಮಯಾತ್ಮಕಂ-ನಿಷ್ಕಲಪ್ರಕಾಶರೂಪವಾದಂಥ, ಕಾಂತಂ-ಕಾಂತತತ್ವವೆನಿಸುವ ವಿವಿಧತತ್ವವು, ಪ್ರಮಾಣಪ್ರತ್ಯಯಾತೀತಂ-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೋಚರವಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ ವಿಾರವಂತಹುದು ಎಂದು, ಪರಂಬ್ರಹ್ಮಚೇತಿದ್ವೈಭೀರಿತವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಎಂದು, ತದತೀತಂ ಇತಿಚ-ಪ್ರಮಾಣಪ್ರತ್ಯಯಾತೀತವೆಂದೂ, ವಿದ್ವನ್ನಿಃ-ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ, ಕೂತಂ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಸದಾಶಿವತತ್ವವೇ ಯೋಗೀಶ್ವರರ ಕುದ್ಧಮನೋನಯನಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಪ್ಪುರಾಗಿ, ದಿವ್ಯಾನಂದರೂಪವಾದ ನಿಷ್ಕಲವು ಗೋ

ಚರವಾಗದಾಗಿ, " ನಿಷ್ಕಲಂನಿಷ್ಕಲಂಯಂತಾಂತಂ ನಿರವಧ್ಯಂನಿರಂಜನಂ | ಅಮೃತಸ್ಯಪರಂಸೇತುಂ ದಕ್ಷಿಣಂಧನಮಿವಾನಲಂ || ನತತ್ರಸೂರ್ಯೋಭಾತಿನಚಂದ್ರತಾರಕಾನೇ ಮಾವಿಷ್ಯತೋಽಭಾಂತಿಕುತೋಯಮಗ್ನಿಃ || - ನಿಷ್ಕಲಾದಿರೂಪದಿಂದಿರ್ಭುದು ಕಾಂತ ತತ್ವವು; ಅವಕೆ ಮೇಲಾವ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಕಾಷ್ಠ ವಿಲ್ಲದಗ್ನಿಯಂತೆ ಪರಮನಿರವ್ಯಯರೂಪವಾದಂತಹುದು, ಆ ವಸ್ತುವಿಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರತಾರಕ ವಿಷ್ಣುವೃಹದಿರೂಪವಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳ ತೋರಿಕೆಗಳಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಮುಂದೆಪೇಳ್ವ ಅಮನಸ್ಕೆಯೋಗ ನಿಷ್ಕಲಾಗಬೇಕೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.)

||೧೯||

ಸೂ|| ಈ ತಾರಕಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಹಿಡಿದು ವಾದುನ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಮನೋಲಯವೇ ಭಾವಯೋಗವೆನಿಸುವುದೆಂದು ಪೇಳಿದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಭಾವಯೋಗಮಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಾಸ್ಪದಮದ್ಭೃತಂ |

ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋಯಸ್ತಸ್ಯಭವೇದವಸ್ಥಾ ಸೋನ್ಮನೀಹಿಯಾ || ೨೦ ||

ಟೀ|| ಅಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಾಸ್ಪದಂ-ದೃಶ್ಯರೂಪವಾದ ದೃಶ್ಯರೂಪವಾದ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಲ್ಲದಿರ್ಭಂಫ, ಅದ್ಭುತಂ-ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದಂಥ, ಭಾವಯೋಗಂ-ಉಂಟೆಂಬ ಮಾತ್ರವಾದಂಥ ನಿವೃತ್ತಕಲ್ಪಕಷ್ಟಾಸಯೋಗವನು, ಯಃ-ಆವಾತನು, ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ-ಎಂದು ಬೃಹ್ಮತನು, ಟೋ, ತಸ್ಯ-ಆತಂಗೆ, ಯಾ-ಆವುದಾನೊಂದು, ಅವಸ್ಥಾ-ಅವಸ್ಥೆಯು, ಭವೇತ್-ಅಶುಮೋ, ಸಾ-ಅದು, ಉನ್ಮನೀಹಿ-ಉನ್ಮನಿಯಲಾ. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಘ್ರಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಿಳಿಗುವ ಉನ್ಮನೀಜ್ಯೋತಿಯಲಿ ಮನಂಮುಳುಂಗಿ ಬಾಲಕರ ತಿಳಿವಿನಂತೆ ಉಂಟೆಂಬ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನಂದ ನಿಲುಕಡೆಯೇ ಭಾವಯೋಗ ವದೇ ಉನ್ಮನೈವ ಸೈಯೆನಿಸುವುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.)

||೨೦||

ಸೂ|| ಆ ನಿಷ್ಕಲಯೋಗಸ್ವರೂಪವನೇ ಪ್ರಕಾರಾಂತರದಿಂದ ಪೇಳಿದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಆಧಾರಮಧ್ಯಹೃದ್ವ್ಯಾಪ್ತನಾದಬಿಂದುಕಲಾತ್ಮಕಂ |

ತದತೀತಂ ಸ್ವರೂಪಂ ಯತ್ತದೇವ ಪರಮಂ ಪದಂ || ೨೧ ||

ಟೀ|| ಆಧಾರಮಧ್ಯಹೃದ್ವ್ಯಾಪ್ತನಾದಬಿಂದುಕಲಾತ್ಮಕಂ-ಆರನೆಯಾಧಾರವೆನಿಸುವ ಆಕ್ಷಾಂಶಕ್ರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೆ ಹೃದಯಮುಂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ನಾದಬಿಂದುಕಲಾರೂಪವಾದ ಪ್ರಣವವೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗುಳ್ಳಂಥ, ತದತೀತಂ-ಆನಾದಬಿಂದುಗಳಿಗಿಂತಲಿ ವಿಭಾಗವನು ಮೀರಿವಂಥ, ಯತ್-ಆವುದಾನೊಂದು, ಸ್ವರೂಪಂ-ನಿಷ್ಕಲರೂಪವುಂಟೋ, ತದೇವ-ಅದೇ, ಪರಮಂ-ಸಕಲಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದಂಥ, ಪದಂ-ಸ್ಥಾನವು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಘ್ರಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಾತ್ರೀಕರ್ದಳ ಮೋಡದಳ ದಳದಳಗಳೆಂಬ ಹೃದಯಹೀಡದ ಚತುರ್ವರ್ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾದಬಿಂದುಕಲಾವಿಭಾಗವಿಲ್ಲದೆ ನಿದ ನಿಷ್ಕಲಬ್ರಹ್ಮವೇ ಪರವಸ್ತುವೆನಿವುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.)

||೨೧||

ಸೂ|| ಈ ಪರವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಮನೋಮುಗ್ಧತೆಯೇ ಜೀವಪರಮರ ಸಾಮರಸ್ಯ ವೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಯಸ್ಯಮೇತಿಮನಸಾನಿರಾಶ್ರಯಂ ನಿರವಲಂಬಪದತತ್ವಮು
ವ್ಯಯಂ | ಭಾವನಾವಿರಹಿತಂ ನಿರಾಮಯಂ ಪರಶಿವಂಹೃ
ದಿ ಸತನ್ಮಯೋಭವೇತ್ ||೨೨||

ಟೀ|| ನಿರಾಶ್ರಯಂ-ಅಖಂಡಿತವಪ್ಪುದರಿಂದಾಶ್ರಯವಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ, ನಿರವಲಂಬಪ
ದತತ್ವಂ-ನಿರಾಕಾರವಸ್ತು ಸ್ವರೂಪವಾವಂಥ, ಅವ್ಯಯಂ-ಅವಿಭಾಗವಪ್ಪುದರಿಂ ನಾಶ
ವಿಲ್ಲದಂಥ, ಭಾವನಾವಿರಹಿತಂ-ಬುದ್ಧಿಗೋಚರವಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ, ನಿರಾಮಯಂ-ಅನಾದಿ
ದೋಷವಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ, ಪರಶಿವಂ-ಪರಶಿವತತ್ವವನು, ಹೃದಿ-ಹೃದಯಮುಳ್ಳದ್ದಲ್ಲಿ, ಯಃ-
ಆವನಾನೊರ್ಮಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಮನಸಾ-ಕುದ್ಧ ಮಾನದಿಂದ, ಸಮೇತಿ-ಜೆನ್ನಾಗಿ ಎ
ಯ್ದಿತ್ತಿಹನೋ, ಸಃ-ಅತನು, ತನ್ಮಯಃ-ಅ ಪರಶಿವಸ್ವರೂಪನು, ಭವೇತ್-ಆಗುವ
ನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ನಿರ್ದಿಕ್ತವೃತ್ತಕವಾವ ಪರವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮನವು ಮರ
ಳಿ ಅಕುರಿತದಿರಲಾತನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಪ್ಪ ನೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೨೨||

ಸೂ|| ಈ ನಿರ್ದಿಕ್ತವೃತ್ತಕಯೋಗಸಿದ್ಧನಾದಾತಂಗೆ ಮುಳುಗಿದ ಮನವು ಲೇಶಮಾ
ತ್ರದಿಂ ದಂಕುರಿಸಲದೇ ಸಂಸಾರವೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅನುಮಾತ್ರಂಯದಸ್ತೀತಿ ನಾಸ್ತೀತಿವಿದುಷಾಂಭುವಿ |
ತದೇವಬಂಧಹೇತುತ್ವಾದ್ಭಾವಾಭಾವಾವುಭಾತ್ಯಜೇತ್||೨೩||

ಟೀ|| ಭುವಿ-ನಿರಾಲಂಬಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ವಿದುಷಾಂ-ಬಲ್ಲಯೋಗೀಶ್ವರರ್ಗ, ಅಸ್ತೀತಿ-
ಉಂಟುಯೆಂಬ, ನಾಸ್ತೀತಿ-ಇಲ್ಲಯೆಂಬ, ಅನುಮಾತ್ರಂ-ಲೇಶಮಾತ್ರವಾದ, ಯತ್-
ಆವುದಾದೊಂದು ಮನವೆ ಮೊಳಕೆಯುಂಟೋ, ತದೇವ-ಅದೇ, ಬಂಧಹೇತುತ್ವಾತ್-
ಸಂಸಾರಬಂಧನಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವಾದಕಾರಣ, ಭಾವಾಭಾವಾ-ಉಂಟಲ್ಲವೆಂಬಂಥ, ಉಭಾ
ವಿರಹನೂ, ತ್ಯಜೇತ್-ಬಿಡ.ವುದು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಪೂರ್ಣಾನಂದಯೋಗೀಶ್ವರನು ಮು
ಳುಗಿದ ಮನವನು ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಮೊಳಕೆದೋರಿಸಬಾರದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ ||ಚಿ
ತ್ರೇಚಲತಿಸಂಸಾರೋನ್ನಿಶ್ಚಲೇವೋಕ್ಷವಿವಚ್ಛ' ಎಂದುದಾಗಿ) ||೨೩||

ಸೂ|| ಈ ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾವರ್ಥವನೇ ಮರಳಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ
ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯೋಧ್ಯಾನಧ್ಯೇಯೋಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷ್ಯೇಭಾವಾಭಾವಾ|
ಊಹಾಪೋಹಾಯೋದೃಗ್ಲೋ ಸರ್ವಂತ್ಯಕ್ತ್ವಾಜೀವ
ನ್ಮುಕ್ತಃ ||೨೪||

ಟೀ|| ಯಃ-ಅವನಾನೋರ್ದಯೋಗೀಶ್ವರನು, ದೃಗ್ವೈಶ್ವೇ-ನೋಡುವನೋಟವನು
ನೋಡಿಸಿಕೊಂಬ ವಸ್ತುವನು, ಲೂಹಾಪೋಹಃ-ಅ ಕಾಣಿಸಿದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಹುದಾಗ
ಬೇಕೆಂಬ ಅಲ್ಲವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಮಾನಸವಿಕಲ್ಪಂಗಳನು, ಭಾವಾಭಾವಾ-ಅಹುವಲ್ಲವೆಂ
ಬ ಬುದ್ಧಿಯ ಅಭ್ಯವಸಾಯಂಗಳನು, ಲಕ್ಷ್ಯಾಲಕ್ಷ್ಯೇ-ಭಾವಿಸಿದ ಮುದ್ರೆಗಳಂತೋರು
ವ ಲಕ್ಷ್ಯಾಲಕ್ಷ್ಯಗಳನು, ಧ್ಯಾನಧ್ಯೇಯೇ-ಲಕ್ಷ್ಯದನಂತರದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಧ್ಯಾನಧ್ಯೇ
ಯಂಗಳನು, ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯೇ-ಕಾರಣಮಂಮೀರುವ ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯ-ಗಳಂಬ, ಸದ್ವಂ-
ಕ್ರಮದಿ ದ್ವಂದ್ವರೂಪವಾದ ಸಕಲವನು, ತ್ಯಕ್ತಾ-ಬಿಟ್ಟು, ವರಿಸುವಾತನುಂಟೋ
ಆತನು, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಃ-ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನೆನಿಸುವನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಬಾಹ್ಯಾಂತಃಕರಣಂ
ಳಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವಗ್ರಸ್ತವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವಿಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ಣವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರ್ಪಾತನೇ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ
ನೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ)

||೧೦೩||

ಸಾ|| ಆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನ ಇವನೇ ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯಾಗಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಾಂತಪೂರ್ವಕ
ದಿಂ ಪೇಳಿದಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸರ್ವಾಸ್ತವಸ್ಥಾಸ್ತು ಕೃತಪ್ರಯತೆನ್ನೀ ನಿಶ್ಚಿತಭಾವೋಮೃ
ತವತ್ಪತಿವತ್ || ಕಲಿಲ್ಲಲಹೀನಾಂಬುಧಿವನ್ನಿವಾತಪ್ರ
ದೀಪವತ್ತತ್ವವಯಸ್ಸುಖೀಭವೇತ್ ||೧೦೪||

ಟೀ|| ಸರ್ವಾಸ್ತು-ಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಅವಸ್ಥಾಸ್ತು ಅರಸ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ಅಕೃತಪ್ರ
ಯತ್ನಃ-ಸಾಧಕತನುವಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರವಿಲ್ಲದಾತನಾಗಿ, ನಿಶ್ಚಿತಭಾವಃ-ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕತನುವಿ
ನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಾರಹಿತನಾಗಿ ಕಾರಣತನುವಿನಲ್ಲಿ ಭಾವರೂಪನಾಗಿ, ತಿಷ್ಠ-ಇರುತಿರ್ಪಂ
ಥ, ಸು-ಆತನು, ಕ್ರಮದಿಂದ, ವೃತವರ್ತ-ಪ್ರಾವಿಲ್ಲರಣೀರದಂತೆ, ಕಲಿಲ್ಲಲಹೀ
ನಾಂಬುಧಿವರ್ತ-ನಿಶ್ಚರಂಗಾಂಬುಧಿಯಂತೆ, ನಿವಾತಪ್ರದೀಪವರ್ತ-ನಿವಾತಜ್ಯೋತಿಯಂ
ತೆ, ತತ್ಪಮಯಃ-ಅಬಿಡಿವಾದ ಶಿವತತ್ವಸ್ವರೂಪನು, ಸುಖೀ-ನಿತ್ಯಾನಂದವುಳ್ಳ
ತನು, ಭವೇತ್-ಆಗುವನು.

||೧೦೫||

ಸಾ|| ಈ ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರ್ಪ ಯೋಗೀಶ್ವರಂಗೆ ಇದಿರಿಟ್ಟುಮಾಡುವ ಬಾ
ಹ್ಯಾನ್ಯಂತರ ಪೂಜಾಪ್ರವಹಾರವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನ ಪೂಜಾರ್ಥವಾತನಿಗೋಪ್ಯವೆಂದು
ಪೇಳಿದಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಶ್ರಣುಚಿಹ್ಣಿ ವಪೂಜಾಯಾಃ ಪ್ರಕಾರಂಕಥಯಾವ್ಯಹಂ |

ರಹಸ್ಯಂಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಾರಂಸದ್ಯೋವಿಮುಕ್ತಿದಾ ||೧೦೬||

ಟೀ|| ಎಶ್ವಸ್ತೇಹಿತನೇ, ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಾರಂ-ಸಕಲವಾಗಮಾರ್ಥಂಗಳ ಸಾ
ರವಾದಂಥ, ಸದ್ಯೋವಿಮುಕ್ತಿವಂ-ಆ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿಜವೋಕ್ಷಮಂ ಕೊಡುವಂಥ, ರ

ಹಸ್ಯಂ-ಗೋಪ್ಯವಾದಂಥ, ಚಿಟ್ಟಿ ವಸ್ತುಜಾಯಾಃ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಲಾಗುವ ಶಿವಪ್ರಾಜ್ಞೆಯು, ಪ್ರಕಾರಂ-ವಿಧಾನವನು, ಅಹಂ-ನಾನು, ಕಥಯಾಮು-ಮಂಥನವನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಜ್ಞಾನ ಮಾದವಲ್ಲಿ ಪೇಳ್ವ ದೀಕ್ಷಾಮಂತ್ರಾದಿಗಳ ಯೋಗಮಾದವಲ್ಲಿ ಪೇಳ್ವ ಯಮಾದಿಗಳ ಚ ರ್ಯಮಾದವಲ್ಲಿ ಪೇಳ್ವ ಸದಾಚಾರಂಗಳೆಂಬ ಸಕಲಾರ್ಥಂಗಳ ಉಳಿಮೆಯಪ್ಪುಕೆಂಬ ದೀ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಜ್ಞೆಯೇ ಅತಿರಹಸ್ಯವೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೬೬||

ಸೌ|| ಈ ಜ್ಞಾನ ಶುಜಾನ್ವರೂಪವನೇ ಗ್ರಂಥವ್ಯಯದಿಂದ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನಿಶ್ಚಿಂತಾಯಚ್ಛೇದಧ್ಯಾನಂನಿಷ್ಕ್ರಿಯಾತಸ್ಯಪೂಜನಂ |

ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂನಿಶ್ಚಲತ್ವಂ ಸೋಽಹಂಭಾವೋನಮಸ್ಕಿಯಾ ||

ಟೀ|| ತಸ್ಯ-ಆಜೀವನ್ಮುಕ್ತಂಗೆ, ನಿಶ್ಚಿಂತಾ-ಇದಿರಿಟ್ಟುಚಿಂತಿಸದಿಹುವೆಂಬ, ಯ ತ-ಆವುದುಂಟೋ, ತತ್-ಅದೇ, ಶಿವಧ್ಯಾನಂ-ಶಿವಧ್ಯಾನವೆನಿಸುವುದು. ತಸ್ಯ-ಆಜೀ ವನ್ಮುಕ್ತಂಗೆ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಾ-ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬಿಟ್ಟದೇ, ಪೂಜನಂ-ಪೂಜೆಯು, ನಿ ಶ್ಚಲತ್ವಂ-ಮುಳುಂಗಿದಮನಂ ಮರಳಿಚಲಿಸದಿಹುದೇ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ-ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವೆನಿಸು ವುದು. ಸೋಽಹಂಭಾವಃ-ಸಕಾರಕತಕಾರಂಗಳೆಂಬ ಬೀಜಾಕ್ಷರಂಗಳೆಳೆದುಳಿದು ನಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣಪ್ರಣವದಲ್ಲಿಯು ಸಾಮರಸ್ಯವೇ, ನಮಸ್ಕಿಯಾ-ನಮಸ್ಕಾರವೆನಿಸುವುದು.

ಶ್ಲೋ|| ಮೌನಂಸಂಕೀರ್ತನಂತಸ್ಯ ಜಪಸ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ |

ಕೃತೃಕೃತ್ಯಜ್ಞ ತಾಶೀಲಂ ನಿರ್ದಾಣಂಸಮದರ್ಶನಂ ||೧೭||

ಟೀ|| ತಸ್ಯ-ಆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಂಗೆ, ಮೌನಂ-ವೈಖರ್ಯಾದಿಶಬ್ದವ್ಯಾಪಾರವಳಿದು ದು, ಸಂಕೀರ್ತನಂ ಸ್ತೋತ್ರವು, ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ-ಅಖಂಡಿತವಾದ ಜೈತಸ್ಯಮಂ ಕರ ಣಸಂಗದಿಂದ ಖಂಡಿತವಮಾಡಿದಿರುವುದೇ, ಜಪಃ-ಜಪವು, ಕೃತೃಕೃತ್ಯಜ್ಞತಾ-ವಿಧಿನಿ ಪೋಧಂಗಳ ನಿಯಮವಿದು, ಶೀಲಂ-ಸ್ವರ್ದರ್ದನವು, ಸಮದರ್ಶನಂ-ಪರಮಾತ್ಮಂಗೆ ತಾ ನು ಸಮಾನವೆಂದರಿದ ಕೂಟವೆ, ನಿರ್ದಾಣಂ-ಆತ್ಮಾರ್ಪಣವೆಂಬ ಪೂಜೆಯು. (ಪೋಷಣೀಪಚಾರಂಗಳೊಳಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನವನೆಂದು ತನ್ನ ನರ್ಪಿಸುವುದೇ ಆತ್ಮಾ ರ್ಪಣವೆನಿಸುವುದು.) ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಮರಸಭಾವದಿಂದ ಬೆರಗು ದ ಸ್ನೇಹಿತರೇ ಬಾಹ್ಯೋಪಚಾರವೆ ಛಾರವಪ್ಪಂತೆ "ದ್ವಿಸುಪರ್ಣಾಸಯುಜೌಸಖಾ ಯೌ" ಜೀವಹಂಸ ಪರಮಹಂಸರೆಂಬೀದ್ವರೂ ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬುದಯಪಕ್ಷವುಳ್ಳವ ರು ಸಮಾನವಾದ ಕೂಟವುಳ್ಳವರು ಪರಮಸ್ನೇಹಿತರುಗಳು ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ವೂ "ಯದಾ ಪಶ್ಯಂ ಪಶ್ಯತೇದುಕ್ತವರ್ಣಂ ಕರ್ತಾರಮೀಶಂ ಪುರುಷಂ ಬ್ರಹ್ಮಯೋ ನಿಂ ತದಾವಿದ್ವಾನ್ ಪುಣ್ಯಮಾಪೇಷಿಷಯ ನಿರಂಜನಃ ಪರಮಂಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ" ಆ ರಿಂದಲೂ ಕಾಣಲು ಶಕ್ಯನಲ್ಲದ ಸುಪರ್ಣವರ್ಣನಾದ ಜಗತ್ಕರ್ತುವಾದ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ

ವೇ ಖೇತವಾಗಿಯುಳ್ಳ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಶಿವನನು ಆವಾಗ ಕಾಣ್ಪನೋ ಆಗಲಾ ವಿ
ವೇಶಿಯಾದಾತನು ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳಂ ಕೊಡಹಿ ನಿರ್ದಲನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಾದ ಶಿವನಮಾ
ನತೆಯ ನೆಯ್ದುವನೆಂಬ ದಿವ್ಯಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದವೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಮರಸಭಾವ
ದಿ ಕೂಡಿದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಂಗೆ ಬಹುವಿಧೋಪಚಾರಂಗಳಂ ಬಿಟ್ಟುದೇ ಪೂಜೆಯೆನಿಸು
ವುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. “ ನಾತ್ರಪೂಜಾನಮಸ್ಕಾರೋ ನಜಪೋಧ್ಯಾನಮೇವಚ |
ಕೇವಲಂಜ್ಞೇಯಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ವೇದಿತವ್ಯಂನಕಿಂಚನ” ಎಂದುದಾಗಿ. ||೮೮||

ಸೂ|| ಸುಷುಪ್ತನ ಕೈಯ ಕಂತುಕವು ಅಪ್ರಯತ್ನದಿಂ ಕಳೆವಂತೆ ಪೂಜೆ ಪೂರಿ
ತವಾದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನ ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯೆಗ ಳಪ್ರಯತ್ನದಿಂ ಬಿಡ ಲಾತನ ನಿಜಾನ್ವಯಂ
ಪೇರ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಸರೈಂದ್ರಿಯಗುಣರಹಿತಾ ರೂಪಾತೀತಾನಿರಂಜನಾಕಾಂತಾ |
ಭಾವಾಭಾವವಿದೂರಾಸಹಜಾವಸ್ಥೇತಿ ಸಾಕ ಛಿತಾ ||೯೧||

ಟೀ|| ಸರೈ ದ್ರಿಯಗುಣರಹಿತಾ-ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಂತೆ ಸಕಲೈಂದ್ರಿಯಂಗಳ
ವ್ಯಾಪಾರಂಗಳ್ಲನಗಿಲ್ಲದಂಥ, ರೂಪಾತೀತಾ-ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಂತೆ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ರೂಪ
ತನಗಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ, ನಿರಂಜನಾ-ಸುಷುಪ್ತಿಯಂತೆ ತಮೋರೂಪವಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ, ಕಾಂತಾ-
ತುರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಂತೆ ದಿವ್ಯಾನಂದದಿಚ್ಛೆಯಂ ಪುಟ್ಟಿಸದಂಥ, ಭಾವಾಭಾವವಿದೂರಾ-ತು
ರ್ಯಾತೀತದಂತೆ ಉಂಟಿಲ್ಲವೆಂಬ ತೋರಿಕೆಯ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಸಮೀಪವಲ್ಲ ದತಿದೂರವಾ
ದಂಥ, ಸಾ-೨ ಇರವು, ಸಹಜಾವಸ್ಥೇತಿ-ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯೆಂದು, ಸಾಕ ಛಿತಾ-ಪೇಳಬ್ಬಟ್ಟಿ
ತು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳ ಜಾಗ್ರದಿಂ ಕಲ್ಪಿತರೂಪವುಳ್ಳ ಸ್ವಪ್ನದಿಂ ತ
ಮೋರೂಪವಾದ ಸುಷುಪ್ತಿಯಂ ಬೃಂದವಭೋಗಾಸಕ್ತಿಯಾದ ತುರ್ಯದಿಂ ತೋರಿಕೆ
ಯುಳಿದು ನಿಂದ ತುರ್ಯಾತೀತದಿಂ ತೋಲಗಿ ದೂರವಾದ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿನಿಂದ ನಿ
ಲುಕಡೆಯೇ ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯೆನಿಪುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೯೨||

ಸೂ|| ಆಚಾರ್ಯನು ಅವಸ್ಥಾ ರೂಪಂಗಳಂ ಪೇಳಬುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಕ್ರಮದಿಂದನ
ರ ವಿಸರಂಪೇರ್ದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಸುಷುಪ್ತಿಶ್ಚ ತುರಿಯಂಚಪ್ಪಡೇವಚ |

ತುರ್ಯಾತೀತಂಚಸಪಜಂ ನಕಿಂಚಿಚ್ಛಂತಯೇತ್ತತಃ ||೯೩||

ಟೀ|| ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಸುಷುಪ್ತಿಶ್ಚ-ಜಾಗ್ರತ'-ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯೆಂದು, ಸ್ವಪ್ನ-ಸ್ವ
ಪ್ನವೆಂದು, ಸುಷುಪ್ತಿಶ್ಚ-ಸುಷುಪ್ತಿಯೆಂದು, ತುರಿಯಂಚ-ತುರ್ಯವೆಂದು, ತುರ್ಯಾತೀತಂ
ಚ-ತುರ್ಯಾತೀತವೆಂದು, ಸಪಜಂಚ-ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯೆಂದು, ಅವಸ್ಥೆಗಳು, ಪಡೇವಚ-
ಆರಯೇ, ತತಃ-೨ ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯಿಂದಮೇಲೆ, ಕಿಂಚಿತ್-ಬಾವನಾ, ನಕಿಂತಯೇ

ತಃ-ಚಿಂತಿಸಲಾಗದು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯಿಂದೇ ಅವಸ್ಥಾ ಕಲ್ಪನಕ್ಕೆ ತರಬಿಲ್ಲವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೩೮||

ಸೂ|| ಭೋಗದಲ್ಲಿಯ ಅನುರಕ್ತನೇ ಜೀವನು, ವಿರಕ್ತನೇ ಮುಮುಕ್ಷುವಾದ ಕಾರಣದಿಂದೀಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಗಾಧಿಕಾರಿಯಾದಾತನು ಯೋಗಾಧಿಕಾರಿಯಾಗನೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ವಿಹಾಯ ಕರಾಣ್ಯಾಫಸಂಯುತಾನಿ ಗೃಹಾತಿ ಕರಾಣಿಸು
ಖಾನ್ವಿತಾನಿ | ಸ್ವಗೋನ್ಮುಖೋಯೋಪುರುಷಃ ಪ್ರವೃ
ತ್ತೋನೈವಾಧಿಕಾರೀ ಸತುಜಾಗರೇವ ||೩೯||

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವನಾನೊರೈ, ಪುರುಷಃ-ಪುರುಷನು, ಅಫಸಂಯುತಾನಿ-ಪಾಪದೊಡನೆ ಕೂಡಿದಂಥ, ಕರಾಣಿ-ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಂಗಳಂ ಪುಟ್ಟುವ ಬಹುವಿಧವಾದ ದೋಷೈತ್ಯಂಗಳನು, ವಿಹಾಯ-ಬಿಟ್ಟು, ಶುಖಾನ್ವಿತಾನಿ-ಪುಣ್ಯಂಗಳಂಕೂಡಿದಂಥ, ಕರಾಣಿ-ಸತ್ತ್ವಂಗಳನು, ಗೃಹಾತಿ-ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಿಹನೋ, ಸತು-ಆ ಪುಣ್ಯಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳಂಥ, ಸ್ವಗೋನ್ಮುಖಃ-ಸ್ವರಾಗದಿಭೋಗದ ಬಯಕೆಯುಳ್ಳಂಥಾತನಾಗಿ, ಪ್ರವೃತ್ತಃ-ಪ್ರವೃತ್ತಿಸುತ್ತಿಪಂಥಾತನು, ಜಾಗರೇವ-ಯೋಗಸಾಧನವಾದ ಜಾಗ್ರವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅಧಿಕಾರೀ-ಯೋಗ್ಯನು, ನೈವ-ಅಲ್ಲವೇ. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಕೈಮುತಿಕನ್ಯಾಯದಿಂದುತ್ತರೋತ್ತರವಾದವಸ್ಥೆಗೆ ಮುನ್ನವೇ ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೪೦||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಭೋಗಸಾಧನವಾದ ಜಾಗ್ರವಸ್ಥೆಯಿಂದನ್ಯವಾದ ಯೋಗೋನ್ಮುಖವಾದ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅಲಮಲಮಖಿಲಪದಸುಖೈಶ್ಚೈತಿ ಕದಾಚಿನ್ನಿವೃತ್ತಮಾನ
ಸೋಯಃ | ಸತುಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾಯಾಂ ತಿಷ್ಠನ್ಮೋಕ್ಷೋ
ನ್ಮುಖೋಭವತಿ ||೪೧||

ಟೀ|| ಅಖಿಲಪದಸುಖೈಃ-ಅಖಿಲ-ಸಮಸ್ತವಾದ, ಪದ-ಉತ್ತರೋತ್ತರಭಾವನಂಗಳಲ್ಲಿಯು, ಸುಖೈಶ್ಚ-ಸ್ರಕ್ಷಂದನವನಿತಾದಿಸುಖಂಗಳಂವೂ, ಅಲಮಲಮಿತಿ-ಸಾಕು ಸಾಕುಮಂದು, ಕದಾಚಿತ್-ಕತ್ತಿಪಾತನಮಯದಲ್ಲಿ, ನಿವೃತ್ತಮಾನಸಃ-ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮುಖವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳಂಥ, ಯಃ-ಆವನಾನೊರೈಮಂಟೋ, ಸತು-ಆತನಾಯಿತ್ತಾದೊಡೆ, ಜಾಗ್ರವಸ್ಥಾಯಾಂ-ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ತಿಷ್ಠನ್-ಇರುತ್ತಿಪಂಥಾತನಾಗಿ, ಮೋಕ್ಷೋನ್ಮುಖಃ-ಮೋಕ್ಷವತ್ತಲಭಿಮುಖನು, ಭವತಿ-ಆಗುತ್ತಿಹನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಭೋಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಿಡಿದ ವಸ್ತುಗಳನು ಹೇಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದೆಚ್ಚತ್ತು ಬಿಡುವಾತನೇ ಮುಮುಕ್ಷುವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೪೨||

ಸೂ|| ಪೂರೋದಿತವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಂ ಕ್ರೋತ್ರನೇತ್ರಂಗಳಂ ಕಾಣ್ಪಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಜಾಗರಣದಿಂದನೈವಾದ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಂ ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸಂಸಾರೋತ್ತರಣಂಮಮಾಸ್ತಿ ಕಥಮಿತ್ಯಾಚಾರ್ಯಸಂಸೇ
ವನಂ ವಿದ್ವತ್ಸಂಗಮಕಾಮತಾಂ ಸ್ತೃತಿಸದಾಚಾರಂಶ
ಮಂಮಾನಿತಾಂ | ವೈರಾಗ್ಯಂಶೃತಿಶಾಸ್ತ್ರನಿಶ್ಚಯಧಿಯಂ
ಕಾಮಾದ್ಯರಿಧ್ಯಂಸನಂ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಮುಪೈತಿ ದಂಭರ
ಹಿತೋಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಭಾವಾನ್ವಿತಃ ||೪೭||

ಟೀ|| ಮಮ-ಎನಗೆ, ಸಂಸಾರೋತ್ತರಣಂ-ಜನನಮರಣರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರ
ಮಂದಾಂಟುವುದು, ಕಥಂಅಪ್ಪೀತಿ-ಹೇಂಗುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದೀತೆಂದು, ಆಚಾರ್ಯಸಂಸೇವ
ನಂ-ಸಮರ್ಥನಾದ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಸೇವೆಯನು, ವಿದ್ವತ್ಸಂಗಂ-ವಿವೇಕಿಗಳಸಂಗವ
ನು, ಅಕಾಮತಾಂ-ಇಹಲೋಕ ಪರಲೋಕ ಸುಖಂಗಳ ಬಯಸದಿಹತನವನು, ಸ್ತೃ
ತಿ ಸದಾಚಾರಂ-ಧೃತಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಸದ್ವರ್ತನವನು, ಕಮಂ-ಕಾಂತಿಯನು-ಮಾನಿ
ತಾಂ-ವ್ಯರ್ಥಾಲಾಸವಿಲ್ಲದಿಹತನವನು, ವೈರಾಗ್ಯಂ-ವಿರತಿಯನು, ಶೃತಿಶಾಸ್ತ್ರನಿಶ್ಚಯಧಿ
ಯಂ-ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ನಿಶ್ಚಯಮಾತ ಬುದ್ಧಿಯನು, ಕಾಮಾದ್ಯರಿಧ್ಯಂಸನಂ-ಕಾ
ಮ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ ಮೋಹ ಮದ ಮತ್ಸಂಗಳಂಬರಿಗಳ ಕೆಡಿಸುವುದನು, ಯೋಗಾ
ಭ್ಯಾಸಂ-ಯಮಾದಿಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಗಳನು ಎಂಬಿವುಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನು, ಜಾ
ಗ್ರತ್ಸ್ವಭಾವಾನ್ವಿತಃ-ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಿಂ ಕೂಡಿದಾತನಾಗಿ, ಮಂಫಲಹಿತಃ-ಕಪಟವಿಲ್ಲದಿ
ಪಂಥಾತನಾಗಿ, ಉಪೈತಿ-ಎಯ್ದುತ್ತಿಹನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ಯಾತೇನುದ್ರವಿತನೂ
ರಘೋರಾಪಾಪಕಾಶಿನೀ” ಎಲೆ ಪರಮೇಶ್ವರನೆ ಅಘೋರಾದಿಮೂರ್ತಿಗಳಂತೆ ಭಯಂಕ
ರವಲ್ಲದೆ ಯಿರ್ಪಂಥ ಕಾಂತರೂಪವಾದ ನಾವಬಿಂದುಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿ
ಯು ಪಾಪರಹಿತರಾದ ನಿನ್ನ ಲಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿ ಪುರದೊಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣ
ದಿಂದೀಶುತ್ಥ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾ ವ್ಯಾಪಾರಂಗಳು ಮುಂದೂ ಮೋಕ್ಷಾವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಾಧನಂ
ಗಳೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯು.) ||೪೮||

ಸೂ|| ಈ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾ ವ್ಯಾಪಾರಂಗಳು ದೇಹಾಂತರಮಂ ಕೊಟ್ಟರೂ ಕೆಡದೆ
ಮುಮುಕ್ಷುಜನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾವಸ್ಥೆಯ ನೆಯ್ದಿ ಸುವುವೆಂದು ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಮೃತೋಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾಯಾಂ ಯದಿಚ್ಛೇದನ್ಯಜನ್ಮನಿ |
ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥಾಂಗತೋಯಾತಿ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸವಶಾದ್ಭವಿ||೪೯||

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವಾತನು, ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾಯಾಂ-ಈ ಪೂರೋದಿತವಾದ ಜಾಗ್ರದ
ವಸ್ಥಾ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ, ಯದಿ-ಎತ್ತಲಾನೂ, ಮೃತಕ್ಷೇತ-ಆ ದೇಹವಂಬಿಟ್ಟು ತನಾದರೆ,

ಅನ್ಯಜನ್ಯನಿ-ಅನ್ಯವಾದ ಮುಂದಣಜನ್ಯದಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವಜನ್ಯದಲ್ಲಿ
 ಉ ಅಭ್ಯಾಸಸಂಸ್ಕಾರ ವಶದತ್ತಣಿಂವೆ, ಸ್ವಪ್ನವಸ್ತು-ಉತ್ತರವಾದ ಸ್ವಪ್ನವಸ್ಥೆ
 ಯನು, ಗಣ-ವಿದ್ಯದಾತನಾಗಿ, ಭೂಮಿ-ಸೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಯಾತಿ-ನಯ್ದುತಿಹನು.
 (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕರೀರವು ಮೋಕ್ಷಾವಧಿಪ್ರದಾಯವಧಿಯಲ್ಲಿಯಲ್ಲದೆ ಕೆಡದಾಗಿ,
 ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತನುವನೇ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಯಾಜನಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಕ್ಯಸಿರ್ವದಾಗಿ ಸ್ಥೂಲ
 ಕರೀರವಾದರೂ ಪೂರ್ವಜನ್ಯದ ಸಂಸ್ಕಾರವೇ ಉತ್ತರಜನ್ಯದಲ್ಲಿ ಫಲಿಸುವುದೆಂಬುವಭಿ
 ಪ್ರಾಯಂ.)

||೩೪||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಾನುಸಂಧಾನಮಾತ್ರದಿಂದೀಸ್ವಪ್ನವಸ್ಥೆಯಿಂದ ನ್ಯ
 ವಾದ ಸ್ವಪ್ನವಸ್ಥೆಯಂ ಪೇರ್ದಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಪ್ನವದಬಿಲಂಲೋಕಂ ಪಶ್ಯತರದಭ್ರೂಪಮಿವಚಿತ್ತೇ|

ತಿಷ್ಠತಿಸತ್ತಾಮಾತ್ರೇಸ್ವಪ್ನವಸ್ಥಾನ್ವಿತಶ್ಚರತಿ ||೩೫||

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವನಾನೋರ್ದಯೋಗೀಶ್ವರನು,ಅಬಿಲಂ-ಸಮಸ್ತವಾದಂಥ, ಲೋ
 ಕಂ-ಪ್ರಪಂಚವನು, ಸ್ವಪ್ನವತ್-ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿತೋರಿದ ಪ್ರಪಂಚದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ, ಕದ
 ದಭ್ರೂಪಮಿವ-ಕರತಾಳದಮೇಘವೈವರೂಪದಂತೆ, ಚಿತ್ತೇ-ಕುದ್ಧವಾದಮನದಲ್ಲಿ,
 ಪಶ್ಯತ-ಕಾಣುತ್ತವು, ಸತ್ತಾಮಾತ್ರೇ-ಉಂಟೆಂಬಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ, ತಿಷ್ಠತಿ-ಇರುತ್ತಿಹ
 ನೋ, ಸಃ-ಆತನು, ಸ್ವಪ್ನವಸ್ಥಾನ್ವಿತಃ-ಸ್ವಪ್ನವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದಾತನಾಗಿ, ಚರತಿ-
 ಚರಿಸುತ್ತಿಹನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಸ್ವಪ್ನಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಭೋಗಮುಂ ಪಡೆಯದಂತೆ ಕರತಾಳ
 ಲದ ಬೆಳ್ಳುಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಜಲರಂಪಡೆಮದಂತೆ ಇದಿರಿಟ್ಟುತೋರಿದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಾನು ನ
 ನ್ನದೆಂಬಭಿಮಾನವಳಿದು ಉಂಟೆಂಬರೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣ್ಬುದು ಸ್ವಪ್ನವಸ್ಥೆಯೆಂಬು
 ದಭಿಪ್ರಾಯಂ.)

||೩೫||

ಸೂ|| ಈ ಸ್ವಪ್ನದಿಂದುತ್ತರವಾದ ಸುಷುಪ್ತಿಯಂ ಪೇರ್ದಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಗತೇದ್ವೈತಭಾವೇಸ್ಥಿತೇಕಾಂತದೇಶೇ ಪ್ರಕಾಶಸ್ವಭಾವೇ

ಚಿದಾನಂದಭಾನೌ | ಬಹಿರ್ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತೋಪಿ ಹೃತ್ಪ

ದ್ಯವೃತ್ತಸ್ಸುಷುಪ್ತಿಸ್ಥಿತಶ್ಚಿತ್ರವದ್ಭೂತಿಯೋಗೀ ||೩೬||

ಟೀ|| ದ್ವೈತಭಾವೇ-ಧ್ಯಾನಧ್ಯೇಯ ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯ ಭಾವಾಭಾವ ಮುಂತಾದ
 ದ್ವೈತಭಾವವು, ಗತೇ-ಹೋಗಲಾಗಿ, ಪ್ರಕಾಶಸ್ವಭಾವೇ-ನಿರುಪಾಧಕಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂ
 ಪವಾದಂಥ, ಚಿದಾನಂದಭಾನೌ-ಜ್ಞಾನರೂಪವಾಗಿ ಆನಂದರೂಪವಾಗಿ ಅವಿದ್ಯಾಂಧಕಾ
 ರಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಕಾಂತದೇಶೇ-ಶಿವತತ್ತ್ವವೆಂಬ ಮಹದಾಶ್ರಯವು, ಸ್ಥಿತೇ-ಇ
 ರಲಾಗಿ, ಬಹಿರ್ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತೋಪಿ-ಬಾಹ್ಯವಿಷಯೋನ್ಮುಖಿಗಳಾದ ಕರಣಗಳಲ್ಲಿ

ಕೂಡಿದಾತನಾದರೂ, ಹೃತ್ಪದ್ಯವೃತ್ತಃ-ಹೃದಯಕಮಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಸಲ್ಲ
 ಟ್ಟಂಫ, ಸುಷುಪ್ತಿಸ್ಥಿತಃ-ಸುಷುಪ್ತವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರ್ಪಂಫ, ಯೋಗೀ-ಯೋಗೀಶ್ವರನು,
 ಚಿತ್ರವತ್-ಚಿತ್ರಪ್ರತಿಮೆಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ, ಭಾತಿ-ಬಹುಪ್ರತಿಮಾನು. ಅಹೋ-ಆಶ್ಚರ್ಯ
 ವು. (ತಾಪ್ತರೈ-ನಿರ್ದಿಷ್ಟಕಾರವಾದ ಜೈತನ್ಯಸಂವಿಧಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾರಬ್ಧವಾಸನಾನಿತ್
 ವಾದ ಕರ್ಣಂಗಲ್ಬಹಿರ್ಮುಖವಾದರೂ ನಿಶ್ಚಲಬ್ರಹ್ಮಾನುಸಂಧಾನವಲ್ಲಿರ್ಪಾತನೇ ಸುಷು
 ಪ್ತನೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯಂ "ಸಮಾಸಕ್ತಂಯದಾಚಿತ್ತಂ ಜಂತೋರ್ವಿಷಯಗೋಚರೇ |
 ಯದ್ವಿವಂಬ್ರಹ್ಮಣಿಸ್ಸೃತತೋನಮುಚ್ಯತೀಂದ್ರನಾತ್" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣವುಂ
 ಟಾಗಿ.) ||೩೬||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ತುರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅನವೃತ್ತೋಪ್ಯವೃತ್ತಃ ಕ್ಷಯಮಾನಸೋವಿದಿತಶಾಂತತನು
 ನಿರಹಂಕೃತಿಃ | ಗಳಿತಗಂಧಗುಣಸ್ವತುತ್ಯಭಾಗ್ಯಹತಿ
 ಜೀವಿತಮುಕ್ತಿ ಸುಭಾವಿತಃ ||೩೭||

ಟೀ|| ಯ.೧-ಅವಾತನು, ಅನವೃತ್ತೋಪ-ಮರಣಾವಸ್ಥೆಯನೆಯ್ದ ದಂತೆ ನಿರಪ್ಯ
 ಪಾರಿಯಾದರೂ, ಅಮೃತಃ-ನಿತ್ಯನಾಗಿಪ: ಂಥಾತನು, ಕ್ಷಯಮಾನಸಃ-ಮನೋವ್ಯಾ
 ಪಾರವಂ ಕಡಿಹಂಧ,ವಿದಿತಶಾಂತತನುಃ-ಸಿದ್ಧಿಪುಟ್ಟ ಭಾವಪ್ರತ್ಯಯಾದಿ ಬುಧ್ಧಿವ್ಯಾ
 ಪಾರವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಶಾಂತಸ್ವರೂಪನಾದಂಥ, ನಿರಹಂಕೃತಿಃ-ಅಹಂಕಾರಮ
 ಮಕಾರವಿಲ್ಲದರ್ಪಂಥ, ಗಳಿತಗಂಧಗುಣಃ-ಸುಖಮುಖಮೋಹರೂಪವಾದ ಗುಣತ್ರಯ
 ದ ವಾಸನೆಯಿಲ್ಲದರ್ಪಂಥಾತನುಂಟೋ, ಸತು-ಆತನು, ತುತ್ಯಭಾಕ್-ತುರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಂ
 ಛಜಿರುವಂಥಾತನಾಗುತ್ತವೂ, ಜೀವಿತಮುಕ್ತಿ ಸುಭಾವಿತಃ-ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯುಳ್ಳಾತನೆಂ
 ದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾತನಾಗಿ, ವಹತಿ-ಜೆನುತ್ತಿಹನು. (ತಾಪ್ತರೈ-ಹೃದಯಸ್ಥಾನಮಂ
 ಮಾರಿನಿದಾತನೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೩೮||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ತುರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂದಾತನ ಇರವಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸಂಪೂರ್ಣಕುಂಭಇವವಾರಿನಿಧಾನಮಧ್ಯೇ ಸಂಶೂನ್ಯ
 ಕುಂಭಇವವಿಷ್ಟು ಪದಾಂತರಾಳೇ | ಅಂತರ್ಬಹಿಃಪ್ರಥಿತ
 ಪೂರ್ಣಸುಶೂನ್ಯಭಾವಸ್ಸಚ್ಚಿತ್ರದೀಪಇವ ಭಾತಿ ತುರೀ
 ಯಯುಕ್ತಃ ||೩೯||

ಟೀ|| ವಾರಿನಿಧಾನಮಧ್ಯೇ-ಸಮುಪ್ರಮುಖ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸಂಪೂರ್ಣಕುಂಭಇವ-ನಿರ್ಮ
 ರೋದಕದಿಂದೊಳಹೊರಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಳುಂಗಿದ ಕುಂಭವಂತ, ವಿಷ್ಟು ಪದಾಂತ
 ರಾಳೇ-ಅಕಾಶಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸುಶೂನ್ಯಕುಂಭಇವ-ಒಳಹೊರಗೆ ಬಯಲೊಳಗೊಂಡ

ಘಟದಂತೆ, ಅಂತರ್ಬಹಿಃಪ್ರಥಿತಪೂರ್ಣಸುಕೂನ್ಯಭಾವಃ-ಅಂತರ್ಬಹಿಃ-ದಗ್ಧಪಟದಂತಿ
ಪ ದೇಹದೊಳಹೊರಗಿ, ಪ್ರಥಿತ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ, ಪೂರ್ಣಸುಕೂನ್ಯಭಾವಃ-ಪೂರ್ಣಭಾ
ವವೂ ಲೇಸಾವೇಕೂನ್ಯಭಾವವೂ ಉಳ್ಳಂಥ (ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾರಮೊಳ್ಳುಳುಂಗಿದುದೇ ಕೂನ್ಯ
ಭಾವವೆಂದರ್ಥ) ತುರಿಯಯುಕ್ತಃ-ತುರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯೆಂಕೂಡಿದಾತನು, ಸಚ್ಚಿತ್ರದೀಪಾ
ವ-ಸರ್ವ-ಲೇಸಾವೆ, ಚಿತ್ರದೀಪಾವ-ಚಿತ್ರವೆಲ್ಲ ಬರೆದ ದೀಪವಂತೆ, ಭಾತಿ-ಬುಪ್ತುತ್ತಿರ್ದಾ
ನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಅವ್ಯಯಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವತ್ಯಾಸ್ತಮಿಭಾವಾತ್ಪ್ರದೀಕ್ಷರಂ | ಶಿವತತ್ತ್ವಮಿ
ದಂಧ್ರೋಕ್ತಂ ಸಂಸ್ವಪ್ನೋಪರಿರಂಭಿತಂ || ಒಂಕಾರಾತ್ಕತಯಾಭಾತಿ ಕಾಂತ್ಯತೀತಃ
ಪರಶ್ಚೇತಃ | ಜೀವಪಂಕಜಮುಕ್ತಸ್ಯಮುಕ್ತಾದ್ವಯಮುಖಪ್ರಭುಃ || ಎಂಬ ದಿವ್ಯಾಗಮ
ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಿಂಪಂಡಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವ ನೊಳಕೊಂಡುಂಡಿತಾನಂವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮು
ಳಂಗೆದ ಯೋಗೀಶ್ವರಂ ತನ್ನ ವಿಮಲಕರೀರದೊಳಗೆ ಪ್ರಕಾಶ್ಯಪ್ರಕಾರಕಭಾವವಿಲ್ಲ
ಚಿತ್ರದೀಪವಂತೆ ನಿಶ್ಚರಂಗದಲ್ಲಿರಲವೇ ತುರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯಂ. || ಅಂತಃ
ಪೂರ್ಣೋಬಹಿಃಪೂರ್ಣಃ ಪೂರ್ಣಕುಂಭಃಪಾಂಭಃ | ಅಂತಃಕೂನ್ಯೋಬಹಿಃಕೂನ್ಯ
ಕೂನ್ಯಕುಂಭಃಪಾಂಭಃ || ಎಂದುದಾಗಿ.)

||೩||

ಸೂ || ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ತುರ್ಯಾತಿತಾವಸ್ಥೆಯಂ ಪೇಳಿದಂ:-

ಶ್ಲೋ || ಕೈಶ್ಚಿದ್ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಹೈಶ್ಚಿದ್ಧರಿತಿ ಶಿವಕರ್ತೃವಕೈಶ್ಚಿಜ್ಜನಾ
ನಾಭೇದೈಶ್ಚೋಕ್ತಸ್ಯಶೂನ್ಯಃ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷಕಾಲಾರ್ಥ
ರೂಪೇಣಕೈಶ್ಚಿತ್ || ಲೋಕೈರನ್ಯೈರ್ವಿಕಲ್ಪೈರ್ಬಹು
ತರವಚಸೈರ್ದೇಹಯುಕ್ತೋಪ ನಿತ್ಯಂ ಮುಕ್ತಸ್ಸ್ಯಾದ್ಧೀ
ಸ್ತುರಿಯಾಧಿಕವಿನುತಸಮಾಖ್ಯಾಮವಸ್ಥಾಂಸಮೇತ್ಯ ||೩||

ಟೀ || ಯಃ-ಅವನಾನೊರವ್ಯಯೋಗೀಶ್ವರನು, ತುರಿಯಾಧಿಕವಿನುತಸಮಾ
ಖ್ಯಾಂ-ತುರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯೆಂಬುತ್ಪರವೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪದವುಳ್ಳಂಥ, ಅವಸ್ಥಾಂ-ತು
ರ್ಯಾತಿತಾವಸ್ಥೆಯನು, ಸಮೇತ್ಯ-ಜೆನ್ನಾಗೆಯ್ವಿ, ದೇಹಯುಕ್ತೋಪ-ದೇಹದೊಡನೆ
ಕೂಡಿದಾತನಾದರೂ, ನಿತ್ಯಂ-ಅನವರತವೂ, ಮುಕ್ತಃ-ನಿರ್ಲೋಪಕನಾಗಿರ್ಪಾತ
ನೋ, ಸಃ-ಅ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನಾದ ಪರಮಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಕೈಶ್ಚಿತ್-ಪೌರಾಣಿಕರಾ
ದೆ ಕೆಲಂಬರಿದೆ, ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ-ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು, ಕೈಶ್ಚಿತ್-ಪಾಂಚರಾತ್ರರೆನಿಸುವ ಕೆಲಂ
ಬರಿದೆ, ಹರಿತಿ-ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದು, ಕೈಶ್ಚಿತ್-ಶಿವಾಗಮಜ್ಞರಾದ ಕೆಲಂಬರಿ
ದೆ, ಶಿವತಿ-ಶಿವನೆಂದು, ನಾನಾಭೇದೈಃ-ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಕೈಶ್ಚಿತ್-ಬೌದ್ಧ
ಸಾಂಖ್ಯ ವೇದಾಂತಿ ಕಾಲವಾದಿಗಳೆಂದೆ, ಕೂನ್ಯಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷಕಾಲಾರ್ಥರೂಪೇಣ-
ಕ್ರಮದಿಂದ ಕೂನ್ಯರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪದಿಂದ ಪುರುಷರೂಪದಿಂದ ಕಾಲರೂಪದಿಂದವೂ,

ಅನ್ಯೈಃ-ಮತ್ತ ಕೆಲಂಬರಾದಂಥ ನೈಯಾಯಿಕ ವೈಶೇಷಿಕ ಪಾತಂಜಲ ಪಾಕುಪತ ಮ
ಜಾವ್ರತ ಕಾಮಾಲಾದಿವಾದಿಗಳಿಂದ, ವಿಕಲ್ಪೈಃ-ವಿಕಲ್ಪರೂಪಗಳಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಬಹುತ
ರವಚನ್ಯೈಃ-ಕ್ರಮದಿ ಸಕಲಜಗತ್ಕರ್ತನೆಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಸಾಕ್ಷಿಕನೆಂಬ ಪ್ರವಾಹೇಶ್ವರರೂ
ಘನೇಂಬ ಜ್ಞಾನೇಶಕ್ತಿನೂತ್ರಸ್ವರೂಪನೆಂಬ ಅನುಪಪ್ರಕಾರವಾದ ನುಡಿಗಳಿಂದ, ಪೋ
ಕ್ಷೈಃ-ವಿಶೇಷದಿಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟುಫಾತನು, ಸ್ವಾತ-ಆಗುವನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ಉಮಾಸ
ಹಾಯಂಪರಮೇಶ್ವರಂ ಪ್ರಸುಂತ್ರಿಲೋಚನಾನೀಲಕಂಠಂ ಪ್ರಕಾಶಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾಮುನಿ
ರ್ಗಂಜ್ಯತಿಸೂತಯೋನಿಂ ಸಮಸ್ತಸಾಕ್ಷಿತಮಸಃಪರಸ್ತಾತ್ ಸಖ್ಯಹ್ಯಾಸಹಿಸ್ಸೇಂತ್ರ
ಸ್ತೋಕ್ಷರಪರಮಸ್ವರಾಖಂ ಸವಿವಿಷ್ಟಸ್ತೋಮಾಣಃ ಸಕಾಲೋತಿಗ್ನಿಸ್ಸಜಂದ್ರ
ಮಾಃ” ಇಲ್ಲಿ ಉಮಾಸಮೇತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ಪ್ರಸುಮಾದ ತ್ರಿಲೋಚನನಾದ
ನೀಲಕಂಠನಾದ ಮೂಲಕಾರಣನಾದ ಸಕಲಸಾಕ್ಷಿಕನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನಾದ ಕೃಷ್ಣತಾರಾ
ಮಂಡಲದಿಂ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನವಂಮಾಡಿದಯೋಗೀಶ್ವರಂ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಪ್ಪನಾತನೇ ಬ್ರಹ್ಮ
ಶಿವ ಇಂದ್ರ ವಿಷ್ಣುಕಾಲ ಅಗ್ನಿ ಜುಂತ್ರವೇವತಾಪ್ತರೂಪನಪ್ಪನು ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾ
ಣದಿಂದ ಪರಮಸಾಮಾನ್ಯನಿಂ ತುರ್ಯಾತೀತನೆನಿಸಿ ಯೋಗೀಶ್ವರನಾ ಸಮಸ್ತವಾದಿಗ
ಳು ದವರತ ರಿಷ್ಟವೇವತಾಪ್ತರೂಪದಿಂ ಶ್ರುಜ್ಯನವನಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೩೯||

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ಪಂಚಮಾವಸ್ಥೆಯು ಸಾರುಫಲಮುಂ ಪೇಳ್ದ ನಾನಾ
ಪ್ರಕಾರದಿಂದಾಅವಸ್ಥೆಯನೇ ಸಾಧಿಪುದೆಂದು ಪೇಳ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರವೃತ್ತಪ್ರಯತ್ನೇನ ಕ್ರಮಾದಭ್ಯಾಸಯೋಗತಃ |

ತುರಿಯಾತೀತಕಾವಸ್ಥಾಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯಮುಖೀಭವ ||೪೦||

ಟಿ|| ತಸ್ಮಾತ್-ಆ ಸಕಲಲೋಕ ಶ್ರುಜ್ಯನಪ್ಪ ಕಾರಣದಿಂದ, ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ-
ಪೂರ್ವೋದಿತಮಾತ ಬಹುಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ, ಕ್ರಮಾತ್-ಪ್ರಾಕೃತ ವೈಕೃತ ಕೇವಲ
ಕುಂಠಕ ಮುದ್ರಾನುಸಂಧಾನ ಲಕ್ಷ್ಯವಲೋಕನಾದಿ ಸ್ವರೂಪದಿಂ ಕ್ರಮವಾದಂಥ
ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗತಃ-ನಿರಾಯಾಸವಾದ ಧ್ಯಾನವೋಗೇತ್ತನಿಂದ, ತುರಿಯಾತೀತಕಾವ
ಸ್ಥಾಂ-ತುರ್ಯಾತೀತಕೆಂಬವಸ್ಥೆಯನು, ಸಮಾಸಾದ್ಯ-ಜೇನ್ನಾಗಿಪಡೆದು, ಸುಖೀ-ದಿವ್ಯಾ
ನಂದ್ರವುಳ್ಳತನು, ಭವ-ಆಗು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ಮಧ್ಯೋಮೈರಾಗ್ಯಂ ಕೇಸರೇ ಜಾಗ್ರದ
ವಸ್ಥಾ ಕರ್ನಿಕಾಮಾಂ ಸ್ವಪ್ನಂ ಲಿಂಗೇಸುಷುಪ್ತಿಃ ಪದ್ಮತ್ಯಾಗೇತುರಿಯಂ ಯದಾ
ಹಂಸೋನಾಮೇವಿಲೀನೋಽಧಃತತ್ಪುರಿಯಾತೀತಂ ಅಥಾನಾಂ ಮಾಧಾರಾದ್ಭ್ರಷ್ಟ
ರಂತ್ರರಣಂತಾ ಕುದ್ಧಸ್ಥಂಭಕಸಂಕಾಶಸ್ಸಮೈಬ್ರಹ್ಮಪರಮಾತ್ಮೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ” ಎಂಬ
ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾದಿಂ ತುರಿಯಾತೀತನೇ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪನೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೪೦||

ಸೂ|| ಈ ಪಂಚಮಾವಸ್ಥೆಯು ಪಡೆದಾತನು ಪ್ರಾರಬ್ಧವಾಸನಾಬಲದಿಂ ಪೂ
ರ್ವವಸ್ಥೆಗಳ ನೆಂದು ಲಾಯಾಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಂಗಲಾಗದೆಂದು ಪೇಳ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಸರ್ವಾವಸ್ಥಾಂಗತೋವಾಪಿ ಸರ್ವಾವಸ್ಥಾನಸಂಸ್ಕರ |

ತೈಜಸಂಗ ಮಶೇಷಂಚ ಮನೋಽತರ್ಹಿರನ್ನಿತಂ ||೪೧||

ಟೀ|| ಸರ್ವಾವಸ್ಥಾಂಗ-ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಮೋವಲಾಸ ಸಕಲಾವಸ್ಥೆಯನು, ಗತೋಪಿ ವಾ-ನಿಹಿದ್ವಲ್ಪಬೃಹತ್ಯನಾಪರೂ, ಸರ್ವಾವಸ್ಥಾಂಗ-ಅ ಪೂರ್ವಾವಸ್ಥೆಯನು, ನಸಂಸ್ಕರ-ನನೆಯದಿರು, ಮನೋಂತರ್ಹಿರನ್ನಿತಂ ಮನಃ-ಮನಸ್ಸಿನ, ಅಂಕೇ-ಬಳಗಿಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಹು-ಹೊರಗೆ ಜಾಗ್ರದಲ್ಲಿ, ಅನ್ನಿತಂ-ಕೂಡಿದಂಥ, ಅಶೇಷಂ-ಸಮಸ್ತವಾಪಂಥ, ಸಂಗಾ-ಕುದ್ಧಾ ಕುದ್ಧವಿಷಯಸಂಗವನು, ತೈಜ-ಜಿಡು. ||೪೧||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಮನಸ್ಸು ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಅರನೆಯದಾದ ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯ ನೆಯ್ದು ಲಬ್ಧಿರ್ವಾಭ್ಯಾಸಕರ್ತೃಗಳಂ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಪೇರ್ದಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನಿವರ್ದಯಾನ್ಯಕರ್ಮಾಣಿ ಶಿವಯೋಗಂಪ್ರವರ್ದಯ |

ಸಹಜಃಮಮನಸ್ಕಾಂತಾಂ ಮುದ್ರಾಂಸಂವಿನ್ಮಯಾಂಭಜ ||

ಟೀ|| ಅನ್ಯಕರ್ಮಾಣಿ-ತಾರಕಾಭ್ಯಾಸದಿಂ ದಕ್ಕುವಾದ ಕರ್ತೃಗಳನು, ನಿವರ್ದಯ-ಬಿಡಿಸು. ಶಿವಯೋಗಂ-ಪೂರ್ವೋದಿತವಾದ ಶಿವಯೋಗವನೇ, ಪ್ರವರ್ದಯ-ನಡೆಸು. ಸಹಜಾಂ-ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯನಿರುವಂಥ, ಸಂವಿನ್ಮಯಾಂ-ಕಾರಣವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವೇ ಸ್ವರೂಪವಾದಂಥ, ತಾಂ-ಅ ಪೂರ್ವೋದಿತವಾದಂಥ, ಅಮನಸ್ಕಾಂ-ಅಮನಸ್ಸು ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳಂ, ಮುದ್ರಾಂ-ಮುದ್ರೆಯನು, ಭಜ-ಭಜಿಸು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-‘ದುರ್ಲಭೋವಿಷಯತ್ಯೋಗೋ ಮುಲಭೂತವ್ಯವರ್ತನಂ | ಮುಲಭಾಸಹಜಾವಸ್ಥಾ ಸ ದ್ಗುರೋಪಕರಣಾನ್ಮನಾ’ ಎಂದು, ವಿಷಯವ್ಯಾಪಾರಂಗಳಂ ಬಿಟ್ಟು ತತ್ಪ್ರಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕುಂಭವುಂ.) ||೪೨||

ಸೂ|| ಅನಂತರವೇಳಾ ಅಮನಸ್ಸು ಮುದ್ರಾಸ್ವರೂಪಮು ಪುನರಪಿ ಪ್ರಕಾರಾಂತರದಿಂ ಪೇರ್ದಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಆತ್ಮಾನುಗಗನಾಕೃತ್ವಾ ಬಿಂದುಂಕೃತ್ವಾತಥೈವಚ |

ದ್ವಯಂಸಮರಸಂಕುರ್ಯಾ ದಮನಸ್ತು ಕಲಾಹಿಸಾ ||೪೩||

ಟೀ|| ಆತ್ಮಾನಂ-ಧ್ಯಾನರೂಪವಾದ ತನ್ನನು, ಗಗನಂ-ನಿರಾಲಂಬವಾಗಿ, ಕೃತ್ವಾ-ಮಾಡಿ, ಬಿಂದುಂ-ಧ್ಯೇಯಾಕಾರವಾದ ಬಿಂದುವನು, ತಥೈವಚ-ಹಾಗೆಯೇ ನಿರಾಲಂಬವನಾಗಿ, ಕೃತ್ವಾ-ಮಾಡಿ, ದ್ವಯಂ-ಇಧ್ಯಾತೃಧ್ಯೇಯರೂಪವಾದೆರಡನು, ಸಮರಸಂ-ಸಾಮರಸ್ಯವನಾಗಿ, ಕುರ್ಯಾತ್-ಮಾಡುವರು. ಸಾ-ಅದು, ಹಿ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ಅಮನಸ್ಕಾ-ಅಮನಸ್ಸು ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳಂಥ, ಕಲಾ ಕಲೆಯು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-‘ಮೈಮು

ಲೀನಮನಾಸ್ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರೋಮಸ್ಕೋಪೋಮತನ್ತ್ರಯಃ | ಪರಂವೋಕ್ಷಮವಾಪ್ನೋತಿ
ಯತ್ರ ಕದೋಲಯಂಗತಃ || ಎಂದುದಾಗಿ, ಧ್ಯಾತ್ಯಧ್ಯೋಯವೆಂಬುದೋಪಾರ್ಥಗಳ
ತೋಲಿಕೆಯಿಂದ ನಿರಾಲಂಬತ್ವವೆಂತಂದೋಡೆ-ಧ್ಯಾತ್ಯಲೀನವೈಖರಿಗೆ ಮಂತ್ರಸ್ವರೂಪವಾ
ಗಿ ಆತನ ಮನ್ಯಮೆಗೆ ಅಪಪಾರೂಪವಾಗಿ, ಆತನ ಪಶ್ಯಂತಿಗೆ ಬಹುವಿಧಕ್ಷಯರೂಪ
ವಾಗಿ, ಆತನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ಬಹುವಿಧನಾದರೂಪವಾಗಿ, ಆತನ ಅನಂದಕ್ಕೆ ನಾದಾಂತ
ವೆನಿಸಿ, ಆತನ ಅಖಂಡಿತಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪರಪ್ರಕಾಶವಾದ ದಿವ್ಯಭಕ್ತಿಯೆನಿಸಿ, ಆತನ ಆ
ತ್ಮಾರಾಮಕ್ಕೆ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶವೆನಿಸಿ, ವಿಕ್ಷಿಪ್ತಗತಾಗತಶಂಖಿಷ್ಣಸ್ವಲೀನಮೆಂಬ ಶುದ್ಧಮ
ನದ ಅವಸ್ಥಾಭೇದವಿಂ ಸಕಲಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಕುಲವಾಗಿ, ನಿಷ್ಕುಲಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಕುಲವಾಗಿ, ನಿರಾಲಂ
ಬಕ್ಕೆ ನಿರಾಲಂಬವಾಗಿ, ಮನವಳು ನಿಂದ ಸಮರಸಭಾವವೇ ಅಮನಸ್ಸಕಲೆಯೆನಿ
ಪುದಾಗಿ, “ಸ್ವಯಮಮನಸ್ಕಮಕ್ರೋತ್ರ ಮಪಾಣಿಪಾದಂಜೋತಿರ್ವಿಹಿತಂ” ಶ್ರೋ
ತ್ರಪಾಣಿಪಾದಾದಿ ಕಲ್ಪನೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿರಾಲಂಬವಾದ ಸ್ವಯಂಜೋತಿಯೇ ಅಮನಸ್ಕ
ವೆಂತರೆಯುಟ್ಟುತು, ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ ||

ಸೂ || ಈ ಅಮನಸ್ಸಕಲಾಪ್ರಾಪ್ತಿಯನೇ ಶಿಷ್ಯನು ಮರಳಿ ಬೆಸಗೊಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ || ಸ್ವಪ್ನಜಾಗರಣಾಂತೀತಂ ಮೃತಿಜೀವನವರ್ಜಿತಂ | ಸ್ವಾ
ಮಿಂಞಿವಾಮನಸ್ಕಾಖ್ಯಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಃ ಕಥಂಪಯಂ || ೪೪ ||

ಟೀ || ೪೪-ನಿದ್ರಲರೂಪವಾಗಿಪಂಥ, ಸ್ವಾಮಿ-ಎಲೈಗುರುವೇ, ಸ್ವಪ್ನಜಾಗ
ರಣಾಂತೀತಂ-ಮನೋವ್ಯಾಪಾರಮಾಗೆ ಸ್ವಪ್ನವನೂ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರವಾದ
ಜಾಗರಣವನೂ ವಿಾರವಂಥ, ಮೃತಿಜೀವನವರ್ಜಿತಂ-ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಮರಣದಿಂದವೂ
ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಬಾಳುವೆಯಿಂದವೂ ತೋಲಿವಂಥ, ಅಮನಸ್ಕಾಖ್ಯಂ-ಅಮನಸ್ಸವೆಂಬ
ಬೆಸವುಳ್ಳ ಅವಸ್ಥಾಸ್ವರೂಪವನು, ಪಯಂ-ನಾವು, ಕಥಂ-ಹೇಗೆ, ಗಮಿಷ್ಯಾಮಃ-
ಎಯ್ದು ವೆವು ? || ೪೪ ||

ಸೂ || ಈ ಕೇಳ್ವಶಿಷ್ಯ ಗಾಢಾರ್ಥನುಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ || ಸಜರಾಜರಮಖಿಲಯುಕ್ತಿಂಚಿದಿದಂತೈವೇನ್ಮನೋದೃಶ್ಯಂ |
ವನನೋಽಪ್ಯನ್ತನತಾಂಯೋಯಾತಿಸತ್ತ್ವಂ ಕಥಂನಭವೇತ್ ||

ಟೀ || ಸಜರಾಜರಂ-ಜೇತನಾಜೇತನಮೊಡನೆ ಕೂಡಿದಂಥ, ಅಖಿಲಂ-ಸಮಸ್ತ
ವಾಗಿಪಂಥ, ಯುಕ್ತಿಂಚಿತಂ-ಆವುದಾನೋಮಂಟೋ, ತದಿದಂ-ಆ ಈಸಕಲಪ್ರಪಂಚ
ವು, ಮನೋದೃಶ್ಯಂ-ಮನದಿಂದಕಾಣಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಪಂತಹದು, ಭವೇತ್-
ಆಗುವುದೋ, ಯಃ-ಆವಾತನು, ಮನಸೋಽಪಿ-ಮನಸ್ಸಿನದೆಯಿಂದವೂ, ಉನ್ಮನ
ತಾಂ-ತೋಲಿಪಂಥ ಗತಿಯನು, ಯಾತಿ-ಎಯ್ದು ತಿಹನೋ, ಸಃ-ಆತನು, ತತ್ತ್ವಂ-

೮ ಅಮನಸ್ಸಸ್ವರೂಪವು, ಕಥಂ-ಹೇಂಗೆ, ನಭವೇತ್-ಆಗನು ? (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಅಳವು ದಾಗಿ ಆ ಮನಮಂ ನಿರಾಲಂಬದೋಳರಿಸ ಲಾತಂಗೆ ತಾನೇ ಉನ್ಮನೀಸಿದ್ಧಿಯಪ್ಪುದೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯ. "ಯಥಾನಿರಂಧನೋವಹ್ನಿ ಸ್ವಯಮೇವಪ್ರಕಾಶ್ಯತಿ | ಗ್ರಾಹ್ಯಾ ಭಾವಾನ್ತನಸ್ತದ್ವೈತ್ಸ್ಯಯಮೇವವಿಲೀಯತೇ" ಎಂದುದಾಗಿ.) || ೪೫ ||

ಸೂ|| ಪ್ರಕಾರಾಂತರದಿಂ ದುನ್ಮನೀಸ್ವರೂಪಸಿದ್ಧಿಯಂ ಪೇಳ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅಥವಾಯತ್ರಮನಸ್ಸಂಯಾತಿಹಿತತ್ವೈವತನ್ಮನಸಾಸ್ಥಿಪ್ಯಂ |
ತತ್ಕಾರಣಾಲ್ಲಯಸ್ಯಾಸ್ಥಿದ್ವಿದ್ಧಿಸ್ಸೌದ್ವಾರ್ಥಮಾಣಂತ್ಯು|| ೪೬ ||

ಟೀ|| ಅಥವಾ-ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಗೆ ನಿರಾಲಂಬಾನುಸಂಧಾನದಿಂ ಮನೋಲಯವಾಗದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಯತ್ರ-ಘೋರೋದಿತವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯಂಗಳೊಳಗೆ ಆವಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನಃ-ಮನಸ್ಸು, ಸಂಯಾತಿ-ಚೆನ್ನಾಗೆಯ್ದುತ್ತಿದ್ದೀತೋ, ತತ್ತ್ವೈವ-ಆ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ, ಹಿ.ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ಸ್ಥಾಪ್ಯಂ-ಇರಿಸಲುಯೋಗ್ಯವು, ತತ್ಕಾರಣಾತ್-ಆ ಬೈಂದವಭೋಗವು ತೀರ್ದು ಆ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಕಾರಣರೂಪವಪ್ಪುದರಿಂದ, ಲಯಃ-ಆ ಮನದಲಯವು, ಸ್ಯಾತ್-ಅಹುದು, ವಾಯಮಾಣಂತ್ಯು-ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟಂತಡುದಾದರೆ, ವೃದ್ಧಿಃ-ಆ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರದ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯು, ಸ್ಯಾತ್-ಅಹುದು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಬರಬರಲತಿಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂ ಕೆಡುತಿರ್ಪ ಜಲಪ್ರವಾಹವಂ ತಡೆಯಲದೇ ಜಲರಾಯಪ್ರಂತ ಉತ್ತರೋತ್ತರಲಕ್ಷ್ಯಾನುಸಂಧಾನದಿಂ ಕೆಡುತ್ತೆ ಬರ್ಪ ಮನಮಂ ತಡೆಯ ಲಾಮನಂ ಪೆ ರ್ಬವುದಾಗಿ ಸಮೀಕಲ್ಪಕ ಬೈಂದವಾನಂದವಭೋಗವಾಸನೆಯುಳ್ಳಾತನು ಎಲ್ಲಿ ಮನವೆಯಿ ತಲ್ಲಿಯೇ ಮನೋಲಯಮಂ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬುವಭಿಪ್ರಾಯಂ.) || ೪೬ ||

ಸೂ|| ಉಧ್ವಾರ್ಥೋಗತಿಹೇತುಶ್ಚ ನಾವಶ್ಚಿತ್ತಸ್ಯಕೀರ್ತಿತಃ | ತಸ್ಯಾನ್ಮಾದೇಮ ನಸ್ಸವ್ಯಕ್ ಲೀನಂಕುರಾದ್ವಿಚಕ್ಷಣಃ || ಸೋನ್ಮನೀಕಥಿತಾಽವಸ್ಥಾ ಶಿವೇನಶಿವಶಾಸನೇ" ಎಂಬಾಗಮಪ್ರಮಾಣದಿಂ ನಾವದೋಳ್ಳುಳುಂಗಿ ನಿರಾಲಂಬಯೋಗದಿಂ ದುನ್ಮನೈವಸ್ಥೆಯ ನೆಯ್ದಿದ ಮನವಾಬೈಂದವಭೋಗವಾಸನಾಬಲದಿಂದಂಕುರಿಸಿ ಅಧೋಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಸಿದೊಡಂ ಮರಳಿ ನಿರಾಲಂಬಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವನೆಯ್ದು ವುದೆಂಬುದಂ ದೃಷ್ಟಾಂತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೇಳ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಯಥೇಚ್ಛ ಯಾಮನೋಗಚ್ಛತ್ವೈಯಮೇವನಿವರ್ಮತೇ |

ನಿರಂಕುಶೇನ ವಿಧಿನಾ ಕರೀವ ಸಮದೋತ್ಕಟಃ || ೪೭ ||

ಟೀ|| ನಿರಂಕುಶೇನ-ಅಂಕುಶವಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂಥ, ವಿಧಿನಾ-ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ, ಸಮದೋತ್ಕಟಃ-ಮದದಿಂದಕೂಡಿ ಉದ್ರೇಕಗೊಂಡಂಥ, ಕರೀವ-ಆನೆಯು ಹೇಂಗಳೋ ಹಾಂಗೆ, ಯಥೇಚ್ಛಯಾ-ಭೋಗವಾಸನೆಯ ಅನುಸಾರದಿಂದ, ಗಚ್ಛತ್-ವಿಷಯೋ

ನ್ಯುಬವಾಗಿ ಎಯ್ದು ತ್ರಿಧಂಧ, ಮನಃ-ಮನವು, ಸ್ವಯಮೇವ-ತಾನೇ, ನಿವರತೇ-
ನಿರಾಲಂಬವೆಂಬ ಮಹಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತಿಹುದು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ಯಥಾನಿರಂ
ಕ್ಷುಕೋಹಸ್ತೀತಿಮಾನ್ಪ್ರಾಪ್ಯನಿವರತೇ | ಅನಾರಿತಂಮನಸ್ತತ್ ಸ್ವಯಮೇವ
ನಿವರತೇ” ಎಂದು) ದಾಗಿ, ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕುಕುಂಬಿಯನೇರಿ ಸಮುಕ್ತ
ಮಧ್ಯವ ನೆಯ್ದಿದ ವಾಯಸನಂತೆ ಮನವಂಕುರಿಸಿ ಎಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಿದರೂ ಈ ನಿರಾಲಂ
ಬಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿಳಿವುದಾಗಿ, ಅದೇ ಪಿವಜೀವರ ಸಾಮಾನ್ಯವೆಂಬುದಭಿ
ಪ್ರಾಯಂ.) || ೪೩ ||

ಸೂ|| ಯೋಗಸಾಧನವಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳೊಳ ಗುನ್ಮ ಸೈವಸ್ಥೆಯೇ ವಿಶೇಷವೆಂದು
ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ನಾದವಿವಲಯಶ್ರೇಷ್ಠೋಮುದ್ರಾಣಾಂಖೇಚರೀಪರಾ |
ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠೋನಿರಾಲಂಬೋಹ್ಯವಸ್ಥಾಸುಮನೋನ್ಮನೀ ||

ಟೀ|| ಯೋಗೀಶ್ವರಪೇರ್ದ ಬಹುವಿಧವಾ ಲಯಯೋಗದಲ್ಲಿ, ನಾದೇ-ನಾದ
ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿಯ, ಲಯವಿವ-ಮನೋಲಯವೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠ-ವಿಶಿಷ್ಟವು, ಮುದ್ರಾಣಾಂ-
ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾದ ಮುದ್ರೆಗಳೊಳಗೆ, ಪೇಚರಿ-ಪೇಚರಿ-ಮುದ್ರೆಯೇ, ಪರಾ-ಮಿ
ಗಿಲಾಗಿಪಂತ್ಯಹುದು. ನಿರಾಲಂಬ-ನಿರುಪಾಧಿಕವಸ್ತುವೇ, ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠ-ಧೈಯ
ವಾದ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಗಳೊಳಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವು, ಅವಸ್ಥಾಸು-ಅವಸ್ಥೆಗಳೊಳಗೆ, ಮನೋ
ನ್ಮನೀ-ಮನೋನ್ಮನಿಯೆಂಬವಸ್ಥೆಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟವು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-“ಅಮನಸ್ಕಂನಿರಾಲಂಬಂ
ತತ್ತ್ವಂನಮತಿಮಾಸರ | ಮನೋನ್ಮನ್ಯಸ್ಯದೇವಸ್ಯ ಪ್ರಾಕ್ತಾಂತಕ್ತಿಸ್ತೋನ್ಮನೀ”
ಎಂದ) ದಾಗಿ, ಪರತತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತವಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ದೀಘಸ್ಥೈರ್ಯವನೇ ಅ
ಭ್ಯಾಸಮಾಳ್ಪುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) || ೪೪ ||

ಸೂ|| ಈ ಮನೋನ್ಮನಿಯೆಂಬವಸ್ಥೆಯು ಪಡೆದು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನಾದ ಯೋ
ಗೀಶ್ವರನ ವರನಮು ಪೇರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ರಾಜಯೋಗಸ್ಯಮುದ್ರಾಂತಾಮೇತ್ಯಯೋಗೀಮನೋನ್ಮ
ನೀಂ|ವಿಚರತೃಖಿಲಾಕ್ಲೋಕಾಕ್ಬಾಲೋನ್ಮತ್ತಪಿಕಾಚವತ್

ಟೀ|| ಯೋಗೀ-ರಾಜಯೋಗೀಶ್ವರನು, ರಾಜಯೋಗಸ್ಯ-ಅಮನಸ್ಸವೆನಿಸುವ
ರಾಜಯೋಗದ, ಮುದ್ರಾ-ಮುದ್ರೆಯಾದಂಥ, ಮನೋನ್ಮನೀಂ-ಮನೋನ್ಮನಿಯೆಂ
ಬ ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯನು, ಏತ್ಯ-ಪಡೆದು, ಖಿಲಾಕ್ ಸಮಸ್ತವಾಗಿಪಂಥ, ಲೋಕಾಕ್
ಲೋಕಂಗಳನು, ಬಾಲೋನ್ಮತ್ತಪಿಕಾಚವತ್-ವಿಕಲ್ಪರಹಿತವಾದ ಜ್ಞಾನದಿ ಬಾಲಕ
ನಂತೆ ವಿಧಿನಿಷೇಧವ್ಯಾಪಾರಂಗಳಲ್ಲದಿರ್ಪುದರಿಂದನುತ್ಕೃತನಂತೆ ಲೋಕರಂಜಿತವಾದ

ವೇಷವಿಲ್ಲದಿರ್ಪುದರಿಂ ಪಿಶಾಚನಂತೆ, ವಿಚರತಿ ಚರಿಸುತ್ತಿಹನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ—“ನಾದ ಮಧ್ಯಗತಾರಕ್ತಿ ರುನ್ಮನೀತಿಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ | ಸೈವಾವಸ್ಥಾನಕಿಯಸ್ಥ ದಣೋರ್ನಿ ವ್ಯೂತ್ತಿದಾಯಿನೀ || ಉನ್ಮನೈವಸ್ಯಾತತ್ಪ್ರೀಕ್ತಾ ಮೋಚಿಕಾಪರಮೇಶ್ವರೀ” ಎಂಬಾ ಗಮಪ್ರಮಾಣದಿಂ ನಾದಮಧ್ಯಗತವಾದ ಅನುಗ್ರಹರೂಪಿಣಿಯಾದ ಮೋಚಿಕೆಯೆಂಬ ಶಿವಶಕ್ತಿಯೇ ಮನೋನ್ಮನಿಯನಿಸಿಕೊಂಬುದಾಗಿ, ಆ ನಾವದೊಳ್ಳುಳುಂಗಲಾ ಶಿವಶಕ್ತಿಯೊಳಾತ್ಮಜೈತನ್ಯವಾಕಾಶಪ್ರಕಾಶಯೋಗದಂತೆ ಬೆರಸಲಾತನೇ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನೆನಿಸಿ, ಪ್ರಾರಬ್ಧವಾಸನೆಯ ನಾಶಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಚರಿಸುತ್ತಿರ್ಪನೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. “ವಿಕಲ್ಪರಹಿತಂ ಜ್ಞಾನಮದೃಷ್ಟ್ಯ ರಹಿತಾಕ್ರಿಯಾ | ಅಲೋಕರಂಜಕಂರೂಪಂ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಸ್ಯುಲಕ್ಷಣಂ” ಎಂದುದಾಗಿ. ||೪೯||

ಸೂ|| ಅಮನಸ್ಕಯೋಗವೇ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂಬುದು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವೆಂದು ಪೇಳಿದಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾರಸ್ಥಯೋಗವನಚಾಸ್ಯಥಾ |

ಸಪವಸಿದ್ಧಿ ದಸ್ಸಮ್ಯಕ್ ಸರ್ವದರ್ಶನಸಂಮತಃ

||೫೦||

ಟೀ|| ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾರಸ್ಥ-ಶರೀರವಿಡಿದು ಮುಕ್ತನೆನಿಸುವವರಿಗೆ, ಯೋಗವನ-ಅಮನಸ್ಕರಾಜಯೋಗವೇ, (ದಿವ್ಯಸಾಧನವೆಂಬುದು ವಾಕ್ಯೋಪವು) ಅಸ್ಯಥಾ ಚ-ಈ ಅಮನಸ್ಕವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ನ-ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ. ಅಮಕಾರಣದಿಂ, ಸಪವ-ಅ ಅಮನಸ್ಕಯೋಗವೇ, ಸಿದ್ಧಿ ದಃ-ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿಯಂ ಕೊಡುವುದೆಂದು, ಸಮ್ಯಕ್-ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಸರ್ವದರ್ಶನಸಂಮತಃ-ಸಕಲಸಮಯಕ್ಕಂಗೀಕಾರವು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ—“ಓಂಕಾರಸ್ಯವಿಧಿರ್ವಿಚಿತ್ರಕರಣೈಃ ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ವಾಯೋರ್ಜಯಸ್ತೇಜಶ್ಚಿಂತನಮಾತ್ಮದಿವ್ಯಕಮಲೇ ಶೂನ್ಯಾಂಬರಾಲಂಬನೈಃ | ಫೃಕ್ತಾಸ್ಸರ್ವಮಿದಂಕಳೇವರಗತಂಚಿತ್ರಂ ಮನೋವಿವ್ರಮಂ ದೇಹಾತೀತಮಚಿಂತ್ಯಮೇಕಮಮನಸ್ಕತ್ವಾ ಪರಂ ಸೇವ್ಯತಾಂ” ಎಂಬಾಗಮಪ್ರಮಾಣದಿಂದಮನಸ್ಕವೇ ಕೈವಲ್ಯಸಾಧನವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೫೦||

ಸೂ|| ಆಚಾರ್ಯನೀಪ್ರಕಾರಂಗಳಿಂ ಪೂರೋದಿತಮಾದ ಮಂತ್ರಲಯ ಹತ ರಾಜವೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧಯೋಗಂಗಳಿಗೆ ಸಕಲಯೋಗಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳೊಳ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಆ ರಂಭಭೂಮಿಕೆ ಘಟಭೂಮಿಕೆ ಪ್ರಜ್ಞಭೂಮಿಕೆ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಭೂಮಿಕೆ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಭೂಮಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮದಿಂದೇಕತ್ವಮಂ ಗೂಚಿಸುತ್ತಿರ್ದಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಮಂತ್ರಲಯಾವಾರಂಭಕಘಟಸಂಜ್ಞಾ ಹತಃ ಪ್ರಜ್ಞಯಸ್ಸಾಂಭಿತಾ | ಸನ್ನಿಪ್ತತಿರಿತಿಸ್ತೃತವಿಷಮಹಾರಾಜಯೋಗಸ್ತು ||೫೧||

ಟೀ|| ಮಂತ್ರಲಯಾ-ಪೂರೋದಿತಮಾದ ಮಂತ್ರಲಯಯೋಗಂಗಳು, ಆರಂಭ
 ಕಘಟಿಸಾಕ್ಷಾ-ಕ್ರಮದಿಂದಾರಂಭವೂಮಿಕೆ ಘಟಿಸೂಮಿಕೆ ಎಂಬ ವಿಸರೂಪವಾಗು
 ತ್ತಿಹವು. ಹಠ-ಹಠಯೋಗವೇ, ಪ್ರಚಯಃ-(ಪ್ರಚಯಃ) ಪ್ರಚಯವೆಂಬಭೂಮಿಕೆಯು,
 ಸ್ಯಾತ್-ಅಹುಮ.ವಿಷಃ-ಈ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವೆಂದು ಪೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂಥ,ಮಹಾರಾಜಯೋ
 ಗಸ್ತು-ಅತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರಾಜಯೋಗವಾದರೆ, ಸನ್ನಿಪ್ಪತ್ತಿರಿತಿ-ಲೇಸಾದನಿಪ್ಪತ್ತಿಃ
 ಮಿಕೆಯೆಂದು, ಸ್ತೃತಃ-ನೆಯೆಂಬಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-||ಆಭ್ಯಾಸನರಮೋಖಂಫ
 ಆಭ್ಯಾಸಮುಕ್ತಿಸ್ತನಾಪರಃ|| ಎಂಬ ಶಿವಾಗಮಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಪರಿ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮಧ್ಯಮ
 ವೈಖರಿಯೆಂಬ ಚತುರ್ದಶಬ್ರಹ್ಮಂಗಳೇ ಅಧೋಮುಖಂಗಳಾಗ ಲವೇ ಆತ್ಮಂಗೆ ಪರಮ
 ಬಂಧಂಗಳು. ಉರ್ವಮುಖಂಗಳಾಗ ಲವೇ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನಂಗಳಾದಕಾರಣ,ಯೋಗೀ
 ಶ್ವರನು ಬಾಹ್ಯವ್ಯಾಪಾರಗಳನುಳಿದು ಇಷ್ಟಾಸನವಲ್ಲಿಕುಳಿತು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ದಿನವೊಂದ
 ಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದುಸಾವಿರದಾರುನೂರುವೇಳೆ ಜುಮುವ ಸ್ತೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮರೂ
 ಪವಾದ ಹಂಸಮಂತ್ರಮಂ ವಿಪರೀತದಿಂದ ಸೋಹಂಭಾವಮಂ ಮಾಡಿ ಸಕಾರದಿಂದ ಪೂ
 ರಿಸಿ ಹಕಾರದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ರೇಚಿಸುವ ವಾಯುವಂ ಭೂಮಧ್ಯದ ತ್ರಿಕೋಣಸ್ಥಾ
 ನದ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಸಾವಜೀವದಲ್ಲಿ ನಿಲಿಸ ಲವೇ ಆರಂಭಕಃಭೂಮಿಕೆಯೆನಿಸುವುದು. ಅದರ
 ಫಲವಾವುದೆಂದೊಡೆ-ಕಾಯಕ್ಕೆ ಕಾಂತಿಯೂ, ನಾಸಿಕಕ್ಕೆ ಸುಗಂಧವೂ, ಮುಖಕ್ಕೆ
 ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೂ, ನೇತ್ರಂಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಲತೆಯೂ,ಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಮೃದಂಗ ಮೇಘಭೇರಿಧ್ವ
 ನಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ,ಮನಕ್ಕೆ ಆನಂದೋದ್ಬೋಧಕವೂ ಅಪ್ಪೊದಾಗಿ,ಅದೇ ಮಂತ್ರ
 ಯೋಗವೆನಿಸುವುದು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮನೋಮಾರುತಂಗಳೊಳ್ಳೂಡಿ ಗಗನಮಂಡಲ
 ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ ಲವೇ ಘಟಿಸೂಮಿಕೆಯೆನಿಸುವುದು.ಅದರ ಫಲವಾವುದೆಂದೊಡೆ-
 ಕಹಳಾಶಂಖಘಟಾನಾದಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಪ್ಪುವಾಗಿ,ಅವೇಲಯಯೋಗವೆನಿಸಿರು
 ದು. ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ರೇಚಕಪುರಕಂಗಳಲ್ಲದ ಕೇವಲಕುಂಭಕದಿಂದ ದಿಂದ್ರಿಯ ಸಮ
 ಪ್ಪಿಯೆಂಕೂಡಿದ ಮನಂ ಗಂಭೀರವಾದ ದುಂದುಭಿಧ್ವಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಂಗ ಲದೇ ಪ್ರ
 ಜರ (ಪ್ರಚಯ)ಭೂಮಿಕೆಯೆನಿಸುವು. ಅಣಿಮಾದಿಸಿದ್ಧಿಗಳೇ ಅವರ ಫಲಂಗಳಪ್ಪುವಾ
 ಗಿ, ಅದೇ ಹಠಯೋಗವೆನಿಸುವುದು. ತದನಂತರದೊಳಗಂಭೀರನಾದವೇ ಪರನಾದದ
 ಲ್ಲಡಂಗಿ ಧ್ಯಾನಭೋಯ ಭಾವಾಭಾವಂಗಳಲ್ಲದೆ ಮಹಾಕೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮರಸಭಾವಗೊ
 ಳಲವೇ ನಿಪ್ಪತ್ತಿಃಭೂಮಿಕೆಯೆನಿಸುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯೇ ಫಲವಪ್ಪುವದೇ
 ಅಮನಸ್ಕರಾಜಯೋಗವೆನಿಸುದಾಗಿ, ಸಕಲಯೋಗೋತ್ತರವಾದ ಈ ಅಮನಸ್ಕವನೇ
 ಅಭ್ಯಾಸಮಾಳ್ಪುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಮತಿ-||ಹಂಸಃತಿಜೇವಮಿಲುಷಟ್ಕತಾಧಿಕಂ
 ಸದಾಜಪತ್ಯೇಕಸಹಸ್ರವಿಂಶತಿ | ಜಪಸ್ಯಸರ್ವಸ್ಯಜವೈಪರೀತ್ಯಮಾರಂಭಭೂಮಿಂಪ್ರ
 ವದಂತಿಸಿದ್ಧಃ || ತತೋಮಿಳತ್ವೈವಮನೋಮರುಚ್ಚಗ್ರಂಥಿಂ ವಿಭಿದ್ಯತ್ರಯಮೇತಿ
 ಸುಸ್ಥಿರಃ | ಅಶ್ವಸ್ಥಕಾಯೋಗಗನಂಸಃಪೂರ್ಣಃ ಘಟಾಖ್ಯಭೂಮಿಂಪ್ರವದಂತಿಸಿ

ದ್ವಾಃ || ಮನೋಮರುತ್ಪ್ರಪ್ಯವಿನ್ಯವಶಾರಾದ್ವಿನ್ಯವ ಕುಂಭೇಸತಿ ಪೂರ್ಣಕೃಲೇಮ
ನೋಲಯಂ ಯಾತ್ಯನಿಕಂ ತಥಾಂತರೇವಂತಿಸಿದ್ಧಾಃ | ಪ್ರಜಯಾಖ್ಯುಭೂಮಿಕಾಂ || ನಿ
ಪ್ಪತ್ತಿಭೂಮಾನವಮಂದುಭಿವೃದ್ಧಿಸ್ಸಂಕ್ರಾಯತೇಸೋಪಲಯಂಪ್ರಯಾತಿ | ಸ್ವಪುಣ್ಯ
ಪಾಪಂವಿಲಯಂಪ್ರಯಾತಿ ಕರೋತಿದೇಹಸ್ಯಲಯಂತಘಾತೃನಃ || ಎಂದುದಾಗಿ, ಈ ನಾ
ಲ್ಕುಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಾಧಿಸುವ ನಾದಬ್ರಹ್ಮವು ಭೋಷವೆಂದು ರಾವವೆಂದು ಸ್ವನವೆಂದು
ಶಬ್ದವೆಂದು ಸ್ಫೋಟವೆಂದು ಧ್ವನಿಯೆಂದು ಝಂಕಾರವೆಂದು ಧ್ವಂಕೃತಿಯೆಂದು
ಕ್ರಮದಿಂದೆಂಟುಪ್ರಕಾರವಾಗಿರ್ಪುದಾಗಿ, ಶ್ಲೋಕಗಳ ನಂಗುಪ್ಪದಿಂದೊತ್ತಿ ಕೇ
ಳಿಸುವವೇ ಭೋಷವೆನಿಸುವುದು. ಒಡೆಗುಂಟೆನಿಸಿದೆಯಂತೆ ಕೇಳಲದೇ ರಾವವೆನಿ
ಸುವುದು. ಉಪಾಗಧ್ವನಿಯಂತೆ ಕೇಳಲದೇ ಸ್ವನವೆನಿಸುವುದು. ನುಡಿದ ಅಕ್ಷರಗಳ
ಲ್ಲಿ ಅನುಸೂತವಾದುದೇ ಶಬ್ದವೆನಿಸುವುದು. ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪದಿಂದ ಎರಿಸಲ
ದೇ ಸ್ಫೋಟವೆನಿಸುವುದು. ಮೃದುವಾದ ವೀಣಾಧ್ವನಿಯಂತೆ ಘಂಟಾನಾದದ ಕಡೆ
ಯಂತೆ ಕೇಳಲದೇ ಧ್ವನಿಯೆನಿಸುವುದು. ಕುಸುಮಾವೋದಕೈರಗದ ತುಂಬಿಯುಷ್ಪನಿ
ಯಂತೆ ಕೇಳಲದೇ ಝಂಕೃತವೆನಿಸುವುದು. ಶಂಖಕಹಳಾಧ್ವಾನದಂತೆ ಕೇಳಲದೇ
ಧ್ವಂಕೃತವೆನಿಸುವುದು. ಆ ಧ್ವಂಕೃತವೇ ಸಕಲನಾವಲಯಸ್ಥಾನವಪ್ಪುನರಿಂದ
ದೇ ಪ್ರಣವೆನಿಸುವುದು. ಆ ಪ್ರಣವವೇ ಪಿವತತ್ವವೆನಿಸುವುದು. ಆ ಅಖಂಡಿತಾನಂ
ದಸ್ವರೂಪವಾದ ಪಿವತತ್ವವೇ ಅಭಾಗಮಾಗುಳ್ಳ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಮಕಾಷ್ಠೀ
ಭಾವವೆನಿಸುವ ಪಿವಕತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯೇವನ್ಮುಕ್ತನ ಅನವಚ್ಛಿನ್ನಚೈತನ್ಯಂ ತದಾಕಾರದಿಂದ
ಕ್ಷೀರದೋಳಕ್ಷೀರಂ ಭೃತದೋಳಭೃತಂ ಬೆರೆದಂತೆ ಬೆರೆಸಿ, ಸದ್ವಸಾಕ್ಷಿಕತ್ವದಿಂದ ನಿಶ್ಚ
ರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂದ ನಿಲವೇ ಅನುನಸ್ಯರಾಜಯೋಗವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಮತ್ತಿ || ಮಮಾತ್ಮೀ
ಯಾಮಿವಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರಂನಾದಸಂಜ್ಞಕಂ | ಪಶುಪಾಶಾವನೋದಾಯ ಪ್ರಕಾಶೀ
ಕೃತಮದ್ಭುತಂ || ಭೋಷೋರಾವಸ್ವನಕೃದ್ಧಿ ಸ್ಫೋಟಾಪೋಧ್ವನಿರೇವಜ |
ಝಂಕಾರೋಧ್ವಂಕೃತಶ್ಚೈವ ಶಬ್ದವಿವಾಚ್ಯಮೂರವಃ || ಶ್ರವಣಾಂಗುಪ್ಪಸಂಯೋ
ಗಾ ದೃಶ್ಯಶ್ಚಕ್ಷುಸ್ಸಂಪ್ರಜಾಯತೇ | ದೀಪ್ತವಹ್ನಿಶಿಖಾತುಲೋ ಭೋಷತತ್ಕೃತಿಭಿರೀಯ
ತೇ || ಭಿನ್ನಕಾನಮಸ್ತು ಯಥಾರೂಪೋ ರಾವೇತಿಪರಿಕೀರಿತಃ | ತತೋವಂಕಧ್ವನಿಸ್ಸೂ
ಕ್ಷ್ಮನಿವಾತ ವೃಷ್ಟಿಸನ್ನಿಧಾ || ಸ್ವನಃಪರಮಸ್ಸೂಕ್ಷ್ಮೋ ಯತ್ರ ತ್ವರಮನಾಮಯಂ |
ಚತುರ್ಥಸ್ತಮಹಾಶಬ್ದ ಸ್ವರಬೃಹದ್ಭಿಚಾರಕಃ || ಪಂಚಮಸ್ತಮಹಾಶಬ್ದ ಸ್ವರ
ಯೋಗಿಹಿತವಃ | ಮನಸ್ಸದಾಕ್ರಮಧ್ಯಮ ಸ್ಫೋಟವಿವಾಚ್ಯಶಿರಃ || ಶಾ
ಕ್ತತೋನಾದಿರವ್ಯಕ್ತ ಸ್ವಶಬ್ದಧ್ವನಿಶ್ಚಕ್ಷುಃ | ಮೃದುವೀಣಾಸ್ವನಶ್ಚಶಬ್ದ ಶ್ಯಾಂತಘಂ
ಟಾನಿನಾದವತಃ || ಕುಸುಮಾವೋದಮತ್ತಾನಾಂ ಪಟ್ಟದಾನಾಮಿವಧ್ವನಿಃ | ಝಂ
ಕಾರಸ್ತು ಸ್ತೃತಶ್ಚಶಬ್ದ ಸ್ವಮಸ್ತು ಪರಮೇಶ್ವರಿ || ಶಂಖಾಕಹಳಸಂಘಾತ ವಜ್ರಪಾತಸು
ಭೈರವಃ | ಧ್ವಂಕೃತೇಷು ಸ್ತೃತಶ್ಚಶಬ್ದ ಶಬ್ದಾಂತಲಯಮಾಲಯಂ || ಸಶಿವಂಪಿವತ

ತ್ವಂಸ್ಯಾಧ್ಯವ್ಯಂಕೃತಃಪ್ರಣವಸ್ಕೃತಃ | ಅಸ್ಯಸಂಶ್ರವಣಾದ್ವೇವ ನಾಪಸ್ಯಾಯತಲೋ
ಚನೇ || ಪರಮಾಸ್ಯಾತ್ಮನಿರ್ದಾಣಂ ಚ್ಛಿನ್ನಪಾಶನಿಖಂಘನಂ' ಎಂಬ ಶಿವಾಗಮಪ್ರ
ಮಾಣದಿಂದ ದಿವ್ಯನಾದಾನುಸಂಧಾನದಿಂದಾದ ಅಮನಸ್ಕರಾಜಯೋಗದಿಂದ ಪರಮಕೈವ
ಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳುದೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೫೧||

ನೂ|| ಈ ಅಮನಸ್ಕವೆಂಬ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೋಗಮಂ ಪಡೆದ ಮಹಾಪುರುಷಂಗೆ
ದೇವತಿಕಾರಗಳೊಂದೂ ತೋರವೆಂದು ಪೇಳಿದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ತಾಪತ್ರಯಂ ನವವಿಧವ್ಯವಹಾರಭಾವಾಪ್ನುತ್ಪ್ರಾಶಿಕಾನಿ ಪ
ಡಮಿತ್ರಕಪಂಚಕೋಶಾಃ || ಪಡ್ಭಾವನಾವಿಕೃತಯಶ್ಚಪ
ಡಾರ್ಥಯಶ್ಚನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೋಗಮಹತಾಂ ಭುವಿನಸ್ಯುರೇವ ||೫೨||

ಟೀ|| ತಾಪತ್ರಯಂ-ಹೊರಗೆ ವ್ಯಾಧಿರೂಪದಿಂದೊಳಗೆ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳಂ ಪು
ಟ್ಟುವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವನಿಪ ದುಃಖವೂ, ರಾಜಜೋರಗಜವ್ಯಾಘ್ರ ಸರ್ಪಭೂತಾದಿಗಳಂ
ಪುಟ್ಟುವ ಅಧಿಭೌತಿಕವೆಂಬ ದುಃಖವೂ, ಶೀತಾತಪಾದಿಗಳಂ ಯಜ್ಞಕಾಹ್ನಸಾದಿಗಳಂ ಪು
ಟ್ಟುವ ಅಧಿದೈವಿಕವೆಂಬ ದುಃಖವೂ, ನವವಿಧವ್ಯವಹಾರಭಾವಾಃ-ನವವಿಧ-ಪಂಚೇಂ
ದ್ರಿಯ ಅಂತಃಕರಣಜತುಷ್ಪಯವೆಂಬ ನವವಿಧವಾದುವುಗಳ, ವ್ಯವಹಾರ-ವ್ಯಾ
ಪಾರಂಗಳ, ಭಾವಾಃ ಸ್ವರೂಪಂಗಳು, ಪಟ್ಟಾಶಿಕಾನಿ-ವ.ಜ್ಞೆ-ಅಸ್ತಿ-ಕುಕ್ಲ-ಮೇದ
ಸ್ಪು-ರಕ್ತ-ಮಾಂಸಗಳೆಂಬ ಪಟ್ಟಾಶಿಕಗಳು, ಪಂಚಕೋಶಾಃ-ಅನ್ಯಮಯ ಪ್ರಾಣಮ
ಯ ಮನೋಮಯ ವಿಜ್ಞಾನಮಯ ಆನಂದಮಯವೆಂಬ ಪಂಚಕೋಶಂಗಳು, ಪ
ಡ್ಭಾವನಾವಿಕೃತಯಶ್ಚ-ಅಸ್ತಿ-ಉಂಟೆಂಬ, ಜಾಯತೆ-ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೀತೆಂಬ, ವಿಪರೀ
ಮತೆ-ಹೆಚ್ಚಲುದೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೀತೆಂಬ, ಪರವರ್ತತೆ-ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದೀತೆಂಬ, ಅಪಕ್ಷೀಯತೆ
ಕುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದೀತೆಂಬ, ವಿನಶ್ಯತೆ-ಕಡುತ್ತಿದ್ದೀತೆಂಬ ಪಡ್ಭಾವವಿಕಾರಗಳು, ಪಡಾರ್ಥ
ಯಶ್ಚ-ಪ್ರಾಪ್ತು ಪಿಪಾಸೆ ಕೋಕ ಮೋಹ ಜನನ ಮರಣಗಳೆಂಬ ಪಡಾರ್ಥಗಳು, ನಿ
ಷ್ಪತ್ತಿಯೋಗಮಹತಾಂ-ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೋಗವುಳ್ಳ ಮಹಾಪುರುಷಂಗೆ, ಭುವಿ-ಲೋಕದಲ್ಲಿ,
ನಸ್ಯುರೇವ-ಅಗ್ನಿರೇ. (ತಾಪ್ರದ್ಯ-ಈ ಸಮಸ್ತರೇಹಧರ್ಮಗಳೂ ದೇಹಗಳಿಗಲ್ಲದೆ
ನಿರ್ವೇಶಮಾದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಿಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೫೩||

ನೂ|| ಅನಂತರಲ್ಲಿ ಈ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದಪ್ಪ ಅನಿಷ್ಠಪರಿಹಾರನ ನಿಷ್ಪಪ್ತಾ
ಪ್ತಿಯಂ ಪೇಳಿದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಮಹಾದೀಪ್ತವಹ್ನಿರ್ದಹೇಚ್ಛುಷ್ಕಮಾದ್ರಂ ಯಥಾಪುಣ್ಯ
ಪಾಪಾತ್ಮಕಂಸರ್ಮಕರ್ತೃ | ತಥಾನಿರ್ದಹೇತ್ತತ್ತ್ಯಜಾದ್ವಾಜ್ಞಾನ
ವಹ್ನಿಸ್ತತೋ ಮುಕ್ತಿಮಾಯಾತಿನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೋಗೀ ||೫೪||

ಟೀ|| ಮಹಾದೀಪ್ತವಕ್ಷುಃ-ಅತಿವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉರಿಮಲ್ಲುಟ್ಟುಗ್ನಿಯು, ಶುಷ್ಕಂ-
ಬಣಗಿದಮರವನು, ಆವ್ರಂ-ಹಸಿಯಮರವನು, ಯಥಾ-ಹೇಂಗೆ, ದಹೇತ್-ಸುಡು
ವುದೋ, ತಥಾ-ಹಾಂಗೆ, ಪುಣ್ಯಪಾಪಾತ್ಮಕಂ-ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪವಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಸರ್ವಕ
ರ್ಮ-ಸಂಚಿತಪ್ರಾರಬ್ಧರೂಪವಾದ ಕರ್ಮವನು, ಜ್ಞಾನವಕ್ಷುಃ-ಆತ್ಮನೆಂಬ ಪ್ರಣವವೆಂಬ
ಕಾಷ್ಠದ್ವಯಂಗಳ ಮಥನದಿಂ ಜನಿತವಾದ ಮನೋನ್ಮತ್ತನೀ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದಗ್ನಿಯು,
ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್-ತಾನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತ್ವ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲಿಯೇ, ನಿರ್ದಹೇತ್-ಆತ್ಮಾನಮರಣಂಕೃ
ತ್ವಾ ಪ್ರಣವಂಜೋತ್ತರಾರಣಂ | ಧ್ಯಾನನಿರ್ಮಲನಾಭ್ಯಾಸಾ ತ್ಸರ್ವಪಾಪಜ್ವಲೋಭವೇ
ತ|| ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂ) ಜೆನ್ನಾಗಿ ಸುಡುವುದು. ತತಃ-ಆ ಜ್ಞಾನದದೇಸೆಯಿಂದ,
ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೋಗೀ-ನಿಷ್ಪತ್ತಿ-ಫಲಮಿಹಾಸಿತ್ಯನಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರನು, ಮುಕ್ತಿಂ-ಶಿವಸ
ಮಾನತಾಸ್ವರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನು, ಯಾತಿ-ಎಯ್ದು ತಿಹನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಯೋ
ಗೀಶ್ವರ ನಾವಿಧನಿಷೇಧಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲದಿರ್ಪುದರಿಂದ ದಧೋಮಾಯೆಯಂ ನೂಂಕಿ
ದಿವ್ಯದೀಪ್ತಿಯಿಂದಾಶವಮಂ ನಿವಾರಿಸಿ, ನಾದಬಿಂದುಕಲಾನುಸಾರಾನಂದಾದ ದಿವ್ಯಾ
ನಾದಮಂ ತಣಿಯುಂಡು, ಪರಮವೈರಾಗ್ಯದಿಂದಾ ಬೈಂದವಬಂಧಮಂ ನಿರಾಕರಿಸಿ,
ಸಕಲಸಾಕ್ಷಿಕನಾಗಿ ಅನಾಖ್ಯಮಾದ ನಿರಾಲಂಬವಾದ ಅಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ ಪ್ರಮಾಣಾತಿ
ತವಾದ ಸಕಲ ತತ್ವೋತ್ತೀರ್ಣವಾದ ಸ್ವಪರಪ್ರಕಾಶವಾದ ನಿಜವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮ
ರಸ್ಯವಂ ಪಡೆದು ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರ್ಪನೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ. || ಅನಾಖ್ಯೇತುನಿರಾ
ಲಾಜೇ ಅಗ್ರಾಹ್ಯೇಮಾನನರ್ಜಿತೇ | ನಿಸ್ತತ್ವೋಜಿತೋಮುಕ್ತ ಇತಿಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯನಿಷ್ಠ
ಯಃ|| ಎಂದುದಾಗಿ.

||೫೩||

ಸೂ|| ಈ 'ಪೂರ್ವೋಕ್ತ' ಸಾಧಕನೀ ಅಮನಸ್ಕಯೋಗದೊಳ್ಳಲಕಾಲವಿದ್ದು, ಈ
ರ್ಮಯೋಗಕ್ಕಿಳಿದರೂ ಈ ಯೋಗವೇ ಸಕಲಕರ್ಮಜ್ಞಯಮಂ ಮಾಳ್ವುದೆಂದು ಪೇ
ಳ್ಳ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅತ್ಯಲ್ಪದೀಪಸ್ಸುಮಹತ್ತಮಸ್ತು ವಿನಾಶಯೋದ್ಯೋನಿಬಿ
ಡಂಹತಾದ್ಯಥಾ | ಅಲ್ಪೋಪ್ಯಹೋಯೋಗಸಮಾಧೀರ
ಪಾ ವಿನಾಶಯೋತ್ಕರ್ಮಶುಭಾಶುಭಂತಥಾ ||೫೪||

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವುದಾನೊಂದು, ಅತ್ಯಲ್ಪದೀಪಃ-ಅತ್ಯಲ್ಪಪ್ರಕಾಶವಾದದೀಪವು,
ನಿಬಿಡಂ-ದಟ್ಟುಪಂಥ, ಸುಮಹತ್ತಮಸ್ತು-ಅತ್ಯಂತವಿಶೇಷವಾದ ಕತ್ತಲೆಯನಾದ
ರೂ, ಹತಾತ್-ಖಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ, ಯಥಾ-ಹೇಂಗೆ, ವಿನಾಶಯೋತ್-ಕೆಡಿವುದೋ, ತ
ಥಾ-ಹಾಂಗೆ, ಏಷಾ-ಈ, ಯೋಗಸಮಾಧಿಃ-ಅಮನಸ್ಕಯೋಗಸಮಾಧಿಯು, ಅಲ್ಪೋ
ಽ-ಅಲ್ಪವಾಯಿತ್ತಾದರೂ, ಶುಭಾಶುಭಾಕರ್ಮ-ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪವಾದ ಕರ್ಮವನು, ವಿ
ನಾಶಯೋತ್-ಕೆಡಿವುದು. ಆಹೋ-ಆಶ್ಚರ್ಯವು.

||೫೪||

ಸೂ|| ಈಗಲೀಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡಲುದ್ಯೋಗಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಬರ್ಪ
ಫಲಮಂ ಪೇಳ್ವ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಯಾದಿಯೋಯೋಗಸಮುದ್ಯತೋಽವನಿತಳೇಯಾತ್ಯಂತ
ರಾವಾಽಽಪದಂಶಿವಲೋಕಂಸಮವೇತ್ಯುತಾಶ್ವತಸುಖಂ ತ
ತ್ರಾನುಭೂಯಸ್ವಯಂ|| ಅಭಿಜಾಯೇತಮನಸ್ವಿನಾಂ ಶ್ವ
ತಿಮತುಮಸ್ತಿಸ್ತಲೇಯೋಗಿನಾಂ ಸತುಸಂಪ್ರಾಪ್ಯನಿವ
ರ್ಮಯತ್ಯಭವಯೋಗಂ ತಂಶಿವಾಖ್ಯಾಪುನಃ ||೫೫||

ಟೀ|| ಯಃ-ಆವಾತನು, ಅವನಿತಳೇ-ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಯೋಗಸಮುದ್ಯತಃ-ಶಿ
ವಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಮಂ ಮಾಡಲುಮೈಕ್ತನಾಗಿ, ಯದಿ-ಎತ್ತಲಾನೂ, ಅಂತರಾವಾಮು
ಛ್ಯದಲ್ಲೂ ದರೂ, ಆಪದಂ-ವೇಹತ್ಯಾಗರೂಪವಾದ ವಿಸತ್ತನು, ಯಾತಿ-ನಿಮ್ಮತ್ತಿಹ
ನೋ, ಸತು-ಆತನಾದೊಡೆ, ಶಿವಲೋಕಂ-ಶಿವಸ್ಥ. ಲೋಕೈರವವನಿಸುವ ಶಿವಲೋಕವ
ನು, ಸಮವೇತ್ಯು-ಪಡೆದು, ತತ್ರ-ಆ ಹೈಲಾಸಾಧಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಶಾರ್ವತಸುಖಂ-ಪರಿಶಂ
ಚಿಲ್ಲದಸುಖವನು, ಅನುಭೂಯ-ಅನುಭವಿಸಿ, ಸ್ವಯಂ-ತಾನು, ಮನಸ್ವಿನಾಂ-ವಿವೇ
ಕಿಗಳಾದಾಥ, ಶ್ವತಿಮತು-ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನರಾಂಥ, ಯೋಗಿನಾಂ-ಯೋಗೀಶ್ವರರ,
ಯಸ್ತು-ಆವುದಾನೊಂದು, ಕುಲೇ-ಉತ್ತಮಕುಲದಲ್ಲಿ, ಅಭಿಜಾಯೇತ-ಹುಟ್ಟುವ
ನೋ, ಪುನಃ-ಮರಳಿ, ತಂ-ಆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲುದ್ಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ಶಿವಾಖ್ಯಾಂ-ಶಿವ
ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳಂಥ, ಅಭವಯೋಗಂ-ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯೋಗವೆನಿಸುವ ಅಮನಸ್ಸಯೋಗ
ವನು, ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ-ಪಡೆದು, ನಿವರ್ಮಯತಿ-ಸಂಸಾರವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಯಂ ಮಾಡುತ್ತಿರ್ಪನು. ||

ಸೂ|| ಈ ಯೋಗೀಶ್ವರನ ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದನೇಕರು ಕೃತಾರ್ಥರಪ್ಪ
ರಾದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಬ್ರಹ್ಮಣಿಸರೇಹೃದಯಮಪಿಯಸ್ಯಲೀನಂ ತಸ್ಯಪಿತರಾವಿ
ಹಸರೇಽತಿಚರಿತಾರ್ಥ|| ತಸ್ಯಕುಲಜಾಸ್ಸುರನಘಾಜಗ
ತಿಪರ್ಮೇತಸ್ಯಪದಸಂಘಟಿತಭೂರತಿಪವಿತಾ ||೫೬||

ಟೀ|| ಯಸ್ಯ-ಆವಾತನ, ಹೃದಯವಃಃ-ಮನವು, ಪರೇ-ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪ
ನಾಗಿರ್ಪಂಥ, ಬ್ರಹ್ಮಣಿ-ನಾವಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ, ಲೀನಂ-ಲಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟತೋ, ತಸ್ಯ-ಆತನ,
ಪಿತರಾ-ತಾಯ್ತಂದೆಗಳು, ಇಹಪರೇ-ಇಹಲೋಕಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಅತಿಚರಿತಾರ್ಥ-
ಅತ್ಯಂತಕೃತಾರ್ಥರುಗಳು, ತಸ್ಯ-ಆ ಯೋಗೀಶ್ವರನ, ಕುಲಜಾಃ-ಉಭಯಕುಲದಲ್ಲಿ
ಜನಿತರಾದಾಥ, ಸರ್ವೇ-ಸಮಸ್ತರೂ, ಜಗತಿ-ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಅನಘಾಃ-ಪಾಪರಹಿತರುಗ
ಳು, ಸ್ಯುಃ-ಅಗುತ್ತಿಹರು, ತಸ್ಯ-ಆ ಯೋಗೀಶ್ವರನ, ಪದಸಂಘಟಿತಭೂಃ-ಪಾದಂಗಳ

೪೦ ಮೆಟ್ಟುರ ಭೂಮಿಯು, ಅತಿಸವಿತಾ-ಅತ್ಯಂತಸವಿತೃವಾದಂತಹುದು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ—: ಏಕೋಹಿಯತ್ರ ಶಿವಯೋಗಸಮಾಹಿತಾತ್ಮ್ಯ ಪದ್ಧತ್ಯುಪವಿತ್ರಯತಿಪಾವನ ಪಾದುಕಾಭ್ಯಾಂ) ಎಂಬ ಪುರಾಣವಚನದಿಂದವೂ, “ರೂಪೇರೂಪೇದಕರ್ತೃರ್ವಾ ಪು ನಾತಿದೋತ್ತರಾನಾಚಕ್ಷುಃಪದ್ಧಿಂಪುನಾತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದವೂ, ಈ ಶಿವ ಯೋಗೀಶ್ವರ ನೆಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವ ನಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಂಪೂರ್ವವಾದ ದಶಕುಲವನೂ ತನ್ನಿಂದುತ್ತರ ವಾದ ದಶಕುಲವನೂ ಕೃತಾರ್ಥರಂಮಾಡಿ, ತಾನಿದ್ಧ ಭೂಮಿಯುಂ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಮುಂ ಮಾಡ್ವನೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.)

||೫೩||

ಸೂ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ದಿವ್ಯಯೋಗವ ನಾವವಿಷ್ಟುಗಳೂ ತೊಡಗದಂತೆ ಉತ್ತ ಮಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಳ್ಪುದೆಂದು ಪೇಳಿದ ಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ತಸ್ಮಾತ್ಸಂಸೇವ್ಯವಿವಂವಿಧ ಇಹ ಯಮಿನಾಂ ಶ್ರೇಯಸೇ ಯೋಗಮಾರ್ಗೋ ಹ್ಯಾಲಸ್ಯಂ ಧೂರ್ಮಸಂಗಂಸ್ವಜನಕುಮ ತಶಾಸ್ತ್ರಾಂಧಕಾರೋರುರೋರ್ಗಾಃ | ಜಿತ್ವಾಪಿಮೂನ ನ್ತರಾಯಾನ್ಪುನರಪಿಚ ಮಹಾಯೋಗಜೈತ್ಯವ್ಯಸಿದ್ಧಿಂ ತೈ ಕ್ತ್ವಾಸ್ಥಿತೌ ಸುದೇಶೇ ಸುಜನಪರಿವೃತೇ ಒಬಾಧಿತೇ ಧ ರ್ಮರಾಜ್ಯೇ

||೫೪||

ಟೀ|| ತಸ್ಮಾತ್-ಅ ಯೋಗೀಶ್ವರನಿಂ ಸಮಸ್ತರೂ ಕೃತಾರ್ಥರಪುರಾದಕಾರ ಣದಿಂದೆ, ವಿವಂವಿಧಃ-ಈ ಪೂರೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರವಾದಂಥ, ಯೋಗಮಾರ್ಗಃ-ಅಮನಸ್ಕ ಯೋಗಮಾರ್ಗವು, ಹಿ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ಆಲಸ್ಯಂ-ಮಹಾಹಾರ ಯೋಗನಿಷಿದ್ಧಾಹಾರಗಳ ಇಂದೆಪ್ಪ ಆಲಸ್ಯವನು, ಧೂರ್ಮಸಂಗಂ-ದುರ್ಜನಸಂಗವನು, ಸ್ವಜನಕುಮತಶಾಸ್ತ್ರಾಂ ಧಕಾರೋರುರೋರ್ಗಾಃ-ಸ್ವಜನ-ತನ್ನ ಬಂಧುಜನರೆಂಬ, ಕುಮತಶಾಸ್ತ್ರಾಂಧಕಾರ-ಭ್ರಾಂತವಾದ ದರ್ಶನಾಂತರಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರಾಂಧಕಾರವೆಂಬ, ಉರುರೋರ್ಗಾಃ-ದೊಡ್ಡತಾದರೋಗಂಗಳೆಂಬಂಥ, ಅಮೂಃ-ಈ, ಅಂತರಾಯಾಃ-ವಿಷ್ಣುಗಳನು, ಜಿ ತ್ವಾ-ಜಯಿಸಿ, ಪುನರಪಿಚ-ಮರಳಿಯೂ, ಯೋಗಜೈತ್ಯವ್ಯಸಿದ್ಧಿಂ-ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂ ಜನಿತವಾ ಅಣಮಾದ್ಯವಾಂತರಸಿದ್ಧಿಯನು, ತೈಕ್ತ್ವಾ-ಬಿಟ್ಟು, ಸುಜನಪರಿವೃತೇ-ಕರಣತ್ರಯದೋಷವಿಲ್ಲದ ಸುಜನರಿಂ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಂಥ, ಒಬಾಧಿತೇ-ರಾಜಚೋರಾದಿ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದಿರ್ದಂಥ, ಧರ್ಮರಾಜ್ಯೇ-ಪುಣ್ಯರಾಜ್ಯವೆನಿಸುವಂಥ, ಸುದೇಶೇ-ಉತ್ತಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಿತೌ-ಇರ್ದು, ಯಮಿನಾಂ-ಯತೀಶ್ವರರೈ, ಶ್ರೇಯಸೇ-ವೋಕ್ಷಕೋನು ಗ, ಇಹ-ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಸಂಸೇವ್ಯಃ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸವಂ ಮಾಡಲುಯೋಗ್ಯವು.||

ಸೂ|| ಆಚಾರ್ಯನು ಮುಮುಕ್ಷುಜನಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಪೇಳಿದ ಯೋಗಣ

ಸ್ತೃಕ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾಘೋಷಮಂ ಪೇಳುತ್ತೀ ಶಾಸ್ತ್ರಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯಂ ಮಾಡು
ತಿರ್ದ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಶಿವಾಗಮರಹಸ್ಯಾರ್ಥಾ ಸಿದ್ಧ ಸಿದ್ಧಾಂತಪದ್ಧತಿಂ |

ಸಂಕ್ಷೇಪತಃಕೃತಾಽಽಲೋಡ್ಯ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾ||೫೪||

ಟೀ|| ಶಿವಾಗಮರಹಸ್ಯಾರ್ಥಾ-ಕಾಮಿಕಾದಿವಾತುಲಾಂತಮಾದ ಶಿವಾಗಮಂ
ಗಲಲ್ಲಿ ಅತಿಗೋಪ್ಯವಾದರ್ಥಂಗಳನು, ಸಿದ್ಧ ಸಿದ್ಧಾಂತಪದ್ಧತಿಂ-ಭುಕುಂಡವಾಮದೇ
ವಾದಿ ಯೋಗಸಿದ್ಧರ ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾರ್ಗಂಗಳನು, ಅಲೋಡ್ಯ-ವಿಚಾರಿಸಿ, ಸಂಕ್ಷೇಪತಃ
ಸಂಕೋಚವಹತನದಿಂದ, ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾ-ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಯು, ಕೃತಾ-
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ||೫೪||

ಸೂ|| ವೇದಾಗಮಂಗಳೂ ಛತಿರಹಸ್ಯಮಾದ ಶಿವಯೋಗಸ್ವರೂಪವನಭಿವ್ಯಕ್ತ
ವಾಗಿ ಕೃದೋರಿಕೆಯನಿಸಿ ಪೇಳ್ವ ಶಿವಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವ ನಯೋಗ್ಯಂಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಡ
ದೋಪ ವಪ್ಪುದೆಂದು ಪೇಳ್ವ ಪಂ:-

ಶ್ಲೋ|| ಅಭ್ಯಾಸಕೂರಾಯ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಯ ಗುರಾಶಿವೇಭಕ್ತಿ

ಸುನಿಶ್ಚಲಾಯ | ದೇಯಂರಹಸ್ಯಂಶಿವಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಂ

ಯೋಮೂಢದಾತಾಗುರುಪಾತಕೀಸ್ಯಾತ್ ||೫೫||

ಟೀ|| ಅಭ್ಯಾಸಕೂರಾಯ-ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸಮಾರ್ಥನಾದ. ಫ, ಜಿತೇಂದ್ರಿ
ಯಾಯ-ಇಂದ್ರಿಯವಿಕಾರಮಂ ಜಯಿಸಿದಂಥ, ಗುರಾ-ಉಪದೇಶಮಾಡಿದಾಚಾರ್ಯನ
ಲ್ಲಿಯೂ, ಶಿವೇ-ವಿಚಿತ್ರರೂಪದಿಂದೋಯನಾಗಿ ತನಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಸ್ಥಾನವೆನಿಸುವ ಪರಶಿವ
ನಲ್ಲಿಯೂ, ಭಕ್ತಿ ಸುನಿಶ್ಚಲಾಯ-ನಿಶ್ಚಲಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳತಂಗೋಸುಗ, ರಹಸ್ಯಂ-ಅತಿಗೋ
ಪ್ಯವಾದಂಥ, ಶಿವಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಂ-ಈ ಶಿವಯೋಗಸ್ವರೂಪವನುಪದೇಶಂಮಾಳ್ವ
ಶಾಸ್ತ್ರವು, ದೇಯಂ-ಕೊಡಲುಯೋಗ್ಯವು, ಯಃ-ಆವಾತನು, ಮೂಢದಾತಾ-ಅಯೋ
ಗ್ಯನಾದ ಮೂಢಂಗೆ ಕೊಡುತಿರ್ಪನೋ, ಆತನು, ಗುರುಪಾತಕೀ-ಗುರುದ್ರೋಹವಂ
ಮಾಡಿದಾತನು, ಸ್ಯಾತ್-ಅತನು. (ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಲೌಕಿಕನಾದ ರಾಜನೊ ಛತಿರಹ
ಸ್ಯಾರ್ಥಮಂ ಪ್ರಕಟಂಮಾಡಿದಾತನು ಸ್ವಾಮಿಮೋಹಿಯಪ್ಪಂತೆ, ವೇದಾಗಮಂಗೆ
ಳೊಛತಿರಹಸ್ಯಾರ್ಥಮಂ ಪೇಳ್ವಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಖ್ಯಾತಿಘಾಜಾಲಾರ್ಥಮಾಗಿ
ಅಯೋಗ್ಯಂಗೆ ಕೊಡಲಾತನೇ ಗುರುದ್ರೋಹಿಯಪ್ಪನು. " ಲಾಭಾದಿವೋಹಿತೋದೀ
ಕ್ಷಾಂ ಯುಕ್ತುರಾತ್ಮಸ್ಯದೇವತಾಃ | ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಂಹರಂತ್ಯಾಕು ನರಕೇಪಾತಯಂತಿ
ಚ" ಎಂಬ ಆಗಮಪ್ರಮಾಣದಿಂದವೂ " ನಾಪ್ರಕಾಂತಾಯದಾತವ್ಯಂ ನಾಪುತ್ರಾಯ
ಚವೈಪುನಃ | ಯಸ್ಯದೇವೇಪರಾಭಕ್ತಿ ರ್ಭಾವೇದೇತಥಾಗುರಃ | ತಸ್ಯತೇಕಫಿತಾಹ್ಯ

ಧಾರ್ : ಪ್ರಕಾಶಂತೇಮಹಾತ್ಮನಃ' ಎಂಬ ಕೃತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೂ ಯೋಗ್ಯನಾದಾತು
ಗೆ ಕೂಡಲುಚಿತವೆಂಬುದಭಿಪ್ರಾಯಂ.) ||೩೯||

ಸೂ|| ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸದಾಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರ ನೀಚತುರ್ವಿಧಯೋಗಸ್ವರೂಪ
ಮಂ ಸೇಷ್ಟ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಯೆಂಬ ದಿವ್ಯಕಾಸ್ತ್ರವ ಸುಪದೇಶಮಾಡಿ, ಬಳಕ
ದರೊಳ್ಳಂಡ ಗ್ರಂಥಗಳೊಳ್ಳಿಗದಂತೆ ಪ್ರತಿಪಟಲಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆಗಳಂ ಪೇಳುತ್ತೆ, ಅಮೂ
ಲಾಂತವಾದ ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆಯಂ ಸೇಷ್ಟಪಂ:—

ಶ್ಲೋ|| ಪುರಬಾಣಾವಜಸಾಯಕಾ ವಘಸಮುದ್ರತೂರ್ಕರೇಷೂ
ತಥಾ ನಿಧಿಬಾಣಾವಿತಿಪಂಚಧಾ ಪಟಲಿಕಾಸ್ವೇವಂಶಿವಾಂ
ಕಂಮಯಾಃ ಪರಮೇತ್ಯಾದಿಕಶಬ್ದಜಾತವಿವಿಧಚ್ಛಂದೋ
ಭಿರೇತತ್ಕೃತಂ ಗಿರಿನಾಗಾಂಬಕಸಂಖ್ಯಯಾ ಸಕಲಪದ್ಭ್ಯು
ಕ್ತೈವಯೋಗಾರ್ಥಕೈಃ || * * *

ಟೀ|| ಪುರಬಾಣಾ-ಪುರವೆಂದೊಡೆ ಮೂರು, ಬಾಣವೆಂದೊಡ್ಡಿದರ ಸಂಕೇತವ
ಪ್ಪುದರಿಂದಾ ಮೂರರಹಿಂವೈದ ನಿಡ ಬ್ಬು ಧಮಃಪಟಲಕ್ಕೆ ಗ್ರಂಥ ೩೩. ಅವಸಾಯ
ಕಾ-ಅಜವೆಂದೊಡೆ ಬ್ರಹ್ಮರು ಒಂಭತ್ತು, ಸಾಯಕವೆಂದೊಡೆ ಬಾಣವೈದು, ಮೊದ
ಲಂತೆ ಲೆಕ್ಕವಿಡಲ್ ದ್ವಿತೀಯಪಟಲಗ್ರಂಥಂಗಳು ೩೯. ಅಥ-ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, ಸಮುದ್ರ
ತೂರ್-ಸಮುದ್ರವೆಂದೊಡೆ ನಾಲ್ಕು, ಋತುವೆಂದರಾರು, ಅಂತೂ ತೃತೀಯಪಟಲಗ್ರಂ
ಥಂಗಳು ೬೪. ಕರೇಷೂ-ಕರವೆನಲೆರಡು, ಇಷುವೆನಲೈದು, ಅಂತೂ ಚತುರ್ಥಪಟ
ಲಗ್ರಂಥಂಗಳು ೫೦. ತಥಾ-ಹಾಗೆ, ನಿಧಿಬಾಣಾ-ನಿಧಿಯೆನಲೊಂಭತ್ತು, ಬಾಣವೆನ
ಲೈದು, ಅಂತೂ ಪಂಚಮಪಟಲಗ್ರಂಥಂಗಳು ೫೯. ಇತಿ-ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದೆ, ಪಂಚ
ಧಾ-ಅಯ್ದು ಪ್ರಕಾರವಾದಂಥ, ಪಟಲಿಕಾಸು-ಪಟಲಂಗಳಲ್ಲಿ, ಏವಂ-ಈ ಪ್ರಕಾರವಾ
ದ, ಶಿವಾಂಕಂ-ನಿರ್ದಲವಾದ ಲೆಕ್ಕವುಳ್ಳುದಾಗಿ, ಮಯಾ-ಎನ್ನಿಂದೆ, ಪರಮೇತ್ಯಾದಿಕ
ಶಬ್ದಜಾತವಿವಿಧಚ್ಛಂದೋಭಿಃ-ಪರಮೇತ್ಯಾದಿಕ-ಪರಮಯೋಗಿಯೆಂಬುದೇ ಆದಿಯಾ
ಗುಳ್ಳ, ಶಬ್ದ-ಶಬ್ದಂಗಳ, ಜಾತ-ಸಮೂಹವುಳ್ಳ, ವಿವಿಧ-ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾದ, ಛಂ
ದೋಭಿಃ-ಛಂದಸ್ಸುಗಳ. ಛಂಧ, ಯೋಗಾರ್ಥಕೈಃ-ಮಂತಾ ದ್ರಿಚತುರ್ವಿಧಯೋಗವೇ
ಅರ್ಥವಾಗುಳ್ಳಂಥ, ಸಕಲಪದ್ಭ್ಯುಕ್ತ-ಪಾಟಪಟಲದ ಸಮಸ್ತವೃತ್ತಂಗಳಿಂದೆ, ಗಿರಿನಾ
ಗಾಂಬಕಸಂಖ್ಯಯೈವ-ಗಿರಿಯೆನಲೆಳು, ನಾಗವೆನಲೆಂಟು, ಅಂಬಕವೆನಲೆರಡು, ಅಂತೂ
೨೦೭ ಎಂಬ, ಸಂಖ್ಯಯೈವ-ಲೆಕ್ಕದಿಂದವೇ, ಏತತ್-ಈ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆ ಯೆಂಬ
ಕಾಸ್ತ್ರವು, ಕೃತಂ-ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಶ್ರವಣಂ ನಾದಶ್ರವಣಂ ವರ್ತನಮವಲೋಕನಂಹಿತಾರಸ್ಯ |
ಹೃದ್ಯ ತಿರಮನಸ್ಕಸ್ಸ್ಯ ದಸ್ಯಾತ್ಮವಯೋಗದೀಪಿಕಾಟೀಕಾಯಾಃ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದವೇದಾಂತಾಗಮ ಪುರಾಣಸ್ಮೃತಿತಿಹಾಸ ಪ್ರತಿಪಾದಿತ ಶ್ರೀವೀರ
ಶೈವಮಾರ್ಗ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಬಸವಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತಕರ್ನಾಟಕ ಟೀಕಾ
ವಿರಾಜಿತಾಯಾಂ-ಶ್ರೀಚೆನ್ನ ಸದಾಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರ ವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಶಿವ
ಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾಯಾಂ ಅಮನಸ್ಕಯೋಗವಿಧಾನಂ ನಾಮ

ಪಂಚಮಃಪಟಲಃ.

ಓಂ ತತ್ಸತ್.

C. 94. V. 9

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASANA JNANAMANDIR
LIBRARY.

Jangamwadi Math, VARANASI.

Acc. No. 3906

4882

